

КОМИСИЯ ЗА ФИНАНСОВ НАДЗОР

**ГОДИШЕН ОТЧЕТ
ЗА ДЕЙНОСТТА НА
КОМИСИЯТА ЗА
ФИНАНСОВ НАДЗОР
ПРЕЗ 2020 ГОДИНА**

Списък на използваните съкращения

АБЗ - Асоциация на българските застрахователи
АДВИБ - Асоциация на директорите за връзки с инвеститорите в България
АДСИЦ - акционерно дружество със специална инвестиционна цел
АИКБ - Асоциация на индустриалния капитал в България
АИФ - алтернативен инвестиционен фонд
АПК - Административнопроцесуален кодекс
АУАН - акт за установяване на административни нарушения
АУПДВ - акт за установени публични държавни вземания
БАДДПО - Българска асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване
БАЛИП - Българска асоциация на лицензираните инвестиционни посредници
БАУД - Българска асоциация на управляващите дружества
БВП - брутен вътрешен продукт
БНБ - Българска народна банка
БСК - Българска стопанска камара
БФБ - Българска фондова борса
ГФ - Гаранционен фонд
ДАНС - Държавна агенция „Национална сигурност“
ДПФ - доброволен пенсионен фонд
ДПФПС - доброволен пенсионен фонд по професионални схеми
ДФ - договорен фонд
ДЦК - държавни ценни книжа
ЕИП - Европейско икономическо пространство
ЕК - Европейска комисия
ЕО - Европейска общност
ЕС - Европейски съюз
ЗБ - застрахователен брокер
ЗВО - звено за вътрешен одит
ЗВПКИИП - Закон за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници
ЗД - застрахователно дружество
ЗДКИСДПКИ - Закон за дейността на колективните инвестиционни схеми и други предприятия за колективно инвестиране
ЗДСИЦ - Закон за дружествата със специална инвестиционна цел
ЗКИ - Закон за кредитните институции
ЗКФН - Закон за Комисията за финансов надзор
ЗМИП - Закон за мерките срещу изпирането на пари
ЗМФТ - Закон за мерките срещу финансиране на тероризма
ЗПЗФИ - Закон срещу пазарните злоупотреби с финансови инструменти
ЗПМПЗФИ - Закон за прилагане на мерките срещу пазарните злоупотреби с финансови инструменти
ЗППЦК - Закон за публичното предлагане на ценни книжа
ЗПФИ - Закон за пазарите на финансови инструменти
ИД - инвестиционно дружество
ИП - инвестиционен посредник
КЗ - Кодекс за застраховането
КИС - колективни инвестиционни схеми
КРИБ - Конфедерацията на работодателите и индустриалците в България
КСО - Кодекс за социално осигуряване
КФН - Комисия за финансов надзор
ЛУАИФ - лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове
МВР - Министерство на вътрешните работи
МВФ - Международен валутен фонд
МСП – малки и средни предприятия
НАП - Национална агенция по приходите
НИФ - национален инвестиционен фонд
НББАЗ - Национално бюро на българските автомобилни застрахователи
НККУ - Националната комисия по корпоративно управление
НП - наказателно постановление
ОИД - основен информационен документ
ОСА - Общо събрание на акционерите
ПАМ - принудителна административна мярка
ПД - публично дружество
ПКИПЦК - предприятие за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа
ПОД - пенсионноосигурително дружество
ППФ - професионален пенсионен фонд
УД - управляващо дружество
УПФ - универсален пенсионен фонд
ФДДПО - фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване

ФДЗПО - фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване
ФДПО - фонд за допълнително пенсионно осигуряване
ФКИ - фонд за компенсиране на инвеститорите
ЦД - Централен депозитар
ЦК –централни контрагенти
ESMA - Европейски орган за ценни книжа и пазари
EIOPA - Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване
EBA - Европейски банков орган
ESFS - Европейска система за финансов надзор
ESRB - Европейски съвет за системен риск
ННИ - Херфиндал-Хиршман индекс

Полезни връзки

Българска фондова борса АД
Централен депозитар АД
Българска народна банка
Министерство на финансите
Министерски съвет
Асоциация на българските застрахователи
Национален осигурителен институт
Национален статистически институт
Агенция за приватизация
Фонд за компенсиране на инвеститорите
Гаранционен фонд
Асоциация на директорите за връзки с инвеститорите
Българска асоциация по връзки с инвеститорите
Българска асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване
Българска асоциация на управляващите дружества
Национално бюро на българските автомобилни застрахователи
Министерство на труда и социалната политика
Комисия за защита на конкуренцията
Европейска комисия, Главна дирекция „Вътрешен пазар”
Европейски парламент
Съвет на Европейския съюз
Европейски съвет за системен риск (ESRB)
Европейски орган за ценни книжа и пазари (ESMA)
Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (EIOPA)
Европейски банков надзорен орган (EBA)
Международна организация на надзорните органи на ценни книжа (IOSCO)
Международна асоциация на застрахователните надзорни институции (IAIS)
Международна организация на пенсионните надзори (IOPS)
Европейска централна банка
Международен валутен фонд

www.bse-sofia.bg
www.cdad.bg
www.bnb.bg
www.minfin.bg
www.government.bg
www.abz.bg
www.noi.bg
www.nsi.bg
www.priv.government.bg
www.sfund-bg.com
www.guaranteefund.bg
www.abird.info
www.birsgb.org
www.assoc.pension.bg
www.baud.bg
www.nbbaz.bg
www.mlsp.government.bg
www.cpc.bg
http://ec.europa.eu/internal_market/index.htm
www.europarl.europa.eu
www.consilium.europa.eu
www.esrb.europa.eu
www.esma.europa.eu
www.eiopa.europa.eu
www.eba.europa.eu
www.iosco.org
www.iaisweb.org
www.iopsweb.org
www.ecb.int
www.imf.org

СЪДЪРЖАНИЕ:

ОБРЪЩЕНИЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ	7
I. ДЕЙНОСТ НА КФН ПРЕЗ 2020 ГОДИНА.....	15
1. Регулаторна дейност.....	15
1.1. Промени в нормативната уредба	15
1.2. Нови моменти в политиката на ЕС.....	27
2. Лицензионна дейност, разрешителни режими, нотификации и сертифициране	35
2.1. Лицензионна дейност и разрешителни режими	35
2.2. Нотификации	53
2.3. Сертифициране.....	59
3. Надзорна дейност	61
3.1. Дистанционен контрол	61
3.1.1. ФОКУС ТЕМА: <i>Предприети действия с оглед запазване на финансовата стабилност на застрахователния пазар у нас в условията на COVID-19</i>	72
3.2. Проверки на място	81
3.3. Правоприлагане	91
3.4. Пазарни злоупотреби	102
3.5. Изпиране на пари.....	104
4. Дейност на КФН по реструктуриране на инвестиционни посредници.....	107
5. Защита на потребителите на небанковите финансови услуги	109
5.1. Достъп до финансова информация.....	109
5.2. Жалби и запитвания на потребители на небанкови финансови услуги.....	114
5.3. Политика на финансова грамотност.....	126
6. Стратегия за наблюдение на финансовите иновации	129
7.Международна дейност и сътрудничество	131
7.1. Европейско измерение.....	131
7.2. Международно сътрудничество, проекти и инициативи	140
7.3. Сътрудничество с институции в страната	143
8. Институционално развитие на КФН.....	147
8.1. Нови моменти в управлението и структурата на КФН.....	147
8.2. Управление на човешките ресурси.....	147
8.3. Развитие на информационните технологии за нуждите на надзора.....	151
8.4. Отчет за изпълнението на бюджета на Комисията за финансов надзор за 2020 г. по бюджетна програма „Подобряване на регулацията и надзора на небанковия финансов сектор“.....	153
8.5. Доклад за дейността на вътрешния одит в КФН за 2020 г.....	156
8.6. Отчет на Инспектората	158
II. ПАЗАРЕН АНАЛИЗ НА НЕБАНКОВИЯ ФИНАНСОВ СЕКТОР	161
1. Външна среда и икономическа активност.....	161
1.1. Външна среда.....	161
1.2. Обзор на икономическата активност в България	166
2. Обзор на небанковия финансов сектор в България.....	176
2.1. Преглед на рисковете и основни тенденции на пазара.....	182
2.2. Анализ на участниците на капиталовия пазар.....	185
2.2.1. Инвестиционни посредници	185
2.2.2. Предприятия за колективно инвестиране.....	187
2.2.3. Дружества със специална инвестиционна цел.....	189

2.2.4.	Публични дружества и емитенти	192
2.2.5.	Места за търговия	194
2.2.6.	Централен депозитар	199
2.2.7.	Фонд за компенсиране на инвеститорите	199
2.3.	Застрахователен пазар	201
2.3.1.	Общо застраховане	202
2.3.2.	Животозастраховане	206
2.3.3.	Презастраховане.....	208
2.3.4.	Гаранционен и обезпечителен фонд	208
2.4.	Осигурителен пазар.....	209
2.4.1.	Пенсионноосигурителни дружества	209
2.4.2.	Фондове за допълнително пенсионно осигуряване	214
III.	Организационна структура на КФН	220

ОБРЪЩЕНИЕ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ

Уважаеми дами и господа,

Представям на Вашето внимание Годишния отчет за дейността на Комисията за финансов надзор (КФН) за 2020 г.

Изминалата година ни изправи пред предизвикателство, чийто мащаб и последствия надхвърли конкретна страна или континент. Пандемията COVID-19 е един от онези моменти, който промени необратимо глобалната икономиката, човечеството като цяло. На фона на тази изключително динамична обстановка, успяхме да трансформираме добре познати процеси, за да реагираме на измененията, които наложи тази среда. Предизвикателството на пандемията ни провокира да променим подхода на работа, да пренаредим приоритетите си и да прекроим поставените в началото на годината цели, да създадем вътрешна организация, така че максимално да опазим живота и здравето на екипа си, да се адаптираме към социалната и икономическа ситуация. Въпреки това през 2020 г., фокусът остана същият, а именно запазване сигурността на капиталовите пазари, овладяване на новите предизвикателства пред застрахователния пазар, опазване на стабилността в сферата на пенсионното осигуряване. Продължихме да провеждаме своята активна политика в защита както на потребителите на небанкови финансови услуги, така и на потенциални инвеститори и нови участници на капиталовите пазари. Комисията извърши своевременни промени в регулаторната рамка и надзорната си дейност, съобразени с европейските изисквания и особеностите на националния пазар, с неизменен акцент върху добрите бизнес практики и с цел равнопоставено отношение към всички поднадзорните лица.

Един от основните акценти в работата ни, с оглед на усложнената епидемичната обстановка в страната е работата ни по Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13.03.2020 г. и последващите изменения в него. КФН направи съответните предложения за извънредните мерки за намаляване на административната тежест и удължаване на сроковете за предоставяне на определени документи и информация от поднадзорните на Комисията лица. През март, 2020 г. КФН публикува на своята интернет страница информация за променените срокове по Кодекса за социално осигуряване, Кодекса за застраховането, Закона за публичното предлагане на ценни книжа, Закона за пазарите на финансови инструменти, Закон за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране. Освен това законът даде възможност на институциите да организират гъвкаво своята дейност, включително чрез дистанционна работа, така че да не се възпрепятства административното обслужване и нормалния процес на работа между регулатора и участниците в небанковия финансов сектор.

По отношение на регулаторната дейност, КФН участва активно в междуинституционалната подготовка на системно значими промени в нормативната

уредба, а именно: в Закона за изменение и допълнение на Закона за публичното предлагане на ценни книжа (Обн. ДВ, бр. 64 от 18.07.2020 г.), промени в Закона за пазарите на финансови инструменти (Обн. ДВ, бр. 64 от 18.07.2020 г.) и в Закона за Комисията за финансов надзор (Обн. ДВ, бр. 64 от 18.07.2020 г.). Също така бяха направени и изменения в Кодекса за застраховането и Кодекса за социалното осигуряване.

Резултатите от направените промени в нормативната уредба са в няколко насоки. Със Закона за изменение и допълнение на Закона за публичното предлагане на ценни книжа са въведени в законодателството изискванията на директиви на Европейския парламент и на Съвета по отношение насърчаването на дългосрочната ангажираност на акционерите. Определят се изисквания за улесняване упражняването на някои права на акционерите с право на глас в дружества, чието седалище се намира в държава членка, и чиито акции са допуснати до търговия на регулиран пазар в Европейския съюз (ЕС). Тези акционерни права са свързани с правото на информация и на глас при провеждане на общо събрание на дружествата със седалище в държава членка, чиито акции са допуснати до търговия на регулиран пазар в ЕС, улесняване на получаването на дивидент и др. Същевременно, с цел насърчаване на дългосрочната ангажираност на акционерите в тези дружества, се въвеждат разпоредби улесняващи възможностите за комуникация между акционерите и дружествата, както и изисквания за прозрачност на институционалните инвеститори, управителите на активи и упълномощените съветници, възнагражденията на директорите на дружествата и сделките между свързани лица.

В изпълнение на стратегията си за действие, КФН отдели сериозно внимание и насочи усилията на екипа, съвместно с компетентните държавни органи, в подготовката за транспониране на важни директиви и регламенти на Европейския съюз, отнасящи се до регулирането на небанковия финансов сектор в България. Част от мерките касаят укрепване на финансовата стабилност, по-високо равнище на защита на инвеститорите и други. В сферата на финансовите пазари бяха транспонирани регламенти съгласно чл. 25 от Директива (ЕС) 2014/65 на Европейския парламент и на Съвета от 15.05.2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Директива 2002/92/ЕО, и на Директива 2011/61/ЕС (Директива (ЕС) 2014/65), според които държавите членки изискват инвестиционните посредници да гарантират и да докажат при поискване от компетентните органи, че физическите лица, които предоставят на клиенти инвестиционни съвети или информация относно финансови инструменти, инвестиционни услуги или допълнителни услуги от името на даден инвестиционен посредник, притежават необходимите знания и компетентности да изпълняват задълженията във връзка с предоставянето на информация и оценка на подходяща и уместна услуга. Създадени са три категории лица, към които се прилагат различни изисквания за знания и компетентност: лице, предлагащо финансови инструменти, инвестиционен консултант и брокер на финансови инструменти.

Промените в подзаконовата нормативна уредба целят нейното адаптиране към приетите законови изменения и въвеждане на най-добрите международни практики в дейността на небанковия финансов сектор.

В сферата на капиталовите пазари, през изминалата година и в рамките на поставените цели за стабилен капиталов пазар в България, КФН отне лиценза на 8 поднадзорни лица, като при половината от тях това е в резултат на преобразуване или прекратяване дейността на дружествата. През 2020 г. няма издадени нови лицензи за извършване на дейност като инвестиционен посредник (ИП). Разгледани са две производства за издаване на лиценз на ИП, като едното е приключило с отказ, а другото е оттеглено във фаза преглед за пълнота на документите. За отчетната година е разгледано едно производство за одобрение на придобиване на участие от „Централен депозитар” АД в две дружества съгласно чл. 18, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 909/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23.07.2014 г. за подобряване на сетълмента на ценни книжа в ЕС и за централните депозитари на ценни книжа. През 2020 г. е издадено едно разрешение за организиране и управление на колективна инвестиционна схема. Инициирани са 4 производства за издаване на разрешение за организиране и управление на национален инвестиционен фонд, в резултат на което през годината са издадени 3 такива разрешения. Тенденцията за силен интерес към производствата по регистрацията на лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове (ЛУАИФ) по чл. 214 и сл. от ЗДКИСДПКИ, се запазва и през годината са регистрирани 4 нови ЛУАИФ. През 2020 г. в регистъра на КФН са вписани общо 26 емисии ценни книжа, както емисии на нови дружества, които за първи път се допускат до търговия на регулиран пазар, така и емисии от последващо увеличение на капитала на публични дружества. Тук се включват и емисии облигации в резултат на потвърждаване на проспекта за допускане до търговия на регулиран пазар на облигациите, емитирани при условията на първично частно предлагане по смисъла на Търговския закон. През отчетната година, КФН постанови и 2 отказа за одобрение на проспекти за първично публично предлагане на акции.

В сферата на застраховане и презастраховане, през отчетната година и в рамките на поставените цели за стабилен застрахователен пазар в България, КФН отне лиценза на едно дружество - клон на чуждестранен застраховател, по решение на органа за финансов надзор в страната, където е регистрирана централата на дружеството. През годината, Комисията издаде един лиценз на дружество - клон на чуждестранен застраховател за извършване на застрахователна дейност в страната.

В областта на допълнителното пенсионно осигуряване, през 2020 г. наблюдаваме стабилност и предвидимост, като за отчетния период не са постъпили искания за издаване на лицензии, както и за преобразуване на пенсионноосигурителни дружества и/или фондове за допълнително пенсионно осигуряване, за доброволно прекратяване на действащи дружества.

В сферата на надзорната дейност акцент продължи да бъде дистанционният надзор. За инвестиционните посредници, Централния депозитар и регулираните пазари, се извършва регулярен мониторинг за спазване на нормативната уредба от страна на инвестиционните посредници и по-специално, оценяване на финансовото състояние на всеки от тях, както и законосъобразността на извършваната от тях дейност. Въведен е риск базиран подход при извършване оценка на риска от изпиране на пари и финансиране на тероризма спрямо инвестиционните посредници и кредитните институции, предлагащи инвестиционни услуги. Обект на осъществявания дистанционен надзор по отношение на колективните инвестиционни схеми (КИС) и управляващите дружества (УД), са редовно представяните в КФН техни годишни финансови отчети. Дистанционният надзор по отношение на публичните дружества, дружествата със специална инвестиционна цел (АДСИЦ) и другите емитенти на ценни книжа обхваща проверка на предоставените в КФН и на обществеността чрез медии, индивидуални годишни и тримесечни финансови отчети за дейността или тримесечни уведомления за финансовото състояние, както и на консолидирани такива, подадени от емитенти, които са длъжни да изготвят консолидирани финансови отчети. Наред с това, дистанционният надзор обхваща и преглед на изпълнението на задълженията на емитентите на облигации да представят в КФН, БФБ АД и на обществеността отчет за изпълнение на задълженията си съгласно условията на облигационната емисия, и на доверениците на облигационерите - да представят в КФН и на регулирания пазар, където се търгуват облигациите, доклад за съответния отчетен период.

Надзорната дейност, която управление „Застрахователен надзор” осъществява върху дейността на поднадзорните лица, се изразява в контрол върху дейността им за спазване изискванията на Кодекса на застраховането (КЗ), актовете по неговото прилагане, както и актовете на Европейската комисия по прилагане на Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25.11.2009 г. относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II). Дистанционният надзор през 2020 г. се базира на годишни и периодични справки, отчети на застрахователите и презастрахователите, застрахователните групи, Гаранционния фонд и застрахователните брокери, представени в КФН в съответствие със задълженията за отчетност пред надзорния орган съгласно изискванията на чл. 126 от КЗ и чл. 311, ал. 3 от КЗ, както и на изискваната допълнителна информация за определени сфери от тяхната дейност. По отношение на застрахователите и презастрахователите, прилагащи режима Платежоспособност II, в хода на текущия дистанционен надзор се провери изпълнението на законовите разпоредби на КЗ относно минималното капиталово изискване и капиталовото изискване за платежоспособност. С цел проверка на изпълнението на принципа на разумния инвеститор, гарантиращ сигурността, качеството, ликвидността и доходността на инвестиционния портфейл на застрахователите, през 2020 г. са събрани инвестиционните политики на застрахователите по общо застраховане. Изготвен е доклад, включващ и анализ на инвестициите на дружествата по общо застраховане с право на достъп до единния пазар и инвестициите на европейско ниво, съгласно публикуваната статистика на ЕЮРА.

Също така, през изминалата година са прегледани постъпилите в КФН месечни доклади от квестора на ЗК „Юроамерикан“ АД, чийто лиценз за извършване на застрахователна дейност е отнет в края на 2019 г., като е изисквана допълнителна информация.

Допълнителното пенсионно осигуряване е дейност с изключително висока обществена значимост. Дистанционният надзор се осъществява в две основни направления - ежедневен и периодичен. Извършва се и мониторинг на интернет-страниците на пенсионноосигурителните дружества (ПОД). Ежедневният надзор се осъществява на база на ежедневно получаваните от ПОД и от банките-попечители справки за дейността на ФДПО. Периодичният надзор се осъществява на база месечни, тримесечни и годишни финансови отчети и справки за дейността на ПОД и управляваните от тях фондове за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО). В съответствие с Наръчника за прилагане на надзор, основан на риска спрямо ПОД и управляваните от тях ФДПО, през годината е извършвана комплексна оценка на рисковия профил на всяко пенсионноосигурително дружество, с включена оценка на системната значимост и „времевия период след последната обща проверка” към края на всяко тримесечие.

В Годишния отчет на КФН е предоставена и активната политика, която Комисията продължи да осъществява за защита на потребителите на небанкови финансови услуги. През 2020 г. Комисията направи промени, както в регулаторната рамка, така и в надзорната дейност, съобразени с европейските изисквания и особеностите на националния пазар, с акцент върху добрите бизнес практики, целящи равнопоставено отношение към поднадзорните лица. Акцент в дейността на Комисията е предоставянето на точна и изчерпателна информация за небанковата сфера и за действията на институцията чрез различни комуникационни канали. Този процес, заедно с реализацията на поредица образователни инициативи, продължи да спомага за повишаване на финансовата култура и създаване на предпоставки за информираност при избора на финансови услуги от страна на потребителите.

През 2020 г., на официалната институционална страница на КФН, в рубрика „За потребителя” – „Жалби”, се създаде онлайн форма за подаване на жалби на български и на английски език, а в рубриката „Застрахователен пазар” бяха въведени 5 нови онлайн форми с искания за вписване на застрахователен брокер и застрахователен агент. Рубриката „e-Портали” се преименува на „e-Услуги”, като бе добавен списък с административните услуги, които Комисията предлага на гражданите и бизнеса.

През годината бяха проведени няколко информационни кампании, публикувани на официалната интернет страница на Комисията за финансов надзор. На първо място, осъществената активна комуникационна кампания за смекчаване въздействието на COVID-19 по отношение на поднадзорните лица и служителите на КФН, съвместно с Европейския орган за ценни книжа и пазари (ESMA), Европейския орган за застраховане и

професионално пенсионно осигуряване (ЕЮРА) и други международни институции. По повод на Брекзит бяха публикувани предупреждения и разяснения, насочени към потребителите на финансови услуги и към поднадзорните лица за приключването на преходния период и какво предстои след 01.01.2021 г.

През месец юни 2020 г. Комисията публикува на интернет страницата си съобщение за новата информационна платформа в подкрепа на процесите срещу изпирането на пари в Р.България.

Повишаването на финансовата грамотност в обществото е един от приоритетите на КФН и голяма част от дейността през 2020 г. е в тази посока. Независимо от епидемиологичната обстановка, свързана с пандемията от COVID-19, Комисията за финансов надзор успя да се адаптира дигитално, за да продължи да участва в различни форуми: конференции, семинари, работни срещи и образователни инициативи. Основната цел за защита на потребителите и повишаване на финансовата грамотност на различни обществени групи, се осъществи в партньорство, както с държавни институции, така и с неправителствени организации, чиято дейност е в областта на финансовото образование.

Всички инициативи на КФН в областта на защитата на потребителите на финансови услуги и повишаването на финансовата грамотност на българските граждани са насочени към повишаване на доверието на потребителите в небанковите пазари и утвърждаване на важната роля, която КФН изпълнява за стабилност и сигурност на тези пазари.

Наблюдение на финансовите иновации - в среда на непрекъснато динамично развитие на пазара на финансови иновации в световен мащаб, в това число и на европейско ниво, и в изпълнение на приетата от КФН Стратегия за наблюдение на финансовите технологии (FinTech) в небанковия финансов сектор (2018 – 2020 г.), Комисията за финансов надзор предприе редица инициативи през отчетната година, с цел наблюдение на финансовите иновации, мониторинг на осигурителния, инвестиционния и застрахователния пазари относно използваните финансови иновации, подсигуряване защитата на правата на инвеститорите и потребителите на иновативни услуги, и популяризиране на своята дейност в областта на иновациите.

С оглед подобряване информираността на експертите в Комисията относно развитието и тенденциите във финансовите иновации, както и за запознаване с иновативните продукти, предлагани на финансовите пазари, беше осигурено присъствие на всички ключови форуми по темата през годината.

През 2020 г., Комисията допусна и разгледа в рамките на изградения механизъм за сътрудничество с бизнеса – Иновационен център (Innovation hub), конкретни запитвания от български и чуждестранни дружества относно регулаторната рамка и приложимото право към конкретни казуси.

За постигане стратегията за финансовите иновации, експерти от КФН участваха в подготовката и организацията на форум за обсъждане на дигиталната стратегия на ЕК, организиран от Българска финтех асоциация съвместно с дирекция FISMA към ЕК - Webinar Digital Finance Outreach, както и в Webinar Digital Finance Outreach.

Сътрудничеството на КФН с международни организации и финансови институции е съществен аспект от дейността на регулатора, който придобива все по-голямо значение в контекста на глобализирани финансови пазари. Комисията членува в трите международни организации, изготвящи стандартите в сектора на ценните книжа, застраховането и пенсионното осигуряване - Международната организация на комисиите по ценни книжа (International Organization of Securities Commissions – IOSCO), Международната асоциация на застрахователните надзорни институции (International Association of Insurance Supervisors – IAIS) и Международната организация на пенсионните надзорни органи (International Organisation of Pension Supervisors – IOPS).

Предвид намерението на Република България за присъединяване към еврозоната и произтичащите за КФН ангажименти от Плана за действие за изпълнение на последващите ангажименти след присъединяването към ERM II през 2020 г., КФН води регулярна кореспонденция относно изпълнението на плана, включваща застрахователите и областите, по които бе постигнато изпълнение.

Комисията за финансов надзор, в качеството си на участник в Европейската система за финансов надзор (ESFS), е активно ангажирана в дейностите на Европейските регулаторни органи (ESMA и EIOPA) с цел асоциирането на българския небанков сектор към единния европейски финансов пазар. КФН участва (като член без право на глас) в заседания на Европейския съвет за системен риск (ESRB) и си сътрудничи с Европейския банков орган (EBA).

През изминалата година, КФН продължи активно да оказва съдействие на чуждестранни регулаторни и надзорни органи и обменя информация, свързана с физически лица и дружества, лицензионни и други процедури. Като част от тази дейност, през 2020 г., страните членки подписаха меморандум в областта на ценните книжа с партньорството на ESMA, предвид излизането на Великобритания от ЕС. Допълнително се подписаха два двустранни международни меморандума, с Регулаторния орган за финансови услуги на Абу Даби (FSRA) и с Регулаторния орган за финансови услуги на Астана (AFSA) в Казахстан, и два многостранни меморандума във връзка с Брекзит.

Служители на КФН участваха в работна среща съвместно със служители от Министерство на финансите във връзка с присъединяването на Република България към кодексите на ОИСП за либерализация на движението на капитали и на невидими операции.

През 2020 г., Комисията се фокусира върху ефективното изпълнение на своите регулаторни и надзорни функции с акцент осигуряване на стабилност, прозрачност и

доверие, повишаване на защитата на правата и интересите на потребителите на небанкови финансови услуги, изграждане на стабилна и адекватна инфраструктура чрез непрекъснато синхронизиране на българското законодателство и надзорни практики с европейските и чрез въвеждане на правила и системи за управление на рисковете. В дух на диалогичност и активна комуникация с национални и международни органи и организации Комисията активно работи по проследяване и своевременно предприемане на мерки за усъвършенстване на съществуващата регулация, за коригиране на констатирани законови празноти и несъответствия и за развитието ѝ съобразно промените в икономическата и правната система, в т.ч. и своевременното изпълнение на мерките, адресиращи специфичните препоръки на Съвета относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси.

Структурно представеният отчет е съставен от две части. В първата част е очертана дейността на КФН в изпълнение на компетентностите ѝ на регулаторен и надзорен орган на небанковия финансов сектор, а втората част на отчета представлява обстоен пазарен анализ на небанковия финансов сектор в България в условията на световната и европейска икономическа среда през 2019 г.

През 2020 г. Комисията мина през динамичен период, белязан от пандемията COVID-19, през който продължихме да работим в три основни посоки. На първо място управлението на позиционирането и репутацията на КФН като стабилен, обективен и независим регулаторен орган в обществото като цяло и по-специфично в сферата на дейността на трите управления, всяко от които отговарящо за съответната област на небанковия финансов сектор. На второ място, активиране на всички възможни мерки и механизми за създаване на предвидима регулаторна дейност и превантивен контрол в условия на пандемия. И на трето място, намаляване на административната тежест за поднадзорните лица. Всичко това беше осъществено с опазването на силен, мотивиран и с най-високо ниво на експертиза екип. Посоката за краткосрочното бъдеще е повишаване на мотивацията, на генерирането на нови идеи, тоест на креативността на екипа и най-вече развитие по отношение на стратегията за прозрачна комуникация към гражданите и поднадзорните лица, и партньорско отношение към институциите в България.

Дълбоко съм убеден, че КФН върви в посоката да се отличи като една от организациите в България с екип от лидери, способни да информират и едновременно с това да генерират и анализират идеи. Но най-вече екип, който се гордее, че работи като едно цяло. Благодаря им за постигнатите резултати! Благодаря и на обществото, и на институциите в Република България за доверието!

I. ДЕЙНОСТ НА КФН ПРЕЗ 2020 ГОДИНА

1. Регулаторна дейност

1.1. Промени в нормативната уредба

През 2020 г. са приети следните законопроекта, съгласно които Комисията упражнява държавния финансов надзор:

Закон за изменение и допълнение на Закона за публичното предлагане на ценни книжа¹

Със закона, в законодателството са въведени изискванията на Директива (ЕС) 2017/828 на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 2007/36/ЕО по отношение на насърчаването на дългосрочната ангажираност на акционерите, наричана по-нататък „Директива (ЕС) 2017/828”, както и мерки по прилагането на Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/1212 на Комисията от 03.09.2018 г. за определяне на минимални изисквания за прилагането на разпоредбите на Директива 2007/36/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на идентификацията на акционерите, предаването на информация и улесняване упражняването на правата на акционерите, наричан по-нататък „Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/1212”, с оглед постигане на пълно съответствие на националното законодателство със същите.

Директива (ЕС) 2017/828 въвежда изисквания за улесняване упражняването на някои права на акционерите с право на глас в дружества, чието седалище се намира в държава членка и чиито акции са допуснати до търговия на регулиран пазар в Европейския съюз (ЕС). Тези акционерни права са свързани с правото на информация и на глас при провеждане на общо събрание на дружествата със седалище в държава членка, чиито акции са допуснати до търговия на регулиран пазар в ЕС, улесняване на получаването на дивидент и др. Същевременно, с цел насърчаване на дългосрочната ангажираност на акционерите, в тези дружества се въвеждат разпоредби улесняващи възможностите за комуникация между акционерите и дружествата, както и се въвеждат изисквания за прозрачност на институционалните инвеститори, управителите на активи и упълномощените съветници, възнагражденията на директорите на дружествата и сделките между свързани лица.

Директива 2007/36/ЕО е въведена в националното законодателство посредством изменения в Закона за публичното предлагане на ценни книжа, който регламентира изискванията към публичните дружества, в т.ч. за провеждане на общо събрание и други корпоративни събития. В тази връзка, със закона са направени изменения при отчитане на този систематичен подход.

Измененията, наложени вследствие имплементирането на Директива (ЕС) 2017/828, са в няколко насоки:

Изменения в Закона за публичното предлагане на ценни книжа (ЗППЦК):

¹ Обн. ДВ, бр. 26 от 22.03.2020 г.

1. Идентифициране на акционерите в публични дружества, улесняване упражняването на правата им и защита на предаваната, във връзка с упражняването на правата им, информация:

С цел улесняване упражняването на правата на акционерите в публични дружества, включително идентификацията им и защита на предаваната информация, в ЗППЦК са въведени разпоредби за начина на изискване, предоставяне и съхранение на необходимата идентификационна информация за даден акционер, лицата, на които може да бъде предоставена тази информация, както и лицата, от които може да се изиска съответната информация.

С цел осигуряване на публичност на корпоративното събитие, организирано от публични дружества и предоставяне на необходимата за това информация до всичките му акционери, са въведени изисквания към „Централен депозитар” АД и инвестиционните посредници да приемат и да предоставят информацията за съответното корпоративно събитие. С приемането на разпоредбите се подобрява оповестяването на информацията в публичното пространство, както и се създават гаранции за достигането ѝ до акционерите и другите заинтересовани от събитието лица.

Въведени са изменения и допълнения в разпоредбите относно общите събрания на публичните дружества, като по недвусмислен начин се определя моментът, в който документите за свикване и провеждане на общото събрание следва да се оповестят; гарантира се, че при гласуване на акционер по електронен път, неговият глас се потвърждава и преброява. Въведено е изискване за разходите, свързано с предаването на информацията по веригата, да са недискриминационни и пропорционални на предоставените услуги.

2. Политика за възнагражденията на членовете на ръководните органи в публични дружества:

Прецизират се разпоредбите, свързани с правото на глас на акционера по отношение на възнагражденията на членовете на управителните и контролните органи на публичното дружество. Същевременно, с оглед на избягване на конфликт на интереси, между качеството акционер в публично дружество и член на управителните и контролните органи, в чл. 112 са създадени нови ал. 4 и 5. Новите разпоредби налагат съответно и някои изменения в Наредба № 48 от 2013 г. на КФН за изискванията към възнагражденията в насока доразвиване на елементите заложи в политиката за възнагражденията, както и допълване на информацията, която следва да се предостави в годишния доклад на дружествата за прилагане на политиката за възнагражденията.

3. Сделки със свързани лица:

Изменят се и се доразвиват разпоредбите за сключване на сделки на голяма стойност от публичните дружества и техните дъщерни компании.

4. Упълномощени съветници:

Въведена е фигурата на „упълномощен съветник”, който по смисъла на Директива (ЕС) 2017/828 е юридическо лице, което по занятие анализира разкрита, регулирана и друга информация, свързана с публични дружества, с цел предоставяне на проучвания, съвети и препоръки във връзка с упражняването на правото на глас на инвеститорите. Въведени са

задължения, които има упълномощеният съветник към инвеститорите, а именно публикуване на интернет страницата му и актуализиране на публикуваната от него информация в хода на извършване на основната му дейност. Въведени са изисквания за прилагане на кодекс на поведение от тези лица, както и други задължения към инвеститорите, като надзорът за спазване на тези задължения се осъществява от КФН, при която тези лица следва да бъдат регистрирани.

Изменения в други нормативни актове:

Изменят се Кодексът за социално осигуряване, Кодексът за застраховане, Законът за пазарите на финансови инструменти и Законът за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране.

По-конкретно, Директива (ЕС) 2017/828 изисква управителите на активи и институционалните инвеститори да приемат и да публикуват политика за ангажираност и да оповестяват публично как са я изпълнили или да предоставят обосновано обяснение защо са избрали да не приемат такава политика, както и включването ѝ в инвестиционната им стратегия. В случай на делегиране на управлението на портфейла от институционален инвеститор (като на територията на Република България това е относимо единствено към животозастрахователите и презастрахователите, покриващи животозастрахователни задължения), управляващите дружества, лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове, и инвестиционните посредници следва да оповестяват пред институционалния инвеститор как инвестиционната им стратегия и нейното изпълнение съответстват на договореностите им и как допринасят за средносрочните и дългосрочните показатели на активите на институционалния инвеститор. Предвид изискванията на Директива (ЕС) 2017/828 е въведено и задължение за приемане и оповестяване на политика за ангажираност и за пенсионноосигурително дружество, управляващо фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми, в която дружеството следва да описва начина по който включва ангажираността на фонда за допълнително доброволно пенсионно осигуряване по професионални схеми, като акционер в инвестиционната политика.

Закон за изменение и допълнение на Закона за публичното предлагане на ценни книжа²

С промените в закона, в националното законодателство са въведени мерки по прилагането на Регламент (ЕС) 2017/1129 на Европейския парламент и на Съвета от 14.06.2017 г. относно проспекта, който трябва да се публикува при публично предлагане или допускане на ценни книжа до търговия на регулиран пазар и за отмяна на Директива 2003/71/ЕО (Регламент (ЕС) 2017/1129), както и се усъвършенства националната правна уредба във връзка с констатирани пропуски и проблеми при практическото ѝ прилагане.

Предприемане на мерки за улесняване прилагането на изискванията на Регламент (ЕС) 2017/1129

² Обн. ДВ, бр. 64 от 18.07.2020 г.

Основната цел на Регламент (ЕС) 2017/1129 е да улесни достъпа на дружествата, особено на малките и средните предприятия, до различни форми на финансиране чрез капиталовия пазар, като същевременно се гарантира необходимото ниво на защита на инвеститорите в ценни книжа. Това се постига чрез усъвършенстване на нормативната уредба във връзка с изготвянето, одобрението и разпространяването на проспекта, който емитентите, предложителите и лицата, които искат допускане до търговия на регулиран пазар, публикуват при публично предлагане на ценни книжа или за допускане на ценни книжа до търговия на регулиран пазар.

В закона е създаден нов раздел II „а” към глава шеста на ЗППЦК с наименование „Одобрение и публикуване на проспект”.

Изискване за публикуване на проспект съгласно Регламент (ЕС) 2017/1129

Законът изисква проспектът да бъде одобрен от КФН.

Изключения от задължението за публикуване на проспект съгласно чл. 1, параграфи 4 и 5 от Регламент (ЕС) 2017/1129

Регламентирани са случаите, в които задължението за публикуване на проспект при публично предлагане на ценни книжа не се прилага в съответствие с изключенията по чл. 1, параграф 4 от Регламент (ЕС) 2017/1129.

Със закона е въведено национално изключение от задължението за публикуване на проспект по отношение на публично предлагане на ценни книжа за емисии ценни книжа с обща стойност, изчислена за период от 12 месеца, по-малка от левовата равностойност на 3 000 000 евро, издадени на територията на Република България.

При публично предлагане на емисия ценни книжа с обща стойност, по-малка от левовата равностойност на 3 000 000 евро, се иска допускане до търговия на многостранна система за търговия, емитентът или предложителят вместо проспект да изготвя документ съгласно правилата на многостранната система за търговия, която следва да го предостави на Комисията не по-късно от 5 работни дни преди допускането на ценните книжа до търговия.

Когато за публично предлагане на емисия ценни книжа над прага от левовата равностойност на 3 000 000 евро се иска допускане до търговия на многостранна система за търговия, за нея следва да бъде изготвен и одобрен проспект. В случай, че емитентът отговаря на изискванията на чл. 15 от Регламент (ЕС) 2017/1129, той може да изготви проспект на ЕС за растеж със съдържание, посочено в Делегиран регламент (ЕС) 2019/980 на Комисията от 14.03.2019 г. за допълнение на Регламент (ЕС) 2017/1129.

Когато се извършва публично предлагане на емисия ценни книжа с обща стойност, по-малка от левовата равностойност на 3 000 000 евро, без да се иска допускане до търговия на регулиран пазар или многостранна система за търговия, емитентът вместо проспект, съответно документ за допускане до търговия, изготвя и публикува документ за публично предлагане с облекчени форма и съдържание.

За емисии ценни книжа, за които се иска допускане до търговия на многостранна система за търговия без публично предлагане на ценни книжа, се изготвя документ съгласно правилата на системата, като за допускането до търговия не се прилага този закон, както и регламентът.

С оглед осигуряване на защита интересите на инвеститорите, е предвидено преди публикуване, документът за публично предлагане да бъде предоставен на КФН. С цел облекчаване на административната тежест за емитентите не е предвидено нарочно одобрение от КФН на документа за публично предлагане, но същевременно са предвидени механизми за намеса на КФН при необходимост от допълване на информацията. Предвидени са правомощия на КФН за спазване на изискванията на ЗППЦК и на актовете по прилагането му във връзка с документа за публично предлагане, включително и административнонаказателни санкции.

С цел защита на инвеститорите се запазва съществуващото и до момента тяхно право, при нарушения в определените от закона случаи да може да се иска, придобиването на ценните книжа да бъде обявено за недействително.

В новия раздел II „а” към глава шеста на ЗППЦК са въведени дефиниции във връзка с прилагането на Регламент (ЕС) 2017/1129. С оглед на приемането на Регламент (ЕС) 2017/1129 и отмяната на Директива 2003/71/ЕО се прецизират дефинициите „емитент” и „публично дружество”.

Запазени са текстовете относно отговорността за изготвянето на проспект, които ще се прилагат съответно и при изготвянето на документ за публично предлагане на ценни книжа.

Запазен е моделът на действащата регулация относно отговорността във връзка с проспекта, който се прилага съответно и при изготвянето на документ за публично предлагане на ценни книжа.

Емитентът, предложителят или лицето, което иска допускане на ценните книжа до търговия на регулиран пазар, подава в КФН заявление за одобрение на проспект за публично предлагане или допускане до търговия на регулиран пазар, като прилага проспекта, устава на емитента, последния годишен финансов отчет на емитента, одитиран от регистриран одитор, и други документи, определени с наредба. Условието и редът за проверка и за одобрение на проспекта са съгласно чл. 20 от Регламент (ЕС) 2017/1129.

Допълнителни промени или допълнителна информация се предоставя в сроковете, определени по Регламент (ЕС) 2017/1129. Намалява се административната тежест, като е предвидено, че някои от документите могат да не бъдат предоставяни, когато същите са достъпни в официален публичен регистър с безплатен достъп.

Запазени са основанията за отказ от издаване на одобрение на проспект. Комисията може да откаже издаването на одобрение само ако заявителят не е отстранил несъответствията и не е представил изискуемите документи в определения от нея срок, който не може да бъде по-кратък от един месец.

Облекчени са условията и редът за публикуване на съобщение за публичното предлагане, като е предвидено съобщението да се публикува на интернет страниците на емитента, когато ценните книжа са предложени от него, и на инвестиционните посредници, участващи в предлагането. В зависимост от датата на публикуване на съобщението за публичното предлагане се определя кръгът на лицата, притежаващи права за участие в увеличение на капитала на публично дружество, в случаите, в които решението за

увеличаване на капитала е прието от управителния орган на дружеството в предвидените от закона случаи.

Усъвършенстване на националната регулация във връзка с констатирани пропуски и проблеми при практическото прилагане на ЗППЦК

На първо място, чл. 100б, ал. 4 от ЗППЦК е допълнен, като е предвидено, че е недопустимо решението за извършване на промени в условията, при които са издадени облигациите, включително конкретните параметри на емисията облигации, които подлежат на последваща промяна, да има обратно действие.

С цел избягване на противоречиво тълкуване на разпоредбите на закона, изрично е посочено, че за емитентите на облигации се прилагат и разпоредбите на глава шеста „а“ „Разкриване на информация“ от ЗППЦК от момента на допускането на облигациите до търговия на регулиран пазар.

Със закона е въведена яснота относно приложимостта на изискванията за разкриване на информация от емитента, както и е изяснен обхватът на изключението за разкриване на публично уведомление за финансовото състояние от емитенти от трета държава, ако КФН прецени, че законодателството на съответната държава урежда изисквания, еквивалентни на изискванията по ЗППЦК и актовете по прилагането му.

Изменен е чл. 100г, ал. 3 от ЗППЦК, като е въведено ограничение за придобиване до 20 на сто от емисията облигации, когато довереник на облигационерите е и облигационер по същата емисия облигации.

Отстранена е констатираната непълнота в ЗППЦК във връзка с прекратяване на задължението за разкриване на информация, като в чл. 100щ, ал. 3 от ЗППЦК е посочено, че задълженията на емитента за разкриване на информация се прекратяват с решението на КФН за отписването му от регистъра по чл. 30, ал. 1, т. 3 от Закона за Комисията за финансов надзор, съответно с влизането в сила на решението за обявяване на емитента в несъстоятелност.

Със закона е направена цялостна редакция на чл. 110 поради изменение на дефиницията за емитент, като същевременно е пояснено, че едно дружество става публично при кумулативно наличие на условията емисията: акции да е вписана с цел търговия на регулиран пазар в регистъра по чл. 30, ал. 1, т. 3 от Закона за Комисията за финансов надзор и да е допусната до търговия на регулиран пазар.

Със закона се усъвършенстват изискванията към членовете на управителните и контролните органи на публично дружество, като се уеднаквяват критериите за чисто съдебно минало с други закони.

Разпоредбата на чл. 116в, ал. 2 от ЗППЦК е допълнена по начин, който гарантира, че при придобиване на статут на публично дружество, назначените членове на управителен или на контролен орган на публичното дружество ще предоставят гаранция за управлението си и така се уеднаквява третирането на новоизбраните членове с назначените такива, с придобиването на статут на публичното дружество.

С цел повишаване защитата на интересите на инвеститорите е предвидено членовете на управителен и контролен орган на публичното дружество, за които общото събрание е

определило размер на възнаграждение, но не е определило размер на гаранцията за управлението, размерът на гаранцията за управлението да се приема за равен на 3-месечното брутно възнаграждение на лицата.

Във връзка с регулиране на отношенията относно емитентите, установени в трети държави, в Регламент (ЕС) 2017/1129, със закона са отменени чл. 141-144 от ЗППЦК, в които са определени условията и редът за публично предлагане в Република България на ценни книжа, емитирани от чуждестранни лица, и публичното предлагане в чужбина на ценни книжа, емитирани от местни лица.

Промени в Закона за пазарите на финансови инструменти

Съгласно чл. 25 от Директива (ЕС) 2014/65 на Европейския парламент и на Съвета от 15.05.2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Директива 2002/92/ЕО и на Директива 2011/61/ЕС (Директива (ЕС) 2014/65), държавите членки изискват инвестиционните посредници да гарантират и да докажат при поискване от компетентните органи, че физическите лица, които предоставят на клиенти инвестиционни съвети или информация за финансови инструменти, инвестиционни услуги или допълнителни услуги от името на даден инвестиционен посредник, притежават необходимите знания и компетентности да изпълняват задълженията във връзка с предоставянето на информация и оценка на подходяща и уместна услуга. Държавите членки публикуват критериите, които трябва да се използват за оценяване на тези знания и компетентности.

Във връзка с това, чл. 77 от Закона за пазарите на финансови инструменти (ЗПФИ), който транспонира чл. 25 от Директива (ЕС) 2014/65, е придобил нова редакция, която позволява подходящо практическо прилагане. Създадени са три категории лица, към които се прилагат различни изисквания за знания и компетентност – лице, предлагащо финансови инструменти, инвестиционен консултант и брокер на финансови инструменти. Лицето, предлагащо финансови инструменти, трябва да притежава средно образование, да отговаря на изискванията на чл. 13, ал. 4, т. 1-4, 6 и 7 от ЗПФИ и да е изпълнявало задължения във връзка с предоставяне на информация за инвестиционни или допълнителни услуги най-малко 6 месеца, въз основа на пълно работно време. Брокер на финансови инструменти, съответно инвестиционен консултант, може да бъде лице, което притежава средно или висше образование – за брокер на финансови инструменти, съответно да притежава висше образование – за инвестиционен консултант, отговаря на изискванията на чл. 13, ал. 4, т. 1-4, 6 и 7 от ЗПФИ, придобило е правото да упражнява дейност като брокер на финансови инструменти – за брокер на финансови инструменти, съответно като инвестиционен консултант – за инвестиционен консултант, или му е призната придобитата квалификация за упражняване на съответната дейност и е изпълнявало задължения във връзка с предоставяне на информация, инвестиционни съвети на клиенти или инвестиционни или допълнителни услуги най-малко 6 месеца, въз основа на пълно работно време.

С Директива (ЕС) 2019/2034 на Европейския парламент и на Съвета от 27.11.2019 г. относно пруденциалния надзор върху инвестиционните посредници и за изменение на директиви 2002/87/ЕО, 2009/65/ЕО, 2011/61/ЕС, 2013/36/ЕС, 2014/59/ЕС и 2014/65/ЕС се

изменя Директива 2014/65/ЕС, като измененията в чл. 49, параграф 1 от Директива 2014/65/ЕС следва да се прилагат считано от 26.03.2020 г. Във връзка с това е направено допълнение в чл. 178, ал. 1 от ЗПФИ, с което се уточнява, че прилагането на стъпките на котиране не възпрепятства регулирания пазар да съпоставя големи по размер нареждания със средната стойност в рамките на текущите цени „купува” и „продава”.

КФН е взела решение, че възнамерява да спазва в надзорната си практика Насоките относно бенчмарковете с малка значимост съгласно Регламента за бенчмарковете (Насоките), издадени от Европейския орган за ценни книжа и пазари. С оглед на осигуряване прилагането на Насоките и във връзка с разпоредбите на Регламент (ЕС) 2016/1011 на Европейския парламент и на Съвета от 08.06.2016 г. относно индекси, използвани като бенчмаркове за целите на финансови инструменти и финансови договори или за измерване на резултатите на инвестиционни фондове, и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2014/17/ЕС и на Регламент (ЕС) № 596/2014 (Регламент (ЕС) 2016/1011), е създаден нов чл. 227с в ЗПФИ, в който се предвижда делегация за наредба, с която ще се уредят допълнителните изисквания, на които трябва да отговарят администраторите на бенчмаркове с малка значимост, по отношение на изискванията във връзка с функцията по наблюдение по чл. 5 от Регламент (ЕС) 2016/1011, входящите данни по чл. 11 от Регламент (ЕС) 2016/1011, прозрачността на Методиката по чл. 13 от Регламент (ЕС) 2016/1011 и изискванията за управлението и контрола за поднадзорните доставчици на входящи данни по чл. 16 от Регламент (ЕС) 2016/1011.

Промени в Закона за Комисията за финансов надзор

Направени са изменения в Закона за Комисията за финансов надзор, с които КФН се определя като компетентен орган и ѝ се предоставят регулаторни и надзорни правомощия във връзка с Регламент (ЕС) 2017/1129.

Предоставена е възможност на Комисията да дава съгласие, информацията представляваща професионална тайна, предоставена по реда на чл. 25, ал. 4 и 6 от Закона за Комисията за финансов надзор на органи на държава членка и на трета държава, осъществяващи финансов надзор, да се предоставя от съответните органи на чуждестранни разследващи и съдебни органи.

Във връзка с въвеждането на мерки в националното законодателство за осигуряване на условия за прилагането на изискванията на Регламент (ЕС) 2017/1129 са направени промени в таксите, събирани от КФН по раздел III на Тарифата в приложение № 1 по чл. 27, ал. 1 от ЗКФН.

Промени в Кодекса за застраховането

Със закона е направена промяна в Кодекса за застраховането, която цели съобразяване на кодекса с промяната на чл. 77г, параграф 4 на Директива 2009/138/ЕО относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II), извършена с чл. 2, точка 1 на Директива (ЕС) 2019/2177 за изменение на Директива 2009/138/ЕО, Директива 2014/65/ЕС и на Директива (ЕС) 2015/849.

Директива 2009/138/ЕО предвижда национален компонент на корекцията за променливост като той е променен от 100 на 85 базисни пункта.

Други закони

Комисията за финансов надзор през изминалата година активно участваше в законодателния процес като изразяваше становища и предложения както в етапа на обществените консултации, така и при междуведомственото съгласуване по чл. 32 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация, както и в парламентарната фаза на приемането на нормативни актове, касаещи нейната дейност.

Като специфичен случай, с оглед на усложнената епидемичната обстановка в страната, може да бъде посочено приемането на **Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13.03.2020 г.**³ и последващите изменения в него – по който КФН направи съответните предложения съобразно целта на закона – да уреди извънредните мерки на територията на Република България за предпазване, ограничаване и преодоляване на последиците от разпространението на заразата с вируса COVID-19. Със закона бяха предвидени редица мерки за намаляване на административната тежест и удължаване на сроковете за предоставяне на определени документи и информация от поднадзорните на Комисията лица. На 27.03.2020 г. КФН публикува на своята интернет страница информация за променените срокове по Кодекса за социално осигуряване, Кодекса за застраховането, Закона за публичното предлагане на ценни книжа, Закона за пазарите на финансови инструменти, Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране. Освен това законът даде възможност на институциите да организират гъвкаво своята дейност, включително чрез дистанционна работа, така че да не се възпрепятства административното обслужване.

Законопроекти, по които КФН работи през 2020 г. и предстоят да бъдат разгледани и обнародвани от Народното събрание:

- **Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за дейността на колективните инвестиционни схеми и на други предприятия за колективно инвестиране**

Проектът цели да въведе в националното законодателство изискванията на Директива (ЕС) 2019/1160 на Европейския парламент и на Съвета от 20.06.2019 г. за изменение на Директива 2009/65/ЕО и Директива 2011/61/ЕС по отношение на трансграничната дистрибуция на предприятията за колективно инвестиране, както и има за цел въвеждане на мерки по прилагането на изискванията на Регламент (ЕС) 2019/1156 на Европейския парламент и на Съвета от 20.06.2019 г. за улесняване на трансграничната дистрибуция на предприятията за колективно инвестиране и за изменение на регламенти (ЕС) № 345/2013, (ЕС) № 346/2013 и (ЕС) № 1286/2014 и на Регламент (ЕС) 2019/2088 на

³ Обн. ДВ, бр. 28 от 24.03.2020 г.

Европейския парламент и на Съвета от 27.11.2019 г. относно оповестяването на информация във връзка с устойчивостта в сектора на финансовите услуги.

• **Проект на Закон за дружествата със специална инвестиционна цел и за дружествата за секюритизация**

Законопроектът цели да актуализира законодателната база в областта на действащите дружества, инвестиращи в недвижими имоти и вземания, както и има за цел въвеждане на мерки по прилагането на изискванията на Регламент (ЕС) 2017/2402 на Европейския парламент и на Съвета от 12.12.2017 г. за определяне на обща рамка за секюритизациите и за създаване на специфична рамка за опростени, прозрачни и стандартизирани секюритизации и за изменение на директиви 2009/65/ЕО, 2009/138/ЕО и 2011/61/ЕС и регламенти (ЕО) № 1060/2009 и (ЕС) № 648/2012 (ОВ, L 347/35 от 28 .12.2017 г.).

• **Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за пазарите на финансови инструменти**

Със законопроекта се предвиждат промени в националното законодателство, които произтичат от следните актове на Европейския съюз:

- Директива (ЕС) 2019/2034 на Европейския парламент и на Съвета от 27.11.2019 г. относно пруденциалния надзор върху инвестиционните посредници и за изменение на директиви 2002/87/ЕО, 2009/65/ЕО, 2011/61/ЕС, 2013/36/ЕС, 2014/59/ЕС и 2014/65/ЕС;

- Регламент (ЕС) 2019/2033 на Европейския парламент и на Съвета от 27.11.2019 г. относно пруденциалните изисквания за инвестиционните посредници и за изменение на регламенти (ЕС) № 1093/2010, (ЕС) № 575/2013, (ЕС) № 600/2014 и (ЕС) № 806/2014;

- Директива (ЕС) 2019/878 на Европейския парламент и на Съвета от 20.05.2019 г. за изменение на Директива 2013/36/ЕС по отношение на освободените субекти, финансовите холдинги, финансовите холдинги със смесена дейност, възнагражденията, надзорните мерки и правомощия и мерките за запазване на капитала;

- Директива (ЕС) 2019/2177 на Европейския парламент и на Съвета от 18.12.2019 г. за изменение на Директива 2009/138/ЕО относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II), Директива 2014/65/ЕС относно пазарите на финансови инструменти и Директива (ЕС) 2015/849 за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма.

• **Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници**

Със законопроекта се предлагат изменения и допълнения в националната правна рамка на реструктурирането на кредитни институции и инвестиционни посредници, чрез които се изпълняват ангажиментите за въвеждане на изискванията на Директива (ЕС) 2019/879 на Европейския парламент и на Съвета от 20.05.2019 г. за изменение на Директива 2014/59/ЕС по отношение на капацитета за поемане на загуби и рекапитализация на

кредитните институции и инвестиционните посредници и на Директива 98/26/ЕО (ОВ, L 150 от 7.06.2019 г.).

• **Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за кредитните институции**

Със законопроекта се въвеждат изискванията на Директива (ЕС) 2019/878 на Европейския парламент и на Съвета от 20.05.2019 г. за изменение на Директива 2013/36/ЕС (Директива за капиталовите изисквания) по отношение на освободените субекти, финансовите холдинги, финансовите холдинги със смесена дейност, възнагражденията, надзорните мерки и правомощия и мерките за запазване на капитала, включително се предлагат изменения и допълнения на Закона за пазарите на финансови инструменти.

• **Проект на Закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване**

Законопроектът цели цялостното уреждане на фазата на изплащане от универсалните пенсионни фондове. Със законопроекта се предлага, наред с предвидените и към настоящия момент пожизнени пенсии, да се регламентира по-подробно разсроченото плащане като пенсионен продукт, допустим във фазата на изплащане. Със законопроекта са предвидени и промени, свързани с определянето на размера на допълнителната пожизнена пенсия за старост.

Промени в подзаконовата нормативна уредба

През 2020 г. КФН е приела следните подзаконови нормативни актове, които са обнародвани в „Държавен вестник“:

• Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 29 от 12.07.2006 г. за минималното ниво на кредитните рейтинги на банките и за определяне на държавите, международните финансови организации, пазарите и индексите на тези пазари съгласно чл. 176, ал. 2 от Кодекса за социално осигуряване⁴;

• Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 34 от 04.10.2006 г. за условията за сключване на сделки за намаляване на инвестиционния риск, свързан с активите на фонд за допълнително пенсионно осигуряване и за изискванията и ограниченията към тези сделки⁵;

• Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 58 от 28.02.2018 г. за изискванията за защита на финансовите инструменти и паричните средства на клиенти, за управление на продукти и за предоставяне или получаване на възнаграждения, комисиони, други парични или непарични облаги⁶;

• Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 15 от 05.05.2004 г. за воденето и съхраняването на регистрите от КФН и за подлежащите на вписване обстоятелства⁷;

⁴ Обн. ДВ, бр. 8 от 28.01.2020 г.

⁵ Обн. ДВ, бр. 8 от 28.01.2020 г.

⁶ Обн. ДВ, бр. 21 от 13.03.2020 г.

⁷ Обн. ДВ, бр. 30 от 31.03.2020 г.

- Наредба № 38 от 21.05.2020 г. за изискванията към дейността на инвестиционните посредници⁸;
- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 50 от 19.06.2015 г. за капиталовата адекватност, ликвидността на инвестиционните посредници и осъществяването на надзор за спазването им⁹;
- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 48 от 20.03.2013 г. за изискванията към възнагражденията¹⁰;
- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 15 от 05.05.2004 г. за воденето и съхраняването на регистрите от КФН и за подлежащите на вписване обстоятелства¹¹;
- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 2 от 17.09.2003 г. за проспектите при публично предлагане и допускане до търговия на регулиран пазар на ценни книжа и за разкриването на информация¹²;
- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 31 от 02.08.2006 г. за условията и реда за провеждане на изпит и за признаване на правоспособност на отговорен актюер, за признаване на правоспособност, придобита извън Република България, за формата на актюерската заверка, формата и съдържанието на актюерския доклад и на справките по Кодекса за застраховането, които отговорният актюер заверява, както и за формата и задължителното съдържание на годишния актюерски доклад по Кодекса за социално осигуряване¹³;
- Наредба № 8 от 03.09.2020 г. за изискванията към дейността на централните депозитари на ценни книжа, централния регистър на ценни книжа и други лица, осъществяващи дейности, свързани със сетълмента на ценни книжа¹⁴;

Съвместно с Държавна агенция „Национална сигурност“ е приета и обнародвана в „Държавен вестник“ Инструкция № I-7 от 20.05.2020 г. за реда за извършване на съвместни проверки на място по чл. 108, ал. 4 от Закона за мерките срещу изпирането на пари от Специализирана административна дирекция „Финансово разузнаване“ на Държавна агенция „Национална сигурност“ и КФН¹⁵.

През 2020 г. Комисията е приела, че в надзорната си практика ще спазва следните насоки, издадени от Европейския орган за ценни книжа и пазари:

- Насоки относно таксите за постигнати резултати в предприятията за колективно инвестиране в прехвърлими ценни книжа и в определени видове алтернативни инвестиционни фондове;
- Насоки относно стрес тестовете за ликвидност в ПКИПЦК и АИФ;

⁸ Обн. ДВ, бр. 51 от 05.06.2020 г.

⁹ Обн. ДВ, бр. 51 от 05.06.2020 г.

¹⁰ Обн. ДВ, бр. 61 от 10.07.2020 г.

¹¹ Обн. ДВ, бр. 61 от 10.07.2020 г.

¹² Обн. ДВ, бр. 61 от 10.07.2020 г.

¹³ Обн. ДВ, бр. 81 от 15.09.2020 г.

¹⁴ Обн. ДВ, бр. 81 от 15.09.2020 г.

¹⁵ Обн. ДВ, бр. 50 от 02.06.2020 г.

- Насоки относно докладването пред компетентните органи съгласно чл. 37 от Регламента относно фондовете на паричния пазар;
- Насоки за стандартизираните процедури и протоколите за съобщения по чл. 6, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 909/2014;
- Насоки за сценариите, използвани при стрес тестовете, съгласно Регламента за ФПП, както и Насоките за възлагане на дейности на доставчици на облачни услуги, издадени от Европейски надзорен орган за застраховане и професионална пенсионно застраховане.

1.2. Нови моменти в политиката на ЕС

Директиви и Регламенти на Европейския съюз

I. Директиви, публикувани в Официален вестник на ЕС:

Директива (ЕС) 2020/1504 на Европейския парламент и на Съвета от 7.10.2020 г. за изменение на Директива 2014/65/ЕС относно пазарите на финансови инструменти

Директивата изменя Директива 2014/65/ЕС с цел да се обезпечи прилагането на Регламент (ЕС) 2020/1503 относно доставчици на услуги за колективно финансиране на предприятията. Юридическите лица, лицензирани като такива доставчици на услуги, се изключват от обхвата на Директива 2014/65/ЕС, за да се избегне ситуация, в която за една и съща дейност се изискват множество лицензи в рамките на Съюза.

II. Регламенти, публикувани в Официален вестник на ЕС:

Регламент (ЕС) 2020/852 на Европейския парламент и на Съвета от 18.06.2020 г. за създаване на рамка за улесняване на устойчивите инвестиции и за изменение на Регламент (ЕС) 2019/2088

С настоящия регламент се установяват критериите, определящи дали дадена икономическа дейност се квалифицира като екологично устойчива за целите на установяването на степента на екологична устойчивост на дадена инвестиция. Регламентът урежда и изискванията при предлагането на финансови продукти или корпоративни облигации като екологично устойчиви инвестиции. Това ще повиши доверието на инвеститорите и на тяхната осведоменост за екологичното въздействие на тези финансови продукти или корпоративни облигации, ще внесе яснота и преодоляване на опасенията относно заблуждаващите твърдения за екологосъобразност. Хармонизират се критериите за определяне на това дали дадена икономическа дейност се квалифицира като устойчива. Въвеждат се правила за прозрачност – предоговорно оповестяване на информация от участниците на финансовите пазари, които предлагат финансови продукти.

За целите на регламента се създава платформа за финансиране за устойчиво развитие, в която се включват и европейските органи: Европейски орган за ценни книжа и пазари (ESMA), Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно

осигуряване (ЕЮРА), Европейски банков орган (ЕВА). Платформата има експертни и консултативни функции. Създава се и експертна група на държавите членки по финансирането за устойчиво развитие със съветнически функции.

Компетентни органи по прилагането на регламента са тези, които се считат за такива по Регламент 2019/2088, който препраща към компетентните органи вече определени съгласно секторните регламенти и директиви, посочени в чл. 6.3. от същия регламент.

Регламентът влиза в сила на двадесетия ден след публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз, като определени членове имат отложено прилагане от 01.01. 2022 г. (членове 4, 5, 6 и 7 и член 8, параграфи 1, 2 и 3 по отношение на екологичните цели, посочени в член 9, букви а) и б).

Регламент (ЕС) 2020/873 на Европейския парламент и на Съвета от 24.06.2020 г. за изменение на регламенти (ЕС) № 575/2013 и (ЕС) 2019/876 по отношение на някои корекции в отговор на пандемията от COVID-19

Регламентът внася съответните изменения в Регламент 575/2013, за да се осигури възможност за институциите (банки и инвестиционни посредници) да насочват капитала си там, където е най-необходим, като същевременно се гарантира, че институциите действат предпазливо.

Регламент (ЕС) 2020/1503 на Европейския парламент и на Съвета от 7.10.2020 г. относно европейските доставчици на услуги за колективно финансиране на предприятията и за изменение на Регламент (ЕС) 2017/1129 и на Директива (ЕС) 2019/1937

Колективното финансиране подобрява достъпа до финансиране, особено за стартиращите и малките предприятия. Стартиращите предприятия могат да представят проектите си на онлайн платформа и да обявят, че търсят подкрепа под формата на заем („партньорско кредитиране“) или закупуване на дялово участие. Инвестициите от страна на инвеститорите са в замяна на финансова компенсация. В момента колективното финансиране е много по-слабо развито в ЕС в сравнение с други големи световни икономики, а пазарът е фрагментиран. Едно от най-големите препятствия е липсата на общи за целия Съюз правила. Това значително увеличава оперативните разходи и разходите за постигане на съответствие с нормативната уредба и не позволява на платформите за колективно финансиране да започват трансгранична дейност. Регулирането на тези платформи ще допринесе за по-лесното предлагане на услугите в целия ЕС и така да подобри достъпа до тази иновативна форма на финансиране за предприятията, стремящи се да привлекат допълнителен капитал.

Регламентът дава възможност на платформите да кандидатстват, в съответствие с единен набор от критерии, за знак на ЕС, който ще им позволи да предлагат услугите си в целия ЕС. Инвеститорите, използващи платформите за колективно финансиране, ще бъдат защитени от ясни правила относно разкриването на информация, администрирането и управлението на риска и от последователен подход към надзора.

Регламентът обхваща както колективното финансиране чрез отпускане на заеми, така и колективното финансиране чрез набиране на инвестиции.

Установяват се еднакви изисквания за предоставянето на услуги за колективно финансиране, за организацията, лицензирането и надзора на доставчиците на услуги за колективно финансиране, за дейността на платформите за колективно финансиране, както и за прозрачността и маркетинговите съобщения във връзка с предоставянето на услуги за колективно финансиране в Съюза.

С този регламент се правят изменения в регламента за проспектите (РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2017/1129) и Директива 2019/1937 относно защитата на лицата, които подават сигнали за нарушения на правото на Съюза (тази директива не се транспонира от КФН).

Регламентът започва да се прилага от 10.11.2021 г.

III. Делегирани актове

През годината бяха публикувани редица делегирани регламенти на Европейската комисия по прилагане на основните законодателни актове. Беше публикуван част от пакета от делегирани регламенти по прилагането на Регламент (ЕС) 2016/1011 по отношение на бенчмарковете на ЕС за климатичен преход, пакетът от делегирани регламенти по прилагането на основния регламент за секюритизациите Регламент (ЕС) 2017/2402 и редица делегирани регламенти по прилагането на новите изменения в Регламент № 648/2012 (EMIR) по отношение на таксите и новите правомощия на ESMA към централни контрагенти, установени в трета държава.

IV. Законодателни предложения

Пакет от възстановителни мерки за капиталовите пазари, свързан с коронавируса

Пакетът от възстановителни мерки за капиталовите пазари е свързан с цялостната стратегия на Европейската комисия за възстановяване от кризата, предизвикана от COVID-19. Целта е да бъдат улеснени капиталовите пазари при оказването на подкрепа за възстановяване на европейските предприятия от кризата. Предлагат се целенасочени промени в правилата за капиталовите пазари, така че да се насърчат по-големи инвестиции в икономиката, да се създадат условия за бърза рекапитализация на дружествата и да се повиши способността на банките да финансират възстановяването. Предложенията, които се отнасят до небанковите финансови услуги, са следните:

1. Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 2014/65/ЕС по отношение на изискванията за предоставяне на информация, управлението на продуктите и ограниченията на позициите с цел да се подпомогне възстановяването от пандемията от COVID-19

С настоящото изменение на Директива 2014/65/ЕС, отнасящо се до инвестициите във финансови инструменти, се цели да се премахне административното бреме, породено от изискванията за документиране и оповестяване. С него също така ще се изменят

ограниченията на позициите и съответният режим за освобождаване от хеджиране. Финансовите субекти, които са част от предимно търговска група, ще могат да поискат освобождаване от хеджиране на държаните от тях позиции, които са обективно измерими като намаляващи рисковете, пряко свързани с търговската дейност на нефинансовите субекти на групата.

Облекченията са в следните насоки: постепенно премахване на задължителното предоставяне на информацията на хартиен носител, оповестяване на разходите и таксите, облекчаване на изискванията за последващо уведомяване, преустановяване на уведомленията за най-добро изпълнение, опростяване на анализа на разходите и ползите, управление на продуктите, докладите за услугата, разходите за проучване и изпълнение, режимът за ограничение на позициите за стокови деривати.

2. Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) 2017/1129 по отношение на проспекта на ЕС за възстановяване и целенасочени корекции за финансовите посредници с цел подпомагане на възстановяването от пандемията от COVID-19

Предлагат се целеви промени в режима на проспектите, за да се даде възможност на дружествата да получат достъп до ново финансиране в рамките на кратък период от време и да се подпомогне икономическото възстановяване от пандемията от COVID-19.

Измененията на регламента са свързани със създаването на нов вид кратък проспект (наричан по-долу „проспект на ЕС за възстановяване”), както и с целенасочени изменения за намаляване на тежестта върху финансовите посредници (уведомления относно допълнения и емисии на недялови ценни книжа от страна на кредитните институции).

Пакет дигитални финанси

Пакетът от мерки за цифровите финансови услуги цели да засили конкурентоспособността и иновациите в Европа в тази област, с което да се спомогне за превръщането ѝ в световен лидер в разработването на стандарти. Пакетът съдържа мерки за допълнителна подкрепа на потенциала на цифровите финансови услуги от гледна точка на иновациите и конкурентоспособността, като същевременно се смекчават рисковете. Той е в съответствие с приоритетите на Европейската комисия за изграждането на Европа, подготвена за цифровата ера, и за изграждане на подготвена за бъдещето икономика в полза на хората. В инициативата се включва и нова стратегия за цифровизиране на финансовите услуги за финансовия сектор на ЕС, чиято цел е да се гарантира, че ЕС приема приоритетно цифровата революция и я осъществява начело с иновативните европейски дружества, предоставяйки на европейските потребители и дружества ползите от цифровите финансови услуги.

Законодателните инициативи ще предоставят на потребителите по-голям избор и възможности в областта на финансовите услуги и съвременните плащания, като същевременно им се осигури защита и финансова стабилност. Мерките са от възлово значение за икономическото възстановяване на ЕС, тъй като предвиждат нови начини за насочване на финансиране към европейските предприемачи, а същевременно имат и

основна роля за изпълнението на Европейския зелен пакт и Новата промишлена стратегия за Европа.

В пакета от мерки се включват:

1. Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно пазарите на криптоактиви и за изменение на Директива (ЕС) 2019/1937

С регламента за пазарите на криптоактиви ще се даде тласък на иновациите, като същевременно ще се съхрани финансовата стабилност и ще се защитят инвеститорите от рискове. Това законодателство ще осигури правна яснота и сигурност за емитентите и доставчиците на криптоактиви. Лицензираните в една държава членка субекти ще могат да предоставят своите услуги в целия ЕС (т.нар. „упражняване на дейност в ЕС по силата на един лиценз“). Защитните механизми включват: капиталови изисквания, отговорно пазене на активите, задължителна процедура за подаване на жалби за инвеститорите, както и права на инвеститора срещу емитента. Емитентите на значителни криптоактиви, обезпечени с активи (т.нар. „стабилни криптовалути“), ще подлежат на по-строги изисквания.

2. Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно пилотна уредба на пазарните инфраструктури, основани на технологията на децентрализирания регистър

С регламента се цели да се развие и насърчи внедряването във финансовия сектор на революционни технологии, като блоковите вериги и технологията на децентрализирания регистър (ТДР) и да се преодолеят нормативни пропуски, дължащи се на правните, техническите и оперативните особености на използването на ТДР и на криптоактивите, които могат да се приемат за финансови инструменти.

С оглед на това, трябва да се осигурят лоялни пазарни отношения, висока степен на финансова стабилност, прозрачност и защита на инвеститорите. Една такава пилотна уредба следва временно да освободи тези инфраструктури от някои специфични изисквания на финансовото законодателство на Съюза, които иначе биха им пречели да разработват решения за търгуване и сетълмент на сделките с криптоактиви, които могат да се приемат за финансови инструменти. Пилотната уредба следва също така да позволи на Европейския орган за ценни книжа и пазари (ЕОЦКП) и на компетентните органи да натрупат опит с възможностите и специфичните рискове при криптоактивите, които могат да се приемат за финансови инструменти, и при свързаните с тях технологии.

Предлага се да бъде създаден нов съюзен статус на пазарните инфраструктури, основани на ТДР. Този статус следва да бъде незадължителен и да не възпрепятства инфраструктурите на финансовите пазари — места на търговия, централни депозитари на ценни книжа и централни контрагенти, да разработват съгласно действащото финансово законодателство на Съюза различни услуги, свързани с търгуването на криптоактиви, които могат да се приемат за финансови инструменти или почиват на ТДР, както и с операциите след търгуване на такива активи. Пазарната инфраструктура, основана на ТДР, следва да бъде дефинирана като многостранна система за търговия, основана на ТДР (МСТ-ТДР), или като система за сетълмент на ценни книжа, основана на ТДР.

3. Предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно оперативната устойчивост на цифровите услуги във финансовия сектор и за

изменение на регламенти (ЕО) № 1060/2009, (ЕС) № 648/2012, (ЕС) № 600/2014 и (ЕС) № 909/2014, COM(2020)595

Целта на предложението е всички участници във финансовата система да разполагат с необходимите предпазни механизми за ограничаване на кибератаките и другите рискове. Предложеното законодателство ще изисква от всички дружества да проверяват, че са неуязвими за всякакви видове смущения и заплахи, свързани с информационните и комуникационни технологии (ИКТ).

4. Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета за изменение на директиви 2006/43/ЕО, 2009/65/ЕО, 2009/138/ЕО, 2011/61/ЕС, 2013/36/ЕС, 2014/65/ЕС, (ЕС) 2015/2366 и (ЕС) 2016/2341

Целта на предложението е да предприеме подходящи и всеобхватни мерки за противодействие на цифровите рискове, произтичащи за всички финансови субекти от засиленото използване на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) при предоставянето и потреблението на финансови услуги. По този начин ще се осигури оперативната устойчивост на цифровите им дейности по отношение на рисковете, особено в условия на растеж на пазара на преобразяващи технологии, в частност даващи възможност за електронно прехвърляне и съхраняване на цифрово представена стойност или права, чрез използване на технологията на децентрализирания регистър или подобна технология („криптоактиви“), както и технологии за услуги, свързани с тези активи.

5. Предложение за Директива на Европейския парламент и на Съвета относно устойчивостта на критичните субекти

Предложението цели да намали уязвимостта по отношение на критичните инфраструктури, които са от основно значение за функционирането на обществото и икономиката. Сред видовете субекти, които попадат в обхвата на правната уредба са посочени и лица, за които КФН е компетентна: операторите на места на търговия по смисъла на чл. 4, т. 24 от Директива 2014/65/ЕС и Централни контрагенти (ЦК) по смисъла на чл. 2, т. 1 от Регламент (ЕС) № 648/2012.

Съюз на капиталовите пазари за хората и предприемачите - нов план за действие (СКП)

На 24.9.2020 г. Европейската комисия публикува нов план за развитие на Съюза на капиталовите пазари (COM(2020) 590 final), който надгражда постигнатото от първия план за изграждане на СКП от 2015 г. и неговата ревизия от 2017 г. Планът взема предвид също така пространните обсъждания със заинтересованите страни и препоръките на Форума на високо равнище по въпросите на съюза на капиталовите пазари.

Планът за действие има три главни цели:

- гарантиране, че възстановяването на ЕС е екологосъобразно, основано на цифровите технологии, приобщаващо и устойчиво посредством осигуряване на по-достъпно финансиране за европейските дружества и по-специално за малките и средни предприятия;
- превръщане на ЕС в още по-безопасно място за спестяванията и дългосрочните инвестиции на вложителите;

- по-силно интегриране на националните капиталови пазари в единен европейски пазар.

За постигане на това, Европейската комисия представи шестнадесет целеви мерки за осъществяване на реален напредък към изграждането на СКП. Някои от мерките, които ЕС ще предприеме, включват:

- създаване на единна точка за достъп на инвеститорите до данни на дружествата;

- насърчаване на застрахователите и банките да инвестират повече в дружества от ЕС;

- засилване на защитата на инвестициите с цел стимулиране на повече трансгранични инвестиции в ЕС;

- по-лесно наблюдение на адекватността на пенсиите в цяла Европа;

- хармонизиране или сближаване на правилата относно несъстоятелността;

- умножаване на усилията за постигане на напредък в сближаването на надзорните практики и последователност при прилагането на единната нормативна уредба за финансовите пазари в ЕС.

Повече информация и достъп до всички документи относно СКП 2020 може да се намери на следния адрес:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/IP_20_1677

2. Лицензионна дейност, разрешителни режими, нотификации и сертифициране

2.1. Лицензионна дейност и разрешителни режими

Инвестиционни посредници, обвързани агенти, Централен депозитар на ценни книжа, Фонд за компенсирание на инвеститорите и места за търговия

През 2020 г. няма издадени нови лицензи за извършване на дейност като инвестиционен посредник (ИП). През отчетната година са разгледани две производства за издаване на лиценз на ИП, като едното е приключило с отказ („Глобъл Стратеджи” ЕАД), а другото е оттеглено във фаза за пълнота на документите („КР Глобъл Файненшъл Инвестмънт” ЕООД). Издадено е едно решение за разширяване на предмета на дейност на ИП „Юропиън Брокеридж Хаус” ООД със сделки за собствена сметка по чл. 6, ал. 2, т. 3 и 6 и допълнителните услуги по чл. 6, ал. 3, т. 4, т. 6 и т. 7 от ЗПФИ. През отчетната година са отнети два лиценза на ИП („Ваха Трейд” ЕООД и „Одесос 33” ЕООД).

В резултат на изложеното, в края на 2020 г. общият брой на инвестиционните посредници е 56, в т.ч. 20 банки¹⁶ и 36 небанкови инвестиционни посредници. Броят на инвестиционните посредници (банки и небанкови институции) с пълен лиценз (с право да извършват сделки и услуги във връзка с финансови инструменти за собствена сметка) е 38, а общият брой на инвестиционните посредници с частичен лиценз е 18 (17 от тях с възможност за държане на клиентски активи и 1, който няма това право). Доколкото през 2020 г. един ИП разширява лиценза си от частичен до пълен и една кредитна институция, която е ИП се влива в друга такава, не се наблюдава разлика в общия брой на ИП с пълен лиценз.

Таблица 1. Лицензионна дейност по отношение на ИП, ЦД и регулирани пазари

	Брой към 31.12.2019 г.	Издадени лицензи	Отнети лицензи	Брой към 31.12.2020 г.
Инвестиционни посредници, в т.ч.:	59	0	3*	56**
Небанкови институции	38	0	2	36
Регулиран пазар	1	0	0	1
Многостранна система за търговия	2	0	0	2
Централен депозитар	1	0	0	1

Бележки: * Единият от посочените отнети лицензи е в резултат на приключило през 2020 г. вливане на „Експресбанк” АД в „Банка ДСК” АД

**ИП, които извършват дейност в България чрез клон при условията на свобода на установяване не са включени в общия брой небанкови инвестиционни посредници.

През 2020 г. са разгледани **15 заявления за одобрение на избор на член на управителен или контролен орган** на инвестиционен посредник, като е постановен един отказ и 14 одобрения. През 2020 г. основните разпоредби на приложимите към този тип производства Насоки за оценка на пригодността на членовете на ръководния орган и лицата, заемащи ключови позиции, издадени съвместно от Европейския банков орган и

¹⁶ Броят на банките инвестиционни посредници включва и такива, които осъществяват дейност на територията на страната чрез клон.

Европейския орган за ценни книжа и пазари през 2018 г., бяха включени в разпоредбите на новата Наредба №38 от 21.05.2020 г. за изискванията към дейността на инвестиционните посредници.

През 2020 г. в КФН са приключили **2 производства за оценка на придобиване на квалифицирано участие от капитала или от гласовете в общото събрание на инвестиционен посредник**, като не са издавани забрани. Четири производства въз основа на уведомления за придобиване на квалифицирани участия не са разглеждани изобщо или не са приключили с произнасяне по същество поради отнемане на лиценза на съответния инвестиционен посредник. Разгледани са **3 уведомления за прехвърляне на квалифицирани участия**.

През 2020 г. са разгледани 7 заявления за прилагане на **изключение по чл. 5, ал. 1, т. 10 от ЗПФИ**.

От общия брой приключили през 2020 г. административни процедури по отношение на инвестиционни посредници, 5 са във връзка с производства по издаване, разширяване или отнемане на лиценз за извършване на дейност, като инвестиционен посредник, и 15 са във връзка с одобрение на избор на член на управителен или контролен орган на инвестиционен посредник.

В рамките на 2020 г. са подадени 7 заявления за **вписване на обвързан агент** във водения от КФН регистър, като 4 са приключили с решение за вписване на обвързания агент, 2 са прекратени по искане на заявителя и 1 е приключило през 2021 г.

През 2020 г. **„Българска фондова борса” АД** е регистрирана, като администратор на бенчмаркове по чл. 34, параграф 1, буква „в” от Регламент (ЕС) 2016/1011 на Европейския парламент и на Съвета от 08.06.2016 г. относно индекси, използвани като бенчмаркове за целите на финансови инструменти и финансови договори или за измерване на резултатите на инвестиционни фондове, и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2014/17/ЕС и на Регламент (ЕС) № 596/2014. През отчетната година е подадено едно заявление за одобрение на промени в Правилника за дейността на регулирания пазар и 3 заявления за одобрение на членове на СД на дружеството, които са приключили през 2020 г.

В края на 2020 г. е постъпило предложение за промени в Правилника за устройството и дейността на **Фонда за компенсирание на инвеститорите** като производство в този смисъл предстои да бъде инициатирано през 2021 г.

През 2020 г. е разгледано едно производство за одобрение на придобиване на участие от **„Централен депозитар” АД** в две дружества съгласно чл. 18, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 909/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23.07.2014 г. за подобряване на сетълмента на ценни книжа в ЕС и за централните депозитари на ценни книжа.

Таблица 2. Административни процедури по отношение на ИП, обвързани агенти, места за търговия, Централен депозитар на ценни книжа, доставчици на услуги за докладване на данни и Фонда за компенсиране на инвеститорите

	Незавършени към 31.12.2019 г.	Новооткрити през 2020 г.	Приключили през 2020 г.	Незавършени към 31.12.2020 г.
Инвестиционни посредници	5	31	34	2
Обвързани агенти	0	7	6	1
Регулиран пазар	0	5	1	4
Многостранни системи за търговия	0	0	0	0
Организиранни системи за търговия	0	0	0	0
Централен депозитар	0	1	1	0
Доставчици на услуги за докладване на данни	0	0	0	0
Фонд за компенсиране на инвеститорите	0	0	0	0
Други производства*	2	28	27	3

Бележка: *Отговори на отправени запитвания и изискани становища във връзка с дейността на инвестиционните посредници, обвързаните агенти, местата за търговия, доставчиците на услуги за докладване на данни и ЦД.

Управляващи дружества, предприятия за колективно инвестиране и лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове

През 2020 г. не е издаван лиценз за извършване на дейност като управляващо дружество. Приключило е **едно производство за разширяване на лиценз на управляващо дружество** („ЕФ Асет Мениджмънт” АД). През отчетната година е издадено разрешение за преобразуване чрез вливане на УД „ОББ Асет Мениджмънт” ЕАД в „Кей Би Си Асет Мениджмънт” НВ, Белгия (KBC Asset Management NV, Belgium).

През 2020 г. е издадено **едно разрешение за организиране и управление на колективна инвестиционна схема** (ДФ „ЦКБ Прайвит”, управлявано от УД „ЦКБ Асетс Мениджмънт”). През отчетния период от „Кей Би Си Асет Мениджмънт” НВ, Белгия е иницирано и производство за издаване на разрешение за организиране и управление на захранващ договорен фонд тип чадър, което е приключило през 2021 г.

В рамките на отчетния период са издадени **две разрешения за преобразуване** на договорни фондове: на УД „Ди Ви Асет Мениджмънт” АД за преобразуване чрез вливане на ДФ „Ди Ви Евробонд” в ДФ „Ди Ви Баланс” и на УД „Експат Асет мениджмънт” АД и

УД „Алфа Асет мениджмънт” АД за преобразуване чрез вливане на ДФ „Алфа SOFIX Индекс” в БТФ „Expat Bulgaria SOFIX USITS ETF”. С преобразуването на фондовете на УД „Ди Ви Асет Мениджмънт” АД, иницириано през 2019 г. и приключило в началото на 2020 г. чрез вливане на два ДФ в ДФ „Ди Ви Баланс”, управляван от същото УД, се формират два класа дялове на ДФ „Ди Ви Баланс”, съответно дялове от Клас А („Хармония”) и дялове от Клас Б („Съкровище”). Този тип преобразуване се осъществява за първи път в Република България.

Допълнително, през 2020 г. са издадени **две разрешения за прекратяване** на ДФ – на УД „Алфа Асет мениджмънт” АД за ДФ „Алфа Индекс Имоти” и ДФ “Смарт Тех”. В резултат на описаните административни процедури свързани с преобразуване и прекратяване на ДФ от регистъра на КФН на колективните инвестиционни схеми са заличени 3 ДФ. Процедурата по преобразуване на ДФ „Алфа SOFIX Индекс” приключи в началото на 2021 г.

През 2020 г. са иницириани 4 производства за издаване на **разрешение за организиране и управление на национален инвестиционен фонд**, в резултат на което през годината са издадени 3 такива разрешения - на УД „Експат Асет Мениджмънт” ЕАД за организиране и управление на национален инвестиционен фонд (НИФ) „Експат голд”, на УД „Активна Асет Мениджмънт” АД за организиране и управление на НИФ „Активна” и на УД „ДСК Управление на активи” АД за организиране и управление на НИФ „ДСК-ОТП Премиум Микс”. И трите разрешения са за НИФ, който е национален договорен фонд от отворен тип. Четвъртото производство за организиране и управление на НИФ приключи в началото на 2021 г.

През 2020 г. се запазва тенденцията от предходната година за силен интерес към производствата по регистрация на **лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове** (ЛУАИФ) по чл. 214 и сл. от ЗДКИСДПКИ, като през годината са регистрирани 4 нови ЛУАИФ, различни от управляващи дружества („Витоша Венчър Партньърс” ООД, „МГГ Адвайзърс” ООД, „Иновейшън Стартър Бокс” ЕООД и „Силвърлайн Партньърс” ООД). Организираните от тях алтернативни инвестиционни фондове не са предмет на лицензионно производство пред КФН и подлежат единствено на вписване във водения от КФН регистър. Допълнително, като ЛУАИФ, са регистрирани УД „Активна Асет Мениджмънт” АД и УД „ДСК Управление на активи” АД в резултат на горепосочените разрешения за организиране и управление на НИФ „Активна” и НИФ „ДСК-ОТП Премиум Микс”. До настоящия момент КФН не е издавала лиценз за извършване на дейност, като ЛУАИФ.

Таблица 3. Лицензионна дейност по отношение на УД, ЛУАИФ и предприятията за колективно инвестиране

	Брой към 31.12.2019 г.	Издадени лицензи/ разрешения/ регистрации	Отнети лицензи/ разрешения	Брой към 31.12.2020 г.
Управляващи дружества	31	0	0	31*
Договорни фондове	127	1	3**	125
Национални инвестиционни фондове (НИФ)	4	3	0	7
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове (ЛУАИФ)	11	6	0	17***

Бележки: * Броя на УД включва и клона на „Кей Би Си Асет Мениджмънт” НВ, Белгия.

**Отнетите разрешения са резултат от преобразуване и/или прекратяване на ДФ.

*** Пет от регистрираните ЛУАИФ са УД, които управляват национални инвестиционни фондове и един ЛУАИФ е самоуправляващ се национален инвестиционен фонд.

През 2020 г. са разгледани 30 производства за одобрение на нов член на управителен орган на **управляващо дружество**, като са постановени 29 одобрения и 1 отказ. В отчетния период са разгледани 2 уведомления относно намерение за прехвърляне на квалифицирано участие в управляващо дружество и 2 уведомления относно намерение за придобиване на такова участие. Едно от уведомленията за придобиване и едно от уведомленията за прехвърляне са подадени през 2019 г. и са разгледани през отчетния период. В края на 2020 г. са внесени две уведомления относно намерение за придобиване, съответно увеличение на квалифицирано участие в управляващо дружество, които ще бъдат разгледани през 2021 г.

През 2020 г. са разгледани множество производства, свързани с одобрения на промяна на правилата на **колективните инвестиционни схеми** по чл. 18 от ЗДКИСДПКИ. През отчетния период са приключили процедурите по издаване на 54 одобрения на промени в правила по чл. 13, ал. 2 от ЗДКИСДПКИ на договорни фондове, 33 одобрения за промяна в правилата за оценка на портфейла и определяне на нетната стойност на активите, 47 одобрения за промяна на правилата за оценка и управление на риска, 34 одобрения на промени в договорите за депозитарни услуги и 1 одобрение на замяна на банка депозитар.

През 2020 г. са разгледани 7 заявления за одобрение на промени по чл. 179 от ЗДКИСДПКИ за **национални инвестиционни фондове** – 2 за одобрение на промени в правила по чл. 173, ал. 4 от ЗДКИСДПКИ, 1 одобрение на промени в устав, 2 за одобрение на промени в правила за оценка на портфейла и определяне на нетната стойност на активите и 2 за одобрение на промени в правила за оценка и управление на риска.

През отчетния период, в съответствие с гореизложеното, са разгледани 6 производства за регистрация по чл. 214 от ЗДКИСДПКИ на **лице, управляващо алтернативен инвестиционен фонд**.

Таблица 4. Административни процедури по отношение на УД, ЛУАИФ и предприятията за колективно инвестиране

	Незавършени към 31.12.2019 г.	Новооткрити през 2020 г.	Приключили през 2020 г.	Незавършени към 31.12.2020 г.
Управляващи дружества	5	35	36	4
Договорни фондове	3	186	177	12
Национални инвестиционни фондове	0	11	10	1
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове	0	7	6	1
Други производства*	3	20	21	2

Бележки: *Отговори на отправени запитвания и изискани становища във връзка с дейността на управляващи дружества, колективни инвестиционни схеми, национални инвестиционни фондове и ЛУАИФ.

Публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа

По отношение дейността на акционерните дружества със специална инвестиционна цел (АДСИЦ) и по-специално на тези, чиято дейност е свързана с инвестиции в недвижими имоти, влияние оказват тенденциите на пазара на недвижими имоти през последните няколко години, които се характеризират със засилен ръст във всички сегменти. Значителна роля за силното търсене и растящите доходи в сектора имат ниските лихви, поддържани от местните банки, които, от една страна, насочиха спестяванията към активи, които носят по-висока доходност от депозитите (предимно недвижими имоти), а от друга – насърчиха ускоряването на инвестиционната активност в сектора чрез възможността за реализиране на печалба от растящите цени. Настоящите очаквания на строителните компании и на инвеститорите в сектора са за известен застой на пазара на недвижими имоти предвид сложната и непредвидима ситуация както в страната, така и в световен мащаб, в резултат на множеството протиепидемични мерки, които се наложиха и вероятно ще продължават да се налагат, свързани с пандемията от коронавирусната инфекция, включително и неяснотата за продължителността и негативния ефект, които тези мерки ще имат върху сектора и върху икономиката, като цяло. Независимо, че е налице тенденция за понижение на цените на недвижимите имоти в отделните пазарни сегменти в резултат на намаляването на търсенето и на други относими фактори, като повишаване на разходите и/или забавяне на строително-монтажни дейности и преустройства, забавяне на срокове за получаване на нужните разрешителни и удостоверителни документи, влошаване на финансовото състояние, прекъсване на нормалната дейност на строителните и инвестиционните компании, на ключови партньори и контрагенти и други фактори, доходността от инвестициите в недвижими имоти към момента отново е по-висока от тази по лихвите по

банковите депозити и съответно е алтернативна инвестиционна възможност за получаване на доход под формата на наеми и други текущи плащания или в резултат на закупуване или реновиране на недвижими имоти за последваща продажба или експлоатация.

По отношение на АДСИЦ, инвестиращи във вземания, тенденцията е броят на тези дружества да се увеличава. Основната причина за това е, че през последните няколко години се наблюдава раздвижване в сектора на вземания - след проведените стрес-тестове на търговските банки, същите намаляват рисковите си експозиции и се освобождават от портфейлите си от лоши/проблемни кредити. Друг фактор е постоянно високото ниво на междуфирмена задлъжнялост в реалния сектор. От своя страна, тези условия водят до подобряване възможностите за бизнес на АДСИЦ за инвестиции във вземания.

В резултат на всички тези обстоятелства е налице стабилна тенденция в броя на заявленията за лицензиране на АДСИЦ през последните години (средно по едно на година), от една страна, така и от невъзможността част от лицензираните дружества да извършват дейността, съгласно издадените лицензи, което налага отнемането на лицензите и прекратяването им, от друга страна.

През 2020 г. **няма издадени нови лицензи** на дружества със специална инвестиционна цел, както и няма издадени откази за издаване на лиценз на ДСИЦ.

В края на отчетната година е постъпило 1 искане за издаване на лиценз от дружество със специална инвестиционна цел за инвестиции в недвижими имоти, което ще приключи през 2021 г.

През 2020 г. **са отнети 2 лиценза** на дружества със специална инвестиционна цел - „Турин Имоти” АДСИЦ (за инвестиции в недвижими имоти) - доброволен отказ от лиценз чрез успешно реализирано предложение за изкупуване на акции и на „Юнайтед Пропъртис” АДСИЦ (за инвестиции в недвижими имоти) - принудително отнемане на лиценза.

За периода 01.01.2020 г. – 31.12.2020 г. **са издадени 2 решения за отказ** за отнемане на лиценз за извършване на дейност като ДСИЦ – на „Аргоенерджи” АДСИЦ и на „Аргоенерджи Инвест” АДСИЦ (дружества за инвестиции в недвижими имоти), по заявления за доброволен отказ от лиценз.

През коментирания период са постъпили 2 искания за издаване на разрешения за прекратяване на АДСИЦ, за отнемане на лицензите им и за одобрения на ликвидатори във връзка с решения на общото събрание на акционерите на тези дружества за доброволен отказ от лиценз. По едното заявление, с протоколно решение на дружеството, е отказано предоставянето на административната услуга, поради наличието на неплатени задължения на дружеството към КФН. Производството по второто подадено заявление е приключило през 2021 г. с положително решение.

Към края на 2019 г. дружествата с лиценз за извършване на дейност като ДСИЦ са 59, а в края на 2020 г. - 57. За сравнение, лиценз за извършване на дейност, като дружество със специална инвестиционна цел, са получили общо 72 дружества, от които 15 са с отчет лиценз към 31.12.2020 г.

Таблица 5. Лицензионна дейност по отношение на АДСИЦ

	Брой към 31.12.2019 г.	Издадени лицензи през 2020 г.	Отнети лицензи през 2020 г.	Брой към 31.12.2020 г.
АДСИЦ, в т.ч.	59	0	2	57
АДСИЦ, секюритизиращи вземания	9	0	0	9
АДСИЦ, секюритизиращи недвижими имоти, в т.ч.:	50	0	2	48
АДСИЦ (земяделска земя)	7	0	-	7

Независимо от публичния статут на дружествата със специална инвестиционна цел, предвид изключителния характер на предмета им на дейност, по отношение на дружествата със специална инвестиционна цел са налице по-строги регулаторни изисквания, които се нуждаят от предварително одобрение от КФН при промени в устава и в другите устройствени актове на дружествата със специална инвестиционна цел, свързани със замяна на банката-депозитар и на обслужващото дружество. В този смисъл, основна част от административните процедури по отношение на АДСИЦ, освен производствата за издаване и отнемане на лицензи, са свързани със заявени одобрения за изменение на устава и за замяна на банка-депозитар и на обслужващо дружество на дружества със специална инвестиционна цел. Следва да се отбележи, че посочените одобрителни производства са регламентирани в отменения Закон за дружествата със специална инвестиционна цел (ЗДСИЦ, в сила до 16.03.2021 г.), но в новоприетия Закон за дружествата със специална инвестиционна цел и за дружествата за секюритизация (ЗДСИЦДС, в сила на 16.03.2021 г.) също са регламентирани производствата за одобрение на изменение на устава за замяна на банка-депозитар и на лица, на които са възложени функции по обслужване на дейността на дружества със специална инвестиционна цел, включително са предвидени и нови одобрителни производства по отношение на членовете на управителните органи на ДСИЦ и при изменения на договорите с лица, на които са възложени функции по обслужване на дейността на ДСИЦ.

Във връзка с дейността на дружествата със специална инвестиционна цел и регулаторните изисквания към нея съгласно ЗДСИЦ (отм.), през 2020 г. КФН е разгледала и се е произнесла общо по 20 производства, разпределени по следния начин:

- **17 заявления за издаване на одобрение за изменение на устава** на дружества със специална инвестиционна цел, по които КФН е издала 17 решения за одобрение на предвидените промени в устава;

- **1 заявление за издаване на одобрение за замяна на обслужващо дружество**, по което съответно е издадено 1 положително решение;

- **2 заявления за одобрения за замяна на банка-депозитар** на дружество със специална инвестиционна цел, по които КФН е издала 2 одобрения на замените.

През отчетната година няма постановени откази за издаване на одобрение на устав, на замяна на обслужващо дружество или на замяна на банка-депозитар на дружество със специална инвестиционна цел, както и няма прекратени производства по такива заявления.

Останалите публични дружества (извън дружествата със специална инвестиционна цел) и емитентите на ценни книжа не подлежат на лицензиране, а на вписване или отписване от специалния регистър на публичните дружества и други емитенти на ценни книжа, воден от КФН. През 2020 г., в посочения регистър са вписани 4 публични дружества (без АДСИЦ) – („Илевън Кепитъл” АД; „Капман Дебтс Мениджмънт” АД, „Портови флот 99” АД и „Скуеър Кюб Пропъртис” АД) и 3 емитента на ценни книжа („Елана Финансов Холдинг” АД, „Ти Би Ай Банк” АД и „Ай Ти Еф Софт” АД), съответно през периода отписаните дружества от регистъра, воден от КФН, са общо 7¹⁷, от които 5 публични дружества и 2 емитента на ценни книжа.

През отчетната година, от водения от КФН регистър са deregистрирани служебно още 13 дружества, от които 6 дружества със специална инвестиционна цел в ликвидация и/или с отнети лицензи за извършване на дейност като ДСИЦ и 7 публични дружества. Всички тези дружества са отписани служебно, като публични дружества, в резултат на упражнените правомощия на регулатора съгласно ЗППЦК.

През 2020 г. няма постановени откази, както и няма прекратени такива производства за вписване или отписване на публично дружество, или на емитент на ценни книжа от регистъра, воден от КФН.

Общият брой на публичните дружества (без АДСИЦ) и другите емитенти на ценни книжа към края на 2020 г. е 243.

Таблица 6. Публични дружества и други емитенти на ценни книжа

	Брой към 31.12.2019 г.	Вписани дружества	Отписани дружества	Брой към 31.12.2020 г.
Публични дружества и други емитенти*	249	7	13***	243**

Бележки: *В броя на публичните дружества и други емитенти не са включени колективните инвестиционни схеми. Публичните дружества и други емитенти не се лицензират като такива, а подлежат на вписване и отписване.

** В броя на публичните дружества и други емитенти не са включени дружествата със специална инвестиционна цел, които са с отнети лицензи за ДСИЦ, но все още имат статут на публични дружества.

*** В общия брой от 13 отписани дружества (публични дружества и емитенти на ценни книжа) не са включени 6 ДСИЦ с отнети лицензи за извършване на дейност като ДСИЦ и/или в процедура по ликвидация, отписани като публични дружества след предприети от страна на КФН законови правомощия и 1 дружество, на което през 2020 г. е отнет лиценза за извършване на дейност като ДСИЦ след доброволен отказ и в рамките на същата година е отписано като публично дружество.

По отношение дейността на публичните дружества и емитентите на ценни книжа, през 2020 г., освен производствата за вписване (7) и отписване (13) на публични дружества и емитенти, са разгледани общо 42 производства, свързани с разглеждане на проспекти и

¹⁷ В общия брой от 7 отписани дружества (публични дружества и емитенти на ценни книжа) не са включени 13 дружества, които през периода са отписани като публични дружества служебно.

допълнения към тях, като се запазва тенденцията от предходния период, когато общо разгледаните такива производства са били 48.

За 2020 г. са подадени общо 29 заявления за одобрение на проспекти и 3 броя допълнения. От подадените заявления се установява, че е налице намаление с около 38% спрямо предходния период, когато подадените заявления са били 47 броя.

През 2020 г. са одобрени общо 26 проспекта, което от своя страна представлява около 21% намаление спрямо предходната 2019 г., когато одобрените проспекти са били общо 33 броя.

През отчетния период са одобрени и 4 допълнения към одобрени проспекти – 3 допълнения към проспект за първично публично предлагане на емисия акции и 1 допълнение към проспект за допускане до търговия на регулиран пазар на емисия акции, което е подадено за одобрение през 2019 г.

Структурата на одобрените 26 проспекта през 2020 г. е следната:

- **общо 14 проспекта за първично публично предлагане на акции**, от които 2 на нови дружества;

- **2 проспекта за първично публично предлагане на облигации**, от които 1 на нов емитент

- **общо 10 проспекта за допускане до търговия на регулиран пазар**, от които 8 проспекта за допускане до търговия на регулиран пазар на емисии облигации и 2 проспекта за допускане до търговия на регулиран пазар на емисии акции.

Също така, през разглежданата година, КФН е постановила и общо 2 отказа за одобрение на проспекти за първично публично предлагане на акции.

Допълнително, през 2020 г. са прекратени 2 производства за одобрение на проспекти, от които 1 проспект на ЕС за растеж и 1 проспект за първично публично предлагане на акции.

По отношение на заявления за одобрение на проспект за първично публично предлагане на варианти, са издадени 2 решения за спиране на производството поради наличие на други производства, които имат преюдициално значение по отношение на одобрението на проспекта.

Към края на годината има неприключени 6 производства по одобрение на проспекти – 4 производства за допускане до търговия на емисия облигации, 1 производство за първично публично предлагане на емисии акции и 1 производство за допускане до търговия на емисия акции.

Отделно от одобрените проспекти за първично публично предлагане на ценни книжа (съответно след успешно приключване на подписката и вписване на увеличението на капитала в търговския регистър) или допускане до търговия на регулиран пазар на ценни книжа, през 2020 г. в регистъра на КФН са вписани общо 26 емисии ценни книжа, чието разпределение е както следва:

- **вписани са 19 емисии акции**, от които 5 емисии акции са на нови дружества, които за първи път се допускат до търговия на регулиран пазар, а останалите 14 емисии са от последващо увеличение на капитала на публични дружества;

- **вписани са 7 емисии облигации** в резултат на одобрени проспекти за допускане до търговия на регулиран пазар на облигациите, записани при условията на чл. 205, ал. 2 от Търговския закон като издаването им не е породило задължение за публикуване на проспект съгласно Регламент (ЕС) 2017/1129, тъй като са предложени на по-малко от 150 лица.

През отчетната година, от регистъра на публичните дружества и емитентите на ценни книжа, воден от КФН, са отписани 24 емисии ценни книжа, чиято структура е, както следва:

- **отписани са общо 18 емисии акции;**
- **отписани са 6 емисии облигации.**

През 2020 г. няма постановен отказ за отписване на емисии ценни книжа от регистъра, воден от КФН, поради отказ от отписване на публичното дружество или емитент на ценните книжа, както и няма прекратени такива производства.

През 2020 г. са разгледани общо 14 производства по регистрирани търгови предложения, предложения за изкупуване на акции и предложения за обратно изкупуване на акции. По отношение на разгледаните през 2020 г. търгови предложения, предложения за изкупуване и такива за обратно изкупуване, са постановени следните решения:

- **по 13 предложения КФН е издала решения за временна забрана** за публикуване на предложенията, от които по 6 производства след внасяне на коригирани документи, е взела решения да не издава окончателна забрана за публикуването им;

- **издадени са 4 окончателни забрани за публикуване на търгово предложение;**
- **1 производство е прекратено**, поради обстоятелството, че след налагане на временната забрана за публикуване на търговото предложение, от търговия предложител е постъпило искане за прекратяване на производството.

Общият брой на регистрираните предложения през 2020 г. е 14, от които 11 търгови предложения, 1 предложение за изкупуване на акции и 2 предложения за обратно изкупуване на акции.

Към края на годината има неприключени 3 производства по разглеждане на такива производства – 2 производства за търгови предложения и 1 производство за обратно изкупуване на акции по реда на търгово предлагане.

През отчетната 2020 г. няма инициирани производства за одобрение на документи по преобразуване с участието на публични дружества. Няма постановени решения за включване на проверител в списъка на независимите проверители, утвърден от заместник-председателя на КФН, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, както и няма постановени откази или прекратени производства за одобрение на документи по преобразуване с участието на публични дружества.

През 2020 г. няма подадени заявления за одобрение на проект на договор за съвместно предприятие.

Таблица 7. Административни процедури по отношение на АДСИЦ, ПД и други емитенти

	Незавършени към 31.12.2019 г.	Новооткрити през 2020 г.	Приключили през 2020 г.	Незавършени към 31.12.2020 г.
АДСИЦ	0	1	0	1
ПД и емитенти	9	104	103	10
Други производства*	0	36	36	0

Бележка: *Като други производства са отчетени изготвените през 2020 г. отговори на запитвания, становища по жалби и други, свързани с дейността на публични дружества и емитенти.

Застраховане и презастраховане

В края на 2020 г. лицензираните застрахователни дружества със седалище в Република България са **34**, като застрахователите по общо застраховане са **24**, животозастрахователите са **10**, а **1 дружество** е презастраховател по общо застраховане и животозастраховане.

През отчетния период са постановени 5 решения във връзка с искания за издаване на допълнителен лиценз или за допълване на лиценза на застрахователни дружества по вид застраховка с нови рискове:

1. Решение №107-ОЗ от 30.01.2020 г. на КФН за допълване на издадения на „ГРУПАМА ЗАСТРАХОВАНЕ” ЕАД, ЕИК 131421443, със седалище и адрес на управление – гр. София, район Средец, бул. „Цариградско шосе” № 47А, бл. В, ет. 3, лиценз по клас застраховка „Сухопътни превозни средства (без релсови превозни средства)”, съгласно Раздел II, буква А, т. 3 от Приложение № 1 от КЗ, с нов риск, както следва: Всяка щета или загуба, нанесена на: сухопътни превозни средства, различни от моторни превозни средства.

2. Решение №139-ОЗ от 13.02.2020 г. на КФН за прекратяване на производство, образувано по заявление, вх. №РГ-10-90-23 от 17.12.2019 г., с което е отправено искане за разширяване обхвата на лиценза на ЗК „ЮРОАМЕРИКАН” АД, ЕИК 124634117 по определени класове застраховки, съгласно Приложение № 1, раздел II, буква А от КЗ, както следва:

Застраховка „Злополука”;

Допълване на лиценза по клас застраховка „Заболяване” с допълнителен риск: – фиксирани парични суми;

Застраховка „Товари по време на превоз”;

Застраховка „Пожар и природни бедствия”;

Застраховка „Щети на имущество”;

Застраховка „Разни финансови загуби”;

Застраховка „Правни разноси”.

3. Решение №150-ОЗ от 20.02.2020 г. за издаване на лиценз за разширяване обхвата на лиценза на застрахователя с нов клас застраховка по т. 15 от Приложение № 1, Раздел II, буква „А” от КЗ, на „БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ЗА ЕКСПОРТНО ЗАСТРАХОВАНЕ” ЕАД, а именно: Гаранции: - преки гаранции; - косвени гаранции.

4. Решение №177-ОЗ от 05.03.2020 г. на КФН за издаване на лиценз за разширяване обхвата на лиценза на застрахователя с нов клас застраховки на „ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО ЕИГ Ре” ЕАД, ЕИК 130427863, както следва:

Застраховка „Плавателни съдове (морски, езерни, речни и плавателни по канали съдове)” по т. 6 от Раздел II, Буква „А” от Приложение 1 от КЗ, с покритие на следните рискове: „Всяка вреда или загуба, нанесена на:

- речни и плавателни по канали съдове;
- езерни плавателни съдове;
- морски плавателни съдове.

Застраховка „Гаранции” по т. 15 от Раздел II, Буква „А” от Приложение 1 от КЗ, с покритие на следните рискове:

- преки гаранции;
- косвени гаранции.

5. Решение №188-ОЗ от 10.03.2020 г. на КФН за издаване на лиценз за разширяване обхвата на лиценза с нов клас застраховки по т. 16 „Разни финансови загуби”, съгласно Приложение № 1, Раздел II, буква „А” от КЗ за всички рискове по посочения клас застраховки на ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО „ОЗОК Инс” АД, ЕИК 200140730, както следва:

- рискове, свързани със заетостта;
- недостатъчност на доход (общо);
- лошо време;
- пропуснати ползи;
- продължителни общи разходи;
- непредвидени търговски разходи;
- загуба на пазарна стойност;
- загуба на наем или доход;
- други косвени търговски загуби;
- други нетърговски финансови загуби;
- други видове финансови загуби.

В края на 2020 г., застрахователните дружества със седалище в държава членка, извършващи дейност по общо застраховане на територията на Република България при правото на установяване (чрез клон), са общо 9 дружества, като:

- „Чертасиг - Застрахователно и Презастрахователно Дружество АД – Клон България” КЧТ е с наложена забрана да сключва нови застрахователни или презастрахователни договори по всички класове застраховки, да удължава срока на сключени договори и да разширява покритието по тях по силата на Решение на КФН №175-ОЗ от 02.03.2020 г., считано от датата на отнемането на лиценза на румънския застраховател „Чертасиг - Застрахователно и Презастрахователно Дружество” АД от органа за финансов надзор на Румъния. На 21.12.2020 г. в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица, воден от Агенцията по вписванията, по партидата на „Чертасиг – Застрахователно и презастрахователно дружество” АД – клон България, ЕИК 203318946, е вписано решение от 29.06.2020 г. по дело №8080/3/2020 на Окръжния съд в гр. Букурещ, с което е открито

производство по несъстоятелност на „Чертасиг – Застрахователно и презастрахователно дружество” АД, Румъния;

- На 10.12.2020 г. КФН изпрати уведомление до компетентния надзорен орган на Австрия, с което предостави информация съгласно чл. 49, ал. 1 от КЗ за условията, при които клонът на Porsche Versicherungs AG може да извършва застрахователна дейност на територията на Република България, чрез своя клон „Порше Застраховане АГ – клон България” КЧТ, ЕИК 206308423, представляван от Стефан Грозданов, с предмет на дейност „Сключване на застраховки, с изключение на застраховки „Живот”.

- Застрахователните дружества със седалище в държава членка, извършващи дейност по животозастраховане на територията на Република България при правото на установяване (чрез клон), са 3 дружества.

Таблица 8. Лицензионна дейност по отношение на застраховането и презастраховането

	Брой към 31.12.2019 г.	Издадени лицензи	Отнети лицензи	Брой към 31.12.2020 г.
Застрахователи, в т.ч.:	35	-	-	34*
Общо застраховане	24	-	-	24
Животозастраховане	11	-	-	10
Клон на чуждестранен застраховател	12	1	1	12**
Презастрахователи по общо застраховане	1	-	-	1
Презастрахователи по животозастраховане	1	-	-	1
Застрахователни брокери	335	7	13	329

Бележки: * С Решение № 326-ЖЗ от 14.05.2020 г. е разрешено преобразуване чрез вливане на „Групама Животозастраховане Експрес” ЕАД, ЕИК 175294549, със седалище и адрес на управление: гр. София, 1124, бул. „Цариградско шосе” № 47а, бл. В, ет. 3, в „Групама Животозастраховане” ЕАД, ЕИК 131272330, със седалище и адрес на управление: гр. София, 1124, бул. „Цариградско шосе” № 47а, бл. В, ет. 3. Прекратяването без ликвидация на застрахователя е вписано в ТР на 01.06.2020 г.

** С Решение от 20.02.2020 г., органът за финансов надзор на Румъния публикува съобщение, че на свое заседание, проведено на 19.02.2020 г., е взел решение за отнемане на лиценза на румънския застраховател „Чертасиг - Застрахователно и Презастрахователно Дружество” АД.

На 10.12.2020 г. КФН изпрати уведомление по компетентния надзорен орган на Австрия, с което предостави информация съгласно чл. 49, ал. 1 от КЗ за условията, при които клонът на Porsche Versicherungs AG може да започне да извършва застрахователна дейност на територията на Република България, чрез своя клон „Порше Застраховане АГ – клон България” КЧТ, ЕИК 206308423, с предмет на дейност „Сключване на застраховки, с изключение на застраховки „Живот”.

През 2020 г. са издадени 2 решения за одобрение на придобиване на квалифицирани участия в застрахователни дружества:

С Решение №190-ОЗ от 10.03.2020 г. за одобряване на придобиване на пряко квалифицирано участие на УНИКА ИНТЕРНЕСЪНЪЛ АГ (UNIQA INTERNATIONAL AG), Австрия в капитала на ЗК „Уника” АД, чрез придобиване на 5 215 119 броя акции,

представляващи 99.91% от капитала на застрахователя, в резултат на вливане на УНИКА ИНТЕРНАЦИОНАЛЕ БЕТАЙЛИГУНГС – ФЕРВАЛТУНГ ГМБХ (UNIQA INTERNATIONALE BETEILIGUNGS – VERWALTUNGS GMBH) в УНИКА ИНТЕРНЕСЪНЪЛ АГ (UNIQA INTERNATIONAL AG).

С Решение №419–ОЗ от 18.06.2020 г. е одобрено придобиване от „УНИКА ОСТЕРАЙХ ФЕРЗИХЕРУНГЕН” АГ (UNIQA OSTERREICH VERSICHERUNGEN AG), Австрия на:

1. Пряко квалифицирано участие в размер на 99.91% от капитала на ЗК „УНИКА” АД, ЕИК 040451865;

2. Непряко квалифицирано участие в размер на 99.94% от капитала на „ЗК УНИКА Живот” АД, ЕИК 831626729, което ще се извърши в резултат на вътрешногрупово преобразуване чрез вливане на „УНИКА ИНТЕРНАЦИОНАЛ” АГ (UNIQA INTERNATIONAL AG), Австрия в „УНИКА ОСТЕРАЙХ ФЕРЗИХЕРУНГЕН” АГ (UNIQA OSTERREICH VERSICHERUNGEN).

През 2020 г. е образувано 1 производство по постъпило заявление във връзка с придобиване на 100% от „АВЕСТА ТРЕЙД” АД, ЕИК 121027425 в „ЗК МЕДИКО-21” АД. Заявлението е разгледано от КФН на заседание на 10.12.2020 г. и е взето решение за изпращане на писмо за потвърждаване срока за произнасяне по постъпилото заявление.

През 2020 г. е издадено 1 решение за разрешение на преобразуване на застрахователно дружество: с Решение №326-ЖЗ от 14.05.2020 г. е разрешено преобразуване чрез вливане на „Групама Животозастраховане Експрес” ЕАД, ЕИК 175294549, със седалище и адрес на управление: гр. София, 1124, бул. „Цариградско шосе” № 47а, бл. В, ет. 3, в „Групама Животозастраховане” ЕАД, ЕИК 131272330, със седалище и адрес на управление: гр. София, 1124, бул. „Цариградско шосе” № 47а, бл. В, ет. 3.

През 2020 г. КФН е издала 4 решения по прилагане на регулаторните режими по КЗ спрямо застрахователи с отнет лиценз:

- С Решение №769-ОЗ от 22.10.2020 г., КФН е дала задължителни предписания на квестора на ЗК „ЮРОАМЕРИКАН” АД, ЕИК 124634117, назначен по силата на Решение на КФН №1309-ОЗ от 17.12.2019 г.;

- С Решение №770-ОЗ от 22.10.2020 г., КФН е дала задължителни предписания на квестора на ЗК „Надежда” АД, назначен с решение на КФН №1132-ОЗ от 17.08.2017 г.;

- С Решение №796-ОЗ от 05.11.2020 г., КФН освобождава назначения с Решение на КФН №1309-ОЗ от 17.12.2019 г. Стефан Стефанов, като квестор на ЗК „ЮРОАМЕРИКАН” АД, и назначава Мирчо Стоянов, служител от администрацията на КФН, на длъжност „старши експерт” в дирекция „Застрахователен надзор” в КФН, за квестор на ЗК „ЮРОАМЕРИКАН” АД, до назначаването от съда на синдик или до вписването на ликвидатор на дружеството;

- С Решение №175-ОЗ от 02.03.2020 г., КФН забранява на „ЧЕРТАСИГ - ЗАСТРАХОВАТЕЛНО И ПРЕЗАСТРАХОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО АД – КЛОН БЪЛГАРИЯ” КЧТ, ЕИК 203318946 да сключва нови застрахователни или презастрахователни договори по всички класове застраховки, да удължава срока на сключени договори и да разширява покритието по тях след датата на отнемането на лиценза

на румънския застраховател „ЧЕРТАСИГ - ЗАСТРАХОВАТЕЛНО И ПРЕЗАСТРАХОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО” АД от органа за финансов надзор на Румъния.

През 2020 г. с решение на КФН са **вписани 8 застрахователни брокери** в регистъра, воден от КФН на основание чл. 30, ал. 1, т. 12 от ЗКФН. През същия период са **заличени 13 застрахователни брокери** по тяхно искане.

В края на отчетния период са вписани **общо 330 застрахователни брокери** в регистъра, воден от КФН на основание чл. 30, ал. 1, т. 12 от ЗКФН.

През отчетния период продължава тенденцията на намаляване броя на застрахователните агенти. В края на годината, в регистъра на КФН са **вписани общо 7570 застрахователни агенти**, в т.ч. **2483** застрахователни агенти юридически лица, **226** застрахователни агенти еднолични търговци и **4829** застрахователни агенти физически лица, **16** посредници с допълнителна дейност – 14 юридически лица и 2 посредника с допълнителна дейност – физическо лице. В сравнение с 2019 г., броят на застрахователните агенти в края на 2020 г. е намалял, като най-висок спад се наблюдава при вписаните юридическите лица.

Таблица 9. Дейност по вписване в регистъра на застрахователните агенти

	Брой към 31.12.2019 г.	Брой към 31.12.2020 г.
Застрахователни агенти*, в т.ч.:	7 759	7 570
Юридически лица	2 612	2 483
Еднолични търговци	251	226
Физически лица	4 865	4 829
Посредници, предлагачи застрахователни продукти, като допълнителна дейност	-	16

Бележки: *Застрахователните агенти подлежат на вписване в регистъра за застрахователните агенти.

През 2020 г. във връзка с иницирираните административни производства пред КФН, са издадени **общо 150 решения** по прилагане на регулаторните режими по КЗ и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както следва:

- През отчетния период са издадени **98** индивидуални административни актове във връзка с производствата по издаване на лицензии, разрешения или одобрения;
- **5 решения** за издаване на допълнителен лиценз или за допълване на лиценза на застрахователни дружества по вид застраховка с нови рискове;
- **2 решения** за одобрение на придобиване на квалифицирани участия в застрахователни дружества;
- **1 решение** за прилагане на принудителна административна мярка спрямо застрахователно дружество с отнет лиценз;
- **3 решения** за даване на задължителни предписания към назначени квестори на застрахователи с отнет лиценз;
- **1 решение** за одобряване на преобразуване на застрахователни дружества;
- **2 решения** по прилагане на регулаторните режими спрямо Гаранционния фонд;

- **48 решения** относно одобрения на членове на управителни и контролни органи на застрахователни и презастрахователни дружества и застрахователни холдинги и на лица, осъществяващи ключови функции в застрахователни или презастрахователни дружества;
- **36 решения** за утвърждаване на одитори на застрахователни или презастрахователни дружества и застрахователни холдинги;
- През отчетния период са издадени **52** индивидуални административни акта спрямо поднадзорни лица, подлежащи на регистрационен режим;
- **8 решения** за вписване на застрахователни брокери в регистъра, воден от КФН;
- **22 решения** за заличаване на застрахователни агенти от регистъра на КФН по тяхно искане;
- **13 решения** за заличаване на застрахователни брокери от регистъра на КФН по тяхно искане;
- **9 решения** за регистрация на организации, провеждащи обучения на застрахователни брокери, и програми за професионално обучение съгласно Наредба на КФН № 28 от 10.05.2006 г.

Таблица 10. Административни процедури по отношение на застраховането и презастраховането

	Незавършени към 31.12.2019 г.	Новооткрити през 2020 г.	Приключили през 2020 г.	Незавършени към 31.12.2020 г.
Застрахователни дружества	18	109	96	31
Застрахователни посредници	5	56	43	18
Други производства	6	8	11	3
Общо	29	173	150	52

Бележка: Брой административни процедури по КЗ, приключили с издаване на индивидуален административен акт на компетентния орган.

Допълнително пенсионно осигуряване

През 2020 г. са образувани 8 служебни производства за определяне на минималната доходност при управлението на активите на фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване, в резултат на което са постановени 4 решения на компетентния орган за определяне на минималната доходност на универсалните пенсионни фондове и 4 решения на компетентния орган за определяне на минималната доходност на професионалните пенсионни фондове.

Съгласно правомощията на заместник-председателя на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор”, през 2020 г. е издадено 1 решение за утвърждаване на технически лихвен процент и биометрични таблици за смъртност, които да се прилагат при изчисляване

на пенсионните резерви към 31.12.2020 г. от пенсионноосигурителните дружества, които управляват универсален пенсионен фонд и/или фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване.

През отчетната година не са постъпвали искания за издаване на лицензии, както и за преобразуване на пенсионноосигурителни дружества и/или фондове за допълнително пенсионно осигуряване, за доброволно прекратяване на действащи дружества, както и не са констатирани основания за отнемане на издадени пенсионни лицензии от КФН.

Предвид изложеното, към края на 2020 г. броят на лицензираните пенсионноосигурителни дружества е 9, а броят на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване - 29, в т.ч. 9 универсални, 9 професионални, 9 доброволни и 2 доброволни пенсионни фонда по професионални схеми, като към 31.12.2020 г. единият от тях не осъществява дейност.

Таблица 11. Лицензионна дейност по отношение на допълнителното пенсионно осигуряване

	Брой към 31.12.2019 г.	Издадени лицензи	Отнети лицензи	Брой към 31.12.2020 г.
Пенсионноосигурителни дружества (ПОД)	9	-	-	9
Фондове за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО)	29	-	-	29

Предварителният надзор включва също и осъществяването на други действия, в т.ч. одобрението или утвърждаването на различни документи с основно значение за дейността на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях пенсионни фондове. Някои от производствата, свързани с разрешителните и одобрителните режими от компетентността на административния орган, се инициират по искане на лицата, задължени съгласно нормативната уредба, докато други производства се осъществяват служебно от надзорния орган.

През 2020 г. са постановени **4 решения за одобряване на изменения и допълнения в правилниците за организацията и дейността на ФДПО**. Промените в правилниците са извършени във връзка с промени в нормативната уредба на дейността по допълнително пенсионно осигуряване и други вътрешни документи на ПОД.

През отчетната година са образувани **общо 9 производства за предварително съгласуване на избора на одиторите**, които да извършат проверка и заверка на годишните финансови отчети за 2020 г. на ПОД и управляваните от тях пенсионни фондове, в резултат на което административният орган постанови 9 решения за съгласуване избора на предложените одитори.

На основание чл. 121д, ал. 10 от Кодекса за социално осигуряване (КСО) през 2020 г. са образувани **3 производства, като КФН е постановила 2 решения за одобряване на**

членове на управителни органи на ПОД, а едно от образуваните производства е прекратено по искане на заявителя.

През 2020 г. е извършен текущ преглед и на други внесени от дружествата и от банките-попечители документи, които макар и да не подлежат на одобряване, се проверяват от гледна точка на тяхната законосъобразност. При констатирани несъответствия в съдържанието им, е изискано тяхното отстраняване.

Таблица 12. Административни процедури по отношение на допълнителното пенсионно осигуряване

Предмет на процедурата	Незавършени към 31.12.2019 г.	Новооткрити през 2020 г.	Приключили през 2020 г.	Незавършени към 31.12.2020 г.
Правилници	-	4	4	-
Съгласуване избор на одитори	-	9	9	-
Одобряване на членове на управителни и контролни органи	-	3	3	-
Служебно образувани производства	-	9	9	-
Общо за ПОД	-	25	25	-

2.2. Нотификации

Инвестиционни посредници, Управляващи дружества, Инвестиционни фондове

През 2020 г. са постъпили **70 уведомления от ИП от държави членки на ЕС**, които възнамеряват да извършват дейност на територията на Република България при условията на **свободно предоставяне на услуги**, включително чрез обвързан агент, установен в друга държава членка (Великобритания – 31, Кипър – 14, Германия – 10, Франция – 5, Ирландия – 3, Нидерландия – 2, Малта – 1, Испания – 1, Люксембург – 1, Словакия – 1, Австрия - 1). Във връзка с Брекзит, през годината се наблюдава намаляване броя на нотификациите от Великобритания, както и множество отправени запитвания относно статута на ИП, които вече са нотифицирани от компетентните органи на тази държава членка. От друга страна, **71 ИП са прекратили паспортизацията си** за предоставяне на инвестиционни дейности и услуги на територията на Република България при условията на свободно предоставяне.

През отчетната година **не са постъпвали уведомления** от ИП от други държави членки относно намерение за извършване на дейност на територията на Република България чрез установяване на клон.

Получени са **3 нотификации за установяване на мерки за улесняване на достъп до многостранните системи за търговия (МСТ) или организирана система за търговия**

(ОСТ) (Франция – 2, Великобритания – 1). През периода **не са получени нотификации за установяване на представителен офис (representative office)** на територията на Република България.

С оглед изложеното, общият брой ИП от държави членки, които могат да извършват дейност у нас **към края на 2020 г. е 1 952** (без представителните офиси).

През отчетната година са **постъпили 17 уведомления от управляващи дружества** от държави членки на ЕС във връзка с намерението им да **предлагат дялове на 89 класа ценни книжа от 29 фонда/подфонда на колективни инвестиционни схеми от държави членки** на територията на Република България. През периода, допълнително са постъпили и уведомления за регистрация на **463 нови класове ценни книжа** на вече нотифицирани фондове и подфондове под формата на актуализирана информация. За същия период са постъпили **6 уведомления за прекратяване на предлагането на общо 22 класа ценни книжа, на 13 подфонда, на 6 колективни инвестиционни схеми от държави членки.** Към края на 2020 г. **общият брой** на предлаганите класове ценни книжа на колективни инвестиционни схеми от държави членки, които извършват дейност у нас, **е 1 636 класа ценни книжа на 333 фонда/подфонда на 48 колективни инвестиционни схеми от държави членки.**

През 2020 г. са постъпили **2** уведомления от управляващи дружества от държава членка, които възнамеряват да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободно предоставяне на услуги и са допълнени нотификациите на още **5 УД**, с което **общият брой управляващи дружества** от държави членки, които възнамеряват да извършват дейност у нас към края на 2020 г., **е 32.**

През 2020 г. е постъпило уведомление по чл. 17 от Директива 2009/65/ЕО от „Кей Би Си Асет Мениджмънт” НВ, (Белгия) за промяна в обхвата на нотификацията на Кей Би Си Асет Мениджмънт НВ – клон България, чрез добавяне на нови услуги.

През 2020 г. са постъпили **3** уведомления от **ЛУАИФ** от държави членки на ЕС, които възнамеряват да извършват дейност на територията на Република България и **1** уведомление за прекратяване на паспорта. Допълнително през 2020 г. е установено прекратяването на нотификацията на още два ЛУАИФ, с което общият брой ЛУАИФ от държави членки, които възнамеряват да извършват дейност у нас към края на 2020 г., **е 72.**

През 2020 г. са постъпили **24** уведомления във връзка с предлагането на **29 алтернативни инвестиционни фонда (АИФ)** от държави членки на ЕС на територията на Република България. Същевременно **48 алтернативни инвестиционни фонда** са прекратили паспортизацията си, с което общият брой АИФ от държави членки, които се предлагат у нас към края на 2020 г., **е 81.**

През 2020 г. са постъпили **15** уведомления във връзка с предлагането на **21 европейски фонда за рисков капитал (EuVECA)** от държава членка на ЕС на територията на Република България и **2** уведомления за прекратяване на **2** фонда, с което общият брой EuVECA фондове от държави членки, които се предлагат у нас към края на 2020 г., **е 50.**

През 2020 г. за първи път е постъпило уведомление във връзка с предлагането на **1 европейски фонд за социално предприемачество (EuSEF).**

През 2020 г. не са разглеждани уведомления относно свободно предоставяне на услуги на територията на Република България от **централен депозитар на ценни книжа**. В края на годината е постъпило 1 уведомление от Securities Market Agency (SMA), Словения, относно свободно предоставяне на услуги на територията на Република България от централен депозитар на ценни книжа KDD – Central Securities Clearing Corporation LLC, Люблина, което е приключило през 2021 г.

В КФН през отчетната 2020 година са получени **общо 28 нотификации по Регламента за проспектите**, от които **15 нотификации за нови проспекти и 13 нотификации за допълнения** към проспекти на дружества от други държави членки на ЕС, възнамеряващи да извършват публично предлагане на ценни книжа на територията на Република България.

През 2020 г., **КФН е изпратила 2 нотификации** на българско публично дружество във връзка с извършване на първично публично предлагане на акции в други държави членки на ЕС.

Таблица 13. Нотификации за чуждестранни дружества, възнамеряващи да извършват дейност на територията на Република България

	Брой към 31.12.2019 г.	Новопостъпили и приключили през 2020 г.	Прекратени през 2020 г.	Брой към 31.12.2020 г.
Инвестиционни посредници	1 953	70	71	1 952
Управляващи дружества	25	7	0	32
Колективни инвестиционни схеми (класове)	1 106	552	22	1 636
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни схеми	72	3	3	72
Алтернативни инвестиционни фондове	100	29	48	81
Европейски фондове за рисков капитал (EuVECA)	31	21	2	50
Европейски фондове за социално предприемачество (EuSEF)	0	1	0	1
Централни депозитари на ценни книжа	3	0	0	3
Проспекти	155	28	0	183
Застрахователни дружества				
Застрахователни посредници				
Институции за осигуряване по професионални схеми				

През 2020 г. са разгледани **25** уведомления от **1** лицензиран от КФН ИП относно намерението на дружеството да извършва дейност при условията на свободно предоставяне на услуги, без да откриват клон на територията на други държави членки (Австрия, Хърватия, Кипър, Чехия, Дания, Естония, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Унгария, Ирландия, Италия, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Нидерландия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Словения, Швеция и Испания). В периода са получени уведомления от 1 инвестиционен посредник до 26 държави, производството по които е насочно за 2021 г.

През 2020 г. е постъпило 1 уведомление от български ИП за създаване на клон на територията на Германия, производството по което е прекратено по искане на заявителя. Не е получавано уведомление за закриване на клон на български ИП на територията на друга държава членка.

В периода в КФН е получено **1** уведомление **II** за прекратяване на дейност на територията на **Великобритания** чрез обвързан агент, установен на територията на Великобритания.

През 2020 г. не са постъпвали уведомления от управляващи дружества от Република България за извършване на дейност на територията на други държави членки при условията на свободно предоставяне на услуги. През отчетната година са разгледани **3** уведомления за предлагане на **8** КИС от **Република България** на територията на Словения и Германия.

КФН не е лицензирала ЛУАИФ до настоящия момент, с оглед на което няма български ЛУАИФ, който може да изпраща нотификации, приложими за АИФ в това им качество, управлявани от него.

„Централен депозитар” АД до настоящия момент не е иницирал нотификация за предоставяне на услуги в други държави членки в качеството му на лицензиран от КФН централен депозитар на ценни книжа.

През отчетния период в КФН няма внесени заявления за одобрение на проспекти за ценни книжа, издадени в Република България, за допускането им до търговия на чуждестранни пазари.

Таблица 14. Нотификации на български дружества, възнамеряващи да извършват дейност на територията на други държави членки

	Брой към 31.12.2019 г.	Разгледани през 2020 г.	Прекратени през 2020 г.	Брой към 31.12.2020 г.
Инвестиционни посредници	277	25	1	301
Управляващи дружества	3	0	0	3
Колективни инвестиционни схеми	12	8*	0	20
Проспекти	4	0	0	4
Застрахователни дружества				
Застрахователни брокери				

Институции за осигуряване по професионални схеми				
--	--	--	--	--

Бележка: *Две производства от 2 УД за 3 КИС са инициирани през 2019 г., но са приключили през 2020 г.

Застраховане и презастраховане

През 2020 г. са получени общо **251 уведомления** относно намерението на застрахователни дружества и застрахователни посредници със седалище в други държави членки да извършват или да преустановят извършването на дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги или на правото на установяване, както и разширяване обхвата на нотификацията, която е била изпратена в КФН.

През 2020 г. са изпратени **11 уведомления** до компетентни органи на държави членки на ЕС за намерението на застрахователни дружества със седалище в Република България да извършват или да преустановят извършването на дейност на тяхна територия.

През 2020 г. са изпратени **8 уведомления** до компетентните надзорни органи на държави членки на ЕС относно намерението на застрахователни посредници със седалище в Република България да извършват или да преустановят извършването на дейност по застрахователно посредничество на тяхна територия.

Към края на 2020 г., броят на застрахователните дружества със седалище в други държави членки на ЕС и ЕИП, за които са изпратени уведомления в КФН за намерението им да извършват дейност на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги, възлиза на **649**. Общият брой на застрахователните дружества със седалище на територията на Република България, заявили намерение да извършват застрахователна дейност на територията на други държави членки на ЕС при условията на свободата на предоставяне на услуги, е **18**.

Към края на 2020 г., застрахователните посредници от държави членки, заявили намерение да извършват дейност по застрахователно посредничество на територията на Република България при условията на свободата на предоставяне на услуги или правото на установяване (чрез клон), са **3 123**. Общият брой на застрахователни посредници със седалище в Република България, заявили намерение да извършват дейност по застрахователно посредничество на територията на държави членки на ЕС при условията на свободата на предоставяне на услуги или при правото на установяване, нараства на **52 посредника**.

Таблица 15. Нотификации за чуждестранни дружества, възнамеряващи да извършват дейност на територията на Република България

	Брой към 31.12.2019 г.	Новопостъпили и приключили през 2020 г.	Прекратени през 2020 г.	Брой към 31.12.2020 г.
Инвестиционни посредници				
Управляващи дружества				
Колективни инвестиционни схеми (класове)				
Лица, управляващи алтернативни инвестиционни схеми				
Алтернативни инвестиционни фондове				
Европейски фондове за рисков капитал (EuVECA)				
Централни депозитари на ценни книжа				
Застрахователни дружества	640	19	10	649
Застрахователни посредници	2 603	573	53	3 123
Институции за осигуряване по професионални схеми	-	-	-	-

Допълнително пенсионно осигуряване

През 2020 г. няма постъпили уведомления от институции за осигуряване по професионални схеми от държави членки на ЕС, които да възнамеряват да извършват дейност на територията на Република България, както и уведомления на местни пенсионноосигурителни дружества, които да възнамеряват да извършват дейност на територията на ЕС.

Таблица 16. Нотификации на български дружества, възнамеряващи да извършват дейност на територията на други държави членки

	Брой към 31.12.2019 г.	Новопостъпили през 2020 г.	Прекратени през 2020 г.	Брой към 31.12.2020 г.
Институции за осигуряване по професионални схеми	-	-	-	-

2.3. Сертифициране

Инвестиционни посредници

През 2020 г. няма проведени изпити за придобиване на право за извършване на дейност, като брокер на финансови инструменти като инвестиционен консултант – и двете инициирани изпитни кампании (през м. май и през м. ноември) са отменени във връзка със сложната и динамична епидемична обстановка в страната, предизвикана от коронавирусната инфекция COVID-19.

Допълнително, през 2020 г., са издадени 2 сертификата в резултат на признаване на правоспособност за извършване на дейност, като инвестиционен консултант. През отчетната 2020 година няма постановени откази за признаване на придобитата квалификация за извършване на дейността като инвестиционен консултант.

През 2020 г. няма производства за отнемане на правото на лица за извършване на дейност, като брокер на финансови инструменти или инвестиционен консултант, нито след доброволен отказ от тяхна страна, нито по инициатива на надзорния орган.

Таблица 17. Динамика на сертифицираните лица

	2016	2017	2018	2019	2020
Инвестиционни консултанти	14 (5)	31 (21)	14 (9)	23 (13)	2 (0)
Брокери на ЦК	5 (6)	(14)	(45)	(17)	(0)
Застрахователни брокери					
Актьори					

Бележка: В таблицата е показан общият брой на лицата, придобили право през съответната година да извършват определената според закона дейност, като в скоби са отбелязани лицата, получили въпросната правоспособност след издържан изпит в КФН. В промяната на броя на лицата, които притежават съответната квалификация, се включват както издадените, така и отнетите през отчетния период разрешения за извършване на дейност.

3. Надзорна дейност

3.1. Дистанционен контрол

Дистанционният контрол е самостоятелна част от надзорната дейност, при която се извършва анализ на постъпващата в КФН информация. Чрез него се осъществява постоянно наблюдение и периодична оценка на състоянието на поднадзорните лица и резултатите от тяхната дейност. Целта е регулярен мониторинг за спазване на нормативната уредба от страна на инвестиционните посредници (ИП) и по-специално оценяване на финансовото състояние на всеки инвестиционен посредник, както и законосъобразността на извършваната от тях дейност. Получаваната информация позволява на надзорния орган да реагира своевременно на възникващи проблеми и на несъответствия с нормативните изисквания, с оглед постигане на законово определените цели на регулатора - защита интересите на инвеститорите и потребителите на предлаганите услуги и осигуряване на прозрачност и информираност за участниците на пазара. През отчетния период са извършени 18 579 проверки, в това число 149 проверки относно финансовото състояние на инвестиционните посредници съгласно одобрени на основание чл. 70, ал. 2 от Наредба № 50 от 19.06.2015 г. за капиталовата адекватност, ликвидността на инвестиционните посредници и осъществяването на надзор за спазването им (Наредба № 50) и съгласно Заповед № 218/10.07.2015 г. на заместник-председателя на КФН, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност” форми, 544 проверки на притежаваните клиентски активи, разпределени на подлежащи и неподлежащи на компенсиране от Фонда за компенсиране на инвеститорите, 16 916 проверки на сключваните сделки с финансови инструменти, допуснати до търговия на регулиран пазар, 373 проверки за капиталовата адекватност и ликвидността на инвестиционните посредници, съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26.06.2013 г., относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012. Същевременно, в хода на дистанционния надзор, са постъпили и проверени 56 доклада за резултатите от извършения мониторинг на рисковете съгласно изискванията на чл. 52 от Наредба № 38 за изискванията към дейността на инвестиционните посредници.

За отчетния период са прегледани и анализирани 845 уведомления, постъпили съгласно чл. 19 от Регламент (ЕС) № 596/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 16.04.2014 г. относно пазарната злоупотреба.

Също така са извършени 311 проверки по постъпили жалби, сигнали и запитвания от физически, юридически лица и държавни органи. В преобладаваща си част, цитираните жалби са подадени от чуждестранни лица и са насочени срещу дружества и/или интернет страници/платформи за търговия с финансови инструменти, които не разполагат с издаден от КФН лиценз за извършване на дейност по инвестиционно посредничество, като това е предмет на разследване от страна на правоохранителните институции, поради което са изготвяни сигнали до същите.

Изготвени са разпореждания за вписване на 894 обстоятелства по отношение дейността на инвестиционните посредници, на инвестиционните консултанти, брокерите на финансови инструменти и „БФБ” АД.

През отчетния период е изпратено циркулярно писмо до всички инвестиционни посредници, за идентифициране на значими инвестиционни посредници, съгласно изискването на т. 74 от допълнителните разпоредби на Закона за пазарите на финансови инструменти (ЗПФИ), както и за идентифициране на инвестиционните посредници, подлежащи на консолидиран надзор, съгласно Част трета, Дял първи „Надзор на консолидирана основа” от ЗПФИ.

Изпратени са две писма до всички инвестиционни посредници във връзка с влиянието и последиците от тях, които оказва коронавирусната инфекция COVID-19, наблюдавания спад на основни борсови индекси както у нас, така и в световен мащаб, резките промени в цените на петрола и др. С цел запазване на финансова стабилност и предприемане на превантивни мерки в това отношение, на дружествата е препоръчано да извършат преглед на съществуващите вътрешни правила и процедури, както и като временна антикризисна мярка, инвестиционните посредници, които са реализирали печалба, да не разпределят дивидент.

През 2020 г. е изпратено писмо до всички инвестиционни посредници относно предоставяне на информация за дата на извършване на последната актуализация на Плана за възстановяване. Същият се изготвя в съответствие с чл. 6, ал. 1 от Закона за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници (ЗВПКИИП) от инвестиционни посредници, получили лиценз за извършване на дейност по чл. 6, ал. 2, т. 3 и 6 и по чл. 6, ал. 3, т. 1 от ЗПФИ. Съгласно чл. 6, ал. 2 от ЗВПКИИП, инвестиционните посредници извършват преглед и актуализация на Плана за възстановяване най-малко веднъж годишно или след промяна в правната форма, структурата на управление или организационната структура, стопанската дейност или финансовото състояние, която може да окаже съществено влияние върху Плана за възстановяване или да наложи промяна в него.

Във връзка с разнопосочна практика за начина на отчитане на комбинираното изискване за буфер, е изпратено циркулярно писмо до всички инвестиционни посредници, с което е пояснено, че комбинираното изискване за буфер следва да се покрива със собствен капитал, който е излишък над минималното капиталово изискване по Регламент (ЕС) № 575/2013 и изискуем допълнителен капитал над изискванията по посочения регламент.

През 2020 г., в хода на осъществявания надзор, на инвестиционните посредници са приложени 7 принудителни административни мерки като 5 от тях са свързани с предприемане на конкретни мерки и са приложени от заместник-председателя на Комисията, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, във връзка с констатирани нарушения на приложимата нормативна уредба. Останалите 2 принудителни административни мерки са приложени с решение на Комисията, като едната от тях задължава инвестиционния посредник да промени вътрешните си правила, а другата е по повод на спирането на търговията с определени финансови инструменти.

Колективни инвестиционни схеми и управляващи дружества

Обект на осъществявания от КФН дистанционен надзор по отношение на КИС и УД, са регулярно представяните в КФН годишни финансови отчети на КИС и УД, шестмесечни финансови отчети и месечни баланси на КИС, както и тримесечни отчети на УД под формата на справки по образец, определен от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”. През отчетния период е осъществена **проверка по документи на 163** годишни, **127** шестмесечни и **122** тримесечни финансови отчети, както и на **1 509** месечни баланси на управляваните от управляващите дружества КИС. През годината са извършени **673 проверки по документи** на постъпилите в КФН, включително чрез единната система за предоставяне на информация по електронен път, изградена и поддържана от КФН – e-Register, проспекти на КИС и документи с ключова информация за инвеститорите, в изпълнение на задължението за представянето им на регулатора и съответно за тяхното публикуване.

В съответствие с изискванията на ЗДКИСДПКИ, два пъти месечно УД представят обобщена информация за определените емисионни стойности и цени на обратно изкупуване на дяловете на управляваните от тях КИС. С оглед спазване на тези задължения, през 2020 г. в КФН са постъпили и съответно са **проверени 3 018 справки с обобщена информация** за определените емисионни стойности и цени на обратно изкупуване на дяловете на управляваните от дружествата КИС.

По отношение на **регулярно разкриваната (два пъти годишно) от УД информация**, през годината са извършени **61 проверки** на представените в КФН списъци на лицата, притежаващи пряко или непряко квалифицирано дялово участие (10 или над 10 на сто от правата на глас в общото събрание на акционерите на УД), както и данни за притежаваните от тях гласове в общото събрание на акционерите на дружеството.

Във връзка с осъществявания надзор относно **спазването от УД на инвестиционните ограничения по отношение на управляваните портфейли на КИС**, през отчетния период са извършени **151 проверки** въз основа на постъпили в Комисията уведомления за нарушения на инвестиционни ограничения по причини извън контрола на УД и КИС.

В резултат на проверките по документи, в хода на осъществявания дистанционен надзор, с **64 разпореждания** на заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, са извършени общо **981 вписвания на обстоятелства** във водените от КФН публични регистри на УД и КИС.

Във връзка с осъществявания дистанционен надзор върху дейността на УД и организираните и управлявани от тях КИС, през отчетния период са **открити общо 2 производства по издаване на индивидуални административни актове за прилагане на принудителни административни мерки**. Откритите производства са във връзка с неизпълнение на определени нормативни задължения, касаещи публикуване на интернет страницата на УД на шестмесечните отчети за първото полугодие на 2020 г. на управляваните от тях КИС, със съдържанието по чл. 75 от Наредба № 44. Предвид обстоятелството, че дружествата са изпълнили задълженията преди издаване на принудителните административни мерки, откритите производства са **прекратени**.

В хода на извършвания дистанционен надзор са разгледани **50 запитвания и искания за становища** от юридически лица, в т.ч. поднадзорни лица, чуждестранни лица, както и от физически лица, като всяко едно от тях е анализирано и са предприети необходимите действия с оглед систематизиране на информацията необходима за изготвяне на отговор до лицата.

В рамките на осъществявания дистанционен надзор по отношение на чуждестранни КИС с произход от друга държава членка на ЕС, чиито дялове се предлагат на територията на Република България при условията на свободно предоставяне на услуги, през отчетния период са изготвени **397 заявки** за обновяване интернет страницата на КФН, въз основа на които е дадена публичност на общо **5285 документа**, представляващи основно проспекти, документи с ключова информация за инвеститорите и финансови отчети.

Във връзка с осъществяваната надзорна дейност, през отчетния период са изпратени общо **15 циркулярни писма до УД**, с които от УД е изискано попълването на въпросник относно управлението на риска, свързан с ликвидността на КИС, информация относно преференциални условия за инвеститори в договорни фондове, информация относно подадени поръчки за обратно изкупуване на дялове и възникване на основания за спиране на обратно изкупуване, предоставяне на информация за нуждите на Европейския банков орган, информация за средногодишна НСА на КИС за 2019 г., изискано е обезпечаване на непрекъснатост на дейността на УД. Наред с предходните писма, УД са информирани за актуализиране на справка за предоставяне на информация за обратно изкупени дялове, както и за промяна в начина на представяне на справките по образец към финансовите отчети на УД, дадени са указания относно сроковете за актуализиране на ДКИИ, изпратена е информация по повод предстоящо актуализиране на списъка с пазари от трети държави във връзка с Брекзит, обърнато е внимание за включване на информация в проспектите на метода за изчисляване на рисковата експозиция, както и информация във връзка с въздействието на разпространението на COVID-19 върху дейността на УД и КИС.

През отчетния период, КФН, заедно с останалите национални компетентни органи на държавите членки на ЕС, участва в предприето от ESMA общо надзорно действие относно управлението на риска, свързан с ликвидността на ПКИПЦК. Спазването на правилата за управление на риска за ликвидност на ПКИПЦК е от ключово значение за гарантиране на финансова стабилност, защита на инвеститорите и правилното функциониране на финансовите пазари, като в тази връзка е извършен преглед на вътрешните правила и процедури и съответно преценка доколко тези правила се спазват на практика. Резултатите от извършеното надзорно действие ще бъдат окончателно анализирани през следващия отчетен период.

Друга фокус тема на надзора през 2020 г. е въздействието на разпространението на **COVID-19** върху дейността на УД и КИС. В тази връзка, от УД е изискано предоставянето на информация на ежеседмична база относно постъпилите през периода поръчки за обратно изкупуване на дялове на КИС, като е осъществяван непрекъснат мониторинг по отношение на обемите на обратните изкупувания и ликвидността на активите на ПКИПЦК.

Във връзка с извършени през предходни отчетни периоди **проверки по документи на 3 УД**, през 2020 г. е приключен осъществяваният мониторинг по отношение на

определени аспекти от дейността им.

Отделно от горното, през отчетния период са стартирани **дистанционни проверки на 6 УД** във връзка с предоставяните от тях допълнителни услуги по управление на портфейл по собствена преценка, без специални нареждания на клиента и инвестиционни консултации, които проверки продължават и през 2021 г.

Извършената през периода тематична дистанционна проверка, касаеща всички УД и КИС, обхваща годишните прегледи на политиките за възнаграждения за предходната 2019 г. В хода на проверката, на **13 УД са дадени указания** за извършване на повторен преглед, като се съобразят с относимите разпоредби в ЗДКИСДПКИ и Насоките за разумни политики за възнагражденията съгласно Директивата за ПКИПЦК.

В хода на осъществявания дистанционен надзор са извършени и тематични проверки относно начина на представяване на УД, средната годишна нетна стойност на активите на КИС, както и по отношение на политиките за ангажираност на УД.

По отношение на констатираните несъответствия с действащите национални и европейски нормативи са предприети действия по отстраняването им, като мониторинга за тези от тях, които не са приведени в съответствие към края на отчетния период, ще продължи и през 2021 г.

Други предприятия за колективно инвестиране

Обект на осъществявания от КФН дистанционен надзор са и другите предприятия за колективно инвестиране, каквито са националните инвестиционни фондове (НИФ), представляващи вид алтернативни инвестиционни фондове (АИФ), както и лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове (ЛУАИФ) по отношение на осъществяваната от тях дейност. В тази връзка, през отчетния период е извършена **проверка по документи** на регулярно представяните в КФН **4** годишни, **4** шестмесечни, **15** тримесечни финансови отчети и **50** месечни баланси на НИФ, както и **20 проверки** на разкриваната на шестмесечие информация от ЛУАИФ за управляваните от тях АИФ. Представената от ЛУАИФ на КФН информация е докладвана на Европейския орган за ценни книжа и пазари (ЕОЦКП) чрез създадената за целта платформа.

Във връзка със свикването и провеждането на **общо събрание на акционерите на трите НИФ от затворен тип**, през 2020 г. са **извършени 2 документни проверки** за спазване на задължението за предоставяне в КФН и за обявяване в Търговския регистър на поканите и приложените към тях материали, както и на протоколите от проведените общи събрания с взетите на тях решения.

Относно **разкриването на дялово участие в капитала на трите НИФ от затворен тип**, през отчетната година са извършени **6 проверки** на представени от задължените лица уведомления по чл. 145 от ЗППЦК.

В резултат на проверките по документи, в хода на осъществявания дистанционен надзор, с разпореждане на заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, са извършени **27 вписвания на обстоятелства** във водените от КФН публични регистри на НИФ и ЛУАИФ.

Изпратено е едно циркулярно писмо до ЛУАИФ относно дължима годишна такса за 2020 г.

Във връзка с осъществявания дистанционен надзор върху дейността на УД и управляваните от тях КИС, както и по отношение дейността на НИФ и ЛУАИФ, през отчетната година са съставени общо **72 акта за установяване на административни нарушения** в дейността на УД и управляваните от тях КИС, както и на другите предприятия за колективно инвестиране.

Публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа

Дистанционният надзор по отношение на публичните дружества, дружествата със специална инвестиционна цел (АДСИЦ) и другите емитенти на ценни книжа обхваща проверка на предоставените в КФН и на обществеността, чрез медии, индивидуални годишни и тримесечни финансови отчети за дейността или тримесечни уведомления за финансовото състояние, както и на консолидирани такива, подадени от емитенти, които са длъжни да изготвят консолидирани финансови отчети. Наред с това, дистанционният надзор обхваща и преглед на изпълнението на задълженията на емитентите на облигации да представят в КФН, БФБ АД и на обществеността отчет за изпълнение на задълженията си, съгласно условията на облигационната емисия, и на доверениците на облигационерите - да представят в КФН и на регулирания пазар, където се търгуват облигациите, доклад за съответния отчетен период.

С цел гарантиране спазването на изискванията на ЗППЦК във връзка с публичното разкриване на дължимата информация на регулирания пазар, на който са допуснати за търговия финансовите инструменти на емитентите, през отчетната 2020 година продължава ефективното взаимодействие и обмен на информация между КФН и „БФБ” АД, който в значителна степен е насочен към установяване на дружествата, които не са изпълнили задълженията си съгласно закона или са ги изпълнили със закъснение.

Отчетният период обхваща проверка на представените на КФН, на „БФБ” АД и на обществеността годишни и междинни (индивидуални и консолидирани) финансови отчети, съответно индивидуални и консолидирани междинни публични уведомления. Освен посочените по-горе отчети, през 2020 г. са осъществени документни проверки както на отчети за изпълнение на задълженията на емитентите на облигации, съгласно условията на облигационната емисия, така и на предоставените доклади на доверениците на облигационерите. В тази връзка, през 2020 г. са извършени **проверки по документи на 4 116** финансови отчета. В резултат на текущия надзор са инициирани **372 тематични проверки**, основно свързани с анализиране на допълнително изискани данни от поднадзорните лица, представили в КФН и на обществеността финансови отчети, по спазването на императивни разпоредби на ЗППЦК. За установените нарушения са съставяни АУАН.

Във връзка със свикването и провеждането на **общи събрания на акционерите** на публични дружества, **съответно на общи събрания на облигационерите** на емитенти на ценни книжа, през 2020 г. са извършени **1 428 проверки по документи** на съдържанието

и навременното предоставяне в КФН на покани и приложенията към тях писмени материали, както и на представените в Комисията протоколи с взетите от общите събрания решения. За установените нарушения са съставяни АУАН.

През 2020 г. относно **разкриването на значително дялово участие в капитала на публично дружество, или промяната в такова обстоятелство, са извършени 38 проверки** на регулярно постъпващата от „Централен депозитар” АД информация и представените в Комисията уведомления. За установените нарушения са съставяни АУАН.

Част от регулираната информация, която задължените лица разкриват пред Комисията и пред обществеността, е **вътрешната информация**, съгласно Регламент (ЕС) № 596/2014 на ЕП и на Съвета от 16.04.2014 г. относно пазарната злоупотреба, който се прилага, считано от 03.07.2016 г. При прегледа по същество на разкритата информация се преценява необходимостта от проверка за спазването на другите специални изисквания на закона, като например спазване на режима за осъществени сделки на голяма стойност, манипулация на пазара и злоупотреба с вътрешна информация и др. При проверка на тази информация, част от която се разкрива и във финансовите отчети на публичните дружества и другите емитенти на ценни книжа, в хода на дистанционния надзор следва да се установи нормативното съответствие на оповестяването ѝ, в това число дали същата е разкрита по надлежния ред. С електронни форми за разкриване на вътрешна информация през 2020 г. **от поднадзорните лица са направени 2 103 оповестявания, които са анализирани в хода на дистанционния надзор.**

В резултат на извършените дистанционни проверки на представените в КФН и оповестени чрез медиите годишни и тримесечни финансови отчети и уведомления за финансовото състояние (индивидуални и консолидирани) от публичните дружества, емитентите на облигации и АДСИЦ, отчети за изпълнение на задълженията на емитентите, свързани с емисии облигации и представените доклади на доверениците на облигационерите, както и на процедурите по свикване и провеждане на ОСА, **през отчетния период са открити 370 административни производства за издаване на индивидуални административни актове за прилагане на принудителни административни мерки.** Поради неизпълнение на законово установени задължения, които не са изпълнени и след откриване на административните производства за издаване на индивидуални административни актове за прилагане на принудителни административни мерки, **са издадени 191 решения**, с които поднадзорните лица са задължени да приведат дейността си в съответствие с изискванията на закона, чрез спазването на конкретно посочени действия и мерки.

В резултат на изпълнение на законовите задължения, след откриване на административните производства, **156 от тях са прекратени.**

По отношение задълженията на поднадзорните на КФН лица за такси за осъществяване на общ финансов надзор, през 2020 г., по електронен път чрез единна платформа за обмен на информация, на НАП са изпратени **11 акта за установяване на публични държавни вземания (АУПДВ)** - годишна такса за общ финансов надзор и законна лихва за забава.

В хода на текущия надзор, през отчетния период са **постъпили и са обработени 696 броя електронни форми** в електронната система за разкриване на информация e-Register. На тези от тях, на които след преглед им е дадена публичност, са визуализирани чрез официалната страница на Комисията – секция новини от e-Register.

Наред с това, във връзка с постъпили извън системата e-Register уведомления и документи, свързани с подлежащи на вписване в регистъра по чл. 30, ал. 1, т. 3 от ЗКФН обстоятелства, в хода на осъществявания дистанционен надзор на публичните дружества, емитентите на ценни книжа и АДСИЦ, през 2020 г. са изготвени разпореждания на хартиен носител за общо **792 броя** вписвания.

Чрез самостоятелния модул „Е-РЕГИСТЪР 1Д” в единната електронна система за получаване на информация от КФН, изградена и поддържана от Комисията, обслужваща процесите по приемането и публикуването на информация от страна на дружествата по §1Д от ДР на ЗППЦК, която стандартизира и улеснява процеса по предоставяне на дължимата информация от задължените лица, нейното публично оповестяване и ползването ѝ от външни потребители – трети лица, през 2020 г. са постъпили и обработени общо **1 946 заявки за регистрация/дерегистрация, заглавни форми и отчети**.

През 2020 г. в Комисията са постъпили **общо 140 жалби, сигнали и запитвания** от физически, юридически лица и държавни органи. Една част от тях касаят дейността на публичните дружества, емитентите на облигации и ДСИЦ. След преглед и анализ на представената в тях фактическа обстановка, са извършени съответни проверки, като при необходимост са събрани документи и информация от релевантните по случаите институции и поднадзорни лица или от трети лица. Извършена е преценка за нормативно съответствие с относимото действащо законодателство и са **изготвени общо 100 отговора, изпратени директно до лицата, а по останалите - са изработени становища по чл. 28 от Правилника за устройството и дейността на КФН и на нейната администрация за изготвяне на окончателен отговор по конкретните случаи**.

В резултат на извършения дистанционен надзор над дейността на публичните дружества, дружествата със специална инвестиционна цел и емитентите на ценни книжа, през 2020 г. са съставени общо **567 броя АУАН**.

Застраховане и презастраховане

Надзорната дейност на управление „Застрахователен надзор” върху поднадзорните лица, се изразява в контрол върху дейността им за спазване изискванията на Кодекса на застраховането (КЗ), актовете по неговото прилагане, както и актовете на Европейската комисия по прилагане на Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25.11.2009 г. относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II).

Дистанционният надзор през 2020 г. се базира на годишни и периодични справки, отчети на застрахователите и презастрахователите, застрахователните групи, Гаранционния фонд и застрахователните брокери представени в КФН в съответствие със задълженията за отчетност пред надзорния орган съгласно изискванията на чл. 126 от КЗ и чл. 311, ал. 3 от КЗ, както и на изискваната допълнителна информация за определени сфери от тяхната

дейност. През годината са извършени 670 дистанционни проверки по документи на застрахователи, презастрахователи, застрахователни групи и Гаранционен фонд.

През 2020 г., по отношение на застрахователите и презастрахователите, прилагащи режима Платежоспособност II, в хода на текущия дистанционен надзор е проверявано изпълнението на законовите разпоредби на КЗ относно минималното капиталово изискване и капиталовото изискване за платежоспособност.

Също така е извършен преглед и проверка на представените от застрахователите и презастрахователите отчети за платежоспособност и финансово състояние, редовни надзорни отчети и на надзорните доклади за резултатите от оценка на съвкупните нужди по отношение на платежоспособността за съответствието на информацията с Насоките на Европейския орган по застраховане и професионално пенсионно осигуряване (ЕЮРА). Изпратени са писма до застрахователи с искане на допълване на подадения надзорен доклад за резултатите от оценка на съвкупните нужди по отношение на платежоспособността.

По отношение на застрахователите без право на достъп до единния пазар, през 2020 г. е извършен преглед на активите за покритие на техническите резерви на застрахователите и съответствието им на законовите изисквания по отношение на видовете активи и тяхната структура, както и проверка дали активите за покритие на техническите резерви са в размер, съответстващ на размера на образуванията към последното тримесечие технически резерви.

Извършена е проверка относно достатъчността на размера на собствените средства на дружествата без достъп до единния пазар за покритие на границата на платежоспособност/гаранционния капитал и спазване на изискванията за платежоспособност към края на всяко тримесечие.

С цел проверка на изпълнението на принципа на разумния инвеститор, гарантиращ сигурността, качеството, ликвидността и доходността на инвестиционния портфейл на застрахователите, през 2020 г. бяха събрани инвестиционните политики на застрахователите по общо застраховане. На база събраната информация бе изготвен доклад, включващ и анализ на инвестициите на дружествата по общо застраховане с право на достъп до единния пазар и инвестициите на европейско ниво съгласно публикуваната статистика на ЕЮРА. Събирането на тази информация има за цел да проучи и анализира прилагането на принципа на разумния инвеститор от страна на застрахователите по общо застраховане, който принцип гарантира сигурността, качеството, ликвидността и доходността на инвестиционния портфейл на дружествата. В резултат е предложено предприемане на действия спрямо определени застрахователи.

Във връзка с притежавани акции на акционер, от две застрахователни дружества е изискано намаляване на резерва за равняване при изготвянето на справки S.23.01.01.02 и S.23.01.01.01 по Регламент за изпълнение (ЕС) №2015/2450 към 31.12.2020 г., тъй като тази ситуация еднозначно се определя от Насоките на ЕЮРА като ситуация еквивалентна на притежаване на собствени акции от застрахователя, респективно като форма на обременяване с тежести на основните собствени средства.

Също така, през изминалата година са разглеждани постъпилите в КФН месечни доклади от квестора на ЗК „Юроамерикан“ АД, чийто лиценз за извършване на

застрахователна дейност бе отчет в края на 2019 г. В резултат на прегледа е изпратено писмо до дружеството, с цел изискване на допълнителна информация.

В допълнение, през 2020 г. са извършени дистанционни проверки на:

- отделни категории активи от Счетоводния баланс по Платежоспособност II и Отчета за финансовото състояние по Наредба №53;
- стойността на притежаваните от застрахователите акции, които са търгувани на регулиран пазар, с цел изпълнението на чл. 77а на Наредба 53 от 23.12.2016 г. към края на всяко едно тримесечие на 2020 г.;
- политики за предоставяне на заеми в съответствие с чл. 261 от Делегиран регламент 2015/35.

През 2020 г., на основание Насоки на ЕЮРА за подпомагане на ефективния диалог между надзорните органи и регистрираните одитори и одиторските дружества, извършващи задължителния одит на тези предприятия (ЕЮРА16/858), бяха проведени редица работни срещи с част от одиторските предприятия, утвърдени за извършване на проверка и заверка на годишните финансови отчети за 2019 г. В резултат на пандемията от COVID-19 и въведените ограничителни мерки срещите бяха провеждани от разстояние чрез конферентни разговори. По време на тях са обсъдени редица въпроси, които да бъдат взети предвид от одиторските предприятия при извършване на одита на застрахователните и презастрахователните дружества.

Дистанционният надзор на застрахователите включва и проверка на достатъчността на заделените технически резерви. В тази връзка е извършено следното:

- Във връзка с определяне размера на резерва за възникнали, но непредявени претенции по застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите, в края на всяко тримесечие е обобщена и публикувана на интернет страницата на КФН информация за размера и броя на изплатените и предявени претенции по застраховката, стойността на факторите на развитие;
- преглед на подадените в Комисията от застрахователите справки с периодичната отчетност и на данните за изплатените претенции по застраховка по т. 10.1 от раздел II, буква „А” на Приложение № 1 от КЗ в електронната информационна система за оценка, управление и контрол на риска, поддържана от Гаранционния фонд. Констатираните отклонения са комуникирани със съответните застрахователи;
- проверка на получаваната съгласно Заповед № 3-324 от 24.09.2019 г. информация от застрахователите;
- изготвени са становища по отношение на мотивирани искания на застрахователите за заделяне на резерв за възникнали, но непредявени претенции съгласно чл. 92, ал. 1 от Наредба № 53. На база на изготвените становища са издадени решения за одобрение на метод за образуване на резерв за възникнали, но непредявени претенции към 31.12.2019 г. и текущо през 2020 г.;
- издадено е също така и едно решение за одобрение на метод за образуване на друг резерв;

- Въз основа на постъпилата от застрахователите информация по чл. 125 и чл. 126 от КЗ за развитието на пазарния застрахователен портфейл по класове застраховки по Раздел II от Приложение № 1 от КЗ, през отчетното тримесечие са извършени изчисления във връзка с чл. 91, ал. 3, т. 2 от Наредба № 53 от 23.12.2016 г. Използвана е методология на база данни за периода 2009 г. – 2019 г. за определяне на минималните проценти по чл. 91, ал. 3, т. 2 от Наредба № 53. В тази връзка е и открита процедура по издаване на общ административен акт за определяне на минимални проценти във връзка с чл. 91, ал. 3, т. 2 от Наредба № 53, които следва да се използват от застрахователите, неразполагащи с достатъчно представителна и надеждна статистика за развитието на претенциите при определяне на размера на резерва за възникнали, но непредявени претенции по класове застраховки по Раздел II от Приложение № 1 от КЗ (с изключение на т. 10.1. Всяка застраховка за вреди, възникваща при използването на сухопътни моторни превозни средства) към 31.12.2020 г. и текущо през 2021 г.;

- Към края на всяко тримесечие на 2020 г. е извършвана проверка за спазване на законовите изисквания по отношение на прилагания метод за определяне размера на резерва за възникнали, но непредявени претенции по застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите;

- Регулярно е извършван преглед на подадените в КФН от застрахователите справки с периодичната отчетност във връзка с достатъчността на резерва за предявени, но неизплатени претенции по застраховка по т. 10.1 от раздел II, буква „А” на Приложение № 1 от КЗ;

- В началото на всяко тримесечие е изчисляван и публикуван на сайта на КФН максималният размер на използваната техническа лихва при изчисленията на премиите и резервите съгласно чл. 86, ал.11 от Наредба № 53.

Във връзка с осъществявания дистанционен надзор върху дейността на застрахователите и презастрахователите, през 2020 г. са **открити общо 4 производства по издаване на индивидуален административен акт за прилагане на принудителна административна мярка**. Всички открити производства са приключили с издаване на индивидуален административен акт.

3.1.1. ФОКУС ТЕМА: *Предприети действия с оглед запазване на финансовата стабилност на застрахователния пазар у нас в условията на COVID-19*

С разпространението на пандемията от COVID-19 през 2020 г. в Европа и в глобален мащаб, рисковете на финансовите пазари нараснаха в резултат на очакванията за значителни негативни икономически последици. С цел осигуряване на непрекъснатост на предоставянето на застрахователни услуги и продукти и запазване на финансовата стабилност на застрахователния пазар у нас, Комисията за финансов надзор (КФН) предприе мерки в съответствие с препоръките и указанията на Европейския орган по застраховане и професионално пенсионно осигуряване (ЕИОРА) и Европейския съвет за системен риск (ESRB).

През март 2020 г. КФН изпрати писма до всички (пре)застрахователи със седалище в Р. България, с които изиска от тях анализ и оценка на вътрешните им правила за действие в кризисни ситуации с оглед предприемането на адекватни действия за гарантиране непрекъснатост на дейността им по предоставянето на застрахователни услуги в съответствие с чл. 77, ал. 3 от Кодекса за застраховането (КЗ), анализ и оценка на рисковите фактори по линия на инвестициите им, както и предварителни справки с цел оценка на финансовото им състояние.

Комисията също така издаде Практика по прилагането на Препоръките на ЕИОРА относно гъвкав надзорен подход по отношение на крайните срокове за надзорно отчитане и публично оповестяване във връзка с COVID-19 (ЕИОРА-BoS-20/236).

В началото на април 2020 г. КФН информира широката общественост за изявлението на ЕИОРА относно действията за смекчаване на въздействието на COVID-19 за застрахователния сектор в ЕС.

В отговор на публичното изявление на ЕИОРА относно временното въздържане от изплащане на дивиденди, обратно изкупуване с цел получаване на възнаграждение за акционерите и други променливи възнаграждения, както и последвалата препоръка на ESRB, КФН изпрати писма до (пре)застрахователите, с които изиска информация относно намеренията им и правното задължение за изплащане на възнаграждения, както и оценка за влиянието на предприетите от тяхна страна действия върху финансовата им стабилност. КФН анализира получената информация, като резултатите показват, че предприетите от страна на застрахователите действия са адекватни в условията на COVID-19 и не оказват негативно влияние върху покритието на капиталовото изискване за платежоспособност, както и върху ликвидната им позиция.

На база на последната налична в КФН информация за застрахователния пазар, може да се заключи, че рискът от COVID-19 е сравнително ограничен и нито един застраховател не е заплашен от неплатежоспособност или недостатъчна ликвидност поради пандемичната ситуация. Пандемията от COVID-19 налага редица промени в дейността на пазарните субекти, като преобладаващата част от предприятията се фокусират основно върху реорганизация и оптимизация на вътрешните процеси и дигитализация на предлаганите продукти и услуги.

Действия спрямо застрахователите и презастрахователите, породени от разпространението на COVID-19 и наложеното извънредно положение

Във връзка с разпространението на COVID-19, през месец март 2020 г. КФН изиска от застрахователите и презастрахователите (включително и от клоновете на застрахователи от други държави членки на ЕС), извършващи дейност на територията на Република България и Гаранционния фонд да представят:

- анализ и оценка на вътрешните правила за действие в кризисни ситуации, които трябва да осигурят адекватност по отношение на оперативното осъществяване на дейността, с оглед обезпечаване на нейната непрекъснатост;
- анализ и оценка на рисковите фактори върху притежаваните инвестиции;
- информация относно вече предприетите и планираните в бъдеще мерки, в т.ч. фактически действия, приети нови документи или изменения в съществуващи документи като инвестиционни политики, правила за ликвидност, правила за непрекъсваемост на дейността, планове за извънредни ситуации и др.;
- друга относима информация.

В допълнение, отправена е препоръка към застрахователите при сключване на застраховки „Заболяване” и „Живот”, същите ясно да уведомяват ползвателите на застрахователни услуги дали покритието по застрахователните договори включва и последиците от COVID-19. Посочено е, че указания за същото следва да бъдат дадени и на всички застрахователни посредници, с които съответният застраховател има договори за разпространение на застрахователни продукти.

Също така, за осигуряване на по-надеждна информация и реални данни към края на първото тримесечие на 2020 г., през месец април КФН изиска от застрахователите и презастрахователите преизчисление на капиталовото изискване за платежоспособност (SCR) и неговото покритие към 31.03.2020 г., справка за паричния поток, кратък анализ на най-засегнатите линии бизнес (брой прекратени договори, размер на върнатите премии, брой и стойност на откупите по застраховки „Живот” и др.), и информация относно намеренията за разпределяне на дивиденди и ефекта от това върху изпълнението на капиталовите изисквания.

През месец юни 2020 г., от застрахователите и презастрахователите е изисквана информация и за:

- определени прагове, относно покритието на капиталовото изискване за платежоспособност (КИП), съответно границата на платежоспособност (ГП), и минималното капиталово изискване (МКИ), съответно минималния гаранционен капитал (МГК), с допустими собствени средства (като напр. минимален и предупредителен праг на покритие), под които застрахователят ще предприеме мерки;
- предвидени мерки при нарушаване на някои от горните прагове;
- актуализирана програмата за дейността на застрахователя за срок три години в съответствие с чл. 77, ал. 2 от КЗ и предвиждани съществени отклонения в стратегията за развитие на застрахователя в резултат на COVID-19;

- текуща оценка за продължителността и/или развитието на кризата COVID-19, която би се отразила съществено на финансовите показатели на застрахователя – инвестиции/активи, премиен приход, щетимост и покритие на КИП/МКИ, съответно ГП/МГП, застрашавайки неговата стабилност;

- направените допускания и резултати, ако застрахователят е извършил стрес сценарии във връзка с COVID-19.

На база анализ на предоставената информация, са предложени предприемане на надзорни действия спрямо застрахователите.

С цел да се предложи оперативна помощ и да се подкрепи непрекъснатостта на дейността на застрахователите и презастрахователите чрез облекчаване на изискванията за надзорно докладване, както и да се насърчат конвергенцията и последователните надзорни подходи в държавите членки, КФН прие решение, че ще спазва в надзорната си практика Препоръки относно гъвкав надзорен подход по отношение на крайните срокове за надзорно отчитане и публично оповестяване – Коронавирус/COVID-19 (ЕЮРА-BoS-20/236), издадени от ЕЮРА. Съгласно раздел III, т. 2 от Препоръките застрахователните с право на достъп до единния пазар и презастрахователни предприятия имаха задължение в срок до 21.04.2020 г. (по-рано от срока за годишно отчитане) публично да оповестят част от отчета за платежоспособността и финансовото състояние за 2019 г. на своя уебсайт, а именно – да публикуват счетоводен баланс (S.02.01), въздействие на дългосрочни гаранционни мерки и преходни мерки (S.22.01), собствени средства (S.23.01) и капиталово изискване за платежоспособност (S.25.01) до 25.03.2020 г., а застрахователите без право на достъп до единния пазар имаха задължение да оповестят справки за допустимия размер на собствените средства за покриване на границата на платежоспособност и гаранционния капитал. В тази връзка от страна на КФН бе направена проверка на интернет страниците на застрахователите за изпълнение на задължението. До застрахователите, които не публикуваха информацията бяха изпратени писма, след което се проследи публикуването на информацията.

От страна на КФН е направена проверка на интернет страници на застрахователите, извършващи дейност на територията на Република България, с цел анализ на публикуваната обществена информация за предприятиите от тяхна страна мерки във връзка с COVID-19 и анализ на предоставената информация за покритието на риска от пандемия.

Предприето е извършването на регулярен преглед на действията във връзка с COVID-19 от страна на другите надзорни органи в ЕС. Също така е взето участие в дискусиите в рамките на ЕЮРА относно мерките за смекчаване на въздействието на COVID-19 по отношение на потребителската защита, отправянето на послания към ползвателите на застрахователни услуги и участниците на пазара, както и осъществяването на мониторинг с цел индикиране на възможни рискове за интересите на ползвателите, както и по отношение ликвидността на активите.

Представители на Управление „Застрахователен надзор” (УЗН) активно участваха в работата на експертните мрежи и комитети към ЕЮРА за обсъждане на ефекта от COVID-19. Попълнени бяха въпросници на ЕЮРА относно:

- оценката на рисковете, свързани с въздействието на пандемията COVID-19 върху отделните линии бизнес и как се оценява материалността на различните рискове, породени от настоящата ситуация, върху застрахователите;

- използването на надзорни и регулаторни мерки в отговор на пандемията COVID-19, които включват, наред с другите надзорни мерки - използването на преходни мерки съгласно Директивата по Платежоспособност II за техническите резерви/безрисковите лихвени проценти и на корекция за променливост към относимата сročна структура на безрисковия лихвен процент.

Във връзка с изготвянето на годишния Доклад за потребителските тенденции от страна на ЕЮРА и акцентирането върху последствията от COVID-19, от страна на КФН е отправено запитване до всички застрахователи със седалище на територията на Република България по отношение на предприетите от тях действия по анализ и оценка на нивото на риск по действащите им продукти, въведените FinTech технологии за оценка на риска или автоматизиране на процесите, както и промени в отчетения приход от онлайн продажби. От анализа на получените данни не се наблюдава съществен риск за ползвателите на застрахователни услуги по отношение на изпълнението на сключените застрахователни договори, включително промени в условията или въвеждане на изключения по вече действащите застрахователни полици. Получена е информация за множество мерки, приети от застрахователите за ограничение на риска от разпространението на COVID-19, като: въвеждане на алтернативни методи за плащане на застрахователни премии и завеждане на щети, мобилни приложения, онлайн консултации, chat-bot и пр. Освен това, от страна на няколко застрахователя са въведени и промени в покритията по медицински застраховки или продуктите по застраховка „Помощ при пътуване”, като са изключени рисковете, свързани с COVID-19. Същевременно са въведени нови продукти на пазара, с изрично покритие за риска COVID-19.

Във връзка с писмо от ЕЮРА относно получени при тях притеснения от Българския съюз на международните превозвачи за оттегляне на подкрепата от застрахователите за транспортния сектор, бяха изпратени писма до Асоциацията на българските застрахователи, както и до всички застрахователи, извършващи дейност на българския пазар по застраховка „Гражданска отговорност, свързана с притежаването и използването на МПС” с искане на информация. Анализът на предоставената информация показва, че няма предприети действия от страна на застрахователите по отношение на транспортния или други икономически сектори, свързани с автоматичното намаляване и/или ограничаване на застрахователното покритие, предвид увеличените рискове, свързани с разпространението на COVID-19.

Извършване на риск базиран надзор

На база одобрената от КФН рамка за оценка на риска по Платежоспособност II, която се състои от наръчник за риск базиран надзор и риск матрица, през 2020 г. е извършен количествен и качествен анализ на всеки застраховател и презастраховател с цел изготвяне оценка на въздействието и оценка на риска на всеки от тях съгласно наръчника за риск базиран надзор. С цел извършване на по-детайлна преценка допълнително са изискани и

анализирани вътрешни документи на застрахователите и доклади на актюерската функция, съгласно чл. 272 от Делегиран Регламент (ЕС) 2015/35. В резултат на извършените анализи са изготвени доклади, като всеки застраховател и презастраховател е категоризиран и по скала с четири категории (1 - нисък риск; 2 - среден към нисък риск; 3 - среден към висок риск и 4 - висок риск). Резултатите от анализите са отразени в Годишния надзорен план за 2021 г., който се състои от всички мерки, които се планират спрямо всеки застраховател и презастраховател въз основа на прегледа, основан на риска.

Действия във връзка с присъединяването на Република България към ERM II

Във връзка с присъединяването на Република България към Валутния механизъм (ERM II) и на база съгласувания План за действие между КФН и ЕЮРА, през 2020 г. е водена регулярна кореспонденция относно изпълнението на плана, включваща застрахователите и областите, по които бе постигнато изпълнение.

Участие в надзорни колегииуми и пазарни проучвания на европейски надзорни органи:

- участие в надзорни колегииуми;

През 2020 г. е взето участие в работата на надзорните колегииуми, в които участва КФН. Служители на УЗН/КФН участваха в проведените през годината срещи на надзорните органи, както и в регулярната обмяна на информация между тях. Планираните срещи на място бяха отменени поради пандемията от COVID-19 и на тяхно място бяха проведени конферентни разговори. Честотата на провежданите срещи се увеличи, както и обмяната на информация с цел да се представят данни за дейността на дружествата от групите и тяхното финансово състояние и платежоспособност.

Също така, през 2020 г. са проведени две срещи на надзорните органи на колегииума на групата „Евроинс Иншурънс Груп“, за която КФН е групов надзорен орган.

Освен това, през 2020 г. е осъществяван периодичен обмен на информация и са проведени конферентни разговори между представители на УЗН/КФН, компетентния надзорен орган на Гърция и ЕЮРА по отношение на дейността на български застрахователи, при условията на свободата на предоставяне на услуги в Гърция.

- оценка на въздействие на предложените промени относно прегледа на Директивата по Платежоспособност II върху платежоспособността на застрахователите и презастрахователите;

През 2020 г. продължи стартираната през 2019 г. от страна на ЕЮРА оценка на въздействието на предложените промени относно прегледа на Директивата по Платежоспособност II върху платежоспособността на застрахователите и презастрахователите. Стартира последваща оценка на въздействието, т. нар. холистична /комбинирана оценка на промените, предложени от ЕЮРА, които биха имали значителен ефект върху платежоспособността на застрахователните и презастрахователните предприятия/. В тази връзка, от страна на КФН се определи извадка от застрахователни дружества със седалище в Република България, които да вземат участие в оценката и изпратиха писма за попълване на количествени въпросници. Попълнените количествени въпросници са проверени съгласно указания на ЕЮРА. Откритите несъответствия са

кореспондирани със застрахователите, в резултат на което бяха получени допълнени въпросници. След валидирането количествените въпросници бяха изпратени на ЕЮРА.

Предвид ситуацията, породена от COVID-19, която има съществено влияние върху някои балансови позиции на застрахователните и презастрахователните предприятия и тяхната платежоспособност, се създаде необходимостта от получаване на по-актуална информация от тази на база холистичната оценка, която да отчита промените породени от COVID-19. В тази връзка през месец юли 2020 г. ЕЮРА стартира последващо събиране на допълнителна информация с референтна дата към 30.06.2020 г. и чрез националните надзорни органи, изиска от застрахователните и презастрахователните предприятия да предоставят количествена информация. От страна на КФН бяха изпратени писма до застрахователите, определени да предоставят допълнителна информация. Получената информация е верифицирана и изпратена на ЕЮРА.

- участие в работни групи и комитети към ЕЮРА;

През 2020 г. представители на КФН взеха участие в провежданите регулярни и извънредни конферентни разговори на комитетите и работните мрежи към ЕЮРА.

Също така на ЕЮРА е изпратена информация във връзка с:

- изготвяне на пролетен и есенен доклад за финансова стабилност;
- предложение за нови справки към отчетността по Платежоспособност II;
- актуализиране на дефиниции в Насоки (ЕСВ/2015/44 и ЕСВ/2014/15) на Европейската централна банка в областта на застраховането;
- въздействието от прилагането на предвидените в Директива 2009/138/ЕО дългосрочни мерки за гаранции и мерки относно капиталовия риск;
- разпоредбите на чл. 37 и чл. 232 от Директива 2009/138/ЕО относно добавянето на капитал от застрахователите или презастрахователите;
- изготвяне на доклад за потребителски тенденции през 2020 г.;
- на разходите и резултатите (Cost and Past Performance) по застрахователните продукти с инвестиционен фонд, както и тези с участие в печалбата;
- изготвяне на доклада за потребителските тенденции;
- съществуващите практики по отношение на използването на риск сценарии свързани с климатичните промени от застрахователните и презастрахователните предприятия у нас.

- други участия;

Във връзка с намерението на Република България за придобиване на статут „гост” в Комитета по застраховане и частно пенсионно осигуряване (КЗЧПО/ПРС) към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР/ОЕСД), през 2020 г. са попълнени два въпросника, с които е предоставена количествена и качествена информация за развитието на застрахователния сектор през 2018 г. и 2019 г. Събраната от ОИСР информация е анализирана и обобщена в доклад, наречен Global Insurance Market Trends.

През 2020 г. са извършени **675 дистанционни проверки по документи на застрахователни брокери**, от които 33 тематични, както и **22 тематични проверки на застрахователи**, свързани със задължението им да уведомяват Комисията за промени в списъка с лицата, с които имат сключени договори за застрахователно агентство.

Прегледаната информация включва годишни и периодични отчети и справки от застрахователните брокери със седалище в Република България, представени в КФН в съответствие със задълженията за отчетност пред надзорния орган съгласно изискванията на чл. 311, ал. 3 от КЗ.

Извършените тематични дистанционни проверки са свързани с предлагането на застраховки по интернет. Във връзка с очакваната промяна в условията на разпространение на застрахователни продукти и услуги в ситуацията на COVID-19, от дирекция „Застрахователен надзор“ е осъществен мониторинг на предлагането на застрахователни продукти и услуги от разстояние или посредством интернет страниците на застрахователните брокери. В тази връзка е извършен преглед на общо 156-те интернет страници на застрахователни брокери, за които в КФН има налична информация, като е проверено както спазването на заложените в КЗ изисквания за отправянето на информация към ползвателите на застрахователни услуги, включително и маркетинговите съобщения предназначени за ползвателите, така и изпълнението на основните изисквания за разпространение на застрахователни услуги от разстояние или посредством интернет страница.

В резултат на мониторинга е оценено влиянието на установените несъответствия върху правата и интересите на ползвателите на застрахователни услуги. В тази връзка са **извършени дистанционни проверки на 33 застрахователни брокера**, посредством изпращане на писмо за предоставяне на информация и документация или за отстраняване на нередности. В резултат на това са предоставени доказателства за изпълнение на предписанията или за временно преустановяване на дейността на интернет страниците до отстраняване на несъответствията.

Съставени са общо 26 акта за установени административни нарушения, от които: 5 АУАН във връзка със задълженията за отчетност на застрахователните брокери, както и 21 АУАН на застрахователите, свързани със задължението им да уведомяват Комисията за промени в списъка с лицата, с които имат сключени договори за застрахователно агентство.

Допълнително пенсионно осигуряване

Дистанционният надзор по отношение на допълнителното пенсионно осигуряване се осъществява в две основни направления - ежедневен и периодичен. Извършва се и мониторинг на интернет-страниците на пенсионноосигурителните дружества (ПОД).

Ежедневният надзор се осъществява на база на ежедневно получаваните от ПОД и от банките-попечители справки за дейността на ФДПО. През 2020 г. са извършени 7 000 ежедневни проверки. При извършваните проверки се следи за законосъобразността на сключваните сделки с активите на пенсионните фондове, спазването на законовите ограничения и забрани при инвестирането на активите на фондовете, съотношението на инвестициите в отделни видове финансови инструменти спрямо активите на пенсионните фондове, притежаваните инвестиции в един емитент, начина на извършване на оценката на активите и правилното им отразяване от ПОД и по регистрите на банките-попечители. При осъществявания ежедневен надзор се следи и за правилното отчисляване на инвестиционната такса и удръжката от всяка вноска във фондовете за допълнително

задължително пенсионно осигуряване, изменението на стойността на нетните активи, правилното определяне на броя дялове, съответстващ на постъпилите и изтеглени суми, както и правилното изчисляване на стойността на един дял.

Периодичният надзор се осъществява на база месечни, тримесечни и годишни финансови отчети и справки за дейността на ПОД и управляваните от тях фондове за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО). През 2020 г. са извършени общо 481 проверки, в т. ч. 117 проверки на представените финансови отчети и справки за дейността на ПОД и 364 проверки на представените финансови отчети и справки за дейността на ФДПО. На база информацията от финансовите отчети и справки се изчисляват и анализират нормативните и общи финансови показатели за дейността на ПОД и ФДПО. Чрез нормативно определените показатели ежемесечно се следи за законосъобразното осъществяване на дейността на ПОД. Нормативно определените показатели са капиталова адекватност на ПОД, ликвидност на ПОД и ФДПО, отчислена инвестиционна такса за ПОД от ДПФ и от ДПФ по ПС, такса управление от осигурителните вноски на ДПФ и на ДПФ по ПС, резерв за гарантиране на минималната доходност за фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване. Ежемесечно се анализира ръстът на активите и на осигурените лица във ФДПО, инвестициите и доходността на пенсионните фондове. Общите финансови показатели се изчисляват и анализират на годишна база. Тези показатели са свързани, както с дейността на ПОД - собствен капитал, активи, приходи и разходи на ПОД, така и с дейността на ФДПО - активи, участници, инвестиции, доходност и доход на пенсионните фондове.

През годината са извършвани и ежемесечни проверки на електронните страници на ПОД във връзка със спазването на разпоредбите на Кодекса за социално осигуряване (КСО) и на Наредба № 61 от 27.09.2018 г. за изискванията към рекламните и писмените информационни материали и страниците в интернет на пенсионноосигурителните дружества. При проверките не са констатирани съществени пропуски или несъответствия. Периодично (10-о число на месеца, следващ тримесечието) се проверява и публикуването на информацията за обема и структурата на инвестициите по видове активи и емитенти на финансови инструменти.

През годината е изготвен доклад, обобщаващ изразените мнения в докладите на съвместните одитори на финансовите отчети на ПОД и на управляваните ФДПО за годината, завършваща на 31.12.2019 г. и техните констатации, съгласно издадените от тях доклади за фактически констатации във връзка с проверката по реда на чл. 187, ал. 3, т. 2 от КСО. В резултат на направените изводи е изпратено писмо до едно ПОД, с което е изискана промяна в представянето на определена информация в отчетите за надзорни цели.

През годината е изготвен и доклад, обобщаващ констатациите на одиторите на ПОД, съгласно издадените от тях доклади за фактически констатации във връзка с изискванията на чл. 187, ал. 3, т. 3 от КСО за проверка на съответствието на системата за управление с изискванията на КСО и актовете по прилагането му. В резултат на направените изводи на ръководството на едно ПОД е дадена препоръка за допълнение на част от вътрешните им правила.

През годината е извършван анализ на просрочените вземания на пенсионните фондове, свързани с притежавани от тях облигационни емисии и инвестиционни имоти. В резултат на анализите са изпращани писма до ПОД с искане на информация за предприетите от дружествата действия за събиране на вземанията от облигационните емисии и от инвестиционни имоти. Анализирани са и получената от дружествата информация, и са набелязани конкретни мерки и срокове за предприемане на допълнителни действия от страна на КФН, които да способстват за събиране от страна на ПОД на просрочените вземания на фондовете с оглед защита интересите на осигурените лица. През годината на 2 дружества са дадени препоръки във връзка с действията по събиране на просрочени вземания на пенсионните фондове, свързани с притежавани облигационни емисии и отдавани под наем инвестиционни имоти. С оглед осъществяване на систематичен подход при осъществявания надзор, от 4 ПОД със съществен дял на просрочени вземания на управляваните от тях фондове, свързани с притежавани облигационни емисии, както и отдавани под наем инвестиционни имоти, с писмо е изискано регулярно представяне на информация за предприетите от страна на дружествата действия за събиране на дължимите на ФДПО вземания, с оглед полагане на дължимата грижа при управлението на средствата на осигурените лица.

През годината, на база извършвани селекции, са анализирани изготвените от независимите оценители оценки на определени имоти, собственост на ФДПО. На база извършените анализи, са изготвяни доклади относно спазване на изискванията на чл. 10 от Наредба № 9 от 19.11.2003 г. на КФН, като не са установявани нарушения. Във връзка с констатациите в докладите през годината е изпратено писмо до едно ПОД, с което е обърнато внимание, дружеството да изискват от независимите оценители, извършващи оценките на инвестиционни имоти, собственост на ФДПО, да представят към оценките и обосновка за неизползваното на други подходи и методи за оценка. До друго ПОД е изпратено писмо, поради установена грешка в доклада на независимия оценител за един инвестиционен имот и е изискано представяне на коригиран доклад.

През годината е извършена проверка за спазване на ограниченията за инвестиции на ФДПО във финансови инструменти, издадени от дружества от една група и лица, с които тези дружества се намират в тесни връзки, регламентирани в чл. 178, ал. 2 и чл. 251, ал. 2 от КСО. Извършена е и проверка за наличие на групи и свързани лица по смисъла на КСО по отношение на договорни фондове и управляващите ги дружества. При извършените проверки не са установени нарушения на ограниченията по чл. 178, ал.2 и чл. 251, ал. 2 от КСО, както и на забраните, касаещи инвестирането на средствата на ФДПО в договорни фондове и управляващите ги дружества съдържащи се в чл. 177, ал. 1, т. 4 от КСО.

КФН продължи осъществяването на интензивен мониторинг по отношение на капиталова адекватност на 1 ПОД и през отчетната година.

В началото на месец март 2020 г. до всички ПОД са изпратени писма във връзка с разпространението на COVID-19, несигурността свързана с Брекзит, наложените мита и други санкции в световната търговия, резките промени в цените на петрола и др., като тези фактори оказаха отражение върху цялото общество, в т.ч. върху осъществяването на дейността на стопанските субекти и състоянието на финансовите пазари. С тези писма от

дружествата са изискани документи и информация, удостоверяващи предприетите и планирани мерки за управление на риска, в това число месечни отчети на звената за управление на риска за месеците януари и февруари 2020 г., извършени допълнителни анализи и оценка на рисковите фактори както върху инвестициите на пенсионните фондове и дружествата, така и по отношение на оперативното осъществяване на дейността с оглед обезпечаване на нейната непрекъсваемост, информация относно предприетите и планираните в бъдеще мерки от страна на пенсионноосигурителното дружество, в т.ч. фактически действия, приети нови документи или изменения в съществуващи документи като инвестиционни политики, планове за действие в извънредни ситуации и др. Въз основа на представените документи е извършен анализ, чийто крайни резултати на формират извода, че всички ПОД своевременно са активирали плановете за действия при извънредни ситуации, като по този начин са обезпечили безпроблемното осъществяване на дейността и едновременно с това са предприели необходимите мерки за запазване здравето на своите служители. По отношение на инвестиционната дейност със средства на ФДПО, в това число управлението на рисковете, е направено заключение, че като цяло ПОД са предприели своевременно защитни стратегии, действия по засилен мониторинг на определени позиции с оглед минимизиране на рисковете и др. Също така в хода на ежедневния надзор се установи, че ПОД предприемат активни действия за минимизиране на рисковете при инвестициите на ФДПО и смекчаване на негативните ефекти от кризата, свързана с пандемията.

В съответствие с Наръчника за прилагане на надзор, основан на риска спрямо ПОД и управляваните от тях ФДПО, през годината е извършвана комплексна оценка на рисковия профил на всяко пенсионноосигурително дружество, с включена оценка на системната значимост и „времевият период след последната обща проверка” към края на всяко тримесечие. През годината нямаше значителни промени в рисковия профил на дружествата. Към края на 2020 г., 3 дружества са с нискорисков профил, а останалите 6 дружества попадат в диапазоните за среднорисков профил, с включена рискова премия за системна значимост. В случай, че не бъде взета предвид рисковата премия за системна значимост, към края на годината, 6 ПОД се определят като нискорискови и само 3 дружества остават със среднорисков профил.

3.2. Проверки на място

Проверките на място са основен елемент от дейността на КФН, осъществяваща надзор на небанковия финансов сектор в съответствие с определените ѝ правомощия в ЗКФН и специалните закони. Целта им е установяване законосъобразността на извършваната дейност в случаите, когато това не може да бъде установено в хода на осъществявания дистанционен надзор, осигуряване на обективна оценка на финансовата стабилност на поднадзорното лице, запознаване с организацията на дейността и управлението на даденото поднадзорно лице и преценка на качеството и ефективността им, идентифициране на проблемни области от дейността, както и прилагането на добрите пазарни практики с оглед защита интересите на инвеститорите.

Според начина на планиране, проверките са **планови и извънпланови**. Плановите проверки на място се извършват въз основа на одобрен годишен план, изготвен на база прилагани одобрени критерии за категоризация на поднадзорните лица в зависимост от степента им на риск. Извънплановата проверка се извършва извън планирания годишен график и е насочена към изясняване на факти и обстоятелства във връзка с идентифицирани проблеми при упражнявания дистанционен надзор, възникнали съществени промени (напр. в управленската структура или в собствеността на поднадзорното лице, пазарното поведение, на пазарната среда и др.), данни, получени от анализа на представени в КФН финансови отчети, както и други уведомления и заявления, по повод постъпили в КФН жалби и сигнали, при установени нарушения, както и във връзка с информация, получена от други регулаторни органи или външни източници. **В зависимост от обхвата, проверките са пълни (комплексни)**, които обхващат всички основни аспекти от дейността на поднадзорното лице и **тематични**, които имат по-стеснен обхват и са насочени към проверка на едно или няколко определени/конкретни направления от дейността на поднадзорното лице. **В зависимост от кръга на длъжностните лица, извършващи проверките**, същите могат да бъдат **самостоятелни, успоредни и съвместни**. Самостоятелни са проверките, извършвани на едно поднадзорно лице от експерти от едно от управленията на КФН, за разлика от успоредните проверки, които се извършват едновременно в няколко поднадзорни лица от служители в едно или няколко управления на КФН. Съвместните проверки се извършват от служители на КФН заедно с други контролни органи (ДАНС, БНБ, НАП и др.).

Инвестиционни посредници, Централен депозитар и регулирани пазари

През 2020 г. са **приключени 4 проверки** на инвестиционни посредници, които са били открити през 2019 г. С оглед начина на планиране на проверките същите са обособени на **3 планови и 1 извънпланова**, а в зависимост от обхвата на проверките: на **3 пълни (комплексни) и 1 тематична**, като всички проверки са **самостоятелни** от гледна точка на кръга на длъжностните лица извършващи проверката. В рамките на извършваните проверки през отчетния период, на поднадзорните лица са съставени **актове за установяване на административни нарушения, както и са приложени принудителни административни мерки**. Всички проверки са приключени със съставяне на доклади и връчване на констативни протоколи до проверяваните поднадзорни лица, като са отправени съответните **препоръки** за спазване на приложимото законодателство и привеждане на дейността на лицата спрямо него.

През 2020 г. са **открити 5 проверки** на поднадзорни лица. С оглед начина на планиране на проверките, същите са обособени на **2 планови и 3 извънпланови**, а в зависимост от обхвата на проверките - на **4 пълни (комплексни) и 1 тематична**, като всички проверки са **самостоятелни** от гледна точка на кръга на длъжностните лица, извършващи проверката. **Всички пълни проверки** на поднадзорни лица обхващат цялостната дейност на дружествата за спазване от тяхна страна на изискванията на Закона за публичното предлагане на ценни книжа (ЗППЦК), Закона за пазарите на финансови инструменти (ЗПФИ), Регламент 575/2013, Регламент 648/2012, Регламент 600/2014,

Делегиран регламент 2017/565 и актовете по прилагането им. **Тематичната проверка** обхваща спазване на изискванията и разпоредбите на ЗПФИ, Регламент 575/2013 и Закона за мерките срещу изпирането на пари и актовете по прилагането им. В рамките на отчетния период проверките не са приключили.

Колективни инвестиционни схеми, управляващи дружества и други предприятия за колективно инвестиране

Целта на проверките на УД и управляваните от тях КИС, както и по отношение НИФ и лицата, управляващи тези фондове – ЛУАИФ, е установяване спазването на приложимата нормативна уредба по отношение организацията на дейността на управляващите дружества съобразно издадения им от КФН лиценз и във връзка с организирани и управлявани от тях КИС, в т.ч. ДФ, както и по отношение дейността на НИФ и ЛУАИФ. Обект на проверките, е спазването на изискванията, свързани с капиталовата адекватност и ликвидността на УД, отношенията на УД с депозитаря и инвестиционните посредници, определянето на нетната стойност на активите, емисионната стойност и цената на обратно изкупуване на дяловете на управляваните от тях КИС, оценката на активите в портфейлите на КИС, продажбата и обратното изкупуване на дялове на КИС, структурата на активите и пасивите, както и отчетността на КИС. По отношение на НИФ и ЛУАИФ обект на проверките е спазването на изискванията, свързани със съхранението на финансовите активи на НИФ в депозитарна институция и отношенията с инвестиционните посредници, структурата на активите и пасивите, оценката на активите в портфейла и определянето на нетната стойност на активите, както и разкриването на дължимата информация от НИФ и ЛУАИФ. В случаите, при които УД предоставя допълнителните услуги по чл. 86 от ЗДКИСДПКИ, обект на проверките е и спазването на изискванията по отношение на дейността по управление на портфейли и по предоставяне на инвестиционни консултации относно финансови инструменти.

През 2020 г. са **открити 2 пълни проверки**, една от които е планова на УД и управляваните от него 2 КИС, а другата е извънпланова на УД и на управляваните от него 3 КИС. В рамките на отчетния период е приключена **1 проверка**, а другата продължава през следващата година.

Важен акцент при проверките на място е спазването на изискванията на ЗМИП и нормативните актове по неговото прилагане, предвид обстоятелството, че УД и ЛУАИФ попадат в кръга на задължените за спазването му лица. В тази връзка, през отчетния период е извършена **1 тематична проверка на УД и управляваните от него 6 договорни фонда**, която е открита през 2019 г. Обект на проверката е спазването от страна на УД на приложимото законодателство в областта на мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма, като за целта се проверяват вътрешните правила, политики и процедури на УД, спазването на всички изисквания на ЗМИП и ППЗМИП по отношение извършването на комплексна проверка на клиентите, произхода на средствата, сключваните сделки и насрещните страни по тях.

При установяване на нарушения, се предприемат действия по ангажиране на административнонаказателната отговорност на съответните лица, респективно се отправят

препоръки за привеждане на дейността в съответствие с нормативните изисквания. Проверките са осъществени с оглед установяване спазването на приложимото законодателство по отношение на осъществяваната от дружествата дейност.

В резултат на извършените проверки на място, са установени основания за отправяне на **15 препоръки**, като е обърнато внимание на дружествата върху необходимостта от привеждане на дейността им в съответствие с приложимите нормативни изисквания.

В хода на извършените през периода проверки на място, на проверяваните лица са съставени **3 акта за установяване на административни нарушения**.

Дружества със специална инвестиционна цел

Дружествата със специална инвестиционна цел са специфичен вид акционерни дружества, получили лиценз съгласно ЗДСИЦ за извършване на определен тип дейност, а именно секюритизация на недвижими имоти или секюритизация на вземания. В тази връзка проверката обхваща: от една страна - дейността на дружеството като АДСИЦ, а от друга - изпълнението на задълженията в качеството му на публично дружество. В този смисъл, обект на проверка са както спазването на ЗДСИЦ, така и на ЗППЦК и нормативните актове по неговото прилагане. Целта на проверката на АДСИЦ е да се изследват отношенията с обслужващите дружества и тяхната дейност, отношенията с банката-депозитар, сключените от дружеството договори, направените инвестиции, източниците на финансиране на дейността на АДСИЦ, разпределянето на печалбата, съхранението и инвестирането на свободните парични средства, инвестициите в специализирани дружества, общите годишни разходи за управление, разкриването на регулирана информация, провеждането на общи събрания на акционерите, както и всички вътрешни документи, свързани с дейността им.

През отчетния период са открити **2 пълни проверки на АДСИЦ и обслужващите дейността им дружества**. Едната проверка е планова, а другата е извънредна и двете продължават през 2021 г.

През 2020 г. са приключени **2 пълни проверки на АДСИЦ и на обслужващите дейността им дружества**, открити през 2019 г., от които едната е планова, а другата - извънредна.

Поради констатирани несъответствия с нормативни изисквания на АДСИЦ са отправени **13 препоръки, изпълнението на които ще се проследи в хода на дистанционния надзор, както и са съставени и връчени 5 броя АУАН**.

Публични дружества

През 2019 г., с нарочни заповеди, са открити **3 проверки на публични дружества**, от които 2 са приключили през 2020 г. В резултат на извършените проверки, спрямо едното дружество са отправени 4 препоръки, изпълнението на които ще се проследи в хода на дистанционния надзор, а спрямо представляващия другото проверявано дружество са съставени и връчени 2 броя АУАН. Третата проверка, открита през 2019 г., продължава и през 2021 г.

В края на 2020 г., с нарочна заповед е открита още **една проверка** на място на публично дружество, която продължава и през 2021 г.

Застраховане и презастраховане

През 2020 г. бяха приключени девет от започнатите през предходната 2019 г. проверки на място на застрахователни дружества, както следва:

- 3 пълни проверки на застрахователи, в резултат на които са отправени някои от следните препоръки и предписания:

- изменение и допълнение в общите и специалните условия по предлаганите от застрахователите застрахователни продукти, актуализирани и изменени съобразно изискванията на КЗ;

- повишаване качеството на използваните и наличните данни;

- изготвяне метод на изчисление на резерва за възникнали, но непредявени претенции, в процент от предявените претенции, от спечелените премии или от премийния приход за периода, за който се очаква да са възникнали събития, които не са били обявени;

- изчисление на резерва за неизтекли рискове към 31.12.2019 г., съобразено с чл. 85 от Наредба № 53;

- изменение в счетоводните политики в изпълнение на чл. 77а от Наредба № 53 и изменение в ликвидационните политики на дружествата;

- представяне на коригирани справки към 31.12.2019 г. по Платежоспособност II и коригирани образци за количествено отчитане по Платежоспособност II към 31.03.2019 г., 30.06.2019 г. и 30.09.2019 г.;

- включване в инвестиционната политика на едно от дружествата на конкретни параметри за инвестиции в свързани лица, както и количествени ограничения;

- извършване на промяна в информационната система на едно от дружествата, съобразно изискванията на чл. 114 от КЗ;

- спазване изискването на чл. 90, ал. 14 от Наредба № 53 относно претенции, предявени по съдебен ред, както и представяне в КФН, заедно с годишните доклади, справки и приложения, и в сроковете по чл. 126, ал. 1, т. 2, за стойностите на използваните коефициенти по видове застраховки;

- изчисляване от отговорния актюер на РВНП, съгласно разпоредбите на чл. 91, ал. 3, т. 2 от Наредба № 53, както и използване методи за оценка на РВНП, подходящи за класа застраховка и неговите специфики, поради факта, че верижно-стълбовият метод не е подходящ при разнородни данни и липса на достатъчно данни, които да са база за генериране на сходяща към единица числова редица;

- съобразяване с разпоредбата на чл. 85, ал. 3 от Наредба № 53 при заделянето на резерв за неизтекли рискове от застрахователя и с разпоредбата на чл. 85, ал. 4 от Наредба № 53, която определя неговия размер;

- представяне на детайлен анализ на всички продукти и привеждане в съответствие на тарифите, техническите описания и всички съотносими документи, по всички предлагани продукти на едно от дружествата;

- изготвяне на калкулация за достатъчност на резервите към 31.12.2019 г. по отношение на едно от дружествата;

- съобразяване начина на признаване на аквизиционните разходи, в съответствие с техническите спецификации на всеки един от предлаганите застрахователни продукти от страна на едно от дружествата.

- 5 тематични проверки на застрахователи относно отчетността по пропорционални презастрахователни договори от типа „Clean Cut”, при които са отправени някои от следните препоръки и предписания:

- въвеждане на промени в информационната система, с възможност за генериране на справка, която включва пълните данни, необходими за проверка на пренос-премийния резерв и информация за крайна дата на застраховката (по договор) и дата на предсрочно прекратяване, ако има такава, за всяка полица;

- представяне в КФН на подновени презастрахователни договори;

- предвиждане на сценарии в стрес тестовете, в които съществуващите „Clean cut” договори не могат да бъдат подновени по вина на презастрахователя;

- включване на обосновано изчисление, в съответствие с чл. 43, чл. 61 и чл. 199 на Делегиран Регламент 2015/35, за определяне на корекция поради неизпълнение от страна на презастрахователя в своя метод за определяне на най-добри прогнозни оценки на премийния резерв и резерва за претенции, касаещо две от проверяваните дружества;

- дисконтиране на паричните потоци при изчислението на най-добрата прогнозна оценка на резерва за претенции, съгласно чл. 77, пар. 2 на Директива 2009/138/ЕО и текущите данни на ЕЮРА, както се изисква в чл. 43 от Делегиран регламент (ЕС) 2015/35 на Комисията, по отношение на едно от дружествата;

- осигуряване навременна информация за задълженията на едно от дружествата към презастрахователите по „Clean cut” договорите към края на годината, така че в справките по Платежоспособност II S.31.01. и съответно в S.02.01. те да бъдат представени коректно.

- 1 тематична проверка относно образуването на достатъчни по вид и размер технически резерви, съгласно чл. 115, т. 2 от КЗ, които да отговарят на задълженията на застрахователя по системата „Зелена карта” и възникнали вследствие на събития, настъпили извън територията на Република България, на основание сключени от дружеството полици по застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите; валидност на основанието и размера на отчитаните от застрахователя вземания и пълнота на задълженията. В резултат на проверката са отправени някои от следните препоръки и предписания:

- предприемане на незабавни действия по набавянето на необходимата информация по постъпилите в НББАЗ искания за възстановяване на платени суми от кореспондент/национално бюро „Зелена карта” в друга държава и заделяне на адекватни резерви, ако е необходимо;

- предприемане на незабавни действия по набавянето на необходимата информация за установени 20 претенции, липсващи в справка за размера на РПНП към 31.12.2019 г. и 5 претенции, които са на по-ниска стойност в резерва от стойностите на задълженията, формирани от постъпили искания за възстановяване на платени суми и постъпили искания за гаранция, съответно заделяне или актуализиране заделените към 31.12.2019 г. резерви до адекватни размери;

- стриктно спазване разпоредбата на чл. 90, ал. 3 от Наредба № 53, както и разпоредбите и одобрените формати на Наредба № 49;

- представяне на становище относно основателността на регресните претенции, по които в хода на проверката е установена липса на доказано основание за завеждането на вземане. Спазване на нормативната уредба, регламентираща основанията за завеждане на регрес, както и вътрешната процедура на застрахователя;

- изменение на вътрешните правила на дружеството за завеждане на претенции;

- представяне на изготвен и одобрен по надлежния ред план, съдържащ конкретни мерки (включително персонални промени) и срокове за тяхното извършване с цел повишаване на ефективността на системата на управление на дружеството;

- представяне на всяко тримесечие в КФН на редовните справки по Наредба № 53 и списък с извършените действия с цел проверка валидността и точността на отчитаните регресни вземания.

В хода на проверката бяха открити 3 административни производства по прилагане на принудителни административни мерки (ПАМ), като 1 производство е прекратено, а за останалите 2 са издадени решения. Прекратеното производство по прилагане на ПАМ е във връзка с отписване на неправилно отчетени вземания от страна на дружеството.

С едно от производствата, по които има издадено решение, на проверяваното дружество е разпоредено да заделя резерв за предявени, но неизплатени претенции за щетите по „Зелена карта”. Решението е обжалвано пред Административен съд – София област и към датата на изготвяне на настоящия отчет същото не е влязло в сила.

С второто административно производство, по което е издадено решение за прилагане на ПАМ, на дружеството е разпоредено да въвежда и актуализира претенциите по застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите в ЕИСОУКР. Решението е влязло в сила, като поради липсата на пълно изпълнение на приложената ПАМ, спрямо дружеството е издадено Постановление за налагане на имуществена санкция и глоба чл. 287, ал. 1 от Административнопроцесуалния кодекс за неизпълнение на принудителна административна мярка.

През 2020 г. са открити следните проверки:

- 2 пълни проверки върху дейността на застрахователи, една от които приключи в края на същата година. В резултат на проверката са отправени следните препоръки и предписания:

- изменение на Вътрешните правила за уреждане на претенции на застрахователя, съобразно изискванията на КЗ;

- изменение и допълнение на Общите и специалните условия по отделните продукти;

- преустановяване извършването на нарушения на КЗ при уреждането на застрахователни претенции;

- надлежно регистриране на всяко заявление за настъпило застрахователно събитие с входящ номер и дата на депозирането му в застрахователното дружество по смисъла на чл. 106, ал. 2 от КЗ;

- изготвяне и представяне в КФН на нова пазарна оценка за определяне на справедливата стойност на притежаваните акции от капитала на друго търговско дружество;

- предоставяне на одиторското предприятие, одобрено да извърши проверката и заверката на годишния финансов отчет за 2020 г., на описаните констатации в констативния протокол от извършената проверка, за да бъдат направени съответните коригиращи операции на данните за 2019 г.;

- предприемане съответните действия по привеждане на счетоводната отчетност, като бъдат открити допълнителни сметки с различни IBAN номера;

- проследяване качеството на подаваните и използвани данни от отговорния актюер, съответно спазване разпоредбите на Раздел II и Раздел III от Наредба № 53, както и коментиране качеството на данните, използвани за изчисление на техническите резерви и в годишния актюерски доклад;

- гарантиране, че актюерската функция координира оценката на техническите резерви и валидирането на съответните данни, които да се използват в процеса на тяхната оценка;

- спазване разпоредбите на чл. 198, ал. 2 от КЗ и когато задълженията по застрахователен или презастрахователен договор са определени в чуждестранна валута или договърът съдържа клауза за индексация в чуждестранна валута, техническите резерви да се образуват в същата валута;

- осигуряване съответствие между данните, използвани за изчисление на техническите резерви и тези, отчитани в регулярната надзорна отчетност, представяна в КФН;

- представяне в КФН на коригирани справки по Наредба №53 към 31.03.2020 г. във връзка с установените в хода на проверката неточности в отчитането в Справка № ТО.1.2: Резерв за предстоящи плащания към 31.03.2020 г.;

- представяне в КФН на коригирани справки по Наредба №53 към 31.03.2020 г. във връзка с установените в хода на проверката неточности в отчитането в Справка № ТО.3: „Достатъчност на резерва за предявени, но неизплатени претенции” на РПНП към края на 2019 г. и размера на РПНП към края на първото тримесечие на 2020 г. по предявени от предходни години претенции;

- осигуряване презастрахователно покритие, при евентуално подновяване на презастрахователния договор за следващ годишен период;

- представяне в КФН на коригирани справки по Наредба №53 към 31.03.2020 г. във връзка с установените в хода на проверката неточности в отчитането на ред „загубата от текущата година и непокрытите загуби от минали години”;

- представяне в КФН на информация за това какви конкретни действия и мерки предвижда дружеството за увеличаване на собствените средства при достигане на минималния капиталов коефициент, определен в рисковия му апетит, предвид отчетения минимален капиталов коефициент към края на 2019 г. и през първо и второ тримесечие на 2020 г.

Пълната проверка на второто застрахователно дружество не е приключила през отчетния период.

- 1 тематична проверка на застраховател относно образуването на достатъчни по вид и размер технически резерви по застраховките от раздел II, буква „А”, т. 10.1 от Приложение № 1 от КЗ, съгласно чл. 115, т. 2 и чл. 121 ал. 1 от КЗ, във връзка с чл. 92, ал. 1 от Наредба №53, съгласно Приложение №8, за одобрение на метода за образуване на резерва за възникнали, но непредявени претенции към 31.12.2019 г.

В резултат на проверката на проверяваното дружество е отправена препоръка да осигури съответствие между данните, подавани в ЕИСОУКР на ГФ, използваните за изчисление на техническите резерви и тези, отчитани в регулярната надзорна отчетност, представяна в КФН.

- 7 тематични проверки на застраховател на вътрешните правила, процедури и методологии за определяне на застрахователните премии по задължителна застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите за периода от 15.09.2020 г. до 15.12.2020 г.

Въз основа на извършените тематични проверки на проверяваните дружества, е отправено предписание да представят в КФН детайлна обосновка за това, как са предвидили последно приетите тарифи, така че при евентуални бъдещи събития и недостатъчност на техническите резерви да се гарантира защита правата и интересите на ползвателите на застрахователни услуги.

През 2019 г. е открита проверка върху дейността на поднадзорно лице, която продължи и през цялата отчетна 2020 г.

Следва да се има предвид, че с разпространението на COVID-19, своевременното извършване на проверки на място е ограничено, с оглед спазване на протиепидемичните мерки. В тази връзка, голяма част от информацията и доказателствата се събират посредством провеждането на кореспонденция, което отнема по-продължителен период от време за постъпването им в КФН и за анализирането на данните. Въпреки това, с цел извършване на задълбочени и адекватни проверки, при необходимост, служителите на управление „Застрахователен надзор” извършват посещения на място в застрахователните дружества. Посещенията на място се провеждат при спазване на протиепидемичните мерки и се съобразяват с възможностите на дружествата да осигурят присъствието на съответните служители, ангажирани с проверяваната тематика, и работещи в дистанционен режим на работа.

Застрахователни посредници

През 2020 г. са извършени **общо 28 проверки на място на застрахователни посредници**, от тях 26 планови и 2 извънпланови.

Пълните проверки на дейността на застрахователните посредници имат за цел установяване на спазването на изискванията на Кодекса за застраховането (КЗ) и на актовете по прилагането му и предотвратяване извършването на закононарушения. В обхвата на извършените проверки се следи за изискванията, свързани с разпространението на застрахователни продукти, в това число предоставянето на преддоговорната информация на ползвателите на застрахователните услуги, преминаването на първоначално и

продължаващо обучение на служителите ангажирани с дейностите по разпространение на застрахователни продукти, гарантирането на дейността им и сроковете за отчитане на събраната от посредниците застрахователна премия и др.

В следствие на извършените през годината **проверки на място на застрахователни посредници са съставени 6 акта за установени общо 8 броя административни нарушения**, като най-често срещаните нарушения са свързани с неспазване на следните нормативни изисквания:

- превеждането в полза на застрахователя на полученото плащане на премия или вноска по застраховка в законоустановените срокове;
- уреждането на взаимоотношенията между застрахователния брокер и ползвателите на застрахователни услуги с договор, при сключването на застрахователни договори по доброволните застраховки;
- предоставянето на преддоговорна информация на ползвателите на застрахователни услуги от застрахователните посредници преди сключването на застрахователния договор;
- уведомяването на КФН в седемдневен срок за промени във фактите обстоятелствата, подлежащи на вписване в регистрите, водени от Комисията;
- забрана за предоставянето на права на лица, които не са служители на брокера да извършват дейност по продажба на застрахователни продукти и събиране на застрахователни премии или вноски, включително чрез осигуряване на достъп до информационна система на застраховател или предоставяне на бланка за издаване на полица или за събиране на премия или вноска.

Допълнително пенсионно осигуряване

През годината в отговор на възникналата извънредна ситуация, свързана с пандемията от COVID-19 е преразгледана и актуализирана Годишната програма за осъществяване на проверки на място в пенсионноосигурителните дружества и в банките-попечители през 2020 г. В резултат от актуализацията проверките в банките-попечители са отменени (след получаване на информация от БНБ), а планираните проверки в ПОД са без промяна.

В изпълнение на актуализираната програма за проверки на място през 2020 г. са открити 3 проверки на място, като 2 от проверките са приключили през отчетния период, а последната е прехвърлена в 2021 г.

Общи планови проверки върху дейността на ПОД и управляваните от тях ФДПО са открити в 2 пенсионноосигурителни дружества. При общите проверки се следи за спазване на разпоредбите на КСО и на подзаконовите нормативни актове по прилагането му във връзка с осъществяването на цялостната дейност на пенсионноосигурителните дружества и управляваните от тях фондове за допълнително пенсионно осигуряване. През годината е извършена и една допълнителна тематична проверка в ПОД за спазване изискванията на нормативните актове, уреждащи мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма.

В резултат от приключилата през 2020 г. обща проверка, в изготвения констативен протокол, на ръководството на пенсионноосигурителното дружество са дадени 11 препоръки за подобряване на дейността му. Не са установени нарушения на разпоредбите на КСО и на подзаконовите нормативни актове по прилагането му.

През годината са изготвени доклади въз основа на извършени анализи на предприети от ПОД действия по изпълнение на дадени препоръки при извършени проверки на място. В резултат на извършените анализи през годината, са изпратени писма до дружествата, с които са изисквани допълнителни документи, изяснена е същността на някои от дадените препоръки, както и са дадени повторно препоръки.

3.3. Правоприлагане

Правна дейност

През 2020 г. са издадени общо 27 НП от председателя на КФН за нарушения, извършени по Закона за дружествата със специална инвестиционна цел (ЗДСИЦ), както и за възпрепятстване на Комисията, нейните органи и надлежно упълномощени служители от нейната администрация при осъществяване на надзорни правомощия (нарушение на чл. 32 от ЗКФН).

Общата стойност на размера на санкциите, определени по наложените административни наказания с издадените от председателя на КФН 20 наказателни постановления за нарушени разпоредби на ЗДСИЦ, е 340 000 лв., всички от които са по отношение на поднадзорни лица – акционерни дружества със специална инвестиционна цел (АДСИЦ).

За целите на конкретния отчет това са следните дружества: „Алтерон” АДСИЦ, „Недвижими имоти София” АДСИЦ, „Болкан енд сий пропъртис” АДСИЦ и „Кепитъл Мениджмънт” АДСИЦ.

Общата стойност на размера на санкциите, определени по наложените административни наказания с издадените наказателни постановления от председателя на КФН 7 наказателни постановления за нарушена разпоредба на чл. 32 от ЗКФН, е 18 000 лв. В посочените 7 наказателни постановления са включени: 2 наказателни постановления на стойност 4 000 лв. на два инвестиционни посредника, 2 наказателни постановления на стойност 8 000 лв. на две общозастрахователни дружества, 1 наказателно постановление на стойност 2 000 лв. на дружество със специална инвестиционна цел, и 2 наказателни постановления на стойност 4 000 лева на други юридически лица.

За целите на конкретния отчет, това са следните лица: ЗД „Бул Инс” АД, „ЗАД „ОЗК – Застраховане”“ АД, ИП „Ленно Глобъл Адвайзъри” ЕАД, ИП „Аларик Секюритис” ООД, „Първа инвестиционна банка” АД, „Уеб финанс Холдинг” АД, „Емирейтс пропъртис” АДСИЦ.

През 2020 г. са влезли в сила 10 наказателни постановления, издадени от председателя на КФН, като в тази бройка са включени и издадени такива през предходни години (до 2017 г.), на обща стойност 51 000 лв. Отменени са 4 наказателни постановления,

издадени от председателя на КФН, на обща стойност 6 000 лв. Общата стойност на наложените санкции с НП, издадени от председателя на КФН, включително и НП, издадени през предходни години (до 2017 г.), които към края на 2020 г. са във фаза на съдебно обжалване, е в размер на 351 000 лв.

От издадените през 2020 година НП са влезли в сила 3 наказателни постановления, издадени от председателя на КФН, на обща стойност 32 000 лв. През отчетната година не са отменени наказателни постановления, издадени от председателя на КФН. Общата стойност на наложените санкции с НП, издадени от председателя на КФН през 2020 г., които към края на годината са във фаза на съдебно обжалване, е в размер на 326 000 лв.

Таблица 18. Правоприлагане през 2020 г. (НП, издадени от дирекция Правна)

	Съставени АУАН	Издадени НП	Стойност на влезли в сила НП (лв.)	Открити производства по ПАМ	Решения за прилагане на ПАМ
Инвестиционни посредници, ЦД, БФБ и други лица	-	2	2 000	-	-
КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти	-	23	42 000	-	-
Общозастрахователни дружества	-	2	6 000	-	-
Животозастрахователни дружества	-	-	-	-	-
Застрахователни брокери	-	-	-	-	-
Застрахователни агенти/лица, извършващи дейност като застрахователни агенти, без да са вписани в регистъра на КФН	-	-	-	-	-
Гаранционен фонд, НББАЗ	-	-	-	-	-
Пенсионноосигурителни и дружества/представляващи ги лица	-	-	-	-	-
Други ЮЛ и ФЛ	-	-	1 000	-	-

Инвестиционни посредници

В резултат на надзорната и регулаторна дейност, през 2020 г. са установени административни нарушения с богата разновидност както от гледна точка на националното, така и от гледна точка на европейското законодателство. Така например, установените нарушения на националното законодателство са на ЗППЦК, ЗПФИ, ЗДКИСДПКИ, ЗМИП, Наредба № 7, Наредба № 15, Наредба № 23, Наредба 38, Наредба № 44, Наредба № 48,

Наредба № 50 и Наредба № 58. Установените нарушения на европейското законодателство са на Регламент (ЕС) 596/2014, Регламент (ЕС) 575/2013, Регламент (ЕС) 600/2014, Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/1055 и Делегиран регламент (ЕС) 2017/565.

През 2020 г. са съставени 676 акта за установяване на административни нарушения (АУАН). Актовете са съставени от служители на КФН, изрично упълномощени за това от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”.

През 2020 г. са издадени 386 НП от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, като предвид 6-месечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, част от тези НП са във връзка с производства, образувани с АУАН, съставени през предходната година. С издадените НП са наложени имуществени санкции и глоби в общ размер на 2 853 000 лв.

Стойността на НП, издадени през отчетния период и влезли в сила към 30.03.2021 г. възлиза общо на 1 019 000 лв.

Към 30.03.2021 г. е отменено едно НП, издадено в отчетния период, на стойност 5 000 лв.

Стойността на НП, издадени в отчетния период и в процес на съдебно обжалване към 30.03.2021 г. възлиза общо на 1 807 500 лв.

Таблица 19. Правоприлагане през 2020 г.

	Съставени АУАН	Издадени НП*	Стойност на влезли в сила НП** (лв.)
Инвестиционни посредници	56	63	144 000
КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти, както и техни представляващи	569	267	746 000
Други ЮЛ и ФЛ	51	56	112 000

Публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа и представляващи ги физически и юридически лица

През 2020 г. са съставени общо 497 АУАН на публични дружества, дружества със специална инвестиционна цел и други емитенти на ценни книжа, както и на представляващи ги физически и юридически лица.

През отчетния период са издадени общо 234 НП от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, като предвид 6-месечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, част от тези НП е по АУАН, съставени през предходната година. С посочените НП са наложени имуществени санкции и глоби в общ размер на 1 396 000 лв.

Стойността на НП, издадени през отчетния период и влезли в сила към 30.03.2021 г., възлиза общо на 674 000 лв.

Към 30.03.2021 г. не са отменени НП, издадени в отчетния период.

Стойността на НП, издадени в отчетния период и в процес на съдебно обжалване към 30.03.2021 г. възлиза общо на 720 500 лв.

Най-честите нарушения са по ЗППЦК. По същество, тези нарушения са свързани със задълженията за разкриване на регулирана информация на КФН и обществеността, а

именно непредоставяне в законоустановения срок на годишен финансов отчет на индивидуална или консолидирана основа, 6-месечен финансов отчет на индивидуална или консолидирана основа и на публично уведомление на индивидуална или консолидирана основа за финансовото състояние на дружеството. Наблюдава се немалък дял и на други видове нарушения, както следва:

- нарушения свързани с неизпълнение на задължението на емитента на облигации, в законоустановения срок да предостави на довереника на облигационерите отчет за изпълнение на задълженията си съгласно условията на облигационната емисия, включително за изразходване на средствата от облигационния заем, за спазване на определените финансови показатели и за състоянието на обезпечението;

- нарушения свързани със задължението за изпращане на Комисията и регулирания пазар и за публикуване на интернет страницата на дружеството на покана за свикване на общо събрание на акционерите заедно с материалите на общото събрание;

- нарушения изразяващи се в несъобразяване с приложена принудителна административна мярка.

Таблица 20. Най-чести нарушения от ПД, АДСИЦ и други емитенти на ценни книжа, извършени през 2020 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН	Издадени НП*
Непредставяне на регулирана информация на годишна, 6-месечна и тримесечна индивидуална и консолидирана основа (чл. 100н, ал. 1 и 2, чл. 100о, ал. 1 и 2 и чл. 100о ¹ , ал. 1 и 2 от ЗППЦК)	145	87
Неизпълнение на задължението на емитента на облигации в законоустановения срок да предостави на довереника на облигационерите отчет за изпълнение на задълженията си съгласно условията на облигационната емисия, включително за изразходване на средствата от облигационния заем, за спазване на определените финансови показатели и за състоянието на обезпечението (чл. 100е, ал. 2 от ЗППЦК).	44	28
Неизпълнение на задължението за изпращане на комисията и регулирания пазар и за публикуване на интернет страницата на дружеството на покана за свикване на общо събрание на акционерите заедно с материалите на общото събрание (чл. 115, ал. 5 от ЗППЦК)	44	22
Несъобразяване с приложена принудителна административна мярка (чл. 221, ал. 6 от ЗППЦК)	28	17

*Бележка: Броят на издадените НП за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предходната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Управляващи дружества, Колективни инвестиционни схеми и други предприятия за колективно инвестиране, както и на представляващи посочените лица

Извършените нарушения касаят неспазени срокове и непредставяне на информация на надзорния орган, както и липси в представената информация, несвоевременно оповестяване на изискуема информация на интернет-страниците на дружествата и др. Наблюдава се слабо понижаване на броя нарушения спрямо предходните отчетни периоди. Запазва се тенденцията основните нарушения извършвани от УД да се отнасят до информацията, която следва да се представя пред надзорния орган, както и по отношение на оповестяваната информация на интернет страниците на дружествата, предназначена за уведомяване на обществеността.

През 2020 г. са съставени общо 72 АУАН на УД и УД, в качеството на управляващи КИС, както и на представляващи посочените лица.

През отчетния период са издадени общо 33 НП от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, като предвид 6-месечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, част от тези НП е по АУАН, съставени през предходната година. С НП са наложени имуществени санкции в общ размер на 291 000 лв.

Стойността на НП издадени през отчетния период и влезли в сила към 30.03.2021 г., възлиза общо на 72 000 лв.

Към 30.03.2021 г. не са отменени НП, издадени в отчетния период.

Стойността на НП издадени в отчетния период и в процес на съдебно обжалване към 30.03.2021 г., възлиза общо на 199 000 лв.

Най-честите нарушения са по ЗДКИСДПКИ. По същество, тези нарушения са свързани със задълженията и изискванията относно документи с ключова информация за инвеститорите. През отчетния период са установени и други видове нарушения, а именно необявяване в КФН в законоустановения срок на обобщена информация за емисионните стойности и цените на обратно изкупуване на дяловете на КИС, както и неспазване на съответните изисквания на Регламент (ЕС) 575/2013 при определяне размера на собствения капитал на УД.

Таблица 21. Най-чести нарушения от УД и УД, в качеството на управляващи КИС, извършени през 2020 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН	Издадени НП*
Нарушения свързани със задълженията и изискванията относно документа с ключова информация за инвеститорите (чл. 57, ал. 4 и чл. 58, ал. 1 и 2 от ЗДКИСДПКИ)	16	2
Необявяване в КФН в законоустановения срок на обобщена информация за емисионните стойности и цените на обратно изкупуване на дяловете на КИС (чл. 64, ал. 2 от ЗДКИСДПКИ)	11	5
Неспазване на съответните изисквания на Регламент (ЕС) 575/2013 при определяне размера на собствения капитал на УД (чл. 90, ал. 2, изречение 3 от ЗДКИСДПКИ)	7	3

*Бележка: Броят на издадените НП за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предходната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

Инвестиционни посредници, Централен депозитар и регулирани пазари

През 2020 г. са съставени общо 56 АУАН на ИП.

През отчетния период са издадени общо 63 НП от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, като предвид 6-месечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, част от тези НП е по АУАН, съставени през предходната година. С НП са наложени имуществени санкции в общ размер на 912 000 лв.

Стойността на НП издадени през отчетния период и влезли в сила към 30.03.2021 г., възлиза общо на 144 000 лв.

Към 30.03.2021 г. е отменено едно НП, издадено в отчетния период, на стойност 5 000 лв.

Стойността на НП издадени в отчетния период и в процес на съдебно обжалване към 30.03.2021 г., възлиза общо на 764 000 лв.

През отчетния период са установени нарушения с голяма разновидност, като най-често срещаните са по ЗПФИ. По същество, тези нарушения са свързани с неизпълнение на задължения на инвестиционния посредник при извършване на инвестиционни услуги и дейности, както и на допълнителни услуги за клиенти, да действа честно, справедливо и като професионалист в най-добър интерес на клиента. През отчетния период са установени и други видове нарушения, а именно по Наредба № 23. По своя характер, тези нарушения се изразяват в неправилна оценка на клиентски активи и са с инцидентен характер.

Таблица 22. Най-чести нарушения от ИП, извършени през 2020 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН	Издадени НП*
Неизпълнение на задължението на инвестиционния посредник, при извършване на инвестиционни услуги и дейности, както и на допълнителни услуги за клиенти, да действа честно, справедливо и като професионалист в най-добър интерес на клиента (чл. 70, ал. 1 от ЗПФИ)	10	6
Неправилна оценка на клиентски активи (чл. 6, ал. 1 от Наредба № 23)	4	предвид 6-месечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, през отчетния период не са издавани НП

През отчетния период по отношение на „БФБ” АД и „Централен депозитар” АД не са съставени АУАН.

Застраховане и презастраховане

През 2020 г. са съставени 289 АУАН на поднадзорни на управление „Застрахователен надзор” лица. Със съставените актове са констатирани общо 351 административни нарушения, които са връчени в съответствие с разпоредбата на чл. 18 от Закона за административните нарушения и наказания. Нарушенията са констатирани при извършени проверки на дейността на поднадзорните на КФН лица, както и при разглеждане на жалби на ползватели на застрахователни услуги.

Таблица 23. Правоприлагане през 2020 г.

	Съставени АУАН	Издадени НП*	Стойност на влезли в сила НП** (лв.)	Открити производствa по ПАМ	Решения за прилагане на ПАМ***
Общозастрахователни дружества	256	257	1 114 000	15	8
Животозастрахователни дружества	16	7	14 500	1	1
Застрахователни брокери	12	9	50 000	1	1
Застрахователни агенти/лица, извършващи дейност като застрахователни агенти, без да са вписани в регистъра на КФН и други ФЛ и ЮЛ	4	5	6 000	-	-
Пенсионноосигурителни дружества	-				
Гаранционен фонд, НББАЗ	1	2	9 000	-	-

Бележки: *Броят на издадените НП за определената година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания. ** Стойността на влезли в сила НП през 2020 г. обхваща и НП, издадени през предходни периоди. *** До решение за прилагане на ПАМ се стига, в случай че дружествата не се съобразят с откритото производство по прилагане на ПАМ. При прилагане на ПАМ по реда на КСО не се прилагат разпоредбите на АПК относно обясненията и възраженията на заинтересованите лица.

Таблица 24. Резултати от административно наказателната дейност през 2020 г.

	Стойност на издадени през 2020 г. НП (лв.), от тях:	стойност на		
		влезли в сила НП (лв.)	отменени НП (лв.)	стойност на НП в процес на обжалване (лв.)
Общозастрахователни дружества	646 500	314 000	0	331 500
Животозастрахователни дружества	21 000	9 000	0	5 000
Застрахователни брокери	17 000	12 000	0	18 000
Застрахователни агенти	9 000	8 000	0	1 000
Други ФЛ и ЮЛ				
Пенсионноосигурителни дружества				
Гаранционен фонд, НББАЗ	2 000	1 000	0	1 000

Бележки: В резултат на решение на съда, размерът на санкциите в издадените НП може да се различава от размера на санкциите във влезлите в сила НП.

Броят на разгледаните жалби на ползватели през 2020 г. е 879, което е по-малко от тези през 2019 г. (1 111 бр.) и е индикация за повишаване удовлетвореността на гражданите от ползваните застрахователни услуги.

Таблица 25. Най-чести нарушения в сферата на застраховането и презастраховането през 2020 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН	Издадени НП
чл. 108, ал. 1 от КЗ – неизясняване на застрахователя по заведена застрахователна претенция в предвидения от КЗ срок от 15 работни дни след представяне на всички относими доказателства	158	160
чл. 496, ал. 2 вр. ал. 1 от КЗ - неизясняване на застрахователя в предвидения от КЗ тримесечен срок при предявена претенция по застраховка „Гражданска отговорност” на автомобилистите	31	34
чл. 108, ал. 6 от КЗ – непредставяне на фактическа и правна обосновка на размера на определеното обезщетение при подадена жалба от ползвател на застрахователни услуги	10	10
чл. 290, ал. 2 от КЗ – непредставяне на отговор по жалба от ползвател на застрахователни услуги	8	6
чл. 108, ал. 2 от КЗ – неизясняване на застрахователя по заведена застрахователна претенция в предвидения от КЗ шестмесечен срок от завеждане на претенцията	7	5
чл. 126, ал. 1 от КЗ – непредставяне в законоустановения срок на периодични финансови отчети и справки от страна на застрахователите	7	7

Бележки: *Броят на издадените НП за определената година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

През 2020 г. продължава тенденцията, извършени от застрахователните дружества нарушения да са основно от неизясняването в предвидените в чл. 108 и чл. 496 от КЗ срокове по заведени претенции за изплащане на застрахователни обезщетения, за което са съставени общо 189 АУАН.

Независимо от факта, че и през 2020 г. продължава да е най-голям делът на установените нарушения за неизясняване от страна на застрахователите в предвидените в чл. 108 и чл. 496 от КЗ срокове по заведени претенции за изплащане на застрахователни обезщетения, то следва да се отбележи, че се наблюдава тенденция за намаляването им. Това се дължи както на намаляване броя на постъпилите жалби от ползватели на застрахователни услуги през отчетната година, така и на разпространението на COVID-19, в резултат на което беше приет Закон за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13.03.2020 г. Преди изменението на закона от 09.04.2020 г., се наблюдаваше неяснота относно прилагането на сроковете, указани в КЗ, особено тези по отношение произясняването по застрахователни претенции от страна на застрахователите.

Съгласно разпоредбите на посочения закон, за периода от 13.03.2020 г. до отмяната на извънредното положение не текат предвидените в нормативните актове (в т. ч. и в Кодекса за застраховането) срокове за изпълнение на задължения за частноправните субекти, с изключение на срокове, които са изрично изброени в ЗМДВИП. Видно от гореизложеното, предвидените в КЗ срокове за изпълнение на възникнали за застрахователите задължения не текат за срок от 13.03.2020 г. до 09.04.2020 г.

В резултат на това, при извършването на проверки по жалби срещу застрахователи се наблюдават случаи, при които срокът за произнасяне по претенция спира да тече, тъй като попада в периода 13.03.2020 г. до 09.04.2020 г., поради което често пъти застрахователите се произнасят непосредствено след този срок. С оглед на изложеното, е отпадала необходимостта от съставяне на АУАН, което в обикновения случай, при липсата на подобна извънредна ситуация, срещу застрахователите щеше да бъде образувано административнонаказателно производство.

Общата стойност на влезлите в сила през 2020 г. НП възлиза на 1 193 500 лв., като основната част от сумата е начислена във връзка с влезли в сила наказателни постановления, с които е ангажирана административнонаказателната отговорност на общозастрахователните дружества.

Допълнително пенсионно осигуряване

През 2020 г. са съставени 8 АУАН на разпоредби на КСО. Издадените наказателни постановления са 5, като с тях са наложени имуществени санкции в общ размер на 45 000 лв. и две глоби в размер на 3 000 лева. Сравнително малкият брой на съставените АУАН и издадени НП се дължи на превантивния ефект на наложените през предходните отчетни периоди глоби и санкции, които имат възпитателно и предупредително, възпиращо действие спрямо лицата.

Три от издадените през отчетната година НП се обжалват, като към края на 2020 г. в КФН не е постъпила информация за влизането им в сила, а 2 НП не се обжалват и са влезли в законна сила.

През отчетния период са приложени 7 принудителни административни мерки спрямо пенсионноосигурителни дружества, с които 2 пенсионноосигурителни дружества са задължени да приемат заявления за промяна на участие на осигурени лица. Принудителните административни мерки са изпълнени от пенсионноосигурителните дружества в определените срокове.

През 2020 г. са постъпили 3 жалби срещу издадени НП на заместник-председателя на КФН, ръководещ управление „Осигурителен надзор”.

Таблица 26. Правоприлагане през 2020 г.

	Съставни АУАН	Издадени НП*	Стойност на влезли в сила НП** (лв.)	Открити производства по ПАМ	Решения за прилагане на ПАМ** *
Инвестиционни посредници, ЦД и БФБ					
КИС, УД, АДСИЦ, ПД и др. емитенти					
Общозастрахователни дружества					
Животозастрахователни дружества					
Застрахователни брокери					
Застрахователни агенти					
Гаранционен фонд, НББАЗ					
Пенсионноосигурителни дружества/представляващи ги лица	8	5	3 000	-	7
Други ЮЛ и ФЛ					

Бележки: *Броят на издадените НП за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания. **Стойността на влезли в сила НП през 2020 г. обхваща и НП, издадени през предходни периоди. ***До решение за прилагане на ПАМ се стига, в случай че дружествата не се съобразят с откритото производство по прилагане на ПАМ. При прилагане на ПАМ по реда на КСО не се прилагат разпоредбите на АПК относно обясненията и възраженията на заинтересованите лица.

През 2020 г. са установени: едно нарушение на ограничението за инвестиране на активите на фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване във финансови инструменти, издадени от един емитент (чл. 251, ал. 1 от КСО), едно нарушение на чл. 177а, ал. 1 от КСО (за притежаване от ПОД на повече от 7 на сто от акциите на един емитент), едно нарушение на ограничението за инвестиране на активите на фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване в дялове на КИС (чл. 178, ал. 14 от КСО), едно нарушение на чл. 251а, ал. 3 от КСО (придобиване за сметка на фонд за допълнително доброволно пенсионно осигуряване, на актив по отношение на който тече 6-месечен срок за привеждане в съответствие с количествени ограничения), едно нарушение на нормативно определен показател – ликвидност на ПОД (чл. 6 от Наредба № 10 от 26.11.2003 г. на КФН).

3.4. Пазарни злоупотреби

Правната рамка, регламентираща пазарните злоупотреби, обхваща както национално законодателство – Закона за прилагане на мерките срещу пазарни злоупотреби с финансови инструменти, така и пряко приложимото европейско законодателство – Регламент 596/2014 за пазарната злоупотреба, и актовете по прилагането му. В понятието

пазарни злоупотреби се включва манипулиране на пазара на финансови инструменти, злоупотреба с вътрешна информация и незаконно разкриване на вътрешна информация.

По отношение на предотвратяването на пазарни злоупотреби **се извършва анализ на търговията с финансови инструменти, както и мониторинг на разпространяваната информация към инвеститорите в съответствие с нормативните изисквания**, включително от емитентите и лицата, заемащи ръководни функции в емитент и тясно свързаните с тях лица. Процесът на разкриване на пазарни злоупотреби се осъществява чрез постоянен надзор на търговията с финансови инструменти, допуснати до търговия на регулиран пазар или многостранна система за търговия, както и чрез преглед на наличните в КФН данни и на оповестяваната от различни източници и по различни комуникационни канали информация относно финансови инструменти, допуснати на посочените места за търговия или техните емитенти. В процеса на анализ на търговията се отчитат характерните особености на търговията по всяка позиция като ликвидност, дълбочина на пазара, брой и обем на сключени сделки и се следи за действия, които отговорят на посочените признаци за манипулиране на пазара на финансови инструменти в Приложение 1 от Регламент 596/2014. При необходимост, информация се обменя с БНБ или други държавни органи и институции, както и надзорни органи на други държави.

Надзорната дейност по линия на пазарните злоупотреби обхваща съблюдаване спазването на Закона за прилагане на мерките срещу пазарните злоупотреби с финансови инструменти (ЗПМПЗФИ) и Регламент 596/2014 относно пазарната злоупотреба. Съгласно чл. 1, ал. 2 от ЗПМПЗФИ, пазарни злоупотреби са: злоупотребата с вътрешна информация, незаконното разкриване на вътрешна информация и манипулирането на пазара на финансови инструменти.

През 2020 г. са съставени общо 35 АУАН за нарушения на Регламент (ЕС) 596/2014.

За такива нарушения през отчетния период са издадени общо 46 НП от заместник-председателя, ръководещ управление „Надзор на инвестиционната дейност”, като предвид 6-месечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, част от тези НП са по АУАН, съставени през предходната година. С НП са наложени имуществени санкции и глоби в общ размер на 214 000 лв.

Стойността на НП издадени през отчетния период и влезли в сила към 30.03.2021 г., възлиза общо на 90 000 лв.

Към 30.03.2021 г. не са отменени НП издадени в отчетния период.

Стойността на НП издадени в отчетния период и в процес на съдебно обжалване към 30.03.2021 г., възлиза общо на 114 000 лв.

Най-честите нарушения по Регламент (ЕС) 596/2014 са свързани с неуведомяване на КФН и/или емитента за сключена сделка с финансови инструменти. През отчетния период са установени и две нарушения за неразкриване на вътрешна информация в законоустановения срок, едно нарушение за манипулиране на пазара на финансови инструменти и едно нарушение за злоупотреба с вътрешна информация.

Таблица 27. Най-чести нарушения на Регламент (ЕС) 596/2014, извършени през 2020 г.

Вид и основание на нарушението	Съставени АУАН	Издадени НП*
Неуведомяване на КФН и/или емитента за сключена сделка с финансови инструменти (чл. 19, § 1 от Регламент 596/2014)	28	39
Неразкриване на вътрешна информация в законоустановения срок (чл. 17 от Регламент 596/2014)	2	3
Манипулиране на пазара на финансови инструменти (чл. 15 на Регламент 596/2014)	1	1
Злоупотреба с вътрешна информация (чл. 14 на Регламент 596/2014)	1	предвид 6-месечния срок по чл. 34, ал. 3 от ЗАНН, през отчетния период не са издавани НП

Бележка: *Броят на издадените НП за отчетната година включва както НП, издадени на базата на АУАН от същата година, така и НП, издадени на базата на АУАН от предишната година. Това се дължи на факта, че срокът за издаване на НП е 6 месеца след датата на съставяне на АУАН съгласно чл. 34, ал. 3 от Закона за административните нарушения и наказания.

3.5. Изпиране на пари

Във връзка с произтичащите от Закона за мерките срещу изпиране на пари (ЗМИП) задължения на КФН като компетентен орган по прилагането на закона спрямо инвестиционните посредници и управляващите дружества, през 2020 г. е извършена годишна оценка на риска от изпиране на пари, в резултат на която инвестиционните посредници и управляващите дружества са категоризирани според установеното ниво на риск. Оценка е изготвена въз основа на предоставена от ИП и УД информация – попълнени въпросници за самооценка и форми със статистическа информация за 2019 г. Чрез прилагането на разработена система от критерии е извършена обработка и анализ на постъпилата информация. Определен е рисковият профил на всяко едно дружество и е изготвена класация на ИП и УД според нивото на риска от изпиране на пари.

Предвид правомощията на КФН по отношение прилагането на мерките срещу изпирането на пари и предприетата в тази връзка инициатива за подпомагане на задължените поднадзорни лица при осъществяване на дейността им в съответствие с относимите нормативни изисквания, във внедрената от КФН платформа за обучение Moodle, са публикувани информационни материали по актуални теми, свързани с дейността на ИП, УД и ЛУАИФ, касаещи основните задължения в областта на мерките срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма. На всички ИП и УД е осигурен достъп до платформата за обучение.

През 2020 г., в КФН е попълнен Въпросник за техническо съответствие във връзка със започнала процедура за Оценка на България от Петия оценителен кръг на Комитета на експертите за оценка на мерките срещу изпирането на пари (MONEYVAL).

Попълнен е Въпросник и е проведено интервю с представители на Съвета на Европа в рамките на оценка на държавата по имплементирането и ефективното прилагане на изискванията на Директива (ЕС) 2015/849 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 г. за предотвратяване използването на финансовата система за целите на изпирането на пари и финансирането на тероризма.

През 2020 г., в сектор „Търговия с финансови инструменти” са изготвени секторна оценка на риска от изпирането на пари и финансирането на тероризъм, както и наръчник за риск-базиран надзор за превенция срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма. Водена е кореспонденция със САД ФР – ДАНС, във връзка с работа в междуведомствена работна група за изготвяне на План за действие за адресиране на идентифицираните рискове от изпиране на пари и финансиране на тероризма в доклада за Националната оценка на риска и е изготвен годишен план за 2021 г. за специализиран надзор върху ИП и УД по прилагане на ЗМИП.

4. Дейност на КФН по реструктуриране на инвестиционни посредници

В обхвата на ЗВПКИИП попадат инвестиционните посредници, които извършват сделки за собствена сметка с финансови инструменти и поемане на емисии финансови инструменти и/или предлагане за първоначална продажба на финансови инструменти при условията на безусловно и неотменимо задължение за записване/придобиване на финансовите инструменти за собствена сметка извършват услуги, свързани с поемане на емисии финансови инструменти и/или предлагане за първоначална продажба на финансови инструменти при условията на безусловно и неотменимо задължение за записване/придобиване на финансовите инструменти за собствена сметка, както и тези, които съхраняват и администрират финансови инструменти за сметка на клиенти, в т.ч. извършват попечителска дейност и свързаните с нея услуги.

КФН, в качеството си на орган за реструктуриране на инвестиционни посредници по чл. 1, ал. 1, т. 2 – т. 7 от Закона за възстановяване и реструктуриране на инвестиционни посредници (ЗВПКИИП), по предложение на члена на КФН, упражнява функциите си по реструктуриране на инвестиционни посредници на индивидуална и консолидирана основа, подпомагана от самостоятелно структурно звено.

През 2020 г., съгласно Делегиран регламент (ЕС) 2015/63 на Комисията от 21 октомври 2014 г.¹⁸, КФН определи годишната вноска на всеки инвестиционен посредник, попадащ в обхвата на ЗВПКИИП, във Фонда за реструктуриране на инвестиционните посредници (ФПИП) в съответствие с член 102, параграф 1 от Директива 2014/59/ЕС. Въз основа на изискванията на чл. 10 от Делегиран регламент (ЕС) 2015/63, с решение на КФН са определени индивидуални годишни вноски за 2020 г. за всеки инвестиционен посредник с пълен лиценз в размер на 1000 евро (с легова равностойност 1955.83 лв.).

Съгласно чл. 7, ал. 3 от ЗВПКИИП е извършен преглед на планове за възстановяване на инвестиционни посредници, влизащи в обхвата на ЗВПКИИП, и изготвени препоръки за промяна на плановете, с оглед установяване на пречки и действия, които могат да окажат неблагоприятно въздействие върху възможността за реструктуриране на същите.

През 2020 г. бе прието изменение на Закона за възстановяване и реструктуриране. След направен преглед от експерти на КФН се установи, че нито един от инвестиционните посредници, попадащи в обхвата на ЗВПКИИП, не попада в обхвата на Регламент (ЕС) № 806/2014, и КФН ще продължи да упражнява функцията си на орган по реструктуриране на ИП, а средствата на ФПИП ще продължат да се управляват от Фонда за компенсиране на инвеститорите. Във връзка с установяването на тясно сътрудничество с Европейската централна банка и оценка на необходимостта от прехвърляне на средствата, натрупани във ФПИП, и през 2020 г. продължи комуникацията с Единния механизъм по реструктуриране.

През 2020 г. Комисията се включи в качеството си на наблюдател в Пленарните сесии на Единния механизъм по реструктуриране и в сесиите на Комитета по реструктуриране към Единния механизъм за реструктуриране.

¹⁸ Делегиран регламент (ЕС) № 2015/63 на ЕК 21 октомври 2014 г. за допълване на Директива 2014/59/ЕС на Европейския парламент и на Съвета по отношение на предварителните вноски в механизмите за финансиране на реструктурирането.

В следствие на приетата през 2019 г. Директива (ЕС) 2019/879 на Европейския парламент и Съвета за изменение на Директива 2014/59/ЕС по отношение на капацитета за поемане на загуби и рекапитализация на кредитните институции и инвестиционните посредници и на Директива 98/26/ЕО, през 2020 г. бе работено върху транспонирането на разпоредбите на тази директива в местното законодателство, касаещо реструктурирането.

През 2020 г. стартира работа по изготвяне на Наредба за възстановяване и реструктуриране на централен депозитар.

5. Защита на потребителите на небанковите финансови услуги

Комисията за финансов надзор е държавна институция, в чиито законови задължения и правомощия е включена и защитата правата на потребителите на небанкови финансови услуги (инвеститорите, застрахованите и осигурените лица).

Основни отговорности и дейности са: регулация на небанковия финансов сектор и предприемане на мерки за стабилността на капиталовия, застрахователния и пенсионноосигурителния пазар и защита на правата на крайните потребители на финансови услуги.

Още от основаването си през 2003 г., КФН поставя като един от основните си приоритети, осъществяване на политика за финансово ограмотяване на обществеността, като създава традиция в реализирането на този основен приоритет.

Защитата на потребителите на финансови услуги се реализира в три основни направления:

- осъществяване на адекватна и навременна регулаторна и надзорна дейност;
- финансово ограмотяване на обществеността, чрез информационни кампании, дискусии и образователни инициативи;
- чрез предоставяне на точна и изчерпателна информация за небанковата сфера и за действията на институцията чрез различни комуникационни канали.

През 2020 г. КФН извърши своевременни промени в регулаторната рамка и надзорната дейност, съобразени с европейските изисквания и особеностите на националния пазар, с акцент върху добрите бизнес практики и с цел равнопоставено отношение към поднадзорните лица. Акцент в дейността на Комисията през годината беше предоставянето на точна и изчерпателна информация за небанковата сфера и за действията на институцията чрез различни комуникационни канали. Този процес, заедно с реализацията на поредица от образователни инициативи, спомага за повишаване на финансовата култура и създаване на предпоставки за информираност при избора на финансови услуги от страна на потребителите.

5.1. Достъп до финансова информация

Достъпът до финансова информация, както и информация за всички дейности, осъществявани от Комисията за финансов надзор, се осъществява към крайните потребители и поднадзорните ѝ лица посредством различни комуникационни канали, както следва:

- публикации на двете публични интернет страници на Комисията: <https://www.fsc.bg/> и <http://www.tvoitefinansi.bg/>;
- организиране на медийни кампании;
- участия с новини, изказвания и интервюта в медиите;
- предоставяне на информация на граждани и поднадзорни лица по конкретни и специфични казуси след запитване в информационния център на КФН.

Представителното участие на ръководството и на експерти от КФН в различни публични форуми, кръгли маси, национални и международни конференции, и събития допринася допълнително за споделянето на актуална, аналитична и прогностична информация, както и приоритетно за дискусия и споделяне за прилагането на добри практики и примери.

Институционална страница на КФН - www.fsc.bg.

На интернет страницата се публикува актуална информация за регулаторната и надзорна дейност на КФН, за мерките, които предприема Комисията за финансовата стабилност на небанковата финансова сфера. Постоянно се публикува информация и за поднадзорните лица – статистика, отчети, размер на капитала и други съществени данни за дейността на всички поднадзорни лица. На своята интернет страница КФН регулярно актуализира всички рубрики, насочени към потребители, поднадзорни лица и всички заинтересовани лица в страната и чужбина, в т.ч. новини, административни документи, статистически данни, нормативни актове и др.

През 2020 г. на официалната институционална страница е създадена онлайн форма за подаване на жалби на български и на английски език в рубрика „За потребителя” – „Жалби”, а в рубриката „Застрахователен пазар”, са въведени пет онлайн форми с искания за вписване на застрахователен брокер и застрахователен агент. Рубриката „e-Портали” се преименува на „e-Услуги” и е добавен списък с административните услуги, които Комисията предлага на гражданите и бизнеса.

През 2020 г. на страницата на Комисията за финансов надзор се публикувани над 1 360 материала, от които: 209 новини, 608 решения, 51 статистики. Разпределението на статистическите данни по пазари е следното: капиталов пазар – 1 бр., застраховане – 38 бр. и осигуряване – 12 бр. Публикуваната ключова информация за инвеститорите е 429 съобщения.

През годината са проведени няколко информационни кампании, публикувани на официалната интернет страница на Комисията за финансов надзор. На първо място се осъществи активна комуникационна политика за смекчаване въздействието на COVID-19 по отношение на поднадзорните лица и служителите на КФН, съвместно с Европейския орган за ценни книжа и пазари (ESMA), Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (EIOPA) и други международни институции. В рубрика „Новини” са публикувани 17 прессъобщения – предупреждения на международните организации към поднадзорните лица за смекчаване въздействието на COVID-19, както и предприетите от КФН мерки за улесняване на бизнеса в трудната международна епидемиологична обстановка. Публикува се и съобщение за предприятия от КФН пакет от мерки във връзка с ограничаване разпространението на коронавируса сред служителите на институцията. До медиите са изпратени 7 прессъобщения.

По повод Брекзит са публикувани предупреждения и разяснения, насочени към потребителите на финансови услуги и към поднадзорните лица за приключването на преходния период и какво предстои след 01.01.2021 г. – изготвени са и са разпространени 5 прессъобщения.

През месец юни 2020 г., на интернет страницата си Комисията за финансов надзор е публикувано съобщение за новата информационна платформа в подкрепа на процесите срещу изпирането на пари в България.

В областта на капиталовия пазар през годината са публикувани обобщаващи материали за среднодневния брой сделки за емисиите акции, допуснати до търговия на Българската фондова борса.

За допълнителното пенсионно осигуряване са публикувани регулярни тримесечни справки, справки за доходността на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване на годишна база, данни за промяна на участието и прехвърляне на средства на осигурени лица от един пенсионен фонд в друг, материали за натрупаните средства във фондовете за допълнително пенсионно осигуряване.

В областта на застраховането периодично са актуализирани списъците на българските и чуждестранни застрахователи и застрахователните брокери, застрахователите и застрахователните посредници от държави членки на ЕС, информирали КФН, че желаят да извършват дейност на територията на Република България, както и на български застрахователи и презастрахователи, желаещи да извършват застрахователна дейност на територията на ЕС.

Нормативните документи от европейското законодателство, директиви на Европейския парламент и на Съвета на Европейския съюз, регламенти и решения на Съвета и на Европейския парламент са публикувани в раздел „Европейски въпроси”.

Чрез е-порталите на страницата на КФН, участниците в небанковия финансов сектор подават изискваната от Комисията информация – отчети, справки и др., подписана с електронен подпис. Информацията, подадена чрез е-модули, се предоставя на широката публика чрез публичния регистър, който е достъпен на интернет страницата в рубриките „Електронен регистър и картотека (ERiK) и „Новини от e-Register”.

Доказателство за провежданата добра комуникационна политика през годината е и големият брой посетители на сайта на КФН. За периода 01.01.2020 г. – 31.12.2020 г. сайтът www.fsc.bg е посетен от 244 863 потребители. От тях 236 618 са го посетили за първи път.

Интернет страницата на КФН „Твоите финанси” - <http://www.tvoitefinansi.bg>

Сайтът „Твоите финанси” е създаден с цел по-достъпни обяснения за обслужване на потребителите на финансови услуги, както и запознаването им с основни специфики в трите сектора на надзор, осъществяван от КФН. В него подробно са описани различни финансови продукти, разделени тематично на застрахователни, пенсионноосигурителни и инвестиционни. Публикувана е също и информация във връзка с правата на потребителите и съвети, които биха били от интерес за посетителите относно различни казуси. Материалите имат образователна насоченост, като за целта е разработен и тест, който отчита нивото на финансовата грамотност, както и финансов речник. През 2020 г. изцяло се осъвремени информацията на сайта и са публикувани актуални материали, с цел по-добра информираност и защита на потребителите на финансови услуги. За периода 01.01.2020 г. – 31.12.2020 г., сайтът „Твоите финанси” е посетен от 19 689 потребителя. От тях 19 546 го посещават за първи път. Средният брой посещения на сайта за ден е около 80 потребителя.

Информационен център

Предвид националната и международна обстановка, свързана с пандемията от COVID-19 през 2020 г. Информационният център на Комисията за финансов надзор обслужи с около 14% по-малко на брой граждани и поднадзорни лица в сравнение с 2019 г. Ежедневно в Информационния център постъпват запитвания както от поднадзорни лица, така и от граждани, които имат нужда от информация по въпроси и казуси с различна тематика. Комисията за финансов надзор има специализиран безплатен телефонен номер: 0800 40 444, достъпен за всички граждани, като запитванията се приемат и по електронна поща или чрез посещение на място.

През 2020 г. общият брой на обажданията, постъпили в Информационния център на Комисията е 4 627. От тях 2 944 запитвания са свързани с трите области на небанковата финансова сфера, а обажданията, свързани с административни въпроси са 1 683. Посещенията от граждани на място са 73. Наблюдава се спад в посещенията на място, което се обяснява с епидемиологичната обстановка в страната през годината.

Телефонните запитвания разпределени по месеци са както следва - 612 през януари, 393 през февруари, 434 през март, 283 през април, 334 през май, 372 през юни, 601 през юли, 314 през август, 334 през септември, 390 през октомври, 277 през ноември и 283 през декември.

Сред най-често задаваните въпроси от страна на гражданите се открояват следните теми: справка за начин и ред на подаване на жалба, проверка на статус по бонови книжки, подаване на отчети в е-портали от застрахователни дружества, застрахователни агенти и застрахователни брокери, изпращане на отчети в е-модули от поднадзорни лица, плащане на такса за общ финансов надзор, справка за входящи документи в „Деловодството“, срокове за подаване на декларации по различните нормативни изисквания и документи, регистрация, вписване и прекратяване на застрахователни брокери. Не се наблюдават съществени разлики между темите на обажданията в сравнение с 2019 г. Все по-чести са обажданията, свързани с въпроси за нелицензираните инвестиционни посредници.

Броят на обажданията към Информационния център на Комисията остава висок и за 2020 г., въпреки усложнената обстановка, свързана с пандемията от COVID-19. Предвид гореизложените данни може да се обобщи, че Информационният център на КФН запазва своята популярност както за гражданите, така и за участниците в небанковата сфера.

Използвайки вътрешните комуникационни канали, Информационният център осигурява експертно съдействие на лицата, потърсили информация и помощ. Резултат от ефективността на Информационния център на КФН е и поддържането и затвърждаването на положителния имидж на Комисията за финансов надзор.

Участие на членовете на КФН във финансови форуми в България

През 2020 г. председателят на Комисията за финансов надзор взе участие в редица значими икономически събития на национално ниво. Първото открояващо се събитие е връчването на големите отличия на застрахователите за 2019 година на церемонията „Застраховател на годината” и „Застрахователен брокер на годината”. Организатори на събитието, което се провежда за 12-та поредна година, са Висшето училище по застраховане

и финанси (ВУЗФ), Асоциацията на българските застрахователи и Българската асоциация на застрахователните брокери. За първи път церемонията се проведе онлайн. Специални гости на церемонията бяха Бойко Атанасов, председател на Комисията за финансов надзор и Илиана Христова, зам.-председател на КФН, ръководещ управление „Застрахователен надзор”. Бойко Атанасов откри церемонията и след като благодари на организаторите, акцентира на ситуацията, в която се намира България, както и целият свят, и която предполага трансформиране с бърз темп на досегашните модели на мислене и поведение на гражданите и организациите.

Под патронажа на Бойко Атанасов се проведе Втората международна конференция за общоевропейския продукт за лично пенсионно осигуряване (РЕРР). В нея участваха народни представители от 44-то Народно събрание, водещи експерти от Министерството на финансите, Комисията за финансов надзор, Асоциацията на българските застрахователи, Българската асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване, управляващи дружества, финансисти, икономисти и учени от цяла Европа.

Бойко Атанасов откри и провежданата за осемнадесети път образователна програма за ученици на тема „Небанковият финансов сектор в България”. Предвид епидемичната обстановка, програмата се проведе в онлайн формат. Организираните 3 уебинара - на 2-ри, 9-ти и 16-ти октомври, бяха посветени на всеки един от небанковите пазари – осигурителен, капиталов и застрахователен. Анкетното проучване на 33-мата участници показва голям интерес и удовлетвореност от програмата.

През 2020 г. се състояха 6 срещи на междуведомствената работна група по изготвяне на Национална стратегия по финансова грамотност, в която Комисията за финансов надзор активно участва.

Служители на КФН участваха в редица национални и международни семинари и дискуссионни срещи.

Комуникация с медиите

През изминалата 2020 г. Комисията за финансов надзор осъществи активна комуникация с медиите, като се използваха разнообразни канали с цел информираност на потребителите на финансови услуги и повишаване на общественото доверие към дейността на Комисията. На интернет страницата през годината са публикувани 209 новини, а към медиите са изпратени 53 прессъобщения. Ежедневно са предоставяни отговори на журналистически въпроси.

През годината се реализира и активно присъствие в медиите на ръководството на Комисията за финансов надзор.

През месец януари 2020 г., председателят на КФН, Бойко Атанасов даде интервю относно системата „Бонус-малус” за сутрешния блок на БТВ „Тази сутрин”.

По-късно през годината Председателят участва и с две изявления в бюлетина на Асоциация на банките в България.

През 2020 година, заместник-председателят, ръководещ управление „Застрахователен надзор”, Владимир Савов даде две интервюта за печатни и електронни

медии. Първото му интервю, след избирането му за заместник-председател на Комисията бе за вестник „Труд“, а второто за Блумбърг ТВ.

Дейността на Комисията за финансов надзор е активно отразявана в медиите. Доказателство за това са общо 6 902 публикации, от които 508 бр. в печатни медии, в телевизиите са 24 бр., в интернет са 6 363 бр., а в радиата са 7 броя.

През 2020 г. Комисията за финансов надзор изготви две свои издания – ежемесечен Бюлетин, публикуван на интернет страницата на регулатора и Годишен отчет на Комисията за 2019 г., който обобщава дейността на надзорната институция и отразява състоянието на небанковия финансов сектор в България през 2019 г.

В бюлетина на КФН е предоставена обобщена информация за дейността на Комисията по месеци – нормативна и надзорна, информация за всички решения на КФН, решенията на членовете на КФН и всичките вписвания през месеца. Бюлетинът се издава в електронен вариант в средата на всеки месец, като обобщава информацията за предходния месец и се публикува на официалната страница на Комисията.

С цел проследяване, проучване, но най-вече информираност за икономическата и финансовата ситуация в България, на вътрешно ниво в КФН се изготвят ежедневно по два мониторинга с преглед на медийните публикации в традиционните медии. Общо за годината са изготвени 609 мониторинга, като 50 от тях са свързани с извънредни новини и теми.

5.2. Жалби и запитвания на потребители на небанкови финансови услуги

Защитата на потребителите на финансови продукти и услуги е една от законоустановените цели на Комисията за финансов надзор. Основна функция на Члена на КФН по чл. 3, т. 5 от ЗКФН е разглеждането на жалби, подадени срещу поднадзорни на Комисията лица, както и срещу лица, които предоставят финансови продукти и услуги без получено разрешение.

Следвайки европейската стратегия за защита на потребителите за даване на възможност за извънсъдебно решаване на спорове, в българското законодателство тази възможност е предвидена в Закона за защита на потребителите. Създадени са секторни помирителни комисии, които разглеждат спорове, възникнали между потребители и доставчици на услуги в небанковия финансов сектор – в областта на застраховането, в областта на пенсионното осигуряване, в областта на капиталовите пазари. Извънсъдебното решаване на спорове е алтернатива за решаване на спорове между потребители и поднадзорни лица на Комисията. Производството пред секторните помирителни комисии е безплатно, което дава възможност на потребители със спорове за малки стойности да търсят правата си.

С оглед информиране на потребителите, физически лица, за възможността за извънсъдебно решаване на спор, в отговорите до жалбоподателите, КФН предоставя информация за наличието на такъв механизъм, в случай, че не са доволни от произнасянето на поднадзорните лица или от решаването на проблема им, да отнесат спора към съответната секторна помирителна комисия.

За анализиране на постъпващите в Комисията жалби от потребители, в КФН е създаден ред за управление на обработката на жалбите, чийто резултати се използват за подобряване на надзорната дейност и за усъвършенстване на нормативната уредба. По всяка постъпила жалба се извършва проверка, при необходимост се съставят актове за установяване на административни нарушения, правят се препоръки към поднадзорните лица, налагат се принудителни мерки, предприемат се действия и мерки в рамките на законовите правомощия на органите на КФН.

Жалбите на потребителите играят важна роля за дисциплиниране на пазара. Те са един от каналите за получаване на информация от регулатора за спазването на изискванията на нормативната уредба, уреждаща дейността на финансовите пазари, върху които КФН осъществява надзор, както и за пазарното поведение на пазарните участници на финансовите пазари. Потребителите на финансови услуги получават полезна за взимането на решения информация.

Жалбите са и канал за получаване на обратна информация от пазара за удовлетвореността на потребителите на финансови услуги и продукти от действията на регулатора, от резултата от извършените проверки и предприетите действия по повод техните жалби. Анализът на обратната информация дава представа на регулатора и за нивото на информираност и финансова грамотност на потребителите, като представлява важен елемент за формирането на политиката му за надзор на небанковия финансов сектор.

Предприемането на корективни действия от страна на органите на КФН в резултат на анализа, е условие за създаването и поддържането на високо ниво на доверие на потребителите във финансовите продукти и услуги, предлагани на финансовите пазари, и създава чувство на сигурност у потребителите при ползването на продуктите и услугите, предлагани на небанковия финансов пазар. Корективните действия спомагат за запазването на стабилността на финансовите пазари, на доверието в тези пазари, действат стимулиращо върху ефективността и прозрачността на финансовите пазари.

Анализът на жалбите, както и на запитванията, обхващащ основните оплаквания и проблеми, повдигнати в тях, анализът на основните причини, довели до възникването на проблемите, повдигнати в жалбите и запитванията, открояване на систематични проблемни области, евентуални лоши търговски практики, представляват и отлични инструменти, даващи възможност за взимане на управленски решения с оглед подобряване на регулаторната рамка, надзорните практики и за предприемане на съответни корективни действия и мерки спрямо участниците на финансовите пазари, върху които КФН осъществява надзор.

През 2020 г. в КФН са постъпили 1 204¹⁹ броя жалби и запитвания, свързани с дейността на поднадзорни на КФН лица. Наблюдава се намаление на броя им спрямо 2019 г., когато са били 1 492 бр. (- 288 броя). Дисциплинирането на пазара, подобряването на пазарното поведение на доставчиците на финансови услуги и продукти, по-внимателното и коректно отношение на доставчиците на финансови услуги и продукти към потребителите, са основните причини за намаляване броя на постъпилите жалби. От друга страна намалението се дължи и на политиката на Комисията да предоставя информация относно нейните законови правомощия, за възможностите, които имат потребителите, за решаване на спорове с доставчиците на финансови услуги.

Броят на жалбите през годините се е променял, както следва: през 2013 г. – 1 356, през 2014 г. – 1 369, през 2015 г. – 1 242, през 2016 г. – 1 274. През 2017 г. броят на жалбите и запитвания от потребители нараства до 1 438, а през 2018 г. достига най-високата си стойност от 1 943, след което през 2019 г. отново намалява до 1 492, като тенденцията се запазва и за 2020 г.

Представеният анализ на жалбите за 2020 г. се базира на постъпили 999²⁰ броя жалби, по които институцията е компетентна да се произнесе.

По отношение на жалбите по компетентност, за периода от 2013 г. до 2020 г., също не се наблюдава ясно

изразена тенденция към повишаване или намаляването на броя им. През 2013 г. са отчетени 1 125 жалби, през 2014 г. – 1 133, през 2015 г. – 1 026, през 2016 г. – 1 089. През 2017 г. броят им по компетентност нараства до 1 415, а през 2018 г. – до 1 656. Значително намаление се отчита през 2019 г. спрямо предходните две години - до 1 203, като същото намаление се наблюдава и през 2020 г., а именно 993²⁰ жалби, по които КФН е компетентна да се произнесе.

В КФН освен жалби, постъпват и множество запитвания, по които институцията е компетентна да се произнесе. Запитванията се обработват основно в специализираната администрация и натрупаната информация във вътрешната база данни не дава точна картина на този вид преписки. През 2020 г. в тази база са регистрирани едва 6 броя запитвания.

В КФН постъпват и жалби, по които институцията не е компетентна.

Анализирайки статистическата информация от 2013 г. насам показва, че броят на жалбите по некомпетентност започва да намалява от 2015 г. до 2018 г., като варира около 100 броя годишно с леки отклонения. През 2013 г., 2014 г. и 2015 г. са съответно 130, 150, 142 броя, с регистриран най-висок ръст през 2015 г. През 2016 г. вече намалението спрямо 2015 г. е с 32 броя. През 2017 г. спрямо 2016 г. се регистрира минимално увеличение от 2 жалби. За 2018 г. са 106

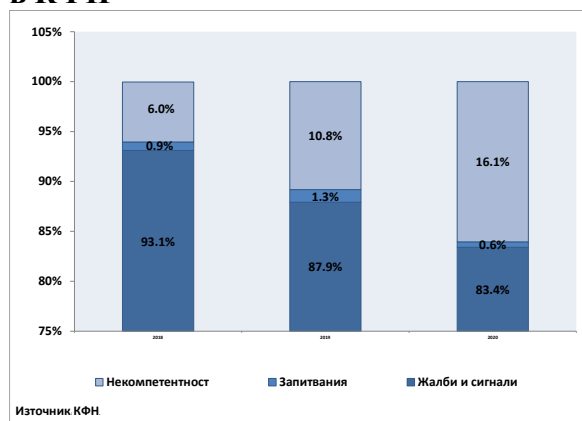
¹⁹ Посочените 1 204 броя жалби се получават, като от 1 395 броя (всички постъпили) преписки са изключени жалбите и запитванията, които не са срещу действия на поднадзорни на КФН лица. Стойността от 1 204 броя представлява постъпили жалби и запитвания по компетентност в рамките на 2020 г., като 205 от тях са обработени от

специализираните управления, с изведени от деловодството на КФН писма до съответните жалбоподатели.

²⁰ Насочени към дирекция „Анализи, жалби и реструктуриране„(АЖП) и обработени от нея становища по жалби.

броя, докато през 2019 г. се отчита отново увеличение до 146 жалби. През 2020 г. жалбите по некомпетентност отчитат отново ръст, като достигат до 191 бр. КФН обработва своевременно жалбите по некомпетентност и ги препраща към съответните компетентни институции. Допустимо е, това да е една от причините за увеличения брой такива жалби – в случай че жалбоподателят не знае към кого да насочи жалбата си, същият я подава, за да може тя да достигне до правилната институция за разглеждане.

Графика 1. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите, постъпили в КФН

Жалбите, по които институцията е компетентна да се произнесе, представляват 83.4% от постъпилите жалби и запитвания през 2020 г. През 2020 г. спрямо 2019 г. се наблюдава леко намаление на дела на жалбите, по които институцията е компетентна, от 87.9% на 83.4%.

За сравнение, в периода 2013 – 2020 г. този дял е относително постоянен, над 80%. През 2020 г. се регистрира лек спад спрямо 2019 г. до 83.4%. За сравнение, дялът на жалбите по компетентност се движи в граници, както следва: от 83% през 2013 г., 82.8% през 2014 г., 82.6%

през 2015 г., 85.6% през 2016 г., 91.4% през 2017 г., 93.1% през 2018 г., 87.9% през 2019 г.

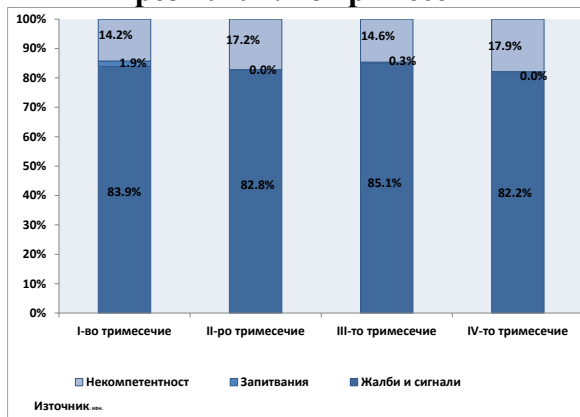
Делът на запитванията варира в диапазон между 7.4% и 0.6% от 2013 г. насам, като постепенно намалява. През 2013 г. дялът им е бил 7.4%, през 2014 г. – 6.3%, през 2015 г. – 6.0%, през 2016 г. – 5.9%, през 2017 г. – 1.5%, през 2018 г. намалява до 0.9%, през 2019 г. се отчита известно нарастване до 1.3%, а през 2020 г. спада до 0.6%. Делът на жалбите, по които институцията не е компетентна, след периода на нарастване до 2015 г., варира в тесни граници до 2018 г. и бележи ръст за 2019 г. и 2020 г. Делът на тези жалби през 2013 г. е 9.6%, през 2014 г. – 11.0%, през 2015 г. – 11.4%, през 2016 г. – 8.6%, през 2017 г. – 7.2%, през 2018 г. съставлява 6.0%, през 2019 г. – 10.8% , а през 2020 г. е 16.1% от общия дял на постъпилите жалби и запитвания.

През 2020 г. съотношението между жалби, запитвания и сигнали, по които институцията не е компетентна, се запазва и по тримесечия. Жалбите от компетентността на КФН представляват 83.9% от всички постъпили жалби през първото тримесечие на 2020 г. През второто тримесечие дялът им е 82.8%. През третото тримесечие нараства до 85.1%, а през четвъртото тримесечие на годината намалява минимално до 82.2%.

Динамиката на броя жалби по некомпетентност през годината не показва ясно очертана тенденция. През първото тримесечие на 2020 г. те са с най-нисък дял, а именно 14.2% от всички постъпили жалби, през второ тримесечие се увеличават до 17.2%, през трето тримесечие са 14.6%, като през

четвъртото тримесечие отново са с дял от 17.9%.

Графика 2. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите, постъпили в КФН през 2020 г. по тримесечия

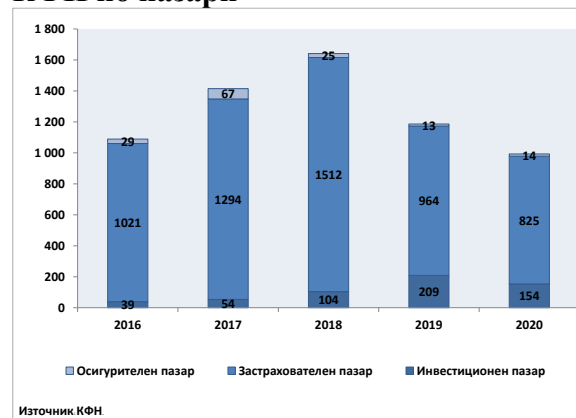
От анализираните, постъпили през 2020 г., 993 броя жалби, по които институцията е компетентна, най-много са жалбите срещу действия на лица, извършващи дейност на застрахователния пазар. Техният брой е 825 броя. Минимален е броят на жалбите, свързани с услугите, предлагани на осигурителния пазар, едва 14 броя. Жалбите срещу действия на лица, извършващи дейност на инвестиционния пазар, са 154 броя.

През 2020 г. спрямо 2019 г. се наблюдава спад на жалбите, касаещи застрахователния пазар, със 139 броя. Тенденция на намаляване на жалбите по линия на осигурителния пазар се наблюдава от 2013 г. насам с едно прекъсване през 2017 г. През 2013 г. броят на жалбите е бил 171, през 2014 г. те са 96, през 2015 г. спадат до 41, през 2016 г. намаляват на 29. През 2017 г. нарастват на 67, като през 2018 г. отново намаляват до 25 броя. През 2019 г. са 13, а през 2020 г. - 14 броя.

За периода 2013 – 2020 г. не може да се очертае ясна тенденция в броя на

постъпващите жалби във връзка с услугите и продуктите, предлагани на инвестиционния пазар, като се наблюдават значителни отклонения в различните години. Техният брой за 2014 г. е 102, за 2015 г. – 92, за 2016 г. – 39, за 2017 г. – 54, през 2018 г. нараства на 104, през 2019 г. - 209, а през 2020 г. намаляват до 154 броя. През последния тригодишен период 2017 – 2020 г., се очертава тенденция към увеличаване броя на постъпилите жалби във връзка с услугите и продуктите, предлагани на инвестиционния пазар. Това увеличение е резултат от нарастване броя на жалбите срещу действия на лица, които нямат лиценз за извършване на дейност за предоставяне на инвестиционни услуги и дейности.

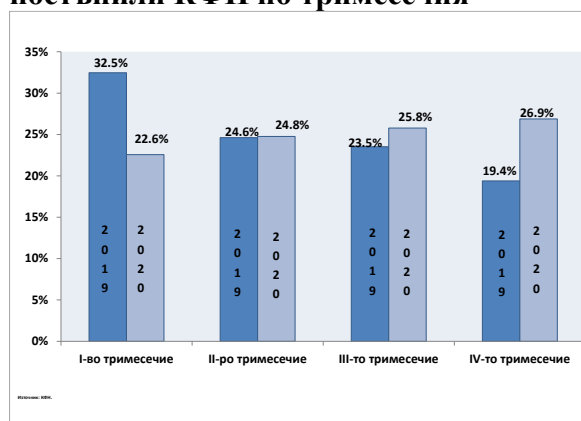
Графика 3. Динамика на жалбите в КФН по пазари

В рамките на 2020 г. по тримесечия не се наблюдава ясно изразена тенденция към увеличаване или намаляване на броя на постъпилите жалби по компетентност. Разпределението им е, както следва: през първото тримесечие на 2020 г. са постъпили 22.6% от жалбите по компетентност за годината. Спрямо същия период на 2019 г. този дял е по-малък. През второто тримесечие на 2020 г.

са постъпили 24.8% от общия брой жалби по компетентност за годината, като спрямо същият период на 2019 г. не се наблюдава съществена промяна. През третото тримесечие на 2020 г. са постъпили 25.8% от жалбите, докато през третото тримесечие на 2019 г. те представляват 23.5%. През четвъртото тримесечие на 2020 г. са постъпили 26.9% от жалбите. За сравнение, през четвъртото тримесечие на 2019 г., дялът е 19.4%.

Графика 4. Динамика на жалбите, постъпили КФН по тримесечия

Жалбите, отнасящи се до застрахователния пазар, представляват най-голямата част от постъпилите жалби по компетентност през 2020 г. – 83.1%. За периода 2013 – 2020 г. това ниво се запазва над 80.0%. За сравнение, дялът на този вид жалби през периода е, както следва: през 2013 г. – 79.0%, през 2014 г. – 82.5%, през 2015 г. – 87.0%, през 2016 г. – 93.8%, през 2017 – 91.4%, през 2018 г. – 92.1%, а през 2019 г.- 81.3%.

Дялът на жалбите от осигурителния пазар в последните няколко години е сравнително малък, като през 2020 г. представляват 1.4% от всички постъпили жалби по компетентност. Дялът се запазва спрямо 2019 г. - 1.1%, през 2018 г. - 1.5%, през 2017 г. – 4.7%, през 2016 г. – 2.7%,

през 2015 г. – 4%, през 2014 г. – 8.5%, а през 2013 г. дялът им е най-голям – 15.2%, когато е регистриран сериозен ръст на жалбите във връзка с прехвърлянето на натрупани средства по партидите на осигурените лица.

Жалбите срещу лица, извършващи дейност на инвестиционния пазар през 2020 г., е 15.5%. През 2019 г. са 17.6% от всички постъпили жалби и бележат ръст спрямо 2018 г., когато техният дял е бил 6.3%. За периода 2013 – 2018 г. не се очертава ясна тенденция в дела на инвестиционните жалби в общо постъпилите в КФН жалби: 3.8% е дялът им през 2017 г., 3.6% през 2016 г., 9% през 2015 г. и 2014 г. и 6.0% през 2013 г.

В КФН постъпват и жалби, свързани с предоставяне на инвестиционни услуги от лица без лиценз за предоставяне на такива. Услугите се предоставят обикновено през електронни платформи, дистанционно, жалбоподателите не са проявили активност, не са направили проверка дали лицата, с които встъпват в договорни отношения, имат право да предоставят инвестиционни услуги и дейности, нямат достатъчно знания за финансовите инструменти, в които са решили да инвестират, не осъзнават рисковете, свързани с предоставянето на паричните си средства. Преобладават парични средства на лица, различни от тези, с които са встъпили в договорни отношения. Често жалбите се подават до КФН от чуждестранни лица, поради свързаност на електронните платформи за търговия по някакъв начин с България, например.

Разпределението на жалбите по сектори се запазва и по тримесечия през 2020 г. През първото тримесечие на 2020

г. делът на жалбите във връзка със застрахователния сектор е 18.3%, през второто тримесечие – 20.4%, през третото тримесечие – 21.4%, а през четвъртото тримесечие – относителният им дял е 23.1%. Жалбите срещу действия на пенсионноосигурителните дружества са с равен относителен дял през всяко тримесечие на 2020 г. Жалбите от инвестиционния пазар са с най-висок относителен дял през второто тримесечие на 2020 г., а с най-нисък – през четвъртото тримесечие на годината.

Таблица 28. Динамика на структурата на жалбите по пазарни сегменти

	2017	2018	2019	2020				2020
				Q1	Q2	Q3	Q4	
Застрахователен пазар	91.4%	92.1%	81.3%	18.3%	20.4%	21.4%	23.1%	83.1%
Инвестиционен пазар	3.8%	6.3%	17.6%	3.8%	4.2%	4.0%	3.4%	15.5%
Осигурителен пазар	2.7%	1.5%	1.1%	0.4%	0.2%	0.4%	0.4%	1.4%

Източник: КФН.

В КФН през 2020 г. са постъпвали и жалби, по които институцията не е компетентен орган. С най-голям дял от жалбите по некомпетентност са жалбите, свързани с кредитни продукти – 27.8%, като част от тях са предоставени от небанкови кредитни институции. На второ място са жалбите, свързани с парични преводи – 4.2%. Жалбите, отнасящи се до спестовни продукти и мобилни услуги, заемат съответно относителен дял от 0.5% и 2.6%, а други – 64.9% от общия брой на всички жалби по некомпетентност.

Таблица 29. Структура на жалбите по некомпетентност

	2019	2020
Кредитни продукти	23.3%	27.8%
Паричен превод	2.7%	4.2%
Спестовни продукти	1.4%	0.5%
Мобилни услуги	0.7%	2.6%
Данъчна сфера	0.0%	0.0%
Други	71.9%	64.9%
	100.0%	100.0%

Източник: КФН.

КФН продължава въведената практика - и през 2020 г. да препраща жалби, по които не е компетентна, към институциите, в чиято компетентност са.

През 2020 г. в КФН са постъпвали жалби по некомпетентност, които са основно от компетентността на една институция в страната. Най-много са жалбите от компетентността на Българска народна банка (БНБ), като техният дял е 61.8%. При 38.2% от жалбите по некомпетентност, компетентен орган е Комисия за защита на потребителите, КРС, Съд, Прокуратура, ДАНС и др.

Таблица 30. Структура на жалбите по компетентни институции, различни от КФН

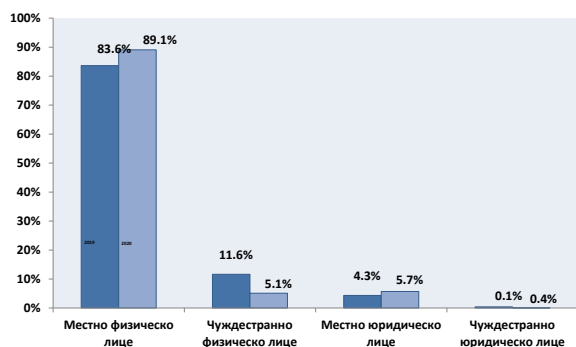
	2019	2020
Българска народна банка	63.7%	61.8%
Национална агенция за приходите	0.0%	0.0%
КРС, КЗП, Съд, Прокуратура, пълна некомпетентност	36.3%	38.2%
	100.0%	100.0%

Източник: КФН.

Анализирайки жалбите на потребители през 2020 г. по правни субекти, може да се каже, че жалбите и запитванията, подадени от местните физически лица, са с най-голям дял от всички постъпили жалби и запитвания – 89.1%. Местните юридически лица са с дял от 5.7%. Чуждестранните физически лица са с дял от 5.1%, а чуждестранните юридически лица – с 0.1%. Намаляване на дела през 2020 г. спрямо 2019 г. се наблюдава при чуждестранните

физически лица - от 11.6% на 5.1%. Лек ръст на дела се отчита при местните юридически лица - от 4.3% за 2019 г. на 5.7% за 2020 г. През 2020 г. се наблюдава увеличение на жалбите до КФН, подавани чрез адвокати.

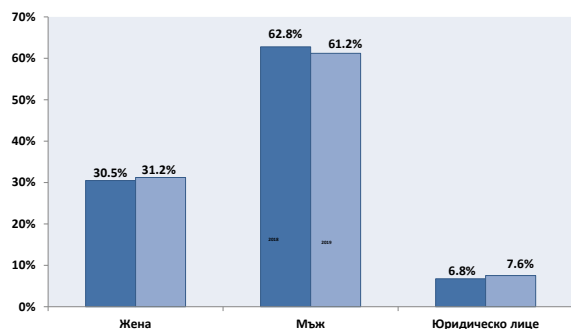
Графика 5. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите по правни субекти

Източник: КФН

Анализът на жалбите от гледна точка на активност при търсенето на правата си на потребители показва, че мъжете доминират над жените. Техният дял през 2020 г. е 61.2% спрямо 31.2% за жените. Жалбоподателите юридически лица са с дял от 7.6% от всички жалби и запитвания. Няма значително изменение спрямо 2019 г., като отново мъжете са по-активни – с дял от 62.8%, а жените са с дял от 30.5%.

Графика 6. Динамика на жалбите, запитванията и сигналите по правен субект и пол

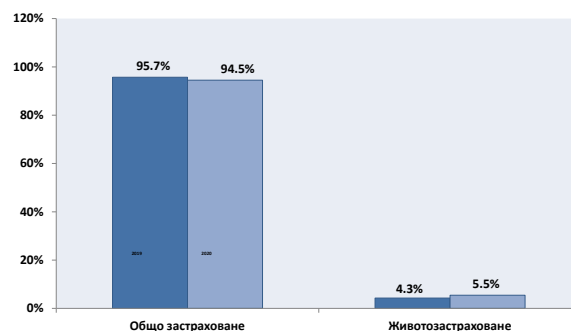

Източник: КФН.

Застрахователен пазар

Тенденцията жалбите, отнасящи се до застрахователния пазар, да са с най-висок относителен дял, се запазва и през 2020 г. Жалбите срещу услуги и продукти, предлагани от общозастрахователните дружества, продължава да заема основна част от постъпилите жалби, отнасящи се до застрахователния сегмент, като делът им е 94.5% през 2020 г. спрямо 95.7% през 2019 г. По-високият дял от жалбите срещу общозастрахователните дружества се дължи на по-големия брой застрахователни договори в общото застраховане. Делът на жалбите, отнасящи се до продукти и услуги, предлагани от животозастрахователните дружества, се увеличавата от 4.3% през 2019 г. до 5.5% през 2020 г. Това увеличение е свързано и със сключването на по-голям брой застрахователни договори в този сектор.

Графика 7. Динамика на жалбите по общо застраховане и животозастраховане

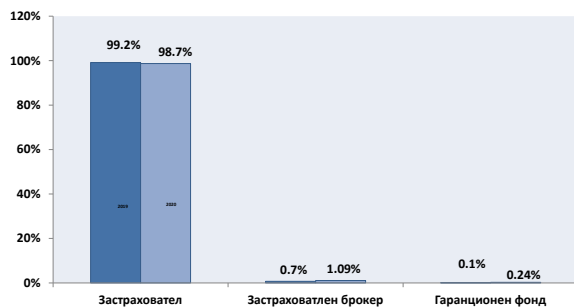

Източник: КФН.

Анализът на жалбите в застрахователния сектор от гледна точка на субекта, срещу когото е подадена жалбата, показва, че най-често жалбоподателите изразяват оплаквания срещу действия на застрахователи. При 98.7% от постъпилите жалби срещу

действия на лица, извършващи дейност на застрахователния пазар, предметът на жалбата касае дейността на застраховател. Делът на тези жалби през 2020 г. е близък до този през 2019 г. (99.2%). През годината, жалбоподателите са подавали оплаквания и срещу действия на застрахователни брокери и Гаранционния фонд, като техният дял е незначителен.

Графика 8. Динамика на жалбите срещу поднадзорни лица, извършващи дейност на застрахователния пазар

Източник: КФН.

Най-често предметът на жалбите, отнасящи се до застрахователния сектор, е свързан с непроизнасяне по претенции по най-масовата застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, в сроковете по КЗ (21.2%). На второ място жалбоподателите изразяват оплаквания срещу отказ за изплащане на обезщетение по застраховка „КАСКО“ (13.6%). На трето място, с 8.2% са жалбите, в които жалбоподателите възразяват срещу отказ за изплащане на обезщетение по „Гражданска отговорност“ на автомобилистите. Жалбоподателите възразяват и срещу некоректни практики от страна на застрахователите, непроизнасяне по заведена застрахователна претенция по застраховка „КАСКО“ в сроковете по КЗ, несъгласие с размера на изплатеното

обезщетение по застраховки „КАСКО“ и „Гражданска отговорност“ на автомобилистите, както и по застраховка „Имущество“, по застраховка „Живот“, по застраховка „Злополука“ и по здравна застраховка.

За сравнение, и през 2019 г. най-честият предмет на жалбите, отнасящи се до застрахователния сектор, е срещу непроизнасяне по застрахователни претенции по застраховка „Гражданска отговорност“ на автомобилистите в сроковете по КЗ.

Графика 9. Разпределение на жалбите в застрахователния пазар по предмет на жалбата през 2020 г.

Източник: КФН.

Осигурителен пазар

Некоректни практики от осигурителни посредници е най-честият предмет на жалбите, отнасящи се до осигурителния пазар през 2020 г. Техният дял е 35.7% от всички постъпили жалби във връзка с осигурителния пазар. На второ място са несъгласие с размера на натрупаните средства (21.4%), а на трето място с 14.3% са жалбоподателите, които изразяват оплакване срещу искане за прекратяване на процедурата или отказ от прекратяване на процедурата по прехвърляне на средства от един ФДПО в друг.

За сравнение, през 2019 г. искане за прекратяване на процедурата или отказ от прекратяване на процедурата, е най-честият предмет на жалба, свързана с осигурителния пазар.

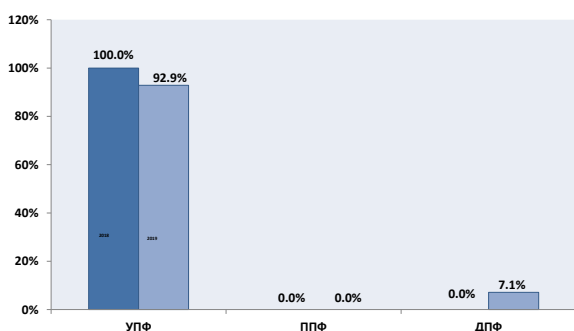
Графика 10. Разпределение на жалбите на осигурителния пазар по предмет на жалбата през 2020 г.

Източник: КФН

Тенденцията жалбите, отнасящи се до осигурителния пазар, основно да са свързани с универсален пенсионен фонд (УПФ) се запазва и през 2020 г. Делът им е 92.9% от всички постъпили жалби по отношение на осигурителния пазар. Този преобладаващ дял е обясним, защото всички работещи, родени след 31.12.1959 г., се осигуряват в УПФ. За 2020 г. има само една жалба касаеща ДПФ.

Графика 11. Разпределение на жалбите на осигурителния пазар по вид фондове

Източник: КФН.

Инвестиционен пазар

Значителна част от постъпващите жалби, отнасящи се до инвестиционния пазар, са с предмет извършване на инвестиционни услуги от дружества без получен лиценз за извършване на дейност. В тази връзка, КФН насочва своите усилия към предприемане на действия за ограничаване предлагането на инвестиционни услуги от дружества без лиценз и осигуряване на конкурентна среда за развитие на инвестиционния бизнес при адекватна защита на инвеститорите. На официалната интернет страница на Комисията се публикуват предупреждения и е наличен списък с лица, за които е установено, че извършват инвестиционна дейност без лиценз, сезират се съответните правоохранителни органи.

От анализа на постъпилите жалби се наблюдава тенденция на засилена активност при предлагането на инвестиционни продукти от разстояние – по телефона или чрез електронни платформи, както и на сложни финансови инструменти, които са трудно разбираеми от потребителите на дребно и за които, съгласно законовите изисквания, трябва да се прави преценка за уместност и целесъобразност на финансовата услуга.

През 2020 г. най-много жалби от инвестиционния пазар са срещу действия на дружества без лиценз, много от които не са със седалище в България. Техният дял през 2020 г. възлиза на 74.0%. На второ място през 2020 г. са жалбите срещу инвестиционни посредници или лица, предоставящи инвестиционни услуги и продукти (19.5%), а на трето място са

жалбите, свързани с управляващите дружества (3.9%).

През 2020 г. спрямо 2019 г. се наблюдава спад на жалбите, свързани с публични дружества, от 5.4% на 2.6%. Основният предмет на тези жалби е свързан с търговите предложения, в частност срещу цената на търговото предложение. Противоположна динамика се отчита при жалбите, свързани с дейността на управляващите дружества, като делът им се увеличава до 3.9% през 2020 г. от 0.6% през 2019 г.

Графика 12. Разпределение на жалбите срещу поднадзорни лица, извършващи дейност на инвестиционния пазар

Източник: КФН

Резултати от обработката на жалби, сигнали и запитвания в КФН

Комисията за финансов надзор регистрира и разглежда всяка жалба, сигнал или запитване, които постъпват в институцията. При разглеждането на всеки конкретен случай се извършва детайлна проверка, изискват се от лицата, срещу които е подадена жалбата, обяснения и относими документи по случаите, както и допълнителни документи. В хода на извършване на проверката се предприемат необходимите действия и мерки в случаите на констатирано нарушение на законите

изисквания от страна на поднадзорните лица, като се съставят актове за установяване на административни нарушения, прилагат се принудителни административни мерки, дават се указания.

От анализа на отговорите до жалбоподателите срещу действия в застрахователния пазар се установява, че при част от случаите на потребителя на застрахователни услуги се предоставя съвет, като се посочва възможността същият да защити правата си чрез секторна помирителна комисия за извънсъдебно решаване на спорове или чрез съда, в случай че КФН няма правомощия за предприемане на действия. При 20% от случаите се отчита изплащане на застрахователно обезщетение след подаване на жалба до КФН, а при 51.8% на жалбоподателите се предоставя конкретна информация, която е относима към изложеното в жалбата и е в помощ на жалбоподателите.

Много често жалбите на потребителите, подадени в КФН, са с предмет гражданскоправен спор между жалбоподателя и поднадзорното лице, който е извън компетенциите на КФН, и който следва да бъде отнесен за разглеждане и решаване от секторна помирителна комисия по извънсъдебен път или от компетентния съд съгласно действащото законодателство.

Комисията за финансов надзор в отговорите по жалбите регулярно информира лицата, подали жалби срещу поднадзорни на КФН лица, за възможността за извънсъдебно решаване на спорове с оглед запознаване на потребителите с възможността за

решаване на спорове в по-кратки срокове и без разходи.

През 2020 г. се наблюдава относително запазване дела на случаите, когато се стига до изплащане на обезщетение след подаване на жалба до КФН. Това доказва ефективността на институцията при осъществяване на функцията ѝ по защита на потребителите на инвестиционни, застрахователни и осигурителни услуги. Ефективността на действията на Комисията се потвърждава и от нарастващия брой жалби, подавани от адвокати.

В случаите, когато при извършване на проверка по жалба се констатира нарушение на нормативните разпоредби, КФН предприема действия по ангажиране на административнонаказателната отговорност на поднадзорните лица чрез съставяне на актове за установяване на административно нарушение и издаване на наказателни постановления, както и чрез прилагане на принудителни административни мерки. При необходимост КФН също сезира правоохранителните органи.

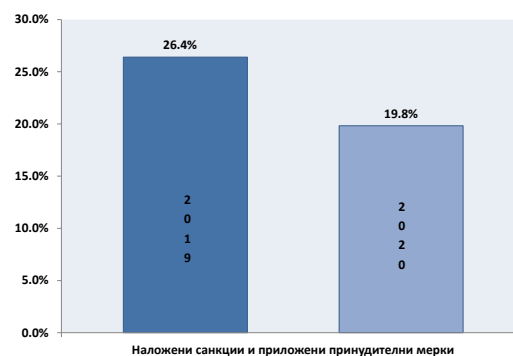
Графика 13. Структура на предприетите действия в отговор на постъпили жалби, запитвания и сигнали в КФН

В резултат на извършени проверки през 2020 г. се наблюдава спад на случаите, в които се налагат санкции и се прилагат принудителни административни мерки спрямо поднадзорни лица, като делът им спада до 19.8% от всички постъпили жалби по компетентност спрямо 26.4% през 2019 г. Това намаляване може да се обясни с дисциплиниране на пазара.

Анализът на изготвените отговори по жалбите и запитванията, както и на предприетите действия от КФН във връзка с жалбите, показва положителния ефект от действията на регулатора. В много от случаите, исканията на жалбоподателите – физически и юридически лица, са били удовлетворени.

Графика 14. Наложени санкции и принудителни административни мерки по повод постъпили жалби

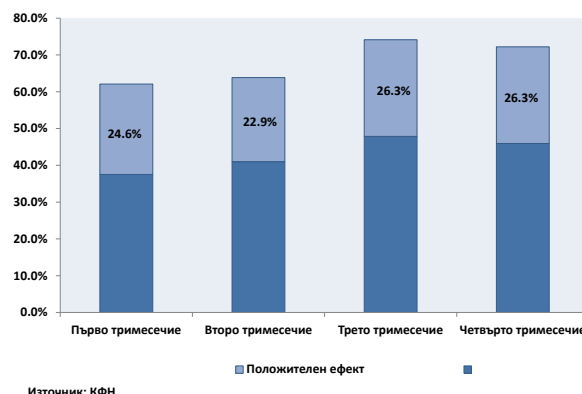

При 19.8% от жалбите и запитванията през 2020 г. се наблюдава положителен ефект от действията на КФН при разглеждане на постъпилите жалби, което е част от дейността по защита интересите на потребителите на небанкови финансови услуги.

През 2020 г., най-висок дял на положителния ефект се отчита през третото и четвъртото тримесечие на

годината – 26.3%, а най-нисък през второто тримесечие на годината – 22.9%.

Графика 15. Ефект от дейността на КФН при защита интересите на потребителите на небанкови финансови услуги

5.3. Политика на финансова грамотност

През 2020 г, независимо от епидемиологичната обстановка, свързана с разпространението на COVID-19, Комисията за финансов надзор успя да се адаптира дигитално, за да продължи да участва в различни форуми: конференции, семинари, работни срещи и образователни инициативи. Основната посока и цел бяха насочени към защита на потребителите и повишаване на финансовата грамотност на различни обществени групи, като това се осъществи в партньорство както с държавни институции, така и с неправителствени организации, чиято дейност е в областта на финансовото образование.

През 2020 г. Комисията за финансов надзор заедно с Министерство на образованието и науката и фондация „Атанас Буров” организира за 18-ти пореден път образователната програма за ученици на тема „Небанковият финансов сектор в България”.

За първи път програмата се проведе изцяло в онлайн формат. Трите уебинара бяха на 2, 9 и 16 октомври. В съчетание между теоретична и практическа част, всеки ден от обучението беше посветен на един от небанковите пазари, а лектори бяха опитни експерти от КФН и бизнеса. Проведени бяха виртуални посещения на пенсионноосигурително и застрахователно дружество, финансова група и Българската фондова борса. Участниците се запознаха в детайли с мисията и дейността на Комисията за финансов надзор, в ролята ѝ на регулатор на небанковия финансов сектор. В програмата участваха 26 ученици от XI-ти клас и 7 учители от средните професионални училища с икономически и финансов профил от градовете Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Видин, Горна Оряховица, Гоце Делчев, Кюстендил, Кърджали, Монтана, Пазарджик, Петрич, Попово, Пловдив, Разград, Русе, Свищов, Силистра, Сливен, Смолян, София, Търговище, Стара Загора, Разград и Хасково. Основната цел на образователната програма е учениците от средните професионални училища в България да получат ценни знания за финансовия сектор, за управлението на личните финанси, както и за спецификата на дейността на Комисията за финансов надзор.

Комисията предприе активни действия, насочени към анализ и наблюдение на финансовите иновации в небанковия финансов сектор. На 10 и 11 септември 2020 г., представители на КФН взеха участие в поредния модул от FIN-TECH проекта на Икономическия университет – Варна на тема „Изкуствен интелект, пазарен риск и робо съвети”. Бяха дискутирани въпроси за използването на изкуствения интелект при предоставянето на робо инвестиционни съвети и при формирането на инвестиционно портфолио, модели за управление на портфолио от криптовалути и връзката им с Forex търговията.

Всички инициативи на КФН в областта на защитата на потребителите на финансови услуги и повишаването на финансовата грамотност на българските граждани са насочени към повишаване на доверието на потребителите в небанковите пазари и утвърждаване на важната роля, която КФН изпълнява за стабилност и сигурност на тези пазари.

6. Стратегия за наблюдение на финансовите иновации

В среда на непрекъснато динамично развитие на пазара на финансови иновации в световен мащаб, в това число и на европейско ниво, и в изпълнение на приетата от КФН Стратегия за наблюдение на финансовите технологии (FinTech) в небанковия финансов сектор (2018 – 2020 г.), през 2020 г. Комисията за финансов надзор предприе редица инициативи с цел наблюдение на финансовите иновации, мониторинг на осигурителния, инвестиционния и застрахователния пазар, относно използваните финансови иновации, подсигуриране защитата на правата на инвеститорите и потребителите на иновативни услуги, и популяризиране на своята дейност в областта на иновациите.

С оглед повишаване информираността на експертите в Комисията с развитието и тенденциите във финансовите иновации през 2020 г., както и за запознаване с иновативните продукти, предлагани на финансовите пазари, експерти присъстваха на всички ключови форуми, свързани с финансовите иновации, а именно: FinTech Summit 2020, 6th Lux FinTech Conference относно платформи за дигитални финанси, Blockchain, частни и публични крипто валути; 22nd IOSCO Seminar Training Program, Virtual Program, относно RegTech/SupTech; обучение на Икономически университет – Варна - SUP-TECH 2 относно финансовите иновации в рамките на съвместен партньорски проект с КФН.

Експерти на КФН са включени и работят активно и в работните групи за иновации на европейските надзорни органи ESMA и EIOPA, като същите взеха и участие в семинари, организирани по темата.

С цел мониторинг на развитието на пазара, анализ на тенденциите и констатиране на рисковете, през 2020 г. КФН проведе две проучвания на пазара на финансови иновации, като за целта бяха разработени специални въпросници, насочен към поднадзорните на Комисията лица.

В първото проучване, относно използването на финансовите иновации от поднадзорните лица през 2020 г. и проследяване отражението на кризата в следствие на COVID-19, взеха участие 103 поднадзорни лица: 15 управляващи дружества, 7 публични дружества, 40 застрахователни брокера, 4 АДСИЦ (дружества със специална инвестиционна цел), 13 застрахователни дружества, 18 инвестиционни посредника и 6 пенсионноосигурителни дружества.

Второто проучване беше с акцент върху използването на облачните услуги от поднадзорните на Комисията лица, т.к. са от основно значение за обособяването на истински, конкурентен и единен пазар на данни за потребителите. Същите са ключова цел, залегнала в Стратегията за данни на Европейската комисия, Цифровата стратегия, Индустриалната стратегия и Плана за възстановяване на Европейския съюз (ЕС), според които следва да бъде осигурен достъп до по-защитени, устойчиви, оперативно съвместими, екологични и масивни облачни инфраструктури и услуги за бизнеса.

В проучването взеха участие общо 113 дружества, от които 35 дружества, функциониращи на инвестиционния пазар (инвестиционни посредници, публични дружества, управляващи дружества и дружества със специална и инвестиционна цел), 76 застрахователни компании и 2 пенсионноосигурителни дружества.

Група експерти изготвиха анализ на постъпилите отговори в двете проучвания, като в резултат бяха направени предложения с цел оптимизиране на действията на Комисията в областта.

През 2020 г. Комисията допусна и разгледа в рамките на изградения механизъм за сътрудничество с бизнеса – Иновационния център (Innovation hub), конкретни запитвания от български и чуждестранни дружества във връзка с регулаторната рамка и приложимото право към конкретните казуси.

В изпълнение на мерки за постигане на стратегията за финансовите иновации бяха предприети действия във връзка с подготовка и организация за участие на експерти от КФН във форум за обсъждане на дигиталната стратегия на ЕК, организирана от Българска финтех асоциация съвместно с дирекция FISMA към ЕК - Webinar Digital Finance Outreach, както и участие в Webinar Digital Finance Outreach.

Експерти взеха участие в конферентен разговор за предлаган от люксембургска фирма иновационен продукт за обработка и съхранение на база данни, като връзката между фирмата и КФН е по препоръка на ЕК. Проектът “Complaine watch” е свързан със събиране и обработване на информация на база данни, натрупвана в надзорните органи на ЕС, постъпила при тях във връзка с надзорните им функции по обработка и отговори на жалби на ползватели на финансови услуги.

7. Международна дейност и сътрудничество

7.1. Европейско измерение

Комисията за финансов надзор, в качеството ѝ на участник в Европейската система за финансов надзор (ESFS), е активно ангажирана в дейностите на Европейските надзорни органи (ESMA и EIOPA) с цел асоциирането на българския небанков сектор към единния европейски финансов пазар. КФН е част от управленските органи и взема участие в заседанията на съветите на Европейския орган за ценни книжа и пазари (ESMA) и Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (EIOPA), като подпомага дейностите им и чрез участието на експертно ниво в работните комитети и групи, създадени към тях. Освен това КФН участва, като член без право на глас, в заседания на Европейския съвет за системен риск (ESRB) и си сътрудничи с Европейския банков орган (EBA).

Основни акценти в работата на ESMA

Основна мисия на Европейския орган за ценни книжа и пазари (ESMA) продължава да бъде засилване на защитата на инвеститорите и насърчаване на стабилни финансови пазари. ESMA постига своята мисия чрез четири дейности:

- оценка на рисковете за инвеститорите, пазарите и финансовата стабилност;
- създаване на единни правила за финансовите пазари в ЕС;
- надзорна конвергенция;
- директен надзор на конкретни финансови субекти.

В тази връзка, в началото на 2020 г., ESMA публикува своите стратегически приоритети за периода 2020-2022 г. Тези приоритети са създадени на фона на променящ се пейзаж за ESMA, включително изместване на фокуса на регулирането към надзор и хармонизирано прилагане на законодателството на ЕС, както и на продължаваща необходимост от развитие на капиталовите пазари на ЕС, подсилена от напускането на най-големия капиталов пазар на ЕС, този на Обединеното кралство. Стратегическите цели, които си е задава ESMA за периода, основани на нейните основни четири дейности, са следните:

- оценка на рисковете като отправна точка за избор на приоритетите на ESMA;
- по-голям фокус върху рисковете на дребните инвеститори – координиране на инициативите на националните компетентни органи в областта на финансовата грамотност и образование, анализиране на лошите практики и разходите във връзка с покупка на финансови продукти, координиране на инициативи по „тайно пазаруване” в ЕС, непоколебимост в използването на правомощията си за спиране на продажбите на определени финансови продукти;
- ESMA като център за данни на пазарите на ценни книжа в ЕС в глобален контекст;
- насърчаване сближаването на надзора чрез фокусиране върху надзорните резултати, използвайки иновативни инструменти;
- съставяне на надзорни приоритети чрез идентифициране на най-съществените рискове и събиране на данни;

- увеличаване на броя на партньорските проверки с цел постигане на по-голямо сближаване на надзорите в ЕС;

- риск-базиран директен надзор, фокусиран върху резултати с дългосрочно въздействие, над централни съконтрагенти от трети държави, критични бенчмаркове (от 1.01.2022 г.), бенчмаркове от трети държави (от 1.01.2022 г.), доставчици на услуги за докладване на данни (от 1.01.2022 г.), регистри на секюритизации, сделки за финансиране с ценни книжа, регистри на трансакции и агенции за кредитен рейтинг.

Приоритетите на ESMA за 2020 г., групирани по основните ѝ дейности са, както следва:

- надзорна конвергенция - засилване на правомощията за сближаване въз основа на новия регламент за ESMA, като същевременно се гарантира последователност при прилагането на MiFID II/MiFIR за вторичните пазари; представяне и цена на инвестиционните продукти на дребно; улесняване на надзора на ESMA, основан на събирането на данни за сектора;

- оценка на рисковете - публикуване на годишни статистически отчети, базирани на данни за EMIR, AIFMD и MiFID II; насърчаване на сътрудничеството по анализ на риска;

- единен правилник – прилагане на Плана за действие на Съюза за капиталови пазари, Плана за действие по отношение на финансовите технологии и Плана за действие за устойчиво финансиране; разработване на необходимите правила съгласно EMIR 2.2 и преглед на MiFID II/MiFIR;

- директен надзор - надзор на агенциите за кредитен рейтинг, регистрите за трансакции, регистрите съгласно Регламента за секюритизацията и Регламента за сделките за финансиране с ценни книжа (SFTR), централни съконтрагенти от трети държави и систематично важни централни съконтрагенти.

Съгласно измененията в регламента на ESMA, влязли в сила на 01.01.2020 г., органът е длъжен да изготви до два значими за целия Съюз приоритета, които отразяват бъдещите промени и тенденции. Националните компетентни органи са задължени да вземат предвид тези приоритети, когато съставят работните си програми и да уведомят за това ESMA. ESMA обсъжда съответните дейности на компетентните органи през следващата година и изготвя заключения относно изпълнението на тези приоритети и възможните последващи действия, които могат да включват насоки, препоръки към компетентните органи и партньорски проверки в съответната област.

През месец ноември 2020 г. бяха одобрени и публикувани два общи надзорни приоритета, съгласно които конкретните теми, по които КФН следва да предприеме надзорни действия през 2021 г. и които ще се координират от ESMA, са:

1. разходи и такси, начислявани от управители на фондове; и
2. подобряване на качеството на данните за прозрачност, докладвани съгласно MiFIR.

Допълнително, ESMA активно работи по темата за устойчивото финансиране чрез набор от приоритетни действия, целящи да интегрират съображенията за околната среда, социалната политика и управлението (ESG) като част от инвестиционната верига.

В качеството си на европейски регулатор, ESMA продължи упорито и благоразумно своята работа, за да подкрепи плавното и устойчиво изтегляне на Обединеното кралство от

Европейския съюз. Надзорният орган се стреми да осигури подходящо регулаторно и надзорно покритие на дружествата от трети страни.

Насоки на ESMA

През отчетната година, ESMA продължава да е сериозно ангажиран по отношение на задължението за изготвяне на насоки, като целта е те да подобрят защитата на инвеститорите в ЕС. Насоките доразвиват основни норми от законодателството на ЕС, за да се хармонизира прилагането му във всички държави членки.

През 2020 г., в КФН са сформирани работни групи за разглеждане на общо 5 насоки на ESMA, в резултат на което КФН декларира **пред ESMA спазване на следните Насоки:**

Насоки за сценариите, използвани при стрес тестовете, съгласно чл. 28 от Регламента относно фондовете на паричния пазар

Адресати са националните компетентни органи, както и фондовете на паричния пазар и лицата, управляващи тези фондове, определени в Регламент (ЕС) 2017/1131 на Европейския парламент и на Съвета относно фондовете на паричния пазар (Регламент за ФПП).

С тях се определят общи референтни параметри за сценариите, използвани при стрес тестовете, които да бъдат включени в стрес тестовете на ФПП, извършвани в съответствие с чл. 28 от Регламента относно ФПП.

Целта им е да се гарантира общо, уеднаквено и последователно прилагане на разпоредбите в чл. 28, параграф 1 от Регламента относно ФПП, като определят общи референтни параметри за сценариите, използвани при стрес тестовете.

Насоки за стандартизираните процедури и протоколите за съобщения по чл. 6, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 909/2014

Адресати на Насоките са инвестиционните посредници и компетентните органи на инвестиционните посредници.

Насоките се прилагат по отношение на изискванията по чл. 6, параграф 2, и по-специално на стандартизираните процедури и стандартите за съобщения, които следва да се използват за постигане на съответствие с чл. 6, параграф 2, втора алинея от Регламент (ЕС) № 909/2014.

Целта на тези насоки е да се установят последователни, ефикасни и ефективни надзорни практики в рамките на ЕСФН и да се осигури общо, уеднаквено и последователно прилагане на чл. 6, параграф 2, втора алинея от Регламент (ЕС) № 909/2014, допълнен с чл. 2 от Делегиран регламент (ЕС) 2018/1229 на Комисията.

Насоки относно докладването пред компетентните органи съгласно чл. 37 от Регламента за ФПП

Адресати на насоките са компетентните органи и фондовете на паричния пазар (ФПП) и за лицата, управляващи ФПП, по смисъла на Регламента за ФПП.

Насоките се прилагат във връзка с чл. 37 от Регламента за ФПП и образеца за отчитане в приложението към Регламента за изпълнение относно докладването.

Целта на насоките е да се установят последователни, ефикасни и ефективни надзорни практики и да се гарантира общо, единно и последователно прилагане на чл. 37 от Регламента за ФПП и Регламента за изпълнение относно докладването.

Насоки относно таксите за постигнати резултати в ПКИЩК и в определени видове АИФ

Адресати на насоките са управителите и компетентните органи.

Целта им е да насърчават по-голямо сближаване и стандартизация в областта на таксите за постигнати резултати и да насърчават сближаването на надзора от страна на компетентните органи. По-специално те имат за цел да гарантират, че моделите на такси за постигнати резултати, използвани от управляващите дружества, са в съответствие с принципите за честна и лоялна дейност при изпълнението на тяхната стопанска дейност и за използване на необходимите умения, грижа и внимание в най-добрия интерес на фонда, който управляват, по такъв начин, че да се избегнат неоправдани разходи за фонда и неговите инвеститори. Те също така имат за цел да се установи общ стандарт във връзка с оповестяването на таксите за постигнати резултати на инвеститорите.

Партньорски проверки

Съгласно измененията в регламента на ESMA, влязли в сила на 01.01.2020 г., органът започва да изготвя двугодишен план за партньорските проверки (ПП) на националните компетентни органи (НКО), който следва да се гласува от Съвета на надзорниците и да се публикува. Той отразява извлечените поуки от предходни процеси на партньорски проверки, като представлява отделна част от годишната и многогодишната работна програма. Последващите действия след приключване на партньорската проверка вече са регламентирани – 2 години след приключването на всяка партньорска проверка ще се провежда проследяване на изпълнението на дадените препоръки до съответните НКО и ще бъде извършвана оценка на изпълнението.

В тази връзка, Съветът на надзорниците на ESMA обсъди и одобри „Работен план за партньорските проверки за 2021-2022 г.” Работният план е разделен на следните категории:

- Задължителни ПП – такива, които са предвидени по закон;
- Дискреционни ПП – по преценка на борда на ESMA;
- Бързи (fast track) – в случай на спешни или непредвидени събития могат да се извършат допълнителни партньорски проверки извън плана.

Планът може да бъде достъпен на следния линк:

https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma20-95-1273_2021_annual_work_programme.pdf

През 2020 г. ESMA проведе **Партньорска проверка относно спазването на Насоките на органа относно прилагане на стандартите за финансова информация (GLEFI) от германските надзорни органи**. На 25 юни 2020 г. Европейската комисия поиска от ESMA да проведе фактологичен анализ на събитията, довели до колапса на Wirecard AG

– финтех компания, включена в индекса German DAX 30. В резултат на това ESMA стартира партньорска проверка относно надзора на финансовата информация, съгласно Директивата за прозрачността (Директива 2004/109/ЕО) и Насоките на органа по прилагане на стандартите за финансова информация (GLEFI). Тази проверка се фокусира върху надзорните действия на германските надзорни органи, които имат компетенции в този случай. Пълният доклад по тази проверка може да бъде достъпен на следния линк:

https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma42-111-5349_fast_track_peer_review_report_-_wirecard.pdf

Основни акценти в работата на ЕИОРА

Европейският орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване (ЕИОРА) съсредоточава работата си в дейности, които да допринесат за постигането на визия на надежден надзорен орган. Основните цели на институцията са свързани с управлението на бизнеса, надзорната конвергенция и финансовата стабилност. ЕИОРА прилага метод за приоритизиране на своите дейности, за да идентифицира най-важните области на работа за годината.

Сред основните фокус теми, по които работи ЕИОРА през 2020 г., са дигитализацията и устойчивите финанси. ЕИОРА следи развитието на новите технологии и тяхното използване, като идентифицира последиците за надзорните органи, индустрията и потребителите. Що се отнася до устойчивото финансиране, ЕИОРА се старая да гарантира, че екологичните, социалните и управленските (ESG) фактори се отразяват в приноса по прегледите на съответните регулации.

Сред основните приоритети за ЕИОРА през 2020 г. са:

- SupTech - проучване на използването на технологията от надзорните органи за предоставяне на иновативни и ефективни надзорни решения, които да поддържат по-гъвкава и отзивчива система за надзор;
- Мониторинг на развитието на пазара и развитието на новите технологии - оценка и разглеждане на надзорни и регулаторни въпроси, произтичащи от използването на технологии като DLT/Blockchain и изкуствен интелект (AI);
- Кибер устойчивост на застрахователния пазар - сигурност и управление, насърчаване на сближаване на надзора, както и сътрудничество и обсъждане на всички кибер области;
- Създаване на стабилен пазар на кибер застраховане като средство за дигитална икономика;
- Устойчиви финанси - определяне на основните области на надзор и насърчаване на сближаването на надзора при оценката на рисковете по отношение на ESG факторите.

ЕИОРА си постави няколко важни цели през 2020 г.:

- Подобряване на регулацията и надзора по отношение на управлението на бизнеса
- ЕИОРА работи за осигуряването на принос към прегледа както на IDD, така и на PRIIPs рамките, в допълнение към регулаторната работа по REPP и устойчивите финанси.

Сближаването на надзора е приоритет, като все повече се задълбочава развитието на платформите за сътрудничество, цели се да се провеждат посещения в държави и работа с националните компетентни органи по главите за поведение от Надзорните наръчници.

- Конвергенция, свързана с висококачествен пруденциален надзор в целия ЕС

ЕЮРА продължава работата си по прегледа на Платежоспособност II, като се обръща специално внимание на прилагането на принципа на пропорционалност и усилията се съсредоточават върху ефективността на дългосрочните мерки, аспектите на неликвидните задължения, както и включването на макропруденциални елементи.

Освен това европейският регулаторен орган е подготвен за предприемането на регулаторни действия във връзка с оттеглянето на Обединеното кралство от ЕС. ЕЮРА изиграва решаваща роля за насърчаването на конвергентно прилагане на рамката на IORP II и ще наблюдава надзорните аспекти на трансграничните IORPs.

ЕЮРА работи за подобряване на използването и качеството на надзорната информация чрез ефективни стандартизирани механизми за обмен, централизирани проверки на качеството и своевременно предоставяне на бизнес проучване.

ЕЮРА се съсредоточава върху подобряването на използването на централна база данни за предоставяне на ценни доклади на националните компетентни органи, повишаване на качеството и сближаването на надзора. Сред основните цели за европейския регулатор през 2020 г. е да се гарантира, че инфраструктурата на информационните технологии на ЕЮРА поддържа темпото с променящия се кибер риск.

Европейският застрахователен сектор има голямо трансгранично измерение, което означава, че качеството на националния надзор вече не е само национален въпрос, а европейски въпрос. Необходим е по-силен и координиран надзор. Поради завършването на процеса по Съюза на капиталовите пазари, ключови инициативи като РЕПР имат важна роля за ЕЮРА.

През 2020 г. европейският орган си постави за цел да продължи да укрепва трансграничния надзор - улесняване на сътрудничеството между страните по трансгранични случаи и консенсус относно рисковете чрез индикатори за ранно предупреждение.

- Укрепване на финансовата стабилност на застрахователния и пенсионния сектор

Предизвикателните пазарни условия и средата с висок политически риск налагат засилено наблюдение на риска на ниво ЕС, насочено към ранно идентифициране и предлагане на смекчаващи действия за стабилността на застрахователния и пенсионния сектор.

ЕЮРА работи за непрекъснатото развитие и подобряване на основните продукти за финансова стабилност, с особен акцент върху интегрирането на новополучените данни за пенсиите и възникващи рискове като кибер рискове и техниките им за смекчаване/управление, както и фокус върху ESG факторите.

ЕЮРА поставя акцент в дейността си и върху създаването на методологична рамка за използване на новополучените данни за пенсиите - за да обогати мониторинга и оценката за рисковете за финансова стабилност, европейският надзорен орган цели подобряване на своята рамка чрез интегриране на данните за пенсиите.

През 2020 г. ЕЮРА съсредоточи усилията си и върху подобряването на достъпността на данните в областта на надеждния анализ на риска и статистиката - прозрачността, доверието и увереността на застрахователния сектор могат да бъдат постигнати чрез по-лесно достъпното предоставяне на надеждна и актуална информация.

- Ефективно и ефикасно управление на мандата на ЕЮРА, като същевременно адаптиране към новите приоритети и изисквания

ЕЮРА търси допълнителна ефективност в административните процеси, включително чрез по-широкото прилагане на електронната администрация. Освен това поддържа усилия за корпоративна социална отговорност, по-специално в областта на околната среда, чрез проактивен подход към екологични резултати, базиран на прилагането на системата за управление и одит на околната среда на Европейската комисията (EMAS).

С цел да гарантира, че ЕЮРА е гъвкава в реакцията си към промените и работи възможно най-ефективно и ефикасно, органът се стреми към непрекъснато подобряване на функционирането на своите процеси, включително автоматизация и цифровизация.

ЕЮРА работи също така и по постоянния си ангажимент да действа като отговорна международна организация, включително има амбицията да намали въздействието върху околната среда и да спести ресурси и разходи, в открит диалог със служителите и заинтересованите страни.

През 2020 г. светът се изправи пред изключителното предизвикателство COVID-19, което причини значителни сътресения в икономиката, бизнеса и хората. През цялата година ЕЮРА работи в тясно сътрудничество с националните надзорни органи, за да смекчи въздействието на пандемията върху застрахователния и професионалния пенсионен сектор в Европа. Бяха въведени мерки, които целяха да помогнат на застрахователите да се съсредоточат върху осигуряването на непрекъснатост на бизнеса и да продължат да обслужват своите клиенти. Беше поставен фокус върху това, всички икономически участници да работят заедно, за да може застрахователния и пенсионния сектор да излязат от кризата с най-малките възможни последици.

Насоки на ЕЮРА

През отчетната година КФН прие със свое решение, намерение да спазва в надзорната си практика и следните насоки на ЕЮРА:

Насоки за възлагане на дейности на доставчици на облачни услуги

Целта на насоките е предоставяне на напътствия на застрахователните и презастрахователните дружества относно начина, по който следва да се прилагат разпоредбите за възлагане на дейности на външни изпълнители, посочени в Директива 2009/138/ЕО2 (директива „Платежоспособност II“) и в Делегиран регламент (ЕС) № 2015/35 в случай на възлагане на дейности на доставчици на облачни услуги.

Адресати на насоките са компетентните органи, които следва да предоставят напътствия за това как застрахователните и презастрахователните дружества следва да прилагат изискванията за възлагане на дейности на външни изпълнители, предвидени в

посочените по-горе правни актове в контекста на възлагането на дейности на доставчици на облачни услуги, както и дружествата, които възлагат тези дейности.

Партньорски проверки

През 2020 г. ЕЮРА проведе две партньорски проверки:

Партньорска проверка по прилагане на Решението за сътрудничеството на застрахователните надзорни органи

Засилената трансгранична активност на вътрешния пазар на ЕС предполага силно, тясно и навременно сътрудничество между надзорните органи. Проверката се фокусира върху спазването на Решение на ЕЮРА относно сътрудничеството на органите за застрахователен надзор (ЕЮРА-BoS-17/014), което е основен инструмент за засилване на това сътрудничество и спомага за изграждането на обща надзорна култура.

В партньорската проверка са анализирани практиките сред НКО в редица области, по-специално: ефективното прилагане на решението (чрез вътрешни правила или процедури); случаи на лицензиране на ново предприятие, което ще осъществява дейност в друга държава членка; процесът на уведомяване за свобода на предоставяне на услуги и свобода на установяване; непрекъснатост на надзора; съхранение на данните и запазване на цялата необходима информация относно трансграничните дейности.

Пълният текст на доклада може да бъде достъпен на следния линк:

https://www.eiopa.europa.eu/content/peer-review-regular-supervisory-report_en

Партньорска проверка относно редовния надзорен отчет

Важно е, националните компетентни органи да прилагат последователен подход към застрахователните предприятия и тяхната надзорна отчетност. Това помага да се гарантира, че в Европа има еднакво ниво на надзор, което от своя страна защитава потребителите и допринася за стабилността на финансовата система.

В тази ПП не са идентифицирани най-добри практики, тъй като чл. 312 от Делегиран регламент (ЕС) 2015/35 на Комисията от 10 октомври 2014 г. за допълнение на Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност предвижда голяма степен на гъвкавост при прилагане на нормата. ЕЮРА обаче идентифицира някои солидни практики в тази област, базирани на принципите и ключови характеристики на висококачествения и ефективен надзор.

При проверката ЕЮРА е анализирал правната рамка и националните практики в 31 юрисдикции относно решенията им за честота на подаване на редовния надзорен отчет и уведомяването на заинтересованите дружества. Резултатите показват различни подходи и практики на НКО в тази област и в резултат ЕЮРА ще издаде редица препоръки с цел постигане на по-голямо надзорно сближаване.

Пълният текст на доклада може да бъде достъпен на следния линк:

https://www.eiopa.europa.eu/content/peer-review-regular-supervisory-report_en

Основни акценти в работата на ESRB

Във връзка с COVID-19 и свързаните с него мерки, предприети за ограничаване на пандемията, довела до безпрецедентно икономическо свиване, ESRB преразгледа и актуализира своята оценка на системния риск, за да отчете новия рисков пейзаж, произтичащ от COVID-19.

В отговор на променящия се модел на рискове, ESRB премина в „кризисен режим“ през април и май 2020 г., увеличавайки честотата на своите политически срещи.

Във връзка с последиците за финансовата система на схемите за гарантиране на заеми и други фискални мерки, насочени към защита на реалната икономика, ESRB публикува препоръка ESRB/2020/08 относно наблюдение на последиците за финансовата стабилност от мораториуми върху дълг, схеми за публични гаранции и други мерки от фискално естество, предприети за защита на реалната икономика в отговор на пандемията от COVID-19 за установяване на минимални изисквания за национален мониторинг на такива мерки от макропруденциални органи и създаване на рамка за докладване пред ESRB. Информацията с мерките се актуализира и публикува на седмична база, като бе изготвен и доклад за подпомагащите мерки в различните страни членки на ЕС.

Във връзка с пазарната неликвидност и нейните последици за мениджърите на активи и застрахователите, ESRB прие препоръка ESRB/2020/04 относно ликвидните рискове в инвестиционните фондове, която съветва ESMA да се координира с националните компетентни органи по отношение на фокусиран надзорен ангажимент с двата съответни сектора на инвестиционните фондове.

В резултат на въздействието на процикличните понижавания на облигациите върху пазарите и субектите във финансовата система през 2020 г., ESRB, заедно със своите институции членки, продължи да наблюдава развитието в това отношение във финансовата система, публикувайки бележки през юли и септември.

Издадена бе препоръка ESRB/2020/07 относно ограничаване на разпределенията по време на пандемията от COVID-19 и препоръка ESRB/2020/06 относно ликвидните рискове, произтичащи от исканията за допълнително обезпечение, насочена към ограничаване на ефекта от срив на пазара във връзка с търсенето на допълнително обезпечение на пазари с централен и нецентрален клиринг, подобряване на управлението на ликвидността на централните контрагенти и намаляване на ликвидните ограничения, свързани с маржовете.

Основно място в работата на органите и структурите на ESRB през 2020 г. бе отделено на оценката на рисковете за финансовата стабилност в ЕС, с редовен принос от работата на ЕЦБ за наблюдение и оценка чрез проучване отдолу нагоре, пазарна информация, таблото за управление на риска на ESRB, двугодишния статистически раздел на доклада „Анализ на националните банкови системи“ и оценката на риска и приоритетите на политиката на ESRB. Дискусиите за риска бяха допълнително подкрепени от Доклада за анализ на риска в страните, който беше изготвен на полугодие.

През 2020 г. ESRB направи оценка на съответствието на мерките и действията по Препоръка ESRB/2012/1 относно фондовете на паричния пазар и извърши актуализация на Препоръка ESRB/2016/14 относно запълването на празноти в данните за недвижимите имоти (Препоръка ESRB/2019/3).

В изпълнение на Препоръката на ESRB от 18 юни 2014 г. относно насоки за определяне на нива на антицикличния буфер (ESRB/2014/1), на основание чл. 13, ал. 1, т. 25 от ЗКФН, във връзка с чл. 111 от Наредба № 50 от 19.06.2015 г. за капиталовата адекватност, ликвидността на инвестиционните посредници и осъществяването на надзор за спазването им, Комисията за финансов надзор на свои заседания взе решения относно определяне на нива на антицикличния буфер, като в резултат на започналата пандемия COVID-19 през март 2020 г. КФН взе решение, с което отмени свои решения от 05.04.2019 г. и от 04.02.2020 г., с което отмени заложеното увеличение на приложимото ниво на антицикличен буфер, приложимо към кредитните рискови експозиции в Република България за второ, трето и четвърто тримесечие на 2020 г. от 1% и за първо тримесечие на 2021 г. от 1.5%. Приложимото ниво на антицикличен буфер от 0.5%, определено на 23.10.2018 г., остава в сила.

В съответствие с Препоръка ESRB/2015/1 относно признаването и определянето на нивата на антицикличния буфер за експозиции към трети държави, през 2019 г., ESRB публикува без съществени промени спрямо 2016 г. списъка на страните, определени като съществени трети държави, като сред тях попадат Бразилия, Китай, Хонконг, Русия, Сингапур, Швейцария, Турция и САЩ.

По Препоръка ESRB/2016/14 относно запълването на празноти в данните за недвижимите имоти (изменена с Препоръка ESRB/2019/3), КФН съвместно с БНБ изготви междинен доклад за предприетите мерки и действия. Секторът на недвижимите имоти продължава да бъде оценяван като един от източниците на системен риск в средносрочен хоризонт в някои държави от ЕС.

ESRB продължи работата по макропруденциалната политика отвъд банкирането и по анализа и разработването на макропруденциални инструменти в застраховането, като резултатът от работата ще бъде взет под внимание при прегледа на Директивата за Платежоспособност II. Извършен е и анализ на стимулите за централен клиринг и процикличност във връзка с новите изисквания, произтичащи от прегледа на EMIR.

През 2020 г. ESRB допринася в работата по изготвянето на неблагоприятните сценарии на стрес тестовете на EIOPA за пенсионните фондове и на ESMA за централните контрагенти.

ESRB започна работа и по темата за устойчиви финанси чрез разработване и прилагане на методология за провеждане на проучване на въздействието на различните сценарии за изменение на климата, които биха могли да засегнат финансовия сектор на ЕС.

7.2. Международно сътрудничество, проекти и инициативи

Сътрудничеството на КФН с международни организации и финансови институции е съществен аспект от дейността на регулатора, който придобива все по-голямо значение в контекста на глобализирани финансови пазари. Комисията членува в трите международни организации, изготвящи стандартите в сектора на ценните книжа, застраховането и пенсионното осигуряване, а именно Международната организация на комисиите по ценни книжа (International Organization of Securities Commissions – IOSCO), Международната асоциация на застрахователните надзорни институции (International Association of Insurance

Supervisors – IAIS) и Международната организация на пенсионните надзорни органи (International Organisation of Pension Supervisors – IOPS).

По отношение на дейността на КФН по обмен на информация с чуждестранни регулаторни и надзорни органи, свързана с провеждането на разследвания на физически лица и дружества, лицензионни и други процедури, през изминалата година КФН продължи активно да оказва съдействие. Удовлетворени са 50 молби за съдействие, постъпили от чуждестранни надзорни органи, в съответствие с меморандумите за разбирателство на IOSCO, IAIS и ESMA. От своя страна, КФН е отправила 40 молби за оказване на съдействие към свои чуждестранни партньори.

С влизането в сила на Общия регламент за защита на данни (GDPR) се въведоха по-строги изисквания при събиране и обработване на лични данни, включително и по отношение предоставянето им на трети държави. С цел осигуряване продължаването на законосъобразен обмен на информация с трети страни чрез приваждане в съответствие на IOSCO Меморандума с GDPR, беше изготвен проект на административна договореност, която бе одобрена както от Европейския орган за защита на личните данни, така и от Българската комисия за защита на личните данни. След като през април 2019 г. КФН подписа многостранната административна договореност за трансфер на данни на основание чл. 46, ал. 3 от GDPR, през 2020 г. на своята годишна среща IOSCO избра представител от КФН за един от шестимата членове на Групата за оценка по прилагане на административната договореност в случай на подадена жалба.

По отношение на международната дейност, във връзка с напускането на ЕС от страна на Великобритания, след като през 2019 г. ЕЮРА и всички държави членки се съгласиха с подписването на многостранен меморандум в областта на застраховането с националните компетентни органи на Великобритания (FCA и Bank of England), през 2020 г. беше подписан подобен меморандум и в областта на ценните книжа с партньорството на ESMA.

През 2020 г. допълнително бяха подписани два двустранни международни меморандума, с Регулаторния орган за финансови услуги на Абу Даби (FSRA) и с Регулаторния орган за финансови услуги на Астана (AFSA) в Казахстан, а също и два многостранни меморандума във връзка с Брекзит.

Многостранен меморандум за обмен на информация с Регулаторния орган за финансови услуги на Абу Даби.

През отчетната година беше сключен двустранен меморандум с Регулаторния орган за финансови услуги на Абу Даби (FSRA) по отношение на Глобалния пазар на Абу Даби (ADGM). FSRA е и член на IOSCO. Този меморандум свидетелства за доброто сътрудничество между двата органа, като подписването му беше планирано като част от събитията, свързани с визити от високо ниво, провели се през 2019 г. Меморандумът обхваща възможността за обмен на информация в областта на ценните книжа, застраховането и изпирането на пари.

Многостранен меморандум за обмен на информация с Регулаторния орган за финансови услуги на Астана (Нур-Султан).

През отчетната година КФН сключи двустранен меморандум за обмен на информация в областта на небанковия финансов сектор с регулаторния орган на Астана (AFSA). AFSA е регулаторен орган, който е също така асоцииран член на IOSCO. AFSA има особен статут и юрисдикция върху международния финансов център в Астана (AIFC), който включва зоната в рамките на град Нур-Султан (Астана), определена от президента на Република Казахстан като област, в която се прилага специален правен режим във финансовата сфера, установен с Конституционния акт на Република Казахстан за AIFC (Constitutional statute of the Republic of Kazakhstan on the Astana International Financial Centre). Меморандумът обхваща възможността за обмен на информация в небанковия финансов сектор.

Предвид намерението на Република България за присъединяване към еврозоната и произтичащите за КФН ангажименти от Плана за действие за изпълнение на последващите ангажименти след присъединяването към ЕRM II, в периода 14-18 декември 2020 г. ЕЮРА проведе специално онлайн обучение на повече от 40 служители на Комисията за финансов надзор. Целта на обучението бе да се доразвие експертният капацитет в областта на застрахователния надзор, като освен експерти от управление „Застрахователен надзор” в обучението взеха участие и служители от управление „Осигурителен надзор”, дирекция „Правна” и „Международно сътрудничество”. Акцент в програмата бяха представени специфичните особености при надзора на застрахователни и презастрахователни предприятия и групи по „Платежоспособност II”. В рамките на обучението бяха застъпени изискванията по „Платежоспособност II” за оценка, инвестиции, капиталови изисквания за платежоспособност, капацитета за покриване на загуби на техническите резерви, изисквания за собствени средства и други важни елементи, свързани с директивата за платежоспособност на застрахователите. Обучението включваше, както образователна сесия с обмен на опит и дискусия с участниците, така и споделяне на казуси от практиката. С подобни обучения на националните надзорни органи, ЕЮРА има за цел да допринесе за установяването на висококачествени регулаторни и надзорни стандарти и сближаване на надзорните практики на националните компетентни органи. Обучението беше финансирано от Европейската комисия чрез Генерална дирекция „Подкрепа за структурни реформи”, след одобрен проект на Комисията за финансов надзор по Програмата за подкрепа на структурните реформи.

Друг проект, в който КФН се включи, е в областта на финансовото образование и се изпълнява от Международна мрежа за финансово образование към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие и от Министерство на финансите на Холандия. Проектът е 5-годишен (2018-2022 г.) и цели предоставяне на подкрепа за разработване и реализиране на адаптирани към специфичните нужди на страните участнички инициативи в областта на финансовото образование, в т.ч. изготвяне и прилагане на Стратегия за финансовото образование. В проекта участват общо 7 държави, като освен България, това са Румъния, Хърватия, Македония, Черна гора, Молдова и Грузия. Проектът е високо приоритетен, включително и във връзка с кандидатурата на Република България за членство в Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. Сформирана е междуведомствена работна група за изпълнението на проекта, като участие в нея имат както

правителствени, така и неправителствени организации. Координатор на проекта е Министерство на финансите.

7.3. Сътрудничество с институции в страната

КФН поддържа и задълбочава сътрудничеството си с държавни структури, браншови асоциации на поднадзорните на КФН лица и други заинтересовани лица предвид подготвяните промени в законодателството и възникнали практически проблеми при прилагането му.

С оглед увеличаване ефективността на контрола и регулирането на небанковия финансов сектор в България, КФН поддържа и задълбочава сътрудничеството с държавни структури, браншови асоциации на поднадзорните лица и други заинтересовани лица предвид подготвяните промени в законодателството и възникналите практически промени при прилагането му, както и с други органи и институции, свързани със защита на потребителите на небанкови финансови услуги. Комисията осъществява активно сътрудничество с браншови асоциации – Българската асоциация на управляващите дружества (БАУД), Българската асоциация на лицензираните инвестиционни посредници (БАЛИП), Българската асоциация на дружествата за допълнително пенсионно осигуряване (БАДДПО), Асоциация на българските застрахователи (АБЗ), Българската асоциация на застрахователните брокери (БАЗБ,) както и с множество институции – Национална агенция за приходите (НАП), Държавна агенция „Национална сигурност” (ДАНС), Българска народна банка (БНБ), Министерство на финансите (МФ), Министерство на вътрешните работи (МВР), Министерство на здравеопазването (МЗ), Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията (МТИТС), Агенция по вписванията (АП), Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация”, Институт на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС) и Комисия за публичен надзор над регистрираните одитори (КПНРО).

Служители на дирекция „РРЗН” участваха в работна среща във връзка с присъединяването на Република България към кодексите на ОИСР за либерализация на движенията на капитали и на невидими операции съвместно със служители от Министерство на финансите. Към служителите бяха задавани въпроси за нормативната регулация относно извършването на дейност по застраховане на територията на Република България от застрахователи от държави членки на ЕС и от трети държави.

Представител на дирекция „РРЗН”, участва в работна среща, проведена в Министерство на туризма, за обсъждане на проблема с продължаващата липса на предлагане на българския пазар на застраховка „Отговорност на търговеца, улесняващ предоставяне на свързани туристически услуги”.

В началото на 2020 г. се проведе среща с Института на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС), както и след проведени разговори с Асоциацията на българските застрахователи (АБЗ), се извърши изменение и допълнение на Указания относно заверката по чл. 126, ал. 3 от КЗ на годишните справки по чл. 2, ал. 1, т. 1 и 2 от Наредба № 53 от

23.12.2016 г. и на образците с годишни количествени данни по чл. 304, параграф 1, буква “г” от Регламент (ЕС) 2015/35.

В края на 2020 г. се проведе заседание на експертната работна група към Европейската комисия (ЕК) за банки, плащания и застраховане под формата на видео конферентен разговор с основната тема на срещата – преглед на Платежоспособност II и темите във връзка с възстановяване и реструктуриране. В посочената работна среща взеха участие служители на дирекция „РРЗН” съвместно със служители от Министерство на финансите, които предварително подготвиха и становището на Република България по предварително представените въпроси, които бяха и изпратени преди срещата на Министерство на финансите, в качеството му на водещ орган. След срещата информацията по засегнатите теми беше допълнително разработена и изпратена на Министерство на финансите.

През месец декември 2020 г. се проведе заседание на Експертната работна група към Европейската комисия (ЕК) за банки, плащания и застраховане (формат застраховане) под формата на видео конферентен разговор с основната тема на срещата - работата на ЕК и ЕОЗППО по предстоящото законодателно предложение за компенсационните схеми в областта на застраховането (IGS). В посочената работна среща взеха участие служители на дирекция „РРЗН” и Министерство на финансите, които подготвиха и становището на Република България по предварително представените въпроси, които бяха изпратени преди срещата на Министерство на финансите, в качеството му на водещ орган. След срещата участниците от управление „ЗН” представиха пред ръководството и доклад, с приложени всички въпроси, отговори, както и концепцията на Република България по отношение на компенсационните схеми.

По линия на междуведомственото сътрудничество, във връзка с обсъждане и съгласуване на предложения за промени в нормативната уредба и обмен на налична информация, през 2020 г. представители на управление „Осигурителен надзор” иницираха редица работни срещи с представители на МФ и БАДДПО във връзка с проект на Закон за изменение и допълнение на КСО на Министерство на труда и социалната политика относно регламентиране на фазата на изплащане от допълнителното задължително пенсионно осигуряване.

През отчетната година продължи участието на представители от управление „Осигурителен надзор” в постоянните работни групи към Съвета по европейски въпроси, по-конкретно в Работна група 26 „Финансови услуги” и Работна група 27 „Счетоводна политика и независим финансов одит”, подгрупа „Счетоводна политика”, с водеща институция МФ, Работна група 2 „Свободно движение на хора” и Работна група 13 „Социална политика и заетост” към МТСП.

През отчетната година представители от управление „Осигурителен надзор” участваха в съвместен проект с ИДЕС по съгласуване на вида ангажимент на регистрираните одитори, които проверяват и заверяват годишните финансови отчети на ПОД и управляваните от него пенсионни фондове, и договорени процедури за изпълнение на изискванията на чл. 187, ал. 3, т. 3 от КСО.

През 2020 г. са проведени срещи с представители на Държавна агенция „Национална сигурност”, на които са обсъдени инвестиционното поведение на ПОД, особено във връзка с

обявяване с решение на Народното събрание от 13.03.2020 г. на извънредно положение в страната във връзка с пандемията от COVID–19, промяната на участие и прехвърляне на средства на осигурени лица и др.

Представител на управление „Осигурителен надзор“ участва в процедурата за служебно разпределение на лицата, избрали фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване, провеждана съгласно Инstrukция №1/21.02.2006 г. Служебното разпределение се извършва четири пъти годишно от комисия, създадена към Националната агенция за приходите, която включва по един упълномощен представител на НАП, КФН и БАДДПО.

През 2020 г. не са сключени нови споразумения за сътрудничество.

8. Институционално развитие на КФН

8.1. Нови моменти в управлението и структурата на КФН

През отчетния период са осъществени следните промени в организационната структура на КФН:

Въз основа на извършен специализиран анализ и оценка по отношение натовареността и обема на работата, свързан със съвместяването на две функции, посредством трансформация на длъжностното щатно разписание на КФН са обособени в самостоятелни следните длъжности: Служител по сигурността на информацията, считано от 03.02.2020 г. и Финансов контролър, считано от 20.11.2020 г.

За периода от 22.01.2020 г. до 23.07.2020 г., Комисията работи в непълен състав, поради предсрочното прекратяване мандата на члена на Комисията, подпомагащ политиката ѝ по анализ и оценка на рисковете на финансовите пазари, усъвършенстване на надзорната практика и защита на интересите на инвеститорите, застрахованите и осигурените лица, с решение на Народното събрание, обн. ДВ бр. 7 от 24.01.2020 г.

С решение на Народното събрание, обн. ДВ, бр. 67 от 28.07.2020 г., е избран нов заместник-председател на Комисията за финансов надзор, ръководещ управление „Застрахователен надзор“.

С решение на Народното събрание, обн. ДВ, бр. 67 от 28.07.2020 г., е избран член на Комисията за финансов надзор, подпомагащ политиката ѝ по анализ и оценка на рисковете на финансовите пазари, усъвършенстване на надзорната практика и защита на интересите на инвеститорите, застрахованите и осигурените лица.

В края на 2020 г. е извършена промяна в структурата на двете дирекции в състава на управление „Застрахователен надзор“, която влезе в сила от началото на 2021 г., целта на извършените структурни промени в двете дирекции е да повиши ефективността на работата, да се постигне работещо разпределение на функциите на дирекции „Регулаторни режими на застрахователния надзор“ и „Застрахователен надзор“. Вътрешното движение на служителите, в рамките на управлението, е съобразено с техните компетентности, силни страни и професионални качества, от едната страна, и със спецификите на функциите на звената, от друга.

8.2. Управление на човешките ресурси

Структурата и функциите на Комисията за финансов надзор са определени в ЗКФН, Правилника за устройството и дейността на Комисията за финансов надзор и на нейната администрация (ПУДКФННА), специалните закони и подзаконовни нормативни актове, регулиращи инвестиционната, застрахователната и осигурителната дейност. Утвърдената щатна численост на КФН в края на 2020 г. е 255 бройки (5 членове на КФН и 250 души администрация). Според разпределението на функциите, администрацията на Комисията се състои от обща и специализирана администрация, и звена и длъжности на пряко подчинение на председателя: Кабинет на председателя, Звено за вътрешен одит, Инспекторат, главен секретар, финансов контролър, служител по сигурността на информацията, както и лице по

защита на личните данни и служител, отговарящ за мрежовата и информационната сигурност, чиито функции се съвместяват съответно от главен инспектор в Инспекторат и съветник в Кабинет на председателя.

Общата администрация подпомага осъществяването на правомощията на председателя на Комисията като ръководител на администрацията, осигурява технически дейността на Комисията и на специализираната администрация и осъществява дейността по административно обслужване на гражданите и юридическите лица. В края на 2020 г., в състава на общата администрация се включват следните дирекции:

дирекция „Правна” – 19 щатни бройки;

дирекция „Международно сътрудничество” – 9 щатни бройки;

дирекция „Координация и политика на регулаторната и надзорната дейност” – 1 щатна бройка;

дирекция „Деловодство и административно обслужване”- 7 щатни бройки;

дирекция „Финансово-стопански дейности” – 21 щатни бройки;

дирекция „Информационни технологии” – 7 щатни бройки;

дирекция „Връзки с обществеността и протокол” – 7 щатни бройки;

Съгласно ПУДКФННА, дирекциите „Правна”, „Международно сътрудничество” и „Координация и политика на регулаторната и надзорната дейност” са част от общата администрация, но при изпълнение на функциите си са на пряко подчинение на председателя на Комисията.

На пряко подчинение на председателя на КФН са още звената: Кабинет на председателя - 5 щатни бройки, Звено за вътрешен одит – 4 щатни бройки, Инспекторат – 3 щатни бройки и длъжностите главен секретар, служител по сигурността на информацията и финансов контролор.

Специализираната администрация подпомага и осигурява осъществяването на правомощията на Комисията и нейните органи, като в нейния състав са включени следните дирекции:

дирекция „Регулаторни режими на инвестиционната дейност” – 24 щатни бройки;

дирекция „Надзор на инвестиционната дейност” – 57 щатни бройки;

дирекция „Регулаторни режими на застрахователния надзор – 14 щатни бройки;

дирекция „Застрахователен надзор” – 32 щатни бройки;

дирекция „Регулаторни режими на осигурителния надзор” – 11 щатни бройки;

дирекция „Осигурителен надзор” – 16 щатни бройки;

дирекция „Анализи, жалби и реструктуриране” – 10 щатни бройки.

За постигане на стратегическите цели на Комисията са заложили като приоритет, подобряване на условията и осигуряване на благоприятна работна и социална среда за привличане на подходящи кандидати за работа, както и за задържане на квалифицираните служители и тяхното кариерно развитие.

За успешно реализиране на функциите и целите си, КФН, чрез ефективното управление на човешките ресурси, цели да осигури способни, отговорни, мотивирани служители, притежаващи необходимите знания и компетентност. Това става с провежданата

последователна политика в областта на управлението на човешките ресурси, насочена към осигуряване и развитие на експертния потенциал на служителите на КФН, повишаване на професионалната им квалификация, осигуряване на последователност в лидерството и приемственост, изграждане и поддържане на работна среда, която повишава доверието, мотивацията и удовлетвореността на служителите, формиране на вътрешно-институционална принадлежност.

В резултат на предприетите действия по привличане на експерти с необходимите професионални качества и квалификации, броят на зетите щатни бройки в Комисията към края на 2020 г., е 232, а коефициентът на зетост възлиза на 91% от общата численост, като е налице ръст от 5% по този показател в сравнение с края на 2019 г.

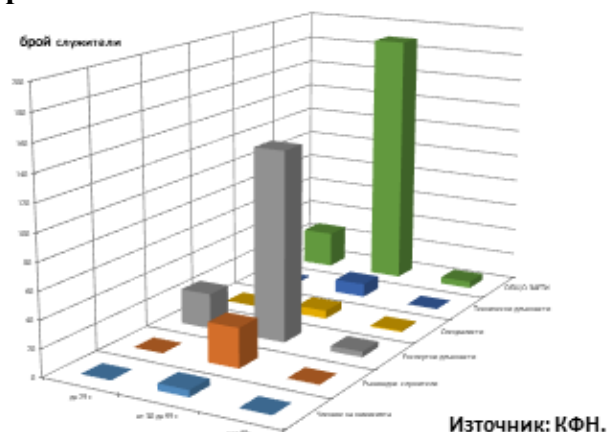
Действащата процедура за подбор на кандидати за работа в КФН гарантира прозрачност на процеса по подбор и е изградена на принципа на конкуренция въз основа на професионалните и деловите качества на кандидатите. Процедурата регламентира назначаването на експерти с необходимата квалификация и опит в небанковия финансов сектор, при стриктно спазване на нормативната уредба в областта на трудовите правоотношения. Разширен е кръгът на публичност при набиране на кандидати, които имат специализиран интерес в икономиката и притежават търсените от КФН знания и компетентности, посредством което се цели привличане на експерти, на ключови длъжности, притежаващи висока квалификация и опит, с помощта и на алтернативни възможности за подбор.

През 2020 г. са назначени 45 нови служители, по реда на процедурата за подбор на кандидати, в това число и избраните от Народното събрание на Република България заместник-председател и член на КФН, които попълват състава на КФН като колегиален орган.

Напусналите през 2020 г. са 31, като по този показател е налице спад от 14% в броя на напусналите, спрямо предходната 2019 г.

Тенденцията за привличане на млади хора за работа в КФН се запази и през отчетната година, като служителите на възраст под 29 години съставляват 13% от зетите служители от администрацията на КФН. Най-голямата част от служителите попадат във възрастовата група от 30 до 59 години (83%). Служителите, които работят в КФН, на възраст над 59 години, са 9 (4%).

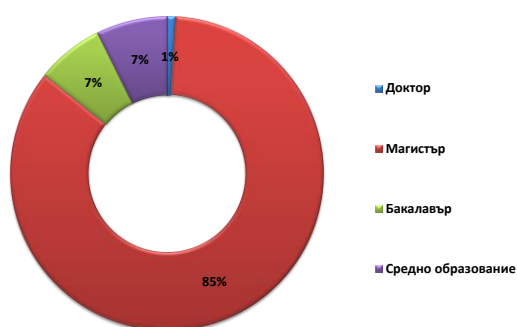
Графика 16. Разпределение на зетите служители по възраст и длъжност в края на 2020 г.

Образователната и професионално-квалификационната структура на зетите в КФН лица отговаря на реалните потребности, необходими за изпълнение на поставените пред

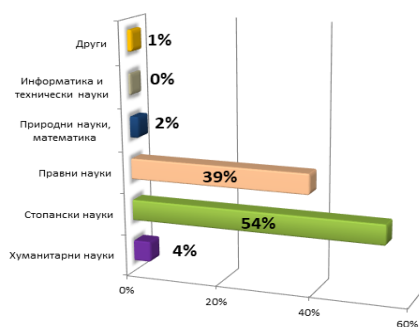
Комисията цели и задачи. Служителите с висше образование доминират, представлявайки 93% от заетите през 2020 г., в това число със степен доктор - 1%, магистър 85% и с образователно-квалификационна степен бакалавър 7%. Делът на служителите със средно образование е 7%. Разпределението на служителите на КФН по области на висшето образование е следното: най-висок процент (54%) са служителите с висше образование в областта на стопанските науки, 39% - в областта на правните науки, 4% - хуманитарни науки, 2% - природни науки и математика, а 1% притежават образование в други области.

Графика 17. Разпределение на служителите по степен на образование през 2020 г.

Източник: КФН.

Графика 18. Разпределение на служителите по области на висшето образование през 2020 г.

Източник: КФН.

Ефективното осъществяване на регулаторната и надзорна дейност на КФН, поддържането на високо ниво на професионалните знания и умения, както и повишаване на личната мотивация на служителите се осигурява чрез участие в актуални и важни за КФН специализирани обучения.

С оглед усвояване на спецификите и новостите в областта на финансовата отчетност и анализ, настъпилите промени в нормативната уредба, развитието на личностни качества и поддържане на високо ниво на професионална компетентност на служителите, през 2020 г. са проведени обучения по общо 69 теми, в които са взели участие 140 служители. Обученията обхващат теми за повишаване на професионалната квалификация и личностно развитие на служителите, организирани от обучаващи институции в България и чужбина.

Проведените обучения са в областта на управлението и администрацията, стратегическо планиране, публични политики, правните аспекти на административната дейност, финансово и стопанско управление, управление на риска в публичния сектор, информационни технологии. Проведени са обучения за личностното развитие и ефективност, за чуждоезиково обучение и специализирани обучения, свързани с регулаторните и надзорни функции на КФН. През 2020 г. са прилагани основно възможностите на електронно обучение, без откъсване от работния процес.

Във връзка със сключено споразумение със CFA Institute 3-ма служители са одобрени и включени в образователната програма на CFA – Level I.

Мотивацията за по-добро изпълнение на длъжностните задължения и постигнатите резултати от дейността на служителите дава възможност за кариерно израстване. Заемането на по-висока длъжност в Комисията се извършва след обективна и справедлива оценка на потенциала за развитие на служителите, при спазване на принципа за равнопоставеност, като през 2020 г. 16 служители са повишени в по-висока длъжност по инициатива на преките ръководители и 7 служители са преназначени в друго административно звено, при запазване на заеманата позиция.

През 2020 г. Комисията за финансов надзор продължи участието си в Програмата за студентски стажове в държавната администрация и даде възможност за провеждане на пълноценни практически стажове за български студенти, обучаващи се в страната и в чужбина.

8.3. Развитие на информационните технологии за нуждите на надзора

През 2020 г., за постигане на поставените стратегически цели, чрез изграждане и поддържане на модерна информационна инфраструктура в областта на информационните технологии, продължиха процесите по изграждане на единна информационна система (ЕИС), която да осигури необходимата автоматизация на всички основни бизнес процеси в КФН. През годината беше завършен бизнес анализа на регулаторната и надзорна дейност в Комисията, който дефинира функционалните и нефункционални изисквания към бъдещата ЕИС, съобразен с актуалната нормативна уредба и работни процеси. В резултат на извършените дейности беше изготвено техническо задание за реализация на системата, съобразено с всички изисквания на Закона за електронното управление и Закона за киберсигурност. Заданието беше съгласувано и утвърдено от Държавна агенция „Електронно управление“.

Комисията за финансов надзор кандидатства с проектно предложение по Приоритетна ос №1 „Административно обслужване и е-управление“ на Оперативна програма „Добро управление“ (ОПДУ) и получи одобрение за реализацията на проект „Изграждане на единна информационна система за нуждите на Комисия за финансов надзор“, на стойност 4 999 980.50 лв., от които 4 249 983.42 лв. финансиране от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд и 749 997.08 лв. – национално съфинансиране. Във връзка с това беше сключен административен договор №BG05SFOP001-1.011-0001-C01/XX.07.2020 г. между управляващия орган на ОПДУ и Комисията за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по ОПДУ по процедура BG05SFOP001-1.011. Беше изготвена документация за обществена поръчка, като процедурата за избор на изпълнител за разработката и внедряването на системата беше открита на 31 декември 2020 г.

За повишаване нивото на сигурност при отдалечен достъп на служителите на КФН до инфраструктурата на Комисията в условията на извънредно положение поради пандемията от COVID-19, бе оптимизирана услугата „Електронна поща“, чрез миграция към по-висока версия на мейл сървърите. Осигурена бе VPN връзка за отдалечен достъп до инфраструктурата на КФН, както и VPN портал за лесна и надеждна употреба. За осигуряване на необходимото оборудване за работа от вкъщи, на ръководителите на звена

бяха осигурени допълнително наети преносими компютри. За осигуряване на дистанционен режим на работа на служителите на КФН, се внедри ново технологично решение, отговарящо на съвременните изисквания за мрежова и информационна сигурност, предоставящо възможност на всички служители на Комисията да използват необходимите им информационни ресурси през своите лични работни станции през web базиран VPN портал.

За подобряване, улесняване и усъвършенстване на комуникацията между служителите на КФН, поднадзорни лица и външни партньори, в условията на извънредно положение, се внедри Microsoft Teams – софтуерна платформа, осигуряваща свързване от различни устройства с единно решение за разговори, споделяне на документи, съавторство на файлове, провеждане на работни срещи, видеосъбирания и обучения.

През годината продължи участието на КФН в работните групи на ESMA и EIOPA по внедряване на ИТ решения и приложението им за надзорни цели на локално ниво. Комисията за финансов надзор участва успешно в разработване и внедряването на технологичен контейнер за връзка с блокчейн мрежата на DG DIGIT (EC), базиран на съществуващ контейнер използван в проекта EFTG на Генерална дирекция „Информационни технологии“ на Европейската комисия.

За изпълнение на задълженията на КФН към EIOPA, е надградена функционалността на информационна система „УИС Data Warehouse – управление „Застрахователен надзор“ към софтуера за валидиране и генериране на Excel файлове по Платежоспособност II чрез включване на процедури за таксономия за пенсионноосигурителни дружества. По този начин е осигурена възможността, пенсионноосигурителните дружества да подават своите тримесечни отчети във формат, съответстващ на изискванията на EIOPA.

За изпълнение на изискванията на Делегиран регламент (EC) 2018/815 на Комисията от 17.12.2018 г. за допълване на Директивата за прозрачност 2001 /109/EO се извърши надграждане на автоматизирана връзка на изграден застрахователен/пенсионен портал за валидиране и подаване на отчети по European Single Electronic Format (ESEF) чрез включване на процедури за таксономия за публични дружества.

За спазване на изискванията на Закона за прилагане на мерките срещу пазарните злоупотреби с финансови инструменти (ЗПМПЗФИ), се разработи и внедри в реална експлоатация нова информационна система осигуряваща онлайн форми и информационни раздели към тях за подназорните лица, както и вътрешна информационна система, използвана от служителите на КФН, за визуализация и корекция на съдържанието на предлаганите от КФН електронни административни услуги (ЕАУ). Системата осигурява подаване на информация за финансовите технологии /FinTech/ в небанковия финансов сектор; подаване на жалби срещу поднадзорни на КФН лица; приемане на съобщения за нарушения на ЗПМПЗФИ; подаване на заявление за регистрация на застрахователен брокер, застрахователен агент, посредник предлагащ застрахователни продукти, като е осигурена възможност за подписване с квалифициран електронен подпис на документите. Изгради се автоматичен обмен на данни между КФН и Интегрираната информационна система на държавната администрация (ИИСДА).

През годината се надгради, с допълнителни функционалности, информационната система за управление на човешките ресурси „Хермес“. Внедрените нови модули на

системата осигуряват възможност на служителите на КФН да подават неприсъствено по електронен път заявки за отпуски, болнични, служебни бележки и работа извън офиса. Внесени се модули за възнаграждения и плащания на заплати на служителите, както и генериране на отчети за счетоводната система и генериране на платежни нареждания към обслужващата банка на КФН. Осигури се и справочна част за служителите на КФН относно остатъци от платен годишен отпуск, използвани отпуски, детайлна информация от фишове за заплати по месеци, преминати курсове и обучения и др. За осигуряване на технологична обезпеченост на въведеното в КФН работното време с променливи граници, се извърши интеграция със системата за контрол на достъпа. Осигури се възможност на всички служители на КФН да имат достъп в реално време до отработените часове при присъствен режим на работа за ден, седмица, месец.

През годината се осъществени дейности по осигуряване работоспособността и непрекъсваемостта на информационните системи на КФН, като в резултат на тези усилия се осигури възможност за изпълнение на работните задължения на всички длъжностни лица, поддържането на актуално състояние на информацията в регистрите на КФН и спазването на задълженията на поднадзорните лица за разкриване и подаване на информация. Работоспособността на системите осигури възможност за спазване на задълженията на Комисията за подаване/получаване на информация към/от европейските надзорни органи ESMA и EIOPA.

За осигуряване на съответствието на информационната инфраструктура със съвременните изисквания за мрежова и информационна сигурност, са предприети действия за изграждане на втори център за резервиране на информация и съхранение на критични данни, който да се използва в случай на отказ на основните системи на КФН. След проведени работни срещи и разменена официална кореспонденция между ръководителите на КФН и Държавна агенция за електронно управление (ДАЕУ), е получено съгласие за разполагане (колокиране) на комуникационно и информационно оборудване на Комисията за финансов надзор в център на ДАЕУ. През следващата година предстои физическото преместване на предварително подготвените компоненти от ИТ инфраструктурата на КФН в центъра. През отчетната година е внедрено и цялостно решение за управление на архивите на системи и информация и план за реакция в критични ситуации.

За осигуряване на сигурност, непрекъсваемост, надеждност, работоспособност и актуалност на използваните информационни системи и компютърни конфигурации от служителите на КФН, са внедрени системи за автоматично обновяване на приложния софтуер и операционни системи. Голяма част от персоналните работни станции на служителите са обновени, извършена е подмяна на част от активното мрежово оборудване и е оптимизирана локалната компютърна мрежа.

8.4. Отчет за изпълнението на бюджета на Комисията за финансов надзор за 2020 г. по бюджетна програма „Подобряване на регулацията и надзора на небанковия финансов сектор“

Комисията за финансов надзор (КФН) е юридическо лице на бюджетна издръжка, съгласно чл. 2, ал. 3 от Закона за Комисията за финансов надзор. Председателят на Комисията

е първостепенен разпоредител с бюджет. Бюджетът на Комисията се съставя, изпълнява и отчита по реда на Закона за публичните финанси.

В приходната част на бюджета са планирани да постъпват неданъчни приходи от такси, съгласно чл. 27, ал. 1 от Закона за Комисията за финансов надзор (ЗКФН), глоби, имуществени санкции и наказателни лихви. Постъпленията от наложени глоби и имуществени санкции постъпват по бюджета на КФН, но съгласно чл. 28, ал. 4 от ЗКФН се отчитат като вноска в Централния бюджет.

В отчета за касовото изпълнение на бюджета на КФН за 2020 г. са отчетени приходи в размер на 20 821 526 лв. Изпълнението спрямо годишния план е 97.5%.

Структурата на приходите за 2020 г. е, както следва:

- приходи от държавни такси – 17 812 019 лв., съгласно Тарифа за таксите, събирани от КФН, приложение към чл. 27, ал. 1 от ЗКФН (в сила от 01.01.2018 г.). От общия размер на отчетените такси по сметката и на каса, в КФН са постъпили 17 794 868 лв., а 17 151 лв. са отразени на основание постъпили справки и разпореждания за събрани суми от НАП. Най-голям относителен дял (98.42%) в отчетените такси има годишната такса за осъществяване на общ финансов надзор – 17 529 969 лв. Получените такси за издаване на лицензи и разрешения за извършване на дейност и други разрешения и одобрения, са в размер на 282 050 лв.;

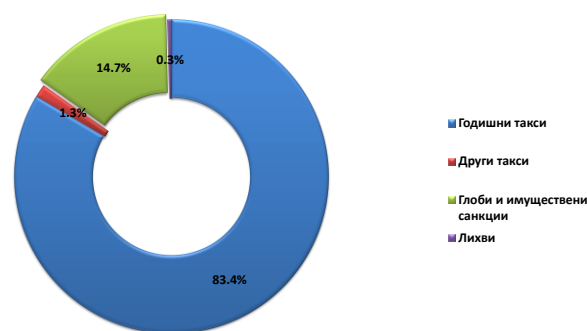
- приходи от глоби, имуществени санкции и лихви – 3 169 308 лв., от които 2 927 005 лв. са глоби и имуществени санкции по влезли в сила наказателни постановления, 71 345 лв. са лихви за просрочие на неплатените в законоустановения срок годишни такси за общ финансов надзор и наказателни постановления. Отразени са и събрани суми от НАП на основание постъпили справки и разпореждания за 170 958 лв.;

- **други неданъчни приходи (-) 160 676 лв.** – отчетена е отрицателна курсова разлика (-76 лв.), сума от застрахователно обезщетение + 879 лв., получени суми от възстановени юрисконсултски възнаграждения + 26 630 лв. и събраните от НАП публични вземания на КФН (- 188 109 лв.), които съгласно дадени указания от Министерството на финансите се отразяват и със знак минус в касовия отчет.

- **приходи от наем за ползване на ведомствен апартамент – 902 лв.**

- **внесен данък върху приходите от стопанска дейност – (-) 27 лв.**

Графика 19. Разпределение на приходите на КФН за 2020 г.

В отчета за касовото изпълнение на бюджета на КФН за 2020 г., отчетените разходи са в размер на 17 040 608 лв. и са разпределени, както следва:

- разходи за персонал – 12 144 828 лв., които включват разходите за заплати и възнаграждения на персонала нает по трудови правоотношения, изплатените възнаграждения на нещатни служители, наети по трудово правоотношение по Постановление №66 на Министерския съвет за кадрово осигуряване на някои дейности в бюджетните организации от 1999 г., изплатени суми по извънтрудови правоотношения, за СБКО на служителите по трудово правоотношение, за обезщетения на служителите по Кодекса на труда и по чл. 40, ал. 5 от Кодекса за социално осигуряване, както и разходите за задължителни осигурителни вноски от работодатели. Отчетените разходи за заплати и възнаграждения през 2020 г. са в размер на 10 204 274 лв.;

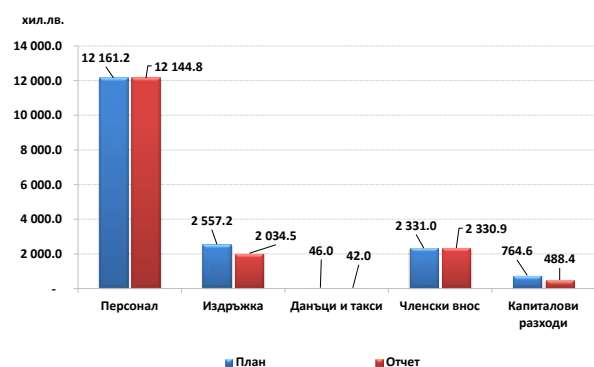
- разходи за текуща издръжка – 2 034 462 лв. Сумата е изразходвана за наем, охрана, почистване и поддържане на административната сграда на КФН, ел. енергия, телекомуникационни и пощенски услуги, поддръжка на софтуерни продукти, застраховки, канцеларски материали, консумативи и други доставки и услуги. Също така са отчетени и средства за специализирани обучения за служителите на КФН и за командировки в страната и в чужбина, като поради предприетите противоепидемични мерки разходите за командировки са силно редуцирани. Най-голям относителен дял в разходите за издръжка имат разходите за наем на административната сграда на КФН;

- разходи за данъци и такси – 42 079 лв.;

- разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности – 2 330 854 лв. Разходът е за членски внос на КФН в европейските органи: ЕЮРА - Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване, ESMA - Европейски орган за ценни книжа, както и за годишен членски внос в международните организации: IOSCO - Международна организация на комисиите по ценни книжа, IAIS - Международна асоциация на застрахователните надзори и IOPS - Международна организация на пенсионните надзорни институции;

- капиталови разходи – 488 385 лв., от които 150 916 лв. за придобиване на дълготрайни материални активи и 337 469 лв. за придобиване на лицензи и програмни продукти.

Графика 20. Структура на разходите на КФН за 2020 г. по план и отчет

Изразходването на средствата по бюджетни параграфи е в рамките на утвърдения бюджет за годината, съобразено е с постъпленията от такси и представлява 95.4% от годишния план. Реализацията на разходите се осъществява при режим на строг финансов контрол и е съобразена с целите и приоритетите на КФН.

За 2020 г. е отчетен трансфер към централния бюджет в общ размер на (-) 3 781 179 лв.

По бюджета за 2020 г. е отчетен дефицит в размер на (-) 261 лв., който в частта на финансирането е отразен със знак плюс и е формиран от разликата между налични и преведени чужди средства (-) 1 372 лв. и разликата от начално и крайно салдо по валутна бюджетна сметка 1 633 лв.

8.5. Доклад за дейността на вътрешния одит в КФН за 2020 г.

Дейността на ЗВО през 2020 г. се осъществи в съответствие с изискванията на Закона за вътрешния сектор в публичния сектор, международните стандарти за професионална практика по вътрешен одит, Етичния кодекс на вътрешните одитори и методологията, издадена от министъра на финансите.

През периода се изпълняват Стратегически план за дейността по вътрешен одит за 2019-2021 г. и Годишен план за одитните ангажименти за 2020 г., които са разработени на база оценка на риска, утвърдени са от председателя на КФН и са съгласувани с Комисията.

През 2020 г. вътрешният одит, като цяло изпълни планираните ангажименти и дейности, с което се постигат поставените цели. Извършени са одитни ангажименти за даване на увереност, както следва:

- одит на приходите от такси на КФН за 2019 г., който е с цел оценка на законосъобразността и ефективността при администрирането и контрола на таксите по ЗКФН;

- одит на надзорни практики и процедури на управление „Осигурителен надзор” през 2019 г., който е с цел оценка на съответствието на националното законодателство с европейската уредба, законосъобразност и адекватност на вътрешните правила и процедури относно надзора на системите за управление на пенсионноосигурителните дружества;

- одит за установяване на съответствие между планираните и действително предприетите действия през 2020 г. по изпълнение на 57 препоръки на ЗВО, дадени през периода 2019-2020 г.

- вътрешният одит изпълни одитни ангажименти за консултиране, по-съществените от които са свързани с:

- актуализация на заповед за поддържане на общ регистър на всички препоръки, насочени към КФН и на предприетите коригиращи действия, във връзка с одити и проверки на вътрешни и външни контролни звена и органи, включително препоръки и указания на ЕЮРА и ESMA. В регистъра се систематизира актуална информация за вътрешно ползване, с което се подобрява мониторингът и напредъкът за изпълнение на планираните дейности.

- участие в попълването на въпросници (анкети) за отчитане мнението на заинтересованите страни по прилагане на Закона за администрацията, Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор, и Закона за държавната финансова инспекция, с оглед извършване оценки на въздействието.

През последните години се установява трайна тенденция препоръките на ЗВО да бъдат приети от ръководството на КФН и служителите на ръководни длъжности от одитираните структури. Наред с това се отчита висок процент на изпълнение (83.0%), което

е показател за развитие на способностите на вътрешните одитори да формулират подходящи предложения за подобряване на дейностите и контрола в КФН.

През периода измененията и подобренията, настъпили в Комисията в резултат на одитната дейност, са свързани преди всичко с индикирани възможности за нормативни промени, необходимост от писмено уреждане на някои вътрешни процедури и актуализация на отделни правила.

Наред с това се полагат усилия за усъвършенстване на дейността по вътрешен одит и укрепване на административния капацитет на звеното. В ЗВО се извършват непрекъснат текущ надзор и периодичен преглед (годишна самооценка) на дейността, както и обратна връзка с ръководителите на одитираните структури, с цел получаване на информация за нивото на удовлетвореност от извършените одити, и анализ на показателите за изпълнение.

С цел развитие на правилата и процедурите на вътрешния одит, е извършен цялостен преглед и са актуализирани Статутът на ЗВО, Вътрешните правила за организацията на работа в ЗВО и Програмата за осигуряване на качеството и за усъвършенстване на одитната дейност в КФН. Съответните документи са съгласувани с Комисията и утвърдени със заповед на председателя на КФН.

В резултат на дейността по вътрешен одит, основните изводи за функционирането на системите за финансово управление и контрол в КФН са, както следва:

- в Комисията е установен стабилен процес по целеполагане, свързан с наличието на законово уредени цели, очертани средносрочни стратегически цели, както и определяне и отчитане на ежегодни дейности за тяхното постигане.

- управлението на риска е неразделна част от дейността на КФН и от общия процес по управление в Комисията. Утвърждава се практиката за паралелно изготвяне на годишния план за действие и риск-регистъра на организацията. Последващо развитие следва да е в посока на системно надграждане на знанията и опита на отговорните служители за осъществяване на процеса, непрекъснато подобряване на качеството и взаимната обвързаност на документите, както и повишаване интегритета на риск-регистъра в дейността (използване като практическо средство за предварително обмисляне и идентифициране на евентуални трудности).

- правилата и процедурите, уреждащи одитираните дейности, като цяло са съобразени с рисковете. При анализа на контролните механизми е удачно да се задълбочи взаимовръзката с идентифицираните рискове, с цел набелязване на процедури, при които разходите на ресурси (времеви и човешки) не съответстват на ползите от прилагането им. Така ще се постигне ефективно установяване на ненужно усложнени вътрешни процедури и предприемане на адекватни мерки за тяхното опростяване.

- контролните механизми са интегрирани в дейностите на КФН и осигуряват спазване на приложимото законодателство и вътрешните актове.

- въведените правила и процедури осигуряват надеждност, всеобхватност и опазване на финансовата и оперативна информация.

- в Комисията се полагат постоянни усилия за подобряване на системите за комуникация и обмен на информация.

- в КФН се осъществява текущ мониторинг на дейностите, в резултат на който се извършват промени и при нужда се предприемат коригиращи действия. Последващо развитие може да е с оглед своевременност на промените.

8.6. Отчет на Инспектората

Дейността на Инспектората на Комисията за финансов надзор (КФН) през 2020 г. се базира изцяло на целите и дейностите, заложи в Правилника за устройство и дейността на Комисията за финансов надзор и на нейната администрация, Вътрешните правила за дейността на инспектората в КФН, както и нормативните актове, уреждащи дейността на инспекторатите.

Инспектората на КФН подпомага председателя на КФН в осъществяване на контролните му функции по отношение дейността на администрацията в Комисията, Закона за КФН, Правилника за устройство и дейността на КФН и на нейната администрация, Закона за администрацията, Закона за превенция на корупцията и за установяване на конфликт на интереси, Наредбата за структурата и минималната численост на инспекторатите, реда и начина за осъществяване на дейността им и взаимодействието със специализираните контролни органи, както и другите нормативните актове.

Цели на Инспектората за 2020 г.:

- Постигане на ефективен административен контрол върху дейността на администрацията чрез извършване на проверки, формулиране на предложения/мерки за подобряване на работата и отстраняване на констатираните слабости и нарушения;
- Въвеждане на ефективни механизми по провеждане на държавната антикорупционна политика чрез вътрешен контрол и превенция на корупцията;
- Постигане на по-висока ефективност на дейността на администрацията;
- Предотвратяване и отстраняване на нарушения при функционирането на администрацията в КФН;
- Осигуряване на необходимите професионални знания и умения на инспекторите чрез повишаване на квалификацията.

В тази връзка, дейността на Инспектората през 2020 г. включва:

- Извършване на проверки по спазване на нормативната уредба при осъществяване на функциите в проверяваните структурни звена, с цел ограничаване на негативни явления и подобряване на дейността в администрацията на КФН;
- Извършване на проверки по сигнали и предложения срещу незаконни или неправилни действия или бездействия на служители от администрацията на КФН.
- Извършване а проверки по спазване на законите, подзаконовите и вътрешните актове за организация на работата в администрацията на КФН.
- Събиране и анализиране на информация и извършване на проверки по своя инициатива за установяване на нарушения и възможни прояви на корупция и неефективна работа на администрацията.

- Инициране за предложения за промяна на нормативната уредба, по повод констатирани при проверката пропуски, слабости и грешки в дейността на администрацията на КФН.

- Докладване на резултатите от извършените проверки и даване на предложения за отстраняване на констатираните пропуски и нарушения.

- Мониторинг за спазване на препоръките и предложенията, направени при извършените проверки.

- Проучване и оценка на нуждите от обучение в областта на административния контрол, за постигане на по-високо качество и професионализъм на контролните функции.

При изпълнение на контролните си функции, Инспекторатът извърши следните 25 планови и извънпланови проверки:

- за оценка ефективността на дейността – 1 бр.;
- за спазване на законите, подзаконовите и вътрешноведомствените актове за организацията на работата от служителите на администрацията – 3 бр.;
- за подаване на и проверка на декларации по ЗПКОНПИ - 18 бр.;
- за корупция и неефективна работа – 2 бр.
- по инициатива на органа на власт – 1 бр.;

Инспекторатът на КФН иницира 3 промени в нормативни и вътрешноведомствени актове.

Брой служители, преминали обучения през годината – 3 -ма.

В заключение следва да се посочи, че от приключените проверки през 2020 г. се установи, че администрацията на КФН е изпълнявала законосъобразно възложените ѝ задачи и не е допуснала извършване на административни нарушения, подлежащи на санкция. Не са допуснати и незаконни или неправилни действия или бездействия на служители от администрацията на КФН. Не са констатирани конфликт на интереси и неспазване на сроковете за подаване на декларации по ЗПКОНПИ. Независимо от тези заключения са направени конкретни предложения за коригиране и подобряване на дейността на съответните административни звена в КФН.

II. ПАЗАРЕН АНАЛИЗ НА НЕБАНКОВИЯ ФИНАНСОВ СЕКТОР

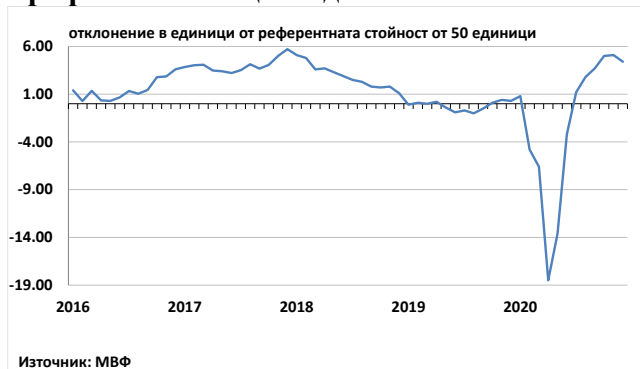
1. Външна среда и икономическа активност

1.1. Външна среда

Ръстът на световната икономика през 2020 г. спада до -3.3% от 2.8% през 2019 г. Основният фактор, оказващ влияние на забавянето, е пандемията от COVID-19, отразила се социално и икономически на целия свят. В последния месец на годината се подписа търговско споразумение между ЕС и Обединеното кралство, регламентиращ окончателно приключването на Брекзит. В края на 2020 г. президентските избори в САЩ спечели кандидатът на Демократическата партия Джо Байдън.

Забавянето на световната икономика, повлияно от COVID-19 и търговските спорове между САЩ и Китай се отразява негативно на индекса за нови поръчки (Purchase Manager Index) PMI през 2020 г. В първите месеци на годината, негативното отклонение на индекса нараства, като през месец април достига до -18.5% от референтната граница от 50 пункта, която разделя икономическата експанзия от свиването на икономиката. От месец юли PMI се повишава, като в края на 2020 г. е 4.4% над границата от 50 пункта, което е свидетелство за постепенното възобновяване на световната икономика.

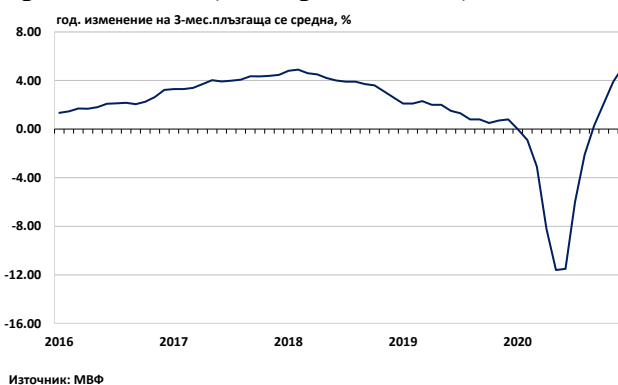
Графика 21. Общи индекси PMI

Индустриалното производство в ЕС през 2020 г. се забавя вследствие глобалната икономическа и здравна криза. Намалените

разходи за инвестиции в дълготрайни активи и забавянето на глобалната активност са факторите, които влияят за по-слабото търсене на индустриалните стоки. От началото на годината спадът в производството се задълбочава, като през месец май достига до -11.6%. Постепенното съживяване на икономиката е причина за нарастване на индекса на индустриалното производство до 5.1% в края на годината.

Графика 22. Индекс на индустриалното производство (без строителство)

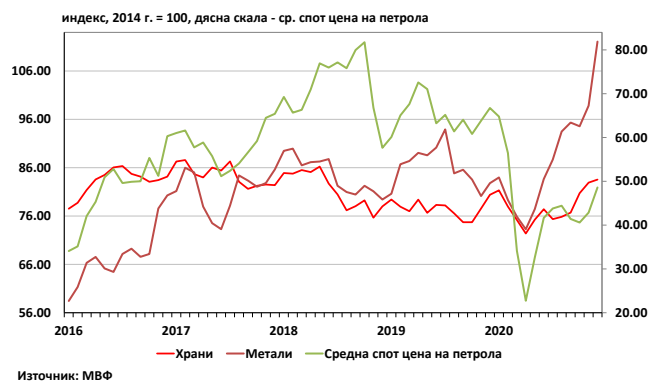
Намалението на цените на металите и енергията през първите месеци на 2020 г. се дължи основно на понижената световна икономическа активност. Цените на металите се понижават в съответствие с по-слабото търсене в глобален мащаб и продължаването на търговския конфликт

между САЩ и Китай. През втората половина на годината вследствие възобновяването на глобалната икономика цените на металите нарастват, като фактор за това е и повишеното търсене на кобалт и никел, използвани за батериите на разрастващия се пазар на електрически автомобили.

Промените в цената на петрола през годината са повлияни от фактори като намаленото търсене на суровината, като организацията на страните износителки на петрол, включително Русия и други производители (ОПЕС+), решава да съкрати добива на петрол през 2020 г. с цел да стабилизира цената, като през месец април средната спот цена на петрола се понижава до 22.7 щ. долара за барел, което е почти три пъти по-ниско от цената в началото на 2020 г.

Индексът на цените на селскостопанските продукти, търгувани на международните пазари, се понижава през по-голямата част от 2020 г. Ръст в последните месеци на годината отчитат основни култури като пшеница, царевица и соя. Цените на соята и царевицата нарастват поради по-слаби от очакваното реколти в САЩ и Южна Америка, както и повишеното търсене от Китай, който се стреми да възстанови популацията си от прасета след африканската чума по свинете през 2019 г.

Графика 23. Динамика на цените на храни, енергийни суровини и метали

Капиталовите пазари в глобален мащаб отчитат разнопосочна динамика през 2020 г. Спадът през първата половина на годината вследствие на пандемията от COVID-19 и притесненията на инвеститорите за световната икономика, бе постепенно възстановен в края на 2020 г., поради акомодативната парична политика на водещите централни банки в отговор на забавящия се икономически растеж и позитивните новини за разработката на ваксини срещу коронавируса. В еврозоната германският DAX се повишава с 5.7%, а испанският IBEX35 се понижава с -13.8%.

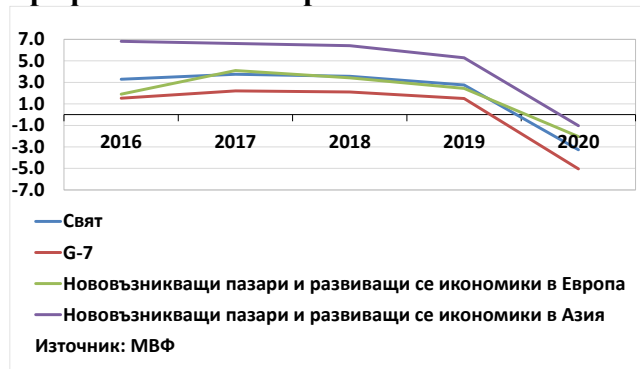
Американските индекси S&P500 и Dow Jones нарастват съответно с 16.5% и 5.7% за 2020 г. Движението на борсите в Азия през 2020 г. също е възходящо, като китайският SSE COMP се повишава с 16.7%, а японският NIKKEI225 с 18.3%.

Графика 24. Капиталови пазари

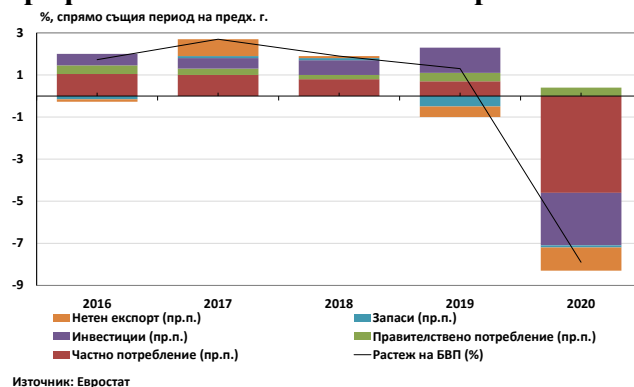
Икономическият растеж в глобален мащаб през 2020 г. спада до -3.3%. Икономиките на седемте най-развити държави (Г-7), от една страна, и нововъзникващите пазари и развиващите се икономики в Европа и в Азия, се понижават съответно до -5%, -2% и -1% през 2020 г. от 1.5%, 2.4% и 5.3% през 2019 г. Причината е по-слабото външно търсене, вследствие на понижената глобална икономическа активност, продължителните национални блокади и карантинни мерки.

Графика 25. Реален растеж на БВП

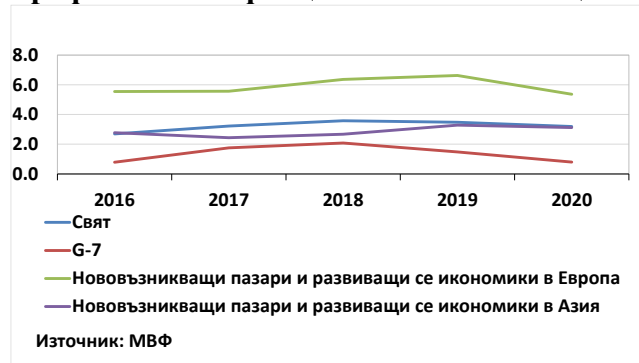
Реалният растеж на БВП в еврозоната през 2020 г. спада до -7.9% спрямо 1.3% през 2019 г., поради намалената икономическа активност вследствие на COVID-19. С най-голямо понижение е частното потребление (-4.6 пр.п. през 2020 г. спрямо 0.7 пр.п. през 2019 г.), следвано от инвестициите, които намаляват с -2.5 пр.п. БВП. Ограничение за БВП е нетния експорт с -1.1 пр.п., поради слабото външно търсене. Запасите забавят спада си до -0.1 пр.п. за 2020 г. спрямо -0.5 пр.п. за 2019 г. Правителственото потребление е без промяна при 0.4 пр.п. през 2020 г., като запазеният дял е вследствие на нарасналите държавни заеми за борба с икономическите последици от коронавируса.

Графика 26. Растеж на БВП в еврозоната

През 2020 г. средногодишната инфлация се понижава. В икономиките на Г-7 инфлацията спада до 0.8% през 2020 г. от 1.5% през 2019 г., като остава под целевите стойности на централните банки от 2%. Инфлацията в нововъзникващите пазари и развиващите се икономики в Европа и в Азия се понижава съответно до 5.4% и 3.1% през 2020 г. от 6.6% и 3.3% през 2019 г. В глобален мащаб инфлацията е с лек спад до 3.2% през 2020 г.

Графика 27. Инфлация в световен мащаб

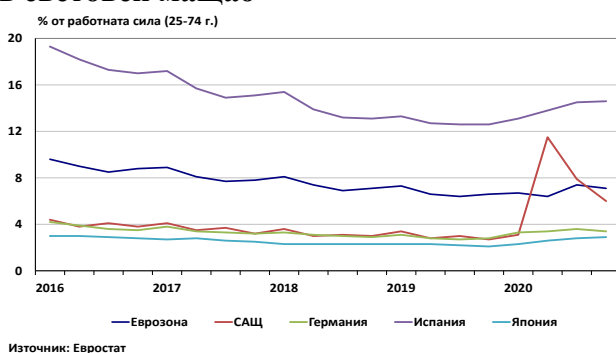
Средногодишната инфлация в еврозоната спада до 0.3% през 2020 г., от 1.2% през 2019 г., вследствие по-слабата икономическа активност, пониженото външно търсене и по-ниските цени на петрола. Средногодишната инфлация, измерена без цените на енергийните стоки, храните, алкохола и тютюневи изделия, се понижава до 0.7% за същия период.

Графика 28. Инфлация в еврозоната

Пазарът на труда се свива през 2020 г. поради нарасналата безработица вследствие на COVID-19, особено сред зетите в секторите на хотелиерство, ресторантьорство, туристическа дейност и др. Средното равнище на безработица в еврозоната нараства до 6.9% през 2020 г. спрямо 6.7% през 2019 г. Най-висока е безработицата в Гърция (15.4%) и Испания (14%). Най-ниско остава нивото на безработицата в Чехия (2.3%). Пазарът на труда в САЩ се влошава, като равнището на безработицата нараства до 7.1% през 2020 г. спрямо 3% през 2019 г.

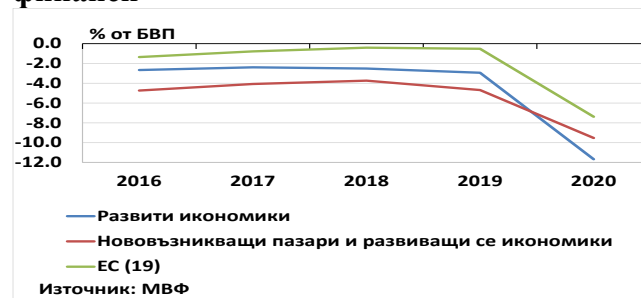
Графика 29. Динамика на безработицата в световен мащаб

През 2020 г. бюджетният дефицит в световен мащаб продължава да нараства. Бюджетният баланс в развитите икономики остава на негативна територия, като се разширява до -11.7% през 2020 г. от -2.9% през 2019 г. Бюджетният дефицит в ЕС

продължава тенденцията като през 2020 г. нараства до -7.4% за 2020 г. спрямо -0.5% през 2019 г. Бюджетният дефицит при нововъзникващи пазари и развиващи се икономики също се задълбочава до -9.5% през 2020 г. от -4.7% през 2019 г.

Графика 30. Баланс на публичните финанси

Общият държавен дълг на страните в ЕС (19) като процент от БВП нараства до 91.7% през 2020 г. спрямо 79.2% за 2019 г. Гърция увеличава задлъжнялостта си до 213.1% от БВП за 2020 г. спрямо 184.9% за 2019 г. Общият държавен дълг на Италия нараства до 155.6% през 2020 г. спрямо 134.6% за 2019 г. Германия увеличава задлъжнялостта си до 68.9% за 2020 г. спрямо 59.6% за 2019 г.

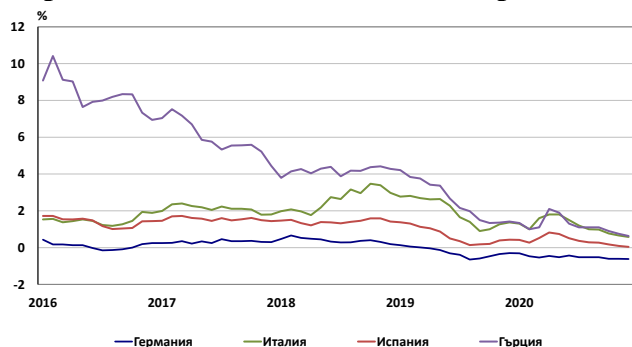
Графика 31. Общ държавен дълг

Дългосрочният лихвен процент за целите на конвергенцията се понижава през 2020 г., като средната доходност по гръцките и италианските ДЦК достига 1.2%, а на испанските – 0.4%. Средната годишна

доходност по германските ДЦК остава на отрицателна територия (-0.5%).

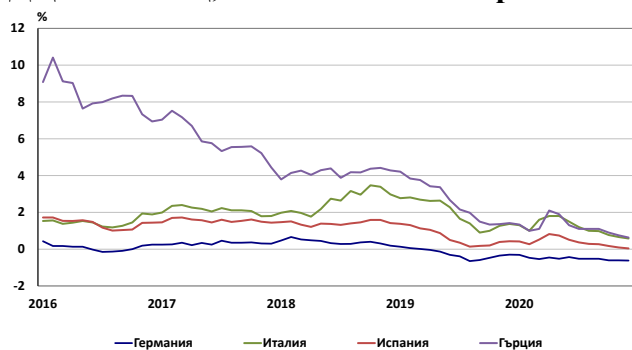
Графика 32. Дългосрочен лихвен процент за целите на конвергенцията на Германия, Италия, Испания и Гърция

Източник: ЕЦБ

През 2020 г. 10-годишните ДЦК на САЩ и Япония имат средна годишна доходност съответно 0.8% и 0%. Спадът в доходността на ДЦК е следствие на забавяне на глобалната икономическа активност. ДЦК на Великобритания понижават през 2020 г. средната си доходност до 0.3%.

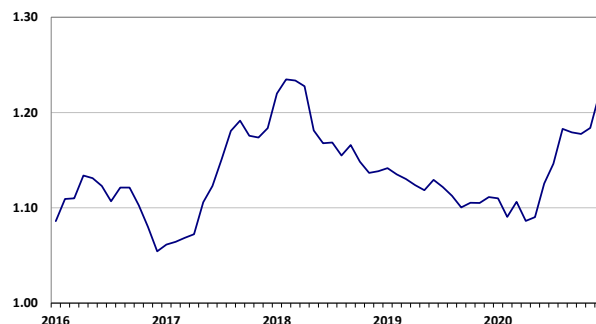
Графика 33. Доходност по 10-годишни ДЦК на САЩ, Япония и Великобритания

Източник: ЕЦБ

През 2020 г. еврото поскъпва спрямо долара, достигайки средногодишен курс от 1.14 щ. долара за евро в резултат на продължаващото търговско напрежение между САЩ и Китай, намаляване на опасенията за глобалната икономика след разработката на ваксините срещу COVID-19 и програмите за подкрепа на икономиката на Федералния резерв на САЩ (ФЕД).

Графика 34. Валутен курс щ. долар/евро

Източник: ЕЦБ

През 2020 г. повечето страни от Централна и Източна Европа (ЦИЕ) отчитат спад на БВП поради забавяне на ръста на глобалната икономика и пониженото външно търсене, най-вече от страна на еврозоната, която е основният им търговски партньор. Най-слабо засегната е Турция, която отчита ръст сред страните от ЦИЕ (1.8%). Чешката и унгарската икономика през 2020 г. спадат съответно до -5.6% и -5% спрямо 2.3% и 4.6% през 2019 г.

Таблица 31. Реален растеж на БВП в ЦИЕ

	2019	2020
Чехия	2.3	-5.6
Унгария	4.6	-5.0
Полша	4.5	-2.7
Румъния	4.1	-3.9
Турция	0.9	1.8

Бележка: Изменение спрямо предходната година (%).
Източник: МВФ, Национални статистически институти.

През 2020 г. инфлацията в страните от ЦИЕ е с различна динамика. С най-голям ръст е инфлацията в Полша, която нараства до 3.4% през 2020 г. спрямо 2.3% за 2019 г. Инфлацията в Турция през 2020 г. се понижава до 12.3% от 15.2% за 2019 г., но остава значително по-висока от средната за региона. Причините са слабата турска лира, високите разходи на производителите, чиито кредити са в американски долари, затварянето на производства и др.

Таблица 32. Инфлация в ЦИЕ

	2019	2020
Чехия	2.8	3.2
Унгария	3.4	3.3
Полша	2.3	3.4
Румъния	3.8	2.6
Турция	15.2	12.3

Бележка: Изменение спрямо предходната година (%).
Източник: МВФ, Национални статистически институти.

В страните от ЦИЕ нивата на безработица са с разнопосочна динамика през 2020 г. С най-голям ръст за периода е безработицата в Румъния (с 1.1%). Безработицата в Турция през 2020 г. се понижава до 13.1% от 13.7% за 2019 г.

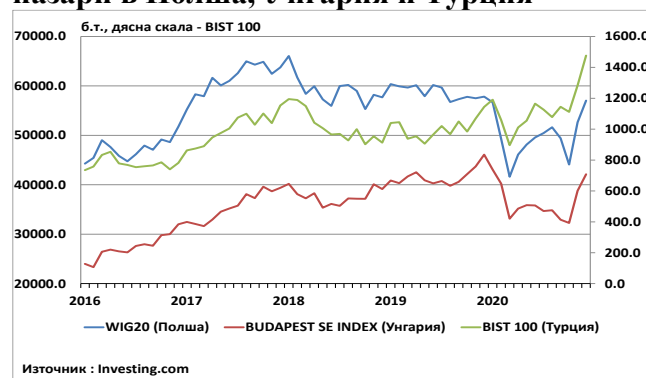
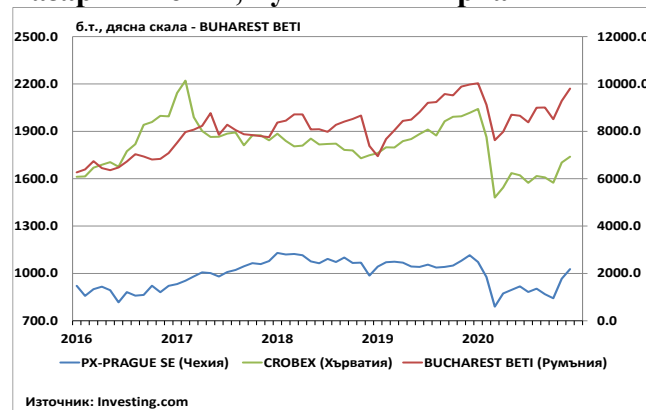
Таблица 33. Равнище на безработицата в ЦИЕ

	2019	2020
Чехия	2.0	2.7
Унгария	3.3	4.1
Полша	3.3	3.2
Румъния	3.9	5.0
Турция	13.7	13.1

Бележка: Коефициент на безработица (%).
Източник: МВФ, Национални статистически институти.

През 2020 г. стойностите на повечето борсови индекси в страните от ЦИЕ също са с различна динамика. През годината с най-голям ръст е турският BIST100, с 23.9%. Вероятната причината, е навлизането на борсата на местни инвеститори поради ниската възвръщаемост в Турция от продуктите с фиксиран доход и депозитите в

банките. Чешкият PX-PRAGUE SE, унгарският BUDAPEST SE INDEX и румънският BET INDEX се понижават съответно с -4.2%, 2.2% и 2.2%. Хърватският CROBEX спада с -14.8%, поради разпродажби на акции от важния за страната туристически сектор, пострадал значително от COVID-19.

Графика 35. Динамика на капиталови пазари в Полша, Унгария и Турция**Графика 36. Динамика на капиталови пазари в Чехия, Румъния и Хърватия**

1.2. Обзор на икономическата активност в България

Разпространението на пандемията от COVID-19 от началото на 2020 г. и предприетите мерки за нейното ограничаване се отразиха негативно на икономическата активност в България и в световен мащаб. През 2020 г. българската икономика отчита спад от -4.2%. Дефицитът по текущата сметка на платежния баланс към края на 2020 г. е в размер на -399.9 млн.евро спрямо положителен баланс (1 121.2 млн.евро) към края на предходната година. Обемът на преките чуждестранни инвестиции в България възлиза на 2 124.9 млн.евро, което е с 590.1 млн.евро повече от предходната година. През 2020 г., брутният външен дълг на страната нараства с 8.9% на годишна база, като в края на годината

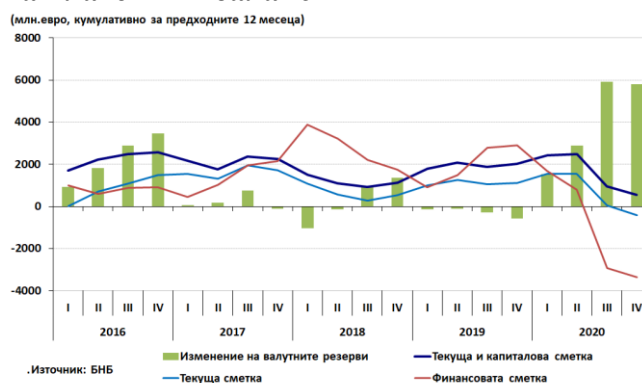
достига размер от 38.4 млрд.евро, което представлява 58.2% от БВП. Прекъсната е тенденцията на нарастване на кредитите на банките за частния нефинансов сектор, като през 2020 г. кредитите за нефинансовите предприятия и домакинствата у нас отбелязват средногодишен ръст от 5.2% спрямо 6.7% към края на 2019 г. Инфлацията на потребителските цени започва да намалява от средата на годината, като в края на декември достига до 0% на годишна база. Индексът на цените на жилищата забавя положителния си темп на изменение на годишна база от 6.0% средно за 2019 г. на 4.6% през 2020 г. Тенденцията при цените на наемите следва същия тренд, индексът се понижава до 2.3% за 2020 г. спрямо 2.9% за 2019 г.

Въпреки понижената икономическа активност в България, стабилността в банковата система остава на високо ниво, сектор „Банки“ намалява външните си задължения, в резултат на което през 2020 г. международната рейтингова агенция S&P Global Ratings определи кредитния рейтинг на България на 'BBB' със стабилна перспектива.

След ревизиране на подадените през 2019 г. публични данни*, общото салдо по текущата и капиталовата сметка отбелязва стойност в размер на 547.5 млн.евро към края на декември 2020 г., спрямо 2 012.8 млн.евро към края на 2019 г. като бележи значителен спад в размер на 73% и въпреки това продължава да е положително. За периода януари-декември 2020 г. дефицитът по текущата сметка на платежния баланс е в размер на -399.9 млн.евро, като намалява стойността си с -2.5 пр.п. спрямо 2019 г. В резултат на получените капиталови трансфери по оперативни програми на ЕС, излишъкът по капиталовата сметка достига до 947.4 млн.евро.

Балансът по финансовата сметка за годината е отрицателен (-3 341 млн.евро), което е -6 246.7 млн.евро по-малко от отчетеното положително салдо през 2019 г. По данни на платежния баланс международните валутни резерви на страната се увеличават с 5 973.9 млн.евро. След отчитане на валутнокурсони разлики и ценови преоценки, валутните резерви в баланса на БНБ се увеличават с 6 012.6 млн.евро (11.8 млрд. лв), като активите на управление „Емисионно” възлизат на 60.3 млрд.лв. в края на 2020 г.

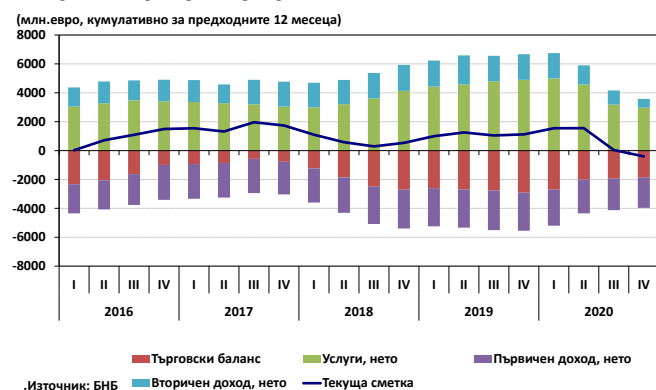
Графика 37. Динамика на основните сметки на платежния баланс

Дефицитът по текущата сметка в размер на -399.9 млн.евро към края на 2020 г. спрямо положителният баланс (1 121.2 млн.евро) от предходната година, се дължи основно на свиването на статия „услуги нето“ с -1 924.7 млн.евро спрямо края на 2019 г., като достига стойност от 2 969.7 млн.евро. Основен фактор за това е разпространението на пандемията от COVID-19, водеща до ограничаване на туристическите пътувания, които са съществен източник на чуждестранна валута за платежния баланс на страната. Статия „вторичен доход нето“ е вторият фактор допринасящ за отрицателния баланс по текущата сметка, като бележи спад от -1 172.7 млн.евро спрямо края на декември 2019 г. и достига стойност от 601 млн. евро в края на 2020 г. Основни фактори за тази динамика са свиването на реалния внос

спрямо този на реалния износ, както и значителното понижение на глобалната икономическа активност. Статията „първичен доход нето“ продължава да бъде с отрицателно салдо, като дефицитът е в размер на -2 098.4 млн.евро към края на 2020 г., и допринася за свиване на дефицита по текущата сметка с 540.0 млн. евро в края на годината.

Графика 38. Динамика на текущата сметка и нейните компоненти

За периода януари-декември 2020 г. салдото по финансовата сметка възлиза на -3 340.6 млн.евро, което е с -6 246.7 млн.евро по-малко от отчетеното през 2019 г. положителното салдо в размер на 2 906.1 млн. евро. Отрицателното салдо се дължи на по-голямото нарастване на чуждестранните пасиви на българските резиденти спрямо това на чуждестранните активи. За нарастването на чуждестранните пасиви основно значение има повишението на пасивите на сектор „държавно управление“ вследствие на емисията облигации в размер на 2.5 млрд.евро, пласирани на международните капиталови пазари през септември 2020 г., както и на емитираните за вътрешния пазар през 2020 г. година ДЦК с обща номинална стойност от 1.2 млрд.лв.

Всички компоненти на финансовата сметка допринасят за свиването на баланса към края на 2020 г. „Преките инвестиции“ увеличават дефицита си с -787.1 млн.евро спрямо края на предходната година, като достигат размер от -1

945.6 млн.евро към края на 2020 г. „Други инвестиции нето“ бележат спад в салдо си в размер на -4 435.2 млн.евро спрямо края на 2019 г. и достигат стойност от -1 944.5 млн.евро в края на последното тримесечие на 2020 г.

Графика 39. Динамика на финансовата сметка и нейните компоненти

За периода януари-декември 2020 г. потокът на преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) в страната възлиза на 2 124.9 млн.евро, което е с 590.1 млн.евро повече от предходната година. По-голяма част от ПЧИ у нас през годината са под формата на дългови инструменти (1 028.8 млн.евро), които нарастват с 323.3 млн.евро спрямо 2019 г. и реинвестирана печалба (827.7 млн.евро), които са с -327.7 млн.евро по-малко отколкото през предходната година. Потокът на ПЧИ под формата на дялов капитал, различен от реинвестирана печалба, е положителен и възлиза на 267.4 млн.евро.

Таблица 34. Динамика на ПЧИ в България по вид инвестиция

	2016	2017	2018	2019	2020
Общо	940	1606	968	1534	2124
Дялов капитал, различен от реинвест. печалба	255	-25	390	-327.1	267.4
Реинвестирана печалба	1091	861	1214	1155.4	827.7
Дългови инструменти	-407	770	-637	705.5	1028.8

Бележка: Данните са за обем на ПЧИ в страната (в млн. евро).
Источник: БНБ.

Разпределението на ПЧИ у нас по сектори през 2020 г. се характеризира с известна промяна спрямо предходната година. Секторът „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“, който през 2019 г. се нарежда на

първо място, през 2020 г. е изгубил обема си, като отчита отлив на ПЧИ в размер на -163.4 млн.евро. Сектор „Финансови и застрахователни дейности“ увеличава обема си от ПЧИ, като достига стойност в размер на (711.4 млн.евро), сектор „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“ заема второто място по размер на увеличение обема от ПЧИ, като достига стойност от 136.8 млн.евро, следвано от сектор „Транспорт, складиране и пощи“ (136.6 млн.евро).

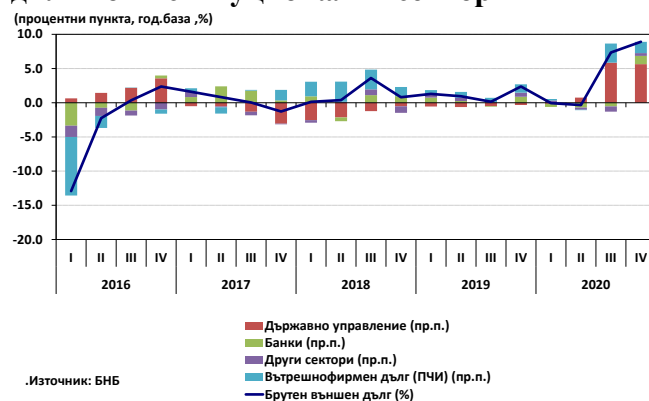
Таблица 35. Отраслова структура на ПЧИ в България по икономически сектори

	2016	2017	2018	2019	2020
Добивна промишленост	-22.6	-21.4	11.2	20.4	15.4
Преработваща промишленост	236.9	1099.5	1281.8	97.7	54.9
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	15.0	-206.9	-109.9	46.8	136.8
Строителство	23.2	175.9	-96.3	33.7	64.7
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	477.5	339.6	135.6	523.3	-163.4
Транспорт, складиране и пощи	8.0	5.5	10.4	15	136.6
Хотелиерство и ресторантьорство	24.9	-18.3	-14.1	-10.5	-12.8
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	19.4	-243.1	45.5	70.7	-41.4
Финансови и застрахователни дейности	179.2	294.6	583.5	-41.6	711.4
Операции с недвижими имоти	-41.9	345.7	-148.9	233.4	16.6

Бележка: Данните са в млн.евро. Структурата обхваща десет водещи икономически сектора.
Данните за 2020 са от тримесечната статистика.
Източник: БНБ.

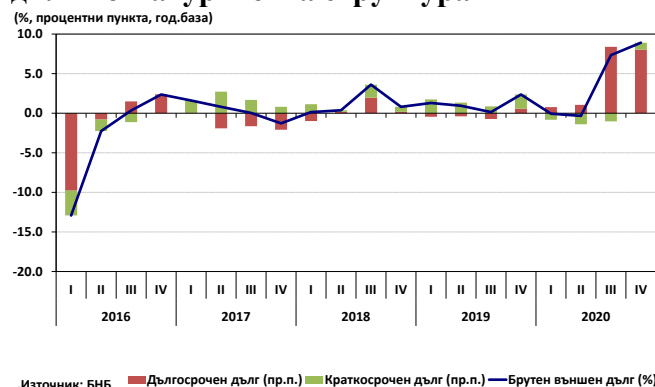
През 2020 г. brutният външен дълг на страната нараства с 8.9% на годишна база, като в края на годината достига размер от 38.4 млрд.евро, което представлява 58.2% от БВП. Най-голям принос за нарастването на дълга има нарастването на чуждестранните задължения на банките (2.4 пр.п.). Дългът на сектор „Вътрешнофирмен дълг“ и дългът на сектор „Държавно управление“ отчитат намаление и ограничават общия ръст на brutния външен дълг съответно с -1.0 пр.п. и -0.2 пр.п.

Графика 40. Динамика на brutния външен дълг по институционални сектори

В унисон с общата динамика на brutния външен дълг през 2020 г. краткосрочният й компонент нараства с 3.5% на годишна база и представлява 23.9% от общия външен дълг в края на годината. Дългосрочният дълг също нараства, с 10.7% и достига дял от 76.1% от външния дълг на страната в края на 2020 г.

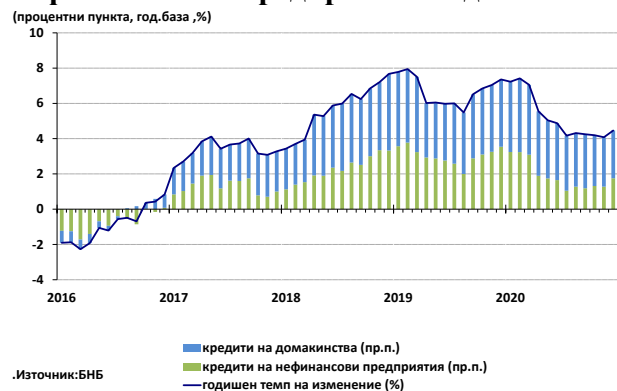
Графика 41. Динамика на brutния външен дълг по матуриретна структура

Прекъсната е тенденцията на нарастване на кредитите на банките за частния нефинансов сектор, като през 2020 г. кредитите за нефинансовите предприятия и домакинствата у нас отбелязват средногодишен ръст от 5.2% спрямо 6.7% към края на 2019 г. Кредитът за домакинствата нараства с по-бърз темп (6.6%), като допринася с 2.7 пр.п. към общия ръст на кредитирането към частния нефинансов сектор в края на годината. Кредитът към нефинансовите предприятия отчита по-малък

ръст от 3.0% в края на годината, като допринася с 1.8 пр.п. към общата динамика.

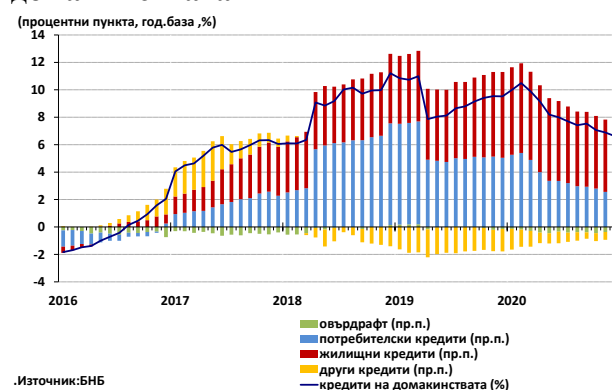
Графика 42. Динамика на кредитите към нефинансовите предприятия и домакинства

Ръстът на кредитите за домакинствата през 2020 г. се дължи предимно на нарастването на жилищните кредити с 11.6% в края на годината, което допринася с 5.2 пр.п. към общия ръст на кредитите за домакинствата. В края на 2020 г. потребителските кредити са нараснали с 5% и допринасят с 2.4 пр.п. Кредитите, различни от потребителски и жилищни, както и овърдрафт ограничават общия ръст с отрицателния си принос от -0.8 пр.п.

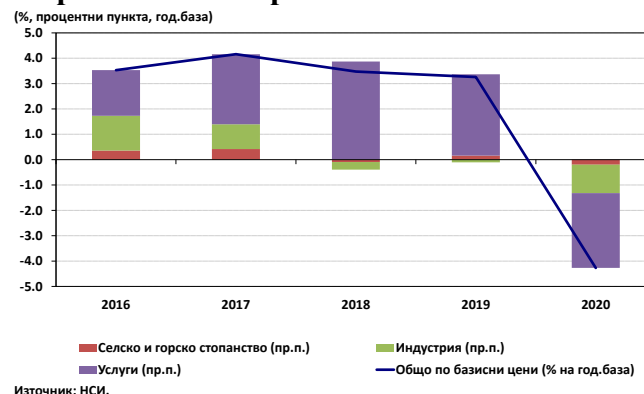
В края на декември 2020 г. общата сума на балансовите активи на банковата система е 124.0 млрд.лв. Брутният размер на необслужваните кредити и аванси в банковата система възлиза на 5.7 млрд.лв., а дялът им в общата сума на брутните кредити и аванси достига до 7.5%. Нетната стойност на необслужваните кредити и аванси (след приспадане на присъщата за тази класификационна категория обезценка) възлиза на 3.06 млрд.лв. в края на 2020 г. или 4.2% от общата нетна стойност на кредитите и авансите.

Графика 43. Динамика на кредитите за домакинствата

Общата добавена стойност в икономиката намалява в реално изражение до -4.3% през 2020 г., за което най-много допринася секторът на услугите (-2.9 пр.п.), следван от индустрията (-1.1 пр.п.) и селското и горско стопанство (-0.2 пр.п.).

Графика 44. Растеж на добавената стойност и принос по сектори

Детайлна разбивка на добавената стойност в икономиката по сектори показва, че сред услугите най-голям отрицателен принос за брутната добавена стойност през 2020 г. отчита секторът „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство“ (-2.8 пр.п.), следван от сектор „Добивна промишленост; преработваща промишленост; производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива; доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване“ (-1.1 пр.п.).

Третият по отрицателна добавена стойност сектор е „Професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности“, като ограничават с -0.5 пр.п. ръста на общата добавена стойност в икономиката. На четвърто и пето място, за отрицателната стойност на общата добавена стойност допринасят съответно секторите „Операции с недвижими имоти“ и „Селско, горско и рибно стопанство“ със съответно -0.4 пр.п. и -0.2 пр.п.

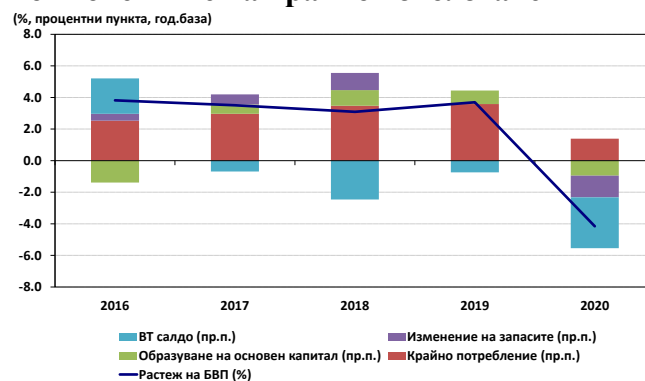
Таблица 36. Динамика на добавената стойност по сектори

Общо за икономиката (%)	3.5	4.2	3.5	3.3	-4.3
Принос (пр.п.) в т.ч.:					
Селско, горско и рибно стопанство	0.4	0.4	-0.1	0.2	-0.2
Добивна промишленост; преработваща промишленост; производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива; доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	1.7	0.8	-0.4	-0.3	-1.1
Строителство	-0.3	0.2	0.1	0.2	0.0
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство	0.2	0.6	0.9	0.7	-2.8
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	0.9	0.4	0.6	0.9	0.0
Финансови и застрахователни дейности	0.5	0.1	0.2	0.2	0.1
Операции с недвижими имоти	0.6	0.7	1.1	0.5	-0.4
Професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности	0.1	0.1	0.5	0.8	-0.5
Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа	-0.5	0.8	0.4	0.0	0.9
Култура, спорт и развлечения; други дейности	0.0	0.1	0.1	0.0	-0.4

Бележка: Данните за 2020 г. са предварителни.
Източник: НСИ.

По предварителни данни реалният спад на БВП през 2020 г. възлиза на -4.2% на годишна база. ВТ салдо намалява с -3.2 пр.п. към края на годината спрямо -0.7 пр.п. през 2019 г. През 2020 г. крайното потребление се свива с -2.2 пр.п., а изменението на запасите допринася за намаляването на БВП с -1.4 пр.п.

Графика 45. Растеж на БВП и принос на компонентите на крайно използване

Износът на български стоки и услуги през 2020 г. възлиза на 28.0 млрд.евро, намалявайки с -6.4% спрямо предходната година. Най-голям отрицателен принос за общия спад има износът на енергийни ресурси (-5.3 пр.п.), следван от износа на инвестиционни стоки (-1.3 пр.п.), на суровини и материали (-0.1 пр.п.), а износът на потребителски стоки, допринася едва 0.2 пр.п.

Таблица 37. Принос на основни групи стоки за динамиката на износа

	2019	2020
Износ (% на годишна база)	4.3	-6.4
Принос (пр.п.)		
Потребителски стоки	1.7	0.2
Суровини и материали	1.0	-0.1
Инвестиционни стоки	0.2	-1.3
Енергийни ресурси	1.3	-5.3

Източник: БНБ.

Същият тренд следва и динамиката на вноса. Вносът в България за 2020 г. свива обема си с -8.9% спрямо същия период предходната година. Най-голям спад в размер на -6.1 пр.п. бележи сектора на енергийните ресурси, следван от вносът на инвестиционни стоки (-2.1 пр.п.), а вносът на суровини и материали и потребителски стоки, допринасят отрицателно всеки с -1.4 пр.п. за общия спад в размер на -5 886.9 млн.лв.

Таблица 38. Принос на основни групи стоки за динамиката на вноса

	2019	2020
Внос (% на годишна база)	5.0	-8.9
<i>Принос (пр.п.)</i>		
Потребителски стоки	2.3	-0.4
Суровини и материали	-0.2	-0.4
Инвестиционни стоки	1.7	-2.1
Енергийни ресурси	1.1	-6.1

Източник: БНБ.

През 2020 г. реалният растеж на крайното потребление се ускорява едва до 1.8% от 4.7% през 2019 г. Основна движеща сила за отчетената динамика има индивидуалното потребление на домакинствата (0.8 пр.п.), а индивидуалното потребление на правителството допринася с 0.7 пр.п. Колективното потребление, което измерва крайните разходи на правителството за колективни услуги, предоставени на обществото като цяло, нараства, като допринася с 0.7 пр.п. към реалния растеж общо на крайното потребление.

Таблица 39. Растеж на крайното потребление и принос на компонентите

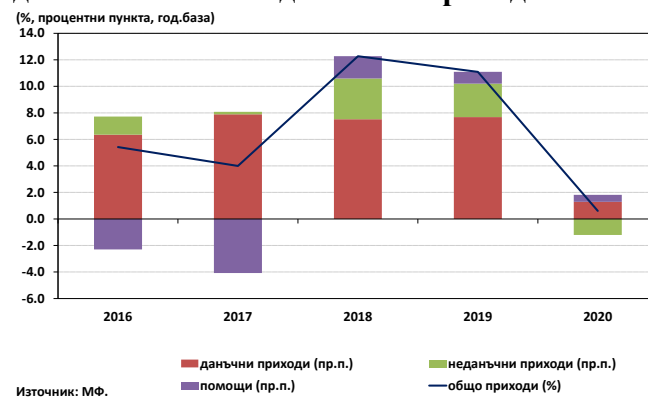
	2016	2017	2018	2019	2020
Крайно потребление (%)	3.2	3.9	4.6	4.7	1.8
<i>индивидуално потребление (пр.п.)</i>	3.0	3.3	4.1	4.6	0.8
<i>потребление на домакинствата (пр.п.)</i>	2.8	3.0	3.5	4.3	0.2
<i>индивидуално потребление на правителството (пр.п.)</i>	0.2	0.3	0.6	0.3	0.7
<i>колективно потребление (пр.п.)</i>	0.3	0.6	0.5	0.1	1.0

Бележка: Данните за 2020 г. са предварителни.
Източник: НСИ.

Бюджетното салдо по консолидираната фискална програма (КФП) през 2020 г. е отрицателно в размер на -3.5 млрд.лв., което представлява дефицит от -3.0% от БВП. Приходите отчитат ръст от 0.6%, който основно се дължи на данъка върху доходите (4.5 пр.п) и социално и здравно-осигурителните вноски (4.4 пр.п), докато данъчните приходи от мита и митнически такси, отчитат спад от -8.9% за 2020 г. Неданъчните приходи ограничават разтежа на крайното потребление с отрицателен принос от -1.2 пр.п., а помощите отчитат принос от 0.5 пр.п. Сред данъчните приходи най-голям отрицателен принос имат постъпленията от непреките данъци (-0.3 пр.), а

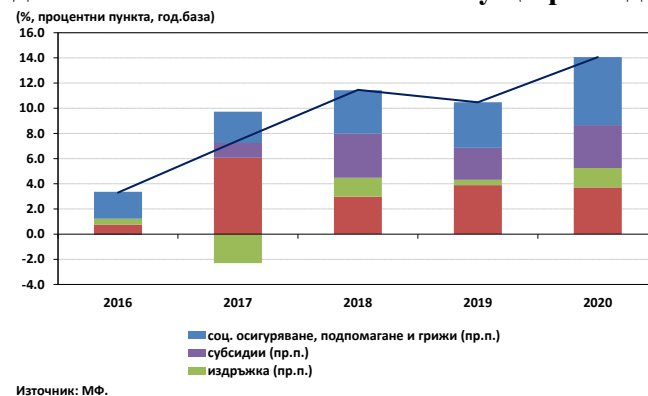
приходите от социални и здравно-осигурителни вноски и преки данъци допринасят съответно с 1.0 пр.п. и 0.4 пр.п. към общия ръст на бюджетните приходи.

Графика 46. Принос на компонентите в динамиката на бюджетните приходи

Бюджетните разходи нарастват с 5.9% през 2020 г. спрямо предходната година, за което най-голям принос имат текущите разходи (11.1 пр.п.), а капиталовите разходи имат отрицателен принос от -5.5 пр.п. Текущите нелихвени разходи нарастват с 14.1% на годишна база, за което най-голям принос имат разходите за социално осигуряване, подпомагане и грижи (5.4 пр.п.), следвани от разходите за заплати и осигурителни вноски (3.7 пр.п.), субсидиите (3.4 пр.п.) и разходите за издръжка (1.5 пр.п.).

Графика 47. Принос на компонентите в динамиката на нелихвените текущи разходи

През 2020 г. заетостта у нас намалява с -3.4% на годишна база, като броят на зетите

лица на 15 и повече години намалява до 3.1 млн. души. Тази динамика се дължи на намаление в ръста на заетостта при мъжете и на заетостта при жените, като и при двата пола отрицателният принос е в размер на -1.7 пр.п. Заетостта намалява във всички възрастови групи, с изключение на лицата на 65 и повече години, при които бележи незначителен ръст от 0.02%. Най-голям отрицателен принос има спадът сред работещите между 25 и 34 години (-1.4 пр.п.).

Броят на наетите лица по трудово и служебно правоотношение намалява с -6.8% на годишна база и достига до 2.2 млн. души. Тази динамика се дължи почти изцяло на спад на наетите лица в частния сектор (-6.7 пр.п.). По икономически дейности намаляване на броя на наетите лица има във всички сектори, но предимно в преработващата промишленост (-1.7 пр.п.) и в сектор „Хотелиерство и ресторантьорство” (-1.7 пр.п.). Секторите „Строителство” и „Транспорт, складиране и пощи” допринасят за общия спад, всеки с -0.7 пр.п.

Доходът на работещите, измерен чрез компенсацията за наетите лица, който представлява брутен доход, включващ и промени в осигурителните вноски, нараства с 3% през 2020 г. при ръст от 8.6% през предходната година. Равнището на безработица продължава да се увеличава от 4.2% за 2019 г. до 5.1% от работната сила през 2020 г.

Таблица 40. Динамика на заетостта и доходите

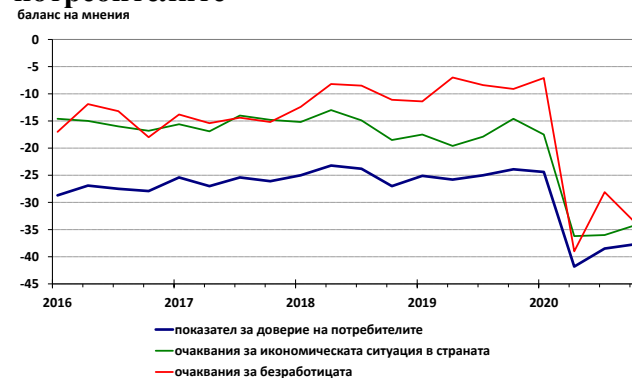
	2016	2017	2018	2019	2020
Заети лица	-0.5	4.4	0.1	2.6	-3.4
Наети лица	1.0	1.4	0.5	0.1	-6.8
Компенсация на наетите лица	7.7	10.9	10.6	8.6	3.0
Безработица*	7.6	6.2	5.2	4.2	5.1

Бележка: Данните за динамиката показват изменение спрямо предх. г. (%), като данните за 2020 г. са предварителни; * коефициент на безработица средно за периода (% от раб. сила).
Източници: НСИ.

През април 2020 г. доверието на потребителите рязко спада до -41.8%, като достига нива от 2013 г. В подкрепа на

показателя действат очакванията на потребителите за безработица, които са силно завишени през 2020 г. За влошаването на доверието на потребителите влияят по-високите очаквания за влошаване на икономическата ситуация в страната.

Графика 48. Показател на доверие на потребителите

Източник: НСИ

Бележка: Очакванията за безработица се взимат с обратен знак. Покачване на показателя означава, че потребителите имат оптимистични очаквания и обратното.

Доходите на домакинствата през 2020 г. ускоряват ръста си до 5.1% на годишна база, за което единствено принос имат заплатите (4.1 пр.п.) и пенсиите (10.8 пр.п.). Ограничение върху ръста на доходите на домакинствата през годината оказват доходите извън работна заплата (-18.9%) и приходите от продажби (-28.3%). Изтеглените от домакинствата спестявания отбелязват спад от -9.2%, както и получените от тях заеми и кредити (-20.6%) през 2020 г.

Таблица 41. Динамика на доходите на домакинствата

	2016	2017	2018	2019	2020
Общ доход	1.9	6.0	4.8	6.8	5.1
Работна заплата	0.6	6.1	6.9	8.9	4.1
Изтеглени спестявания	18.7	15.3	11.6	-3.5	-9.2
Заеми и кредити	19.5	11.1	62.0	-25.9	-20.6

Бележка: Данните са на год. база (%).
Източник: НСИ.

Разходите на домакинствата през 2020 г. отбелязват спад от -1.0% спрямо доходите им. Потребителските разходи намаляват с -1.3%, като отбелязват спад с -6.5 пр.п. спрямо края на

2019 г., за което най-голям отрицателен принос има намаляването на разходите, свързани със свободното време, културен отдих и образование (-36.0 пр.п.), разходите за транспорт (-20.6 пр.п.) и разходите за облекло и обувки (-8.6 пр.п.). Разходите на домакинствата за данъци и социални осигуровки нарастват съответно с 2.1% и 4.8%, които допринасят отрицателно съответно с -4.5 пр.п. и -4.8 пр.п. към общите разходи. През 2020 г. продължава тенденцията на домакинствата към спестяване. Разходите им за влогове отчитат ръст от 31.3%, а отделените средства за изплащане на дълг или даване на пари на заем продължават да се свиват, като отчитат спад от -2.3%.

Таблица 42. Динамика на разходите на домакинствата

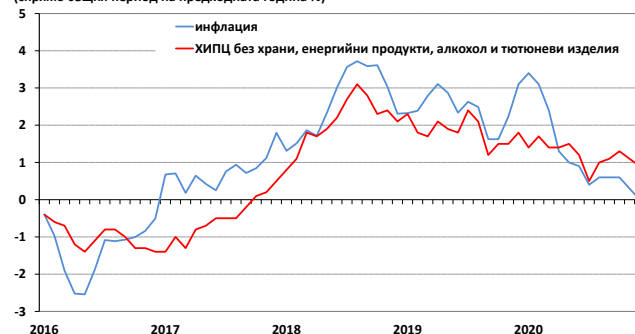
	2016	2017	2018	2019	2020
Общ разход	-0.4	7.6	7.7	4.9	-1.0
Потребителски общ разход	-1.3	6.9	6.7	5.2	-1.3
Данъци	4.3	15.0	6.9	6.6	2.1
Влог	45.1	41.8	5.2	22.6	31.3
Изплатен дълг и даден заем	-9.2	-3.0	-15.3	-0.3	-2.3

Бележка: Данните са на год. база (%).
Източник: НСИ.

От първото тримесечие 2020 г. инфлацията започва да намалява, като средногодишната ѝ стойност в размер на 1.2% отчита спад от -1.2 пр.п. спрямо средногодишната ѝ стойност от предходната година (2.5%), а към декември 2020 г. инфлацията в страната стъпва на неутрална територия със стойност от 0%. Базисната инфлация също отчита по-нисък темп на изменение, като средногодишната ѝ стойност възлиза на 0.9% спрямо 1.8% спрямо 2019 г.

Графика 49. Инфлация

(спрямо същия период на предходната година %)

Източник: НСИ

Най-голям принос за акумулираната през годината инфлация имат услугите (0.7 пр.п.) и хранителните продукти (0.4 пр.п.). Сред услугите най-голям принос за общата инфлация имат цените на общественото хранене (0.2 пр.п.), а цените на промишлените стоки органичават общия ръст на инфлацията с отрицателния си принос от -1.2 пр.п. Сред тях цените на течните и транспортни горива имат най-голям отрицателен принос от -1.0 пр.п. Административните цени отбелязват лек ръст от 0.2 пр.п.

Таблица 43. Принос на основни групи стоки и услуги към инфлацията

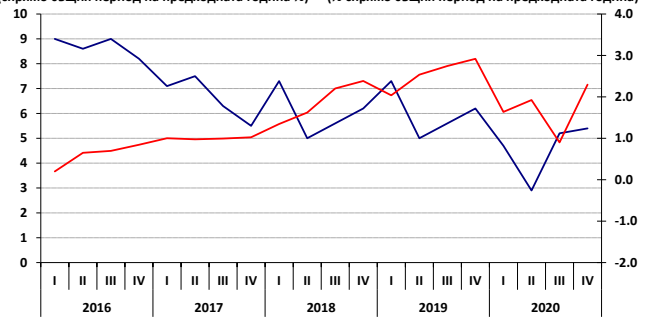
Инфлация (% спрямо дек. на предх.г.)	2018	2019	2020
	2.3	3.1	0.0
	приноси (пр.п.)		
Хранителни продукти	1.2	1.4	0.4
Непреработени храни	0.2	0.5	-0.1
Преработени храни	1.0	0.8	0.6
Услуги (всичко без стоки)	1.8	0.9	0.7
Обществено хранене	0.4	0.3	0.2
Транспортни услуги	0.4	0.0	0.1
Телекомуникационни	0.1	-0.1	0.0
Енергия и отопление за дома	0.8	0.1	0.0
Течни и транспортни горива	0.4	0.3	-1.0
Промишлени стоки	0.7	0.6	-1.2
Административни цени	0.8	0.4	0.2

Източник: Eurostat

През 2020 г. нарастването на цените на жилищата у нас се забавя, като отчита ръст от 4.6% на средногодишна база при 6.0% през 2019 г. По-малкият ръст на цените на жилищата се определя от търсенето от страна на домакинствата, както и на високия процент свободен/незаеят жилищен фонд. Цените на наемите също намалява, като достига 1.7% на средногодишна база при 2.6% през 2019 г.

Графика 50. Динамика на цените на жилищата и наемите

(спрямо същия период на предходната година %) (% спрямо същия период на предходната година)

.Източник: НСИ

— цени на жилища, лява скала — цени на наеми, дясна скала

2. Обзор на небанковия финансов сектор в България

През 2020 г. активите на участниците в небанковия финансов сектор нарастват с 3.2% и в края на годината достигат 53 млрд.лв., като активите на всички видове небанкови финансови дружества и сегменти (с изключение на небанковите инвестиционни посредници) отчитат положително изменение на годишна база. Най-голям принос от 3.3 пр.п. има ръстът на активите на пенсионните фондове, следвани от активите на застрахователните и презастрахователните дружества (1.3 пр.п.), нарастването на активите, управлявани от управляващите дружества и лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове (0.1 пр.п.), изменението на активите на колективните инвестиционни схеми и националните инвестиционни фондове (0.1 пр.п.) и нарастването на активите на дружествата със специална инвестиционна цел (0.1 пр.п.). Активите на небанковите инвестиционни посредници, основна част от които са клиентски активи, ограничават ръста с отрицателен принос от -1.8 пр.п. В резултат на тази динамика, ролята на дружествата в небанковия финансов сектор в структурата на финансовото посредничество незначително намалява, като активите на участниците в поднадзорния на КФН сектор достигат 30.0% от активите на финансовия сектор у нас.

Като дял от БВП, активите на участниците на небанковия финансов сектор нарастват несъществено през 2020 г. и възлизат на 44.7%. Дълбочината на финансовото посредничество за небанковия финансов, измерена чрез пазарната капитализация на фондовата борса нараства до 23.9% през 2020 г., в сравнение с 23.5% от БВП през 2019 г.

Таблица 44. Относителна структура на активите на участниците на небанковия финансов сектор (% от активите на банковия и небанковия финансов сектор в България)

Показатели	2016	2017	2018	2019	2020
Небанкови инвестиционни посредници	4.5	10.8	13.6	12.5	11.1
Управляващи дружества и ЛУАИФ	1.3	1.4	1.3	1.4	1.3
КИС и НИФ*	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0
АДСИЦ	1.3	1.1	1.1	1.1	1.0
(Пре)застрахователни дружества	5.2	5.5	5.3	5.5	5.7
ФДПО	9.1	9.2	8.8	9.5	9.8
Участници на небанковия финансов сектор	22.4	29.0	31.2	31.0	30.0

Бележки: *До 2017 г. са включени и инвестиционните дружества от затворен тип.

Източник: БНБ, КФН.

Активите на небанковите инвестиционни посредници (ИП) намаляват с -4.4% през 2020 г. и в края на годината достигат 19.7 млрд.лв. Причина за понижаване на стойността на активите е спад на клиентските активи на небанковите инвестиционни посредници с частичен лиценз, чийто принос за тази динамика е -5.4 пр.п. Активите на небанковите ИП с пълен лиценз нарастват с 5.2% на годишна база и ограничават спада на

активите на небанковите ИП с положителен принос от 1.0 пр.п.

Активите на управляващите дружества и лицата, управляващи алтернативни инвестиционни фондове, нарастват в абсолютен размер със 70.5 млн.лв, което е ръст от 3.1% на годишна база като в края на годината възлизат на 2.3 млрд.лв. От тях 1.8 млрд.лв. са управляваните активи на колективни инвестиционни схеми и 0.5

млрд.лв. са управлявани активи на клиенти по доверително управление на портфейли. Активите на колективните инвестиционни схеми (КИС) и национални инвестиционни фондове (НИФ) нарастват общо с 4.3% спрямо предходната година. Наблюдаваната динамика се дължи основно на увеличение на активите на договорните фондове и борсово търгуваните фондове (БТФ), които в края на годината са общо 125, а размерът на активите им достига 1.8 млрд.лв. Шест са националните инвестиционни фондове, които управляват 29.4 млн.лв. активи. Поради относително малката абсолютна стойност на активите, колективните инвестиционни схеми заемат дял от 1.0% в структурата на финансовото посредничество.

Активите на дружествата със специална инвестиционна цел (АДСИЦ) отбелязват ръст от 3.7% на годишна база и към края на годината размерът им е 1.9 млрд.лв. Най-голям принос за този ръст имат активите на АДСИЦ, инвестиращи в недвижими имоти и земеделска земя, (3.0 пр.п.). АДСИЦ, секюритизиращи вземания, допринасят положително с 0.7 пр.п. в годишния ръст на активите в сектора. В относително изражение дялът на дружествата със специална инвестиционна цел в структурата на финансовото посредничество в края на 2020 г. се запазва на 1.1%.

Активите на (пре)застрахователите нарастват със 7.5% през 2020 г. спрямо 12.6%

през 2019 г., а дялът им в структурата на финансовото посредничество се запазва спрямо предходната година и възлиза на 5.6%. Най-голям принос от 4.9 пр.п. за ръста на активите на (пре)застрахователния пазар има нарастването на активите на дружества по общо застраховане (10.3%), следвани от ръста на активите на животозастрахователните дружества с 6.7% и също имат положителен принос от 1.4 пр.п. Активите на единственото презастрахователно дружество у нас нарастват с 3.8% на годишна база и имат положителен принос от 1.2 пр.п. към изменението на активите на застрахователния пазар.

Ръстът на балансовите активи на пенсионните фондове се забавя до 10.6% през 2020 г. от 16.9% през 2019 г. Увеличението на активите им се дължи както на постъпленията от осигурителни вноски, така и на положителния резултат от инвестирането на натрупаните по индивидуалните партии средствата през годината. Пенсионните фондове продължават да се нареждат на второ място сред институционалните инвеститори на небанковия финансов сектор след небанковите ИП, като размерът на балансовите им активи в края на годината възлиза на 17.4 млрд.лв. Относителният им дял в структурата на финансовото посредничество в края на годината възлиза на 9.8%.

Таблица 45. Пазарна капитализация на фондовата борса и активи на участниците на небанковия финансов сектор (% от БВП)

	2016	2017	2018	2019	2020
Пазарна капитализация на фондовата борса	10.2	23.1	24.4	23.5	23.9
Небанкови инвестиционни посредници	5.6	14.5	19.1	17.4	16.6
Управляващи дружества и ЛУАИФ	1.6	1.8	1.8	1.9	2.0
КИС и НИФ*	1.2	1.4	1.4	1.4	1.5
АДСИЦ	1.6	1.5	1.6	1.5	1.6
(Пре)застрахователни дружества	6.5	7.4	7.5	7.6	8.4
ФДПО	11.4	12.5	12.3	13.3	14.7
Участници на небанковия финансов сектор	27.9	39.1	43.6	43.3	44.7

Бележки: *До 2017 г. са включени и инвестиционните дружества от затворен тип.

Източник: БФБ, КФН, НСИ.

Дълбочината на финансовото посредничество на небанковия финансов сектор, измерена чрез пазарната капитализация на Българска фондова борса като дял от БВП, нараства до 23.9%, в края на 2020 г., от 23.5%, в края на 2019 г.

Пазарната капитализация на БФБ АД бележи ръст от 1.6% на годишна база и в края на годината достига 28.4 млрд.лв. Пазарната капитализация на Алтернативен пазар, която към края на годината достига 19.6 млрд.лв., има положителен принос от 2.0 пр.п., докато пазарната капитализация на Основен пазар, която към края на 2020 г. достига 8.8 млрд.лв., има ограничаващ ръста принос от -0.4 пр.п. По видове сегменти на двата организирани от БФБ АД пазара с най-висок принос в това нарастване (1.6 пр.п.) има сегмент Акции на алтернативен пазар, чиято пазарна капитализация достига 19.0 млрд.лв. в края на годината. Основен дял в сегмента заемат акциите на едно публично дружество²¹, чиято пазарна капитализация към края на годината има 90.1% относителен дял в сегмента. Следват сегменти Акции Standard и сегмент за ДСИЦ на Алтернативен пазар, които допринасят положително съответно с 1.3 пр.п.

и 0.4 пр.п. в общото нарастване на капитализацията на двата пазара. Пазарната капитализация на сегмент за търговия акции Premium намалява от 1.8 млрд.лв. към края на 2019 г. до 1.3 млрд.лв. към края на 2020 г. и има отрицателен принос от -1.7 пр.п., в нарастването на пазарната капитализация на двата пазара, организирани от фондовата борса.

Динамиката на индексите на фондовия пазар през 2020 г. е повлияна от въздействието на разпространението на пандемията от COVID-19 върху капиталовите пазари. Към 31.12.2020 г. основният индекс SOFIX отбелязва спад от -21.2% спрямо равнището си в края на 2019 г. до 447.53 пункта. Широкият индекс BGBX40 отбелязва намаление от -9.3% на годишна база до 101.38 пункта, докато равнопретегленият BGTR30 спада с -3.3% през годината до 499.17 пункта. Секторният индекс BGREIT, който по принцип прави изключение от общата тенденция поради вида на дружествата, включени в индекса, отчита ръст от 5.9% на годишна база до 137.69 пункта.

Изразени като дял от БВП, активите на участниците на небанковия сектор възлизат на 44.7%, като сред тях най-голям е дялът на активите на небанковите ИП (16.6%), следван

²¹ Пазарната капитализация на „Кепитъл консепт лимитед“ АД към 31.12.2020 г. е 17.6 млрд.лв.

от активите на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване (14.7%) и активите на (пре)застрахователния сегмент, които представляват 8.4% от БВП. Активите,

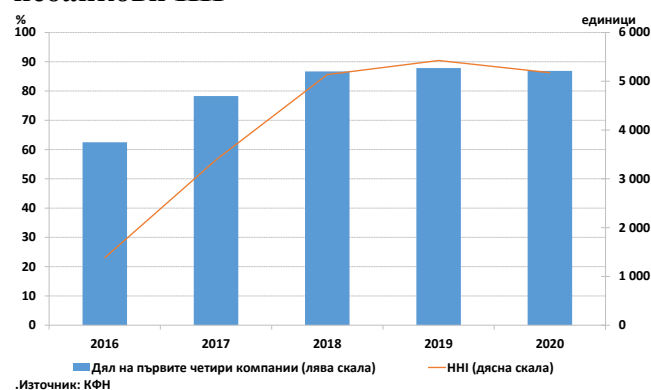
управлявани от УД и ЛУАИФ, възлизат на 2.0% от БВП, а тези на АДСИЦ, КИС и НИФ – съответно 1.6% и 1.5% от БВП.

През 2020 г. развитието на небанковия финансов сектор е в посока на запазване на пазарната среда в отделните сегменти. Пазарите на услуги, предлагани от дружествата със специална инвестиционна цел, от предприятия за колективно инвестиране, управляващите дружества и общозастрахователните дружества трайно се характеризират със силна конкуренция. Умерена конкурентна среда се наблюдава при пенсионноосигурителните дружества през последните пет години, а животозастрахователният пазар и сегментът на услуги, предоставени от небанковите инвестиционни посредници, се характеризират с висока пазарна концентрация през последните четири години. Общата динамика на развитие на пазарната среда през годината е разнопосочна в отделните сегменти, като не води до качествена промяна в пазарната конкуренция.

При небанковите инвестиционни посредници концентрацията, измерена на база клиентски активи остава на много високо ниво. В края на 2020 г. най-големите четири инвестиционни посредника държат 86.9% от общата сума на всички клиентски активи²², като делът на първия инвестиционен посредник е 71.2%. При останалите инвестиционни посредници средният дял от държаните клиентски активи е 0.8%.

Индексът на Херфиндал-Хиршман (ННІ)²³ на пазара на небанковите инвестиционни посредници, изчислен по клиентски активи, намалява през 2020 г. до 5 176 единици, което е с 249 единици по-малко от предходната година. Въпреки тази динамика пазарът на услуги, предоставени от небанковите инвестиционни посредници, продължава да се характеризира като високо концентриран.

Графика 51. Концентрация на пазара на небанкови ИП

Концентрацията на пазара на услугите, предлагани от управляващите дружества, през 2020 г. намалява незначително спрямо предходната година. Четирите управляващи дружества с най-голям относителен дял в управляваните активи държат 42.6% от общата сума²⁴. Стойността на индекса на Херфиндал-Хиршман (ННІ) на пазара на управляващи дружества, изчислен на база управлявани активи към края на 2020 г., намалява с една

²²ИП „Интеркапитал Маркетс“ АД, ИП „Елана трейдинг“ АД, ИП „Първа финансова брокерска къща“ ЕООД и ИП „София Интернешънъл Секюритиз“ АД.

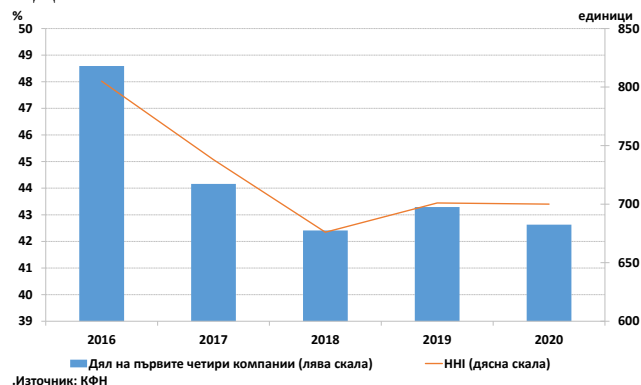
²³Индексът Херфиндал-Хиршман (ННІ) се изчислява като сума на квадратите на пазарния дял на всеки участник на пазара, като неговата стойност варира между 0 и 10 000. При стойност под 1000 единици,

пазарът се определя като силно конкурентен, между 1000 и 1800 единици умерена конкурентна среда, а над 1800 единици – пазарът се характеризира със силна концентрация.

²⁴KBS „Asset management“ NV, УД „Ди Ви асет мениджмънт“ ЕАД, УД „ДСК Управление на активи“ АД и УД „Райфайзен асет мениджмънт“ ЕАД.

единица до нивото от 700 единици в посока отслабване на концентрацията в сектора. Пазарният сегмент продължава да се характеризира като силно конкурентен.

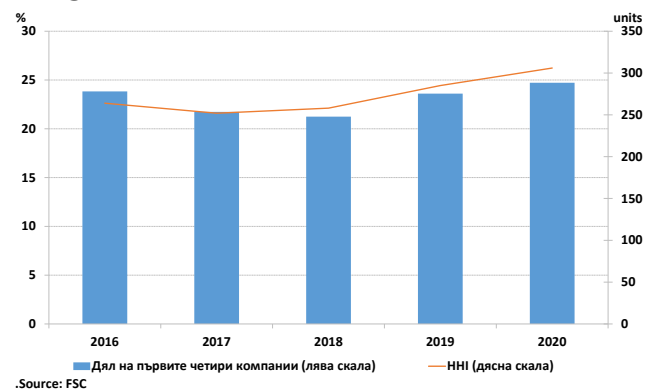
Графика 52. Концентрация на пазара на УД

Пазарът на колективните инвестиционни схеми се определя като силно конкурентен. Тенденцията за плавно увеличаване на концентрацията в сегмента продължава и през 2020 г., като повишение се наблюдава, както по отношение на индекса на Херфиндал-Хиршман (ННІ), така и по дела на първите четири фонда в общата сума на активите, като въпреки тази динамика, пазарът в този сегмент остава силно конкурентен. Изменението на индекса на Херфиндал-Хиршман (ННІ) е с 21 единици, като стойността му нараства до 306 единици към края на 2020 г. спрямо 285 единици през 2019 г., докато делът на първите четири фонда²⁵, нараства съответно до 24.7% от 23.6% към края на 2019 г.

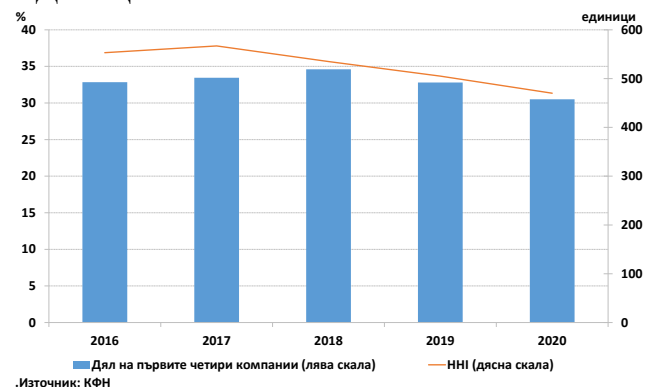
²⁵ДФ „ОББ Платинум облигации“, ДФ „Райфайзен Консервативен фонд (България)“, ДФ „ДСК Стандарт“ и ДФ „ОББ Платинум евро облигации“.

Графика 53. Концентрация на пазара на КИС и НИФ

Сегментът на дружествата със специална инвестиционна цел остава силно конкурентен, при стойност на индекса Херфиндал-Хиршман (ННІ) от 470 единици, което е с 350 единици под стойността на показателя за 2019 г. Сходна динамика се наблюдава в изменението на дела на първите четири компании²⁶, който намалява от 32.8% през предходната година до 30.5% през 2020 г., като показателят остава на територията на силно конкурентната среда.

Графика 54. Концентрация на пазара на АДСИЦ

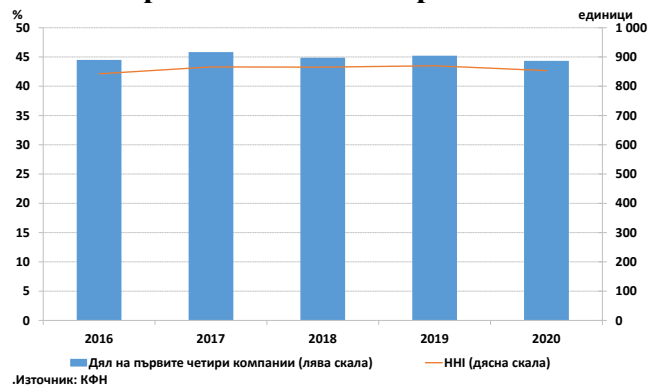

Пазарът на общозастрахователни услуги се определя като силно конкурентен, като през 2020 г. стойността на индекса на Херфиндал – Хиршман (ННІ) намалява със 17 единици спрямо предходната година и в края на декември 2020 г. достига 853 единици, което е

²⁶ „Аванс терафонд“ АДСИЦ, „Фонд за недвижими имоти България“ АДСИЦ, „Кепитъл мениджмънт“ АДСИЦ и „Супер Боровец пропърти фонд“ АДСИЦ.

индикатор за намаляване на конкуренцията. Пазарният дял на четирите дружества по общо застраховане, измерен на база активи²⁷, намалява до 44.3% в края на 2020 г. от 45.2% в края на 2019 г.

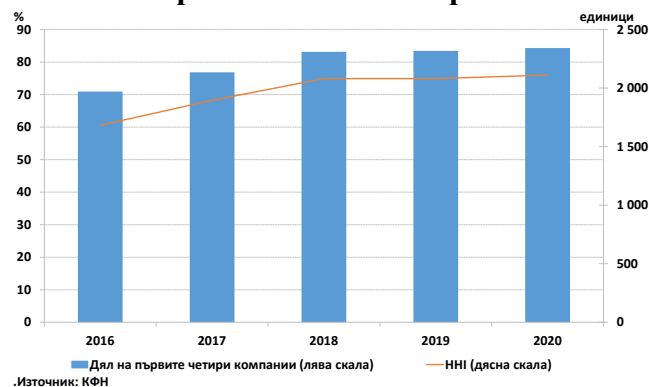
Графика 55. Концентрация на общозастрахователния пазар

През 2020 г. пазарът на животозастрахователни услуги продължава да се характеризира със силно концентрирана конкурентна среда, която се задълбочава и в резултат на преобразуването чрез вливане на едно животозастрахователно дружество в друго през второто тримесечие на 2020 г. В края на 2020 г. кривата на индекса на Херфиндал – Хиршман (ННІ) отбелязва 2 111 единици, което е с 30 единици спрямо предходната година в посока на засилване на концентрацията в сектора. Съвкупният пазарен дял на четирите животозастрахователни дружества с най-голяма сума на активите²⁸ достига исторически най-високо ниво и в края на

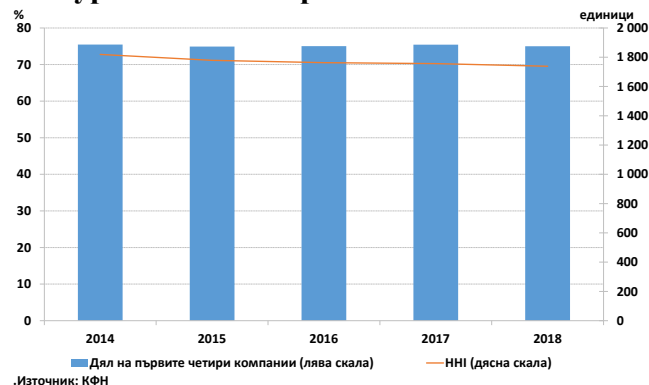
четвърто тримесечие на 2020 г. достига ниво от 84.3%.

Графика 56. Концентрация на животозастрахователния пазар

Към края на 2020 г. делът на първите четири компании²⁹ на пазара на пенсионноосигурителни услуги според балансовете им активи относително се запазва на нивото от предходната година 75.2%. Индексът ННІ нараства с 4 единици спрямо предходната година и в края на 2020 г. достига до 1 731 единици, като по този начин се запазва нивото на умерена концентрация през последните пет години.

Графика 57. Концентрация на пенсионноосигурителния пазар

²⁷ЗК „Лев инс“ АД, ЗАД „Булстрад Виена Иншурънс Груп“ АД, „ДЗИ – Общо застраховане“ ЕАД и ЗД „Евроинс“ АД.

²⁸ЗАД „Алианц България Живот“ АД, „ДЗИ – Животозастраховане“ ЕАД, „Граве България

Животозастраховане“ ЕАД и ЗАД „Булстрад Живот Виена Иншурънс Груп“ АД.

²⁹ПОК „Доверие“ АД, ПОД „Алианц България“ АД, ПОК „ДСК-Родина“ АД и ПОК „Съгласие“ АД.

2.1. Преглед на рисковете и основни тенденции на пазара

Икономическата активност в световен мащаб се забавя през 2020 г. в резултат на пандемията от COVID-19. Понижената глобална икономическа активност и по-слабото външно търсене се отразяват негативно на икономиките в еврозоната и ЕС като цяло, а допълнителен фактор са националните блокади и карантинните мерки срещу коронавируса, както и сложните отношения между Великобритания и ЕС след Брекзит. В отговор на забавящия се икономически растеж в световен мащаб, **през месец март 2020 г., водещите централни банки съгласуваха предприемане на мерки за стимулиране на икономиките.**

Развитието на международните капиталови пазари през 2020 г. се характеризира с възходяща динамика, която след първото тримесечие на годината е подкрепена от очакванията на пазарните участници за стимулиращи мерки от страна на правителствата, а в края на 2020 г. положителен фактор са ваксините срещу COVID-19 на Pfizer-BioNTech, Moderna и AstraZeneca. В условията на ниски лихвени равнища перспективите за повишаване на рентабилността във финансовия сектор са ограничени, като изграждането на буфери е от голямо значение за ефективно справяне по време на икономически спад без негативни последици за реалната икономика.

Разпространението на пандемията COVID-19 от началото на 2020 г. и предприетите мерки за нейното ограничаване се отразиха значително за понижаване на икономическата активност в България и в световен мащаб. През 2020 г. българската икономика отчита спад от -4.2%. Дефицитът по текущата сметка към края на 2020 г. е в размер на -399.9 млн.евро спрямо положителен баланс (1 121.2 млн.евро) към края на предходната година. Обемът на преките чуждестранни инвестиции в България възлиза на 2 124.9 млн.евро, което е с 590.1 млн.евро повече от предходната година. През 2020 г. брутният външен дълг на страната нараства с 8.9% на годишна база, като в края на годината достига размер от 38.4 млрд.евро, което представлява 58.2% от БВП. Прекъсната е тенденцията на нарастване на кредитите на банките за частния нефинансов сектор, като през 2020 г. кредитите за нефинансовите предприятия и домакинствата у нас отбелязват средногодишен ръст от 5.2% спрямо 6.7% към края на 2019 г. През 2020 г. дефицитът по текущата сметка на платежния баланс е в размер на -399.9 млн.евро, като намалява стойността си с -2.5 пр.п. спрямо 2019 г. Инфлацията на потребителските цени започва да намалява от средата на годината, като в края на декември достига до 0% на годишна база. Индексът на цените на жилищата забавя положителния си темп на изменение на годишна база от 6.0% средно за 2019 г. на 4.6% през 2020 г. Тенденцията при цените на наемите следва същия тренд, индексът се понижава до 2.3% за 2020 г. спрямо 2.9% за 2019 г.

Въпреки понижената икономическа активност в България, стабилността в банковата система остава на високо ниво, сектор „Банки“ намалява външните си задължения, в резултат на което през 2020 г. международната рейтингова агенция S&P Global Ratings **определи кредитния рейтинг на България на 'BBB' със стабилна перспектива.**

В търсене на доходност в условия на глобална несигурност и продължаващи за дълго ниски лихвени нива, **институционалните инвеститори поддържат интерес към алтернативни инвестиции**, като сумата на активите на фондовете за колективно инвестиране нарастват с 4.3% на годишна база и достигат 1.8 млрд.лв. към края на 2020 г. Динамиката на пазарните индекси на Българска фондова борса е повлияна от въздействието на разпространението на пандемията от COVID-19 върху капиталовите пазари. Към края на периода водещият индекс - SOFIX отбелязва спад

от -21.2% до 447.53 пункта, широкият VGBX40 намалява с -9.3% до ниво 101.38 пункта, докато равнопретегленият VGTR30 завършва годината с понижение от -3.3% до 499.17 пункта. Секторният VGREIT, който бележи годишен ръст от 5.9%, приключва годината на ниво 137.69 пункта. Тази динамика на индексите се дължи на високата волатилност на пазарите на ценни книжа през първо тримесечие, която води до рязък спад на всички индекси като възстановяването през следващите тримесечия на годината е в различна степен в различните сектори и оставя индексите под нивата от края на 2019 г. Оборътът на БФБ АД отбелязва ръст от 19.2% или 63.9 млн.лв. в абсолютна стойност. В отрасловата структура на търговията сектор „Финансови и застрахователни дейности“, който традиционно формира по-голяма част от оборота на БФБ, заема дял от 61.9% от общо реализирания през годината оборот на Основен пазар. Пазарната капитализация на фондовата борса нараства с 1.6% на годишна база, като приносът на Алтернативен пазар е 3.0 пр.п., докато приносът на Основен пазар ограничава ръста с отрицателен принос от -1.4 пр.п. Възползвайки се от все още ниските лихвени равнища и у нас, на фондовата борса през годината е емитиран корпоративен дълг с номинал 135.4 млн.лева.

Перспективите за застрахователния сектор зависят критично от бъдещото развитие на пандемията и от устойчивостта на икономическото възстановяване. Капиталовите буфери на застрахователите са стабилни в края на 2020 г. (средно съотношение SCR (КИП) 211.1%) и се оказват устойчиви по време на избухването на вируса, намалявайки през Q1 (182.4%) и възстановявайки се отново нагоре през следващите тримесечия, като в края на четвърто тримесечие 2020 г. достигат средно съотношение КИП от 202.1%. Откроява се, че животозастрахователите са засегнати в най-голяма степен, като при тях КИП намалява в края на първо тримесечие на 209% от 259% в края на 2019 г. и възстановявайки се в края на четвърто тримесечие на 2020 г. на по-ниско годишно ниво от 245%. Продължителният период на свръхниска доходност на облигациите допълнително влияе негативно върху перспективите за рентабилност на инвестиционните портфейли на застрахователите поради риск от реинвестиране. Освен това рискът от влошаване на рейтингите на корпоративните облигации може да повлияе на пазарната стойност на притежаваните от застрахователите корпоративни облигации. Волатилността на финансовите пазари също се отразява отрицателно на рентабилността на инвестициите на застрахователите през първата половина на годината.

В условията на ниски лихвени равнища инвестициите на всички застрахователи в Република България (на база информацията от тримесечните справки съгласно Наредба № 53 към края на четвъртото тримесечие на 2020 г., която включва данните за всички застрахователи, със седалище в Р. България) нарастват на годишна база с 12.3% в края на четвърто тримесечие 2020 г. Те запазват инвестиционния си интерес към дългови ценни книжа, които са доминирани от български ДЦК, като достигат исторически висок абсолютен размер, а дялът им от общата стойност на инвестициите при общозастрахователните дружества намалява до 62.4%, а при животозастрахователите се покачва до 74.3. Дружествата по общо застраховане свиват експозициите си в акции и други ценни книжа с променлив доход, докато дружествата по животозастраховане запазват стойността им на годишна база, като дялът им в инвестиционния портфейл намалява до 15.8% за общо застраховане и съответно до 11.7% за животозастрахователите в края на 2020 г. Задълбочава се тенденцията от последните години за намаляване на експозициите в банкови депозити при животозастрахователите до исторически ниски нива, като техният дял намалява до 1.1% от инвестициите им, докато при дружествата по общо застраховане те увеличават дялът си и достигат 4.5% от инвестициите.

Инвестициите в земя и сгради на общозастрахователните дружества също намаляват, а на животозастрахователите запазват нивото си.

Въпреки че застрахователния сектор се адаптира към средата с продължително ниски лихвени нива, животозастрахователният сегмент е най-уязвим, тъй като предлага застрахователни продукти с гарантирана доходност значително по-висока от реализирания инвестиционен доход в дългосрочен хоризонт. Инвестициите в полза на полици по застраховка „Живот, свързана с инвестиционен фонд“, при които инвестиционният риск по този вид застраховка се поема от застрахованите лица, продължават да нарастват, като през четвъртото тримесечие на 2020 г. отчитат изменение от 9.6% и достигат 20.4% от стойността на всички активи на животозастрахователите спрямо 17.5% в края на 2019 г.

Рискът, по линия на доходността на застрахователите, остава умерен с тенденция на нарастване, като през четвърто тримесечие на 2020 г. възвръщаемостта на активите при общозастрахователните дружества се запазва, а при животозастрахователните дружества се покачва незначително. Възвръщаемостта на капитала намалява при общозастрахователните дружества и нараства при животозастрахователните дружества, докато възвръщаемостта на инвестициите и в двата застрахователни сектора намалява. Покритието на капиталовото изискване за платежоспособност на животозастрахователите се повишава на тримесечна база до 244.6%, а при общозастрахователните дружества показателят, който е на относително по-ниско ниво, нараства от 156.2% до 159.5% на тримесечна база.

Друга уязвимост за застрахователния сектор може да бъде възможната зараза чрез взаимосвързаността с банките.

Основна цел на управлението на активите на пенсионните фондове е нарастване в дългосрочна перспектива на тяхната стойност чрез постигане на доходност от инвестирането им. Фондовете за допълнително пенсионно осигуряване са изложени основно на рисковете на финансовите пазари, на които се инвестират активите им. Като дългосрочни инвеститори пенсионните фондове инвестират предимно в дългови ценни книжа, сред които доминират инвестициите в държавни ценни книжа, чийто относителен дял забавя незначително темпото си на нарастване и в края на 2020 г. е в размер на 56.7% от общия инвестиционен портфейл на ФДПО. Делът на инвестициите в облигации, различни от ДЦК също отбелязва лек спад спрямо предходната година и намалява до нивото от 9.5% от целия инвестиционен портфейл. Поради по-високата доходност, въпреки по-рисковия характер, стойността на инвестициите на пенсионните фондове в акции, права и дялове, се увеличава до 31.2% от общата стойност на инвестициите им. В условията на продължаващи ниски лихвени равнища, инвестициите в банкови депозити заемат исторически нисък дял от 0.8% от всички инвестиции в края на годината. По-високата доходност, постигната на външните пазари, както и разнообразието от финансови инструменти, води и до нарастване на дела на инвестициите на пенсионните фондове във финансови инструменти, издадени от емитенти извън Република България, съответно до 70.8% от инвестиционния им портфейл в края на 2020 г. спрямо 67.1% в края на 2019 г. В началото на 2020 г. годишната доходност на всички видове ФДПО рязко спада и става отрицателна, в резултат на негативната динамика, обхванала в по-голяма степен външните капиталови пазари при бързото разпространение на пандемията от COVID-19 в Европа. В средата на 2020 г. започва да се възстановява, но остава на отрицателна територия, забавяйки темпа на изменение. В края на 2020 г. годишната доходност на ФДПО се стабилизира, като преминава в положителна стойност.

2.2. Анализ на участниците на капиталовия пазар

Пазарната капитализация на „Българска фондова борса“ АД нараства с 1.6% през 2020 г. и възлиза на 28.4 млрд.лв. в края на годината, което представлява 23.9% от БВП (при 23.5% през 2019 г.). Отрасял „Финансови и застрахователни дейности“ заема първо място по оборот през годината с 213.7 млн.лв. Активите на небанковите инвестиционни посредници със седалище в Република България отчитат спад с -4.4% на годишна база и в края на 2020 г. възлизат на 19.7 млрд.лв. През 2020 г. активите на дружествата със специална инвестиционна цел нарастват с 3.7% на годишна база и достигат 1.9 млрд.лв. Активите на колективните инвестиционни схеми и националните инвестиционни фондове нарастват с 4.3% спрямо предходната година като в края на 2020 г. са в размер на 1.8 млрд.лв. Общо управляваните активи от управляващите дружества отбелязват ръст от 3.1% и достигат 2.3 млрд.лв.

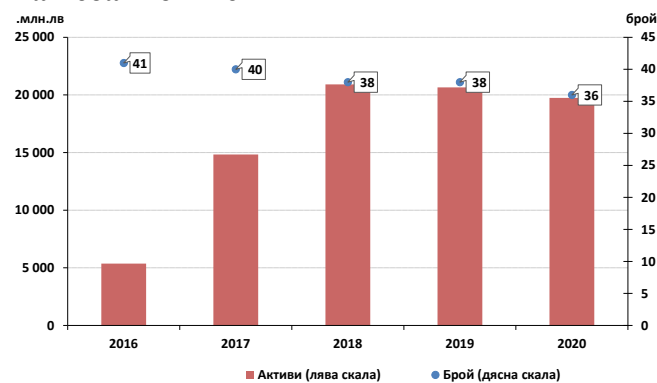
2.2.1. Инвестиционни посредници ³¹

През 2020 г. броят на инвестиционните посредници (ИП), които извършват дейност на територията на Република България, е 60, като 20 от тях са банки и 3 банкови инвестиционни посредника, които извършват дейност на територията на страната чрез клон. Броят на небанковите инвестиционни посредници със седалище в Република България е 36³², а броят на небанковите инвестиционни посредници, които извършват дейност на територията на страната чрез клон, е 4 в края на 2020 г.

В зависимост от издадените разрешения ИП – небанкови институции, се делят на три групи: (1) ИП с пълен лиценз³³, за които изискуемият капитал е 1 500 000 лв., (2) ИП с частичен лиценз³⁴, за които изискуемият капитал е 250 000 лв. и (3) ИП с малък лиценз³⁵, за които изискуемият капитал е 100 000 лв. В

края на 2020 г. в регистъра на КФН са вписани 18 ИП с пълен лиценз, 17 дружества с частичен лиценз и 1 дружество с малък лиценз. През 2020 г., два инвестиционни посредника са с отнет лиценз за извършване на дейност, един инвестиционен посредник е с променен съществуващ лиценз.

Графика 58. Динамика в броя и активите на небанковите ИП

Източник: КФН

³¹ Анализът обхваща небанковите инвестиционни посредници със седалище в Република България, освен ако изрично не е посочено друго.

³² В броя на небанковите инвестиционни посредници не са включени дружествата, които към 31.12.2020 г. са с отнет лиценз.

³³ Те могат да извършват всички инвестиционни услуги и дейности, изброени в чл. 6, ал. 2 от Закона за пазарите на финансови инструменти (ЗПФИ).

³⁴ Те не могат да извършват сделки за собствена сметка с финансови инструменти и поемане на емисии финансови

инструменти и/или предлагане за първоначална продажба на финансови инструменти при условията на безусловно и неотменимо задължение за записване/придобиване на финансови инструменти за собствена сметка.

³⁵ Те могат да извършват услуги и дейности по чл. 6, ал. 2, т. 1 и/или т. 5 ЗПФИ, а именно: приемане и предаване на нареждания във връзка с един или повече финансови инструменти, включително посредничество за сключване на сделки с финансови инструменти, както и предоставяне на инвестиционни консултации на клиент.

Сумата на общите активи³⁶ на небанковите инвестиционни посредници в края на 2020 г. е 19.7 млрд.лв., което е спад от -4.4% спрямо края на 2019 г. От тях, клиентските активи са в размер на 19.5 млрд.лв. Принос в годишния темп на изменение на клиентските активи от -4.9 пр.п. имат небанковите инвестиционни посредници с частичен лиценз, а тези с пълен лиценз имат ограничаващ спада положителен принос от 0.4 пр.п. Причината за тази динамика е спад с -1 млрд.лв. на клиентските активи на ИП с частичен лиценз. През 2020 г. броят на небанковите инвестиционни посредници с пряко чуждестранно участие от ЕС намалява от 4 през 2019 г. до 2 към края на годината. Броят на инвестиционните посредници с непряко чуждестранно участие от ЕС е 5 към края на годината. По линия на непряко участие от трети страни броят е 1 ИП с пряко участие от трети страни и 1 ИП с непряко чуждестранно участие от трети страни.

Таблица 46. Брой ИП с чуждестранно участие

	2019		2020	
	Пряко	Непряко	Пряко	Непряко
Чуждестранно участие от ЕС	4	0	2	5
Чуждестранно участие от трети страни	0	1	1	1

Източник: КФН.

Сумата на активите на единствения небанков инвестиционен посредник с малък лиценз намалява от 302.8 хил.лв. в края на 2019 г. до 201.2 хил.лв. в края на 2020 г., което е спад с -33.5% на годишна база. Сумата на активите на небанковите инвестиционни посредници с частичен лиценз спада с -6.7% на годишна база – от 16.7 млрд.лв. към края на 2019 г. до 15.6 млрд.лв. към края на 2020 г., докато размерът на активите на небанковите инвестиционни посредници с пълен лиценз нараства с 5.2% през годината до 4.2 млрд.лв., при 3.9 млрд.лв. към края на 2019 г.

³⁶ В сумата на общите активи е включен и размерът на условните активи.

Таблица 47. Активи, основен и собствен капитал на небанковите ИП

	2016	2017	2018	2019	2020
ИП с малък лиценз					
активи	0.2	0.3	0.3	0.3	0.2
основен капитал	0.5	0.5	0.3	0.1	0.1
собствен капитал	0.2	0.2	0.3	0.3	0.2
ИП с частичен лиценз					
активи	915.0	9 341.2	16 169.2	16 682.9	15 564.0
основен капитал	9.6	9.3	14.8	18.6	13.0
собствен капитал	16.5	17.7	23.6	28.2	23.6
ИП с пълен лиценз					
активи	4 452.7	5 493.6	4 750.4	3 967.9	4 175.5
основен капитал	59.2	65.8	62.4	56.8	53.1
собствен капитал	105.2	111.2	144.7	143.2	119.4
Общо ИП					
активи	5 367.9	14 835.0	20 919.8	20 651.1	19 739.6
основен капитал	69.3	75.5	77.4	75.4	66.2
собствен капитал	121.9	129.1	168.5	171.7	143.2

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

Основният капитал на небанковите инвестиционни посредници намалява с -12.3% на годишна база до 66.2 млн.лв. към края на 2020 г. Собственият капитал на инвестиционните посредници спада с -16.6% на годишна база до 143.2 млн.лв. към края на 2020 г. Основен принос за годишния темп на изменение на собствения капитал има отрицателният финансов резултат в размер на 9.1 млн.лв., отчетен от инвестиционните посредници през годината.

Пазарната стойност на търговския и инвестиционния портфейл на небанковите инвестиционни посредници към края на 2020 г. е 80.2 млн.лв. Търговски портфейл са формирали 13 небанкови инвестиционни посредника с пазарна стойност от 55.6 млн.лв. към края на годината. Небанковите инвестиционните посредници, формирали инвестиционен портфейл, са 27 към края на 2020 г. с пазарна стойност от 24.6 млн.лв.

Към края на 2020 г., 16 небанкови инвестиционни посредника извършват доверително управление. Пазарната стойност на ценните книжа, предоставени за доверително управление, е 65.0 млн.лв., а

паричните средства към края на периода са в размер на 9.4 млн.лв.

Броят на сключените сделки от инвестиционните посредници през 2020 г. нараства с 38.5% на годишна база до 61.2 хил. броя сделки, а изтъргуваните лотове нарастват със 77.8% на годишна база до 322.0 млн.лота. Търговската активност на борсовите членове на регулирания пазар на БФБ, измерена чрез оборота, нараства с 19.2% на годишна база до 397.5 млн.лв. през 2020 г. Първите четири инвестиционни посредника по търговска активност имат дял от 45.9% от общия оборот, реализиран на регулиран пазар на БФБ през годината.

Таблица 48. Брой сделки, оборот и обем (лотове) на ИП (банкови и небанкови) на регулирания пазар на БФБ

	2016	2017	2018	2019	2020
Брой сделки	58 442	79 629	54 341	44 167	61 173
Оборот (млн. лв.)	416	706	550	334	397
Обем (млн. лотове)	186	401	282	181	322

Източник: БФБ, КФН.

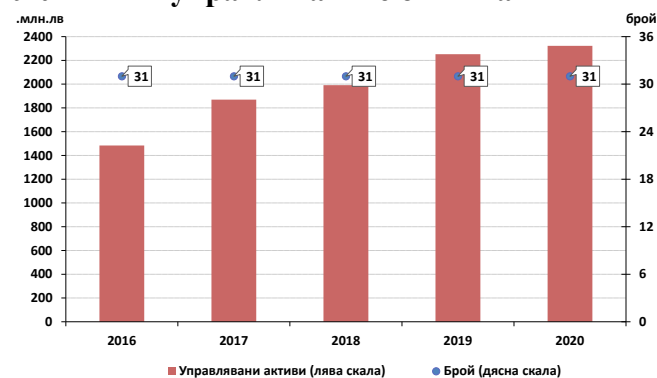
2.2.2. Предприятия за колективно инвестиране

Към края на 2020 г. броят на управляващите дружества (УД) е 31, от които 5 са и лица, управляващи алтернативни инвестиционни фондове (ЛУАИФ), и 1 клон на УД. Общият брой на регистрираните ЛУАИФ (които не са и УД) е 12 като 6 от тях са с издадени разрешения за извършване на дейност и вписани в регистъра на КФН през 2020 г. Пет от регистрираните ЛУАИФ са УД, които управляват национални инвестиционни фондове и един ЛУАИФ е самоуправляващ се национален инвестиционен фонд През отчетната година е издадено разрешение за преобразуване чрез вливане на УД „ОББ Асет Мениджмънт” ЕАД в „Кей Би Си Асет

Мениджмънт” НВ, Белгия (KBC Asset Management NV, Belgium), и е разширен лиценза за извършване на дейност на друго управляващо дружество. Издадени са разрешения за извършване на дейност на 1 договорен фонд (ДФ), 3 национални инвестиционни фонда (НИФ) и са издадени 2 разрешения за преобразуване чрез вливане в друг ДФ. На два ДФ е издадено разрешение за прекратяване на дейността, от регистъра на КФН са отписани емисиите дялове, издадени от 3 ДФ, с което общият брой на КИС и АИФ, в това число и НИФ, в края на годината достига 141. От тях 114 ДФ, 11 БТФ и 16 АИФ, от които 9 АИФ, които на са НИФ, 4 НИФ, 2 НДФ и 1 НБТФ.

Размерът на управляваните от управляващите дружества³⁷ активи нараства в абсолютно изражение със 70.5 млн.лв. и към края на годината достига 2.3 млрд.лв., което е ръст от 3.1% на годишна база. От тях 571.8 млн.лв. са управляваните активи на клиенти по доверително управление на портфейли и 1 750.5 млн.лв. управлявани активи на колективни инвестиционни схеми. Към края на 2020 г. размерът на управляваните от ЛУАИФ активи възлиза на 102.5 млн.лв.

Графика 59. Динамика в броя на УД и ЛУАИФ и управляваните от тях активи

Източник: КФН

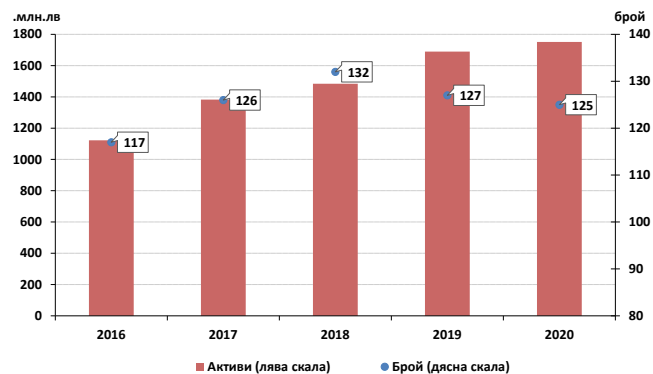
³⁷ Вкл. един клон на УД, преобразувано през 2020 г. чрез вливане в друго УД (УД „ОББ Асет Мениджмънт”

ЕАД в „Кей Би Си Асет Мениджмънт” НВ, Белгия (KBC Asset Management NV, Belgium).

Към края на 2020 г. има седем национални инвестиционни фонда (НИФ), от които два национален договорен фонд (НДФ), четири НИФ и 1 национален борсово търгуван фонд чиито активи общо възлизат на 29.4 млн.лв. спрямо 17.9 млн.лв. за предходната година.

През 2020 г., акумулираните от КИС активи отбелязват ръст, като броят им в същото време намалява. Към декември 2020 г. има 125 КИС, чиито общи балансови активи достигат до 1.8 млрд.лв. (от които нетните активи са 1.7 млрд.лв.), или увеличението в балансовите активи е 3.6% спрямо предходната година.

Графика 60. Динамика в броя и активите на КИС

Източник: КФН

През 2020 г. броят на взаимните фондове на чуждестранни колективни инвестиционни схеми нараства с 2 и в края на 2020 г., те са 49.

Таблица 49. Динамика на броя на чуждестранни КИС

	2016	2017	2018	2019	2020
Взаимни фондове - чуждестранни	27	26	44	46	49

Източник: КФН.

Общо активите, акумулирани от КИС и НИФ през 2020 г., отбелязват ръст от 4.3% спрямо предходната година и достигат до 1.8 млрд.лв. в края на годината. Балансовото перо „Финансови активи и инструменти“ забавя ръста си от 30.3% през 2019 г. до 7.3% през 2020 г. и достига до 1.6 млрд.лв., и има положителен принос от 6.3 пр.п. в годишния темп на изменение на активите. Статиите,

които имат най-голям положителен принос в годишния темп на изменение са „Акции“ (4.7 пр.п.), които достигат 794.3 млн.лв., следвани от „Дългови ценни книжа“ (1.9 пр.п.), нарастващи до 622.9 млн.лв., „Дялове на КИС“ (0.3 пр.п.) в размер на 164.0 млн.лв. Балансово перо „Парични средства“ намалява до 174.6 млн.лв. за годината и има -2.1 пр.п. отрицателен принос върху годишния темп на изменение на активите.

Таблица 50. Динамика на активите на КИС и НИФ

	2016	2017	2018	2019	2020
Парични средства	366.7	376.2	348.3	210.8	174.6
Срочни депозити	159.7	167.6	151.2	97.0	59.1
Финансови активи и инструменти	760.7	998.8	1 137.1	1 481.8	1 589.4
Акции	375.2	536.6	611.2	714.4	794.3
Права	7.9	0.0	0.0	0.0	0.0
Дългови ЦК	251.9	307.7	371.0	590.1	622.9
Дялове на КИС	110.4	132.8	145.3	159.5	164.0
Инструменти на паричния п.	0.9	3.5	0.0	0.0	0.0
Деривативи	0.9	1.0	0.3	0.5	0.3
Други финансови инструменти	13.5	8.2	9.2	17.3	8.0
Нефинансови активи (вземания)	13.8	12.7	7.4	6.3	8.9
Други	1.3	6.5	9.0	8.2	7.3
ОБЩО	1 142.5	1 394.2	1 501.8	1 707.1	1 780.2

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

През 2020 г., относителният дял на балансово перо „Парични средства“ в общата структура на активите продължава да спада от 12.3% през 2019 г. до 9.8% в края на годината. Наблюдава се повишение в дела на балансово перо „Финансови активи и инструменти“, който нараства от 86.8% до 89.3%. Основен принос за тази динамика има балансово перо „Акции“, чиито дял достига до 44.6% към края на 2020 г., следван от балансово перо „Дългови ЦК“, с относителен дял 35.0%. Делът на перо „Дялове на КИС“ намалява незначително до 9.2% в структурата на активите. Перо „Нефинансови активи“, голяма част от което са вземания, нараства както в абсолютно изражение (2.7 млн.лв.), така и като относителен дял от 0.4% до 0.5% в края на годината. Перо „Други“, което в основната си част представлява направени разходи за

бъдещи периоди, има дял от 0.4% в общата структура на активите на КИС и НИФ.

Таблица 51. Относителна структура на активите на КИС и НИФ

	2016	2017	2018	2019	2020
Парични средства	32.1	27.0	23.2	12.3	9.8
Срочни депозити	14.0	12.0	10.1	5.7	3.3
Финансови активи и инструменти	66.6	71.6	75.7	86.8	89.3
Акции	32.8	38.5	40.7	41.8	44.6
Права	0.7	0.0	0.0	0.0	0.0
Дългови ЦК	22.0	22.1	24.7	34.6	35.0
Дялове на КИС	9.7	9.5	9.7	9.3	9.2
Инструменти на паричния п.	0.1	0.2	0.0	0.0	0.0
Деривативи	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0
Други финансови инструменти	1.2	0.6	0.6	1.0	0.4
Нефинансови активи (вземания)	1.2	0.9	0.5	0.4	0.5
Други	0.1	0.5	0.6	0.5	0.4
ОБЩО	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

През 2020 г. колективните инвестиционни схеми са поставени пред повишен ликвиден риск в условията на глобална несигурност и повишаване на обратните изкупувания от страна на инвеститорите. В същото време, при продължаващите за дълго ниски лихвени нива и в търсене на по-висока доходност от страна на инвеститорите, индустрията продължава да е предпочитана алтернатива за инвестиции. За последните 12 месеца среднопретеглената доходност на всички групи рискови профили е положителна. В края на годината, най-висока среднопретеглената доходност за предходните 12 месеца са реализирали фондовете с висок рисков профил (20.4%), класифицирани в категория 5 (скала от 1 до 7)³⁸, следвани от фондовете с рисков профил 6 (19.7%). Договорните фондове, с рискови профили от категории 3 и 4, отчитат съответно 4.4% и 8.6% доходност за последните 12 месеца. Положителна е доходността, реализирана от КИС с рискови профили 1 (, чиито инвестиции са предимно в депозити и облигации) и 2, която

³⁸ Съгласно Регламент 583/2010/ЕС, скалата (от 1 до 7) представлява синтетичен код за рисков профил на КИС, като степента на риск нараства във възходящ ред.

е съответно 1.1% и 3.1% за последните дванадесет месеца.

Графика 61. Среднопретеглена доходност на КИС

2.2.3. Дружества със специална инвестиционна цел

В края на 2020 г. общият брой на лицензираните дружества със специална инвестиционна цел (АДСИЦ) е 57³⁹, от които 48 извършват секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя, а останалите 9 секюритизират вземания. Общата стойност на активите на всички дружества със специална инвестиционна цел нараства с 3.7% в сравнение с предходната 2019 г. Сумата на активите на тези дружества в края на 2020 г. възлиза на 1.9 млрд.лв. или 1.6% от БВП. Приносът на двете категории АДСИЦ в общото нарастване на активите е положителен, като при секюритизиращите в недвижими имоти е 3.0 пр.п., а този на АДСИЦ, секюритизиращи вземания, е 0.7 пр.п.

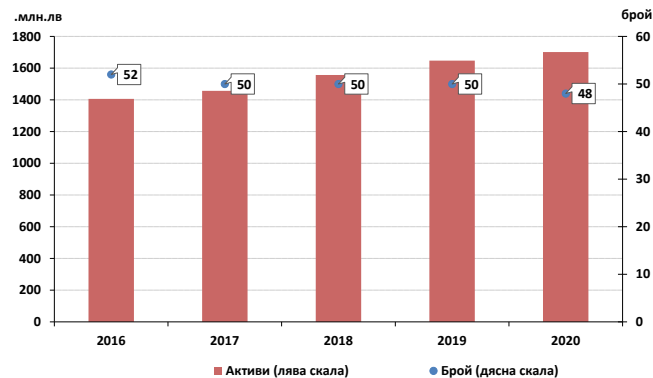
Сумата на активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя нараства с 3.3% през 2020 г. и към края на годината достига 1.7 млрд.лв. като в същото време броят на

Доходността е претеглена със стойността на нетните активи на отделните КИС с един и същ рисков профил.

³⁹ Представеният брой на АДСИЦ не включва дружества, които към 31.12.2020 г. са с отнет лиценз.

дружествата в сегмента намалява спрямо предходната година на 48 броя АДСИЦ.

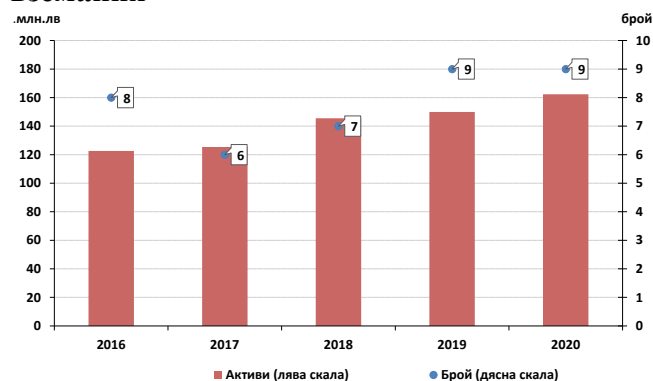
Графика 62. Динамика в броя и активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя

Източник: КФН

През 2020 г. размерът на акумулираните активи на АДСИЦ, секюритизиращи вземания, нараства с 8.2% спрямо 2019 г. и към края на годината достига 162.3 млн.лв. Броят на дружествата в сегмента се запазва на 9 АДСИЦ.

Графика 63. Динамика в броя и активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания

Източник: КФН

Активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя нарастват с 3.3% на годишна база и достигат 1.7 млрд.лв. в края на 2020 г. В структурата на балансовите активи, основното перо „Финансови активи“ нараства номинално със 70 млн.лв., като достига до 77.6 млн.лв и има най-висок положителен принос от 4.3 пр.п. в общия годишен ръст на активите на този вид

дружества (3.3%). Балансово перо „Инвестиционни имоти“, което в края на годината достига 1.2 млрд.лв., има сравнително малък принос от 0.6 пр.п. в ръста на активите. Следва перо „Парични наличности“, което достига 82.2 млн.лв. и има принос от 0.5 пр.п. в нарастването на активите. Ограничаващ ръста отрицателен принос от -0.6 пр.п. има перо „Вземания“, което намалява от 191.4 млн.лв. в края на 2019 г. до 181.8 млн.лв. към края на 2020 г., перо „Други“ в баланса на активите спада до 123.4 млн.лв., което ограничава ръста с -1.4 пр.п.

Таблица 52. Активи на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя

	2016	2017	2018	2019	2020
Инвестиционни имоти	1 021.1	1 099.6	1 117.9	1 227.6	1 236.6
Финансови активи	0.2	2.5	2.4	7.6	77.6
Парични наличности	53.5	51.6	80.6	74.3	82.2
Вземания	182.6	155.4	251.0	191.4	181.8
Други	149.0	147.6	104.9	146.8	123.4
ОБЩО	1 406.4	1 456.7	1 556.8	1 647.6	1 701.6

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

През 2020 г. относителната структура на активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя, се запазва относително стабилна спрямо предходния отчетен период. Относителният дял на инвестиционните имоти спада от 74.5% към края на 2019 г. до 72.7% към края на 2020 г., въпреки че през годината балансовата им стойност нараства номинално с 9.1 млн.лв. Делът на балансово перо „Финансови активи“ нараства от 0.5% до 4.5% от общата структура на активите. Най-висок спад се наблюдава в относителния дял на вземанията и другите активи в относителната структура на активите, който спада съответно до 10.7% и 7.3% към края на 2020 година.

Таблица 53. Относителна структура на активите на АДСИЦ, секюритизиращи недвижими имоти и земеделска земя

	2016	2017	2018	2019	2020
Инвестиционни имоти	72.6	75.5	71.8	74.5	72.7
Финансови активи	0.0	0.2	0.2	0.5	4.5
Парични наличности	3.8	3.5	5.2	4.5	4.8
Вземания	13.0	10.7	16.1	11.6	10.7
Други	10.6	10.1	6.7	8.9	7.3
ОБЩО	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

Активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания, бележат ръст от 8.2% през 2020 г. като в края на периода достигат 162.3 млн.лв. Ръст отбелязва основно перо „Вземания (до 1 г.)“, което през 2020 г. нараства номинално със 16.6 млн.лв. достигайки 134.5 млн.лв. в края на годината, спрямо 117.9 млн.лв. към края на предходната година. Противоположна динамика се наблюдава в перо „Вземания (над 1 г.)“, което през периода намалява с -11.3 млн.лв. или с -46.9% и има негативен принос от -7.5 пр.п. за годишния ръст на активите на дружествата от сегмента.

Таблица 54. Активи на АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания

	2016	2017	2018	2019	2020
Финансови активи	6.2	6.2	6.2	6.2	12.4
Парични наличности	4.2	1.4	1.1	1.9	2.2
Вземания (до 1 г.)	77.5	108.9	106.2	117.9	134.5
Вземания (над 1 г.)	34.6	8.9	31.9	24.0	12.7
Други	0.1	0.0	0.0	0.0	0.5
ОБЩО	122.6	125.4	145.5	150.0	162.3

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

В относително изражение в структурата на активите на АДСИЦ, секюритизиращи вземания, с най-висок относителен дял от 82.9% остава перо „Вземания (до 1 г.)“, следвани от „Вземания (над 1 г.)“, чиито относителен дял през периода намалява от 16.0% до 7.8% към края на 2020 година.

Таблица 55. Относителна структура на активите на АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания

	2016	2017	2018	2019	2020
Финансови активи	5.0	5.0	4.3	4.2	7.6
Парични наличности	3.4	1.1	0.8	1.3	1.4
Вземания (до 1 г.)	63.2	86.8	73.0	78.6	82.9
Вземания (над 1 г.)	28.3	7.1	21.9	16.0	7.8
Други	0.1	0.0	0.0	0.0	0.3
ОБЩО	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

Регистрираният капитал на АДСИЦ нараства с 9.7% на годишна база до 582.7 млн.лв. към края на 2020 г. Определящи за общата динамика са АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя, които доминират сегмента. При тях регистрираният капитал отбелязва ръст от 9.6% на годишна база и допринася с 9.4 пр.п. за общия ръст. При АДСИЦ, секюритизиращи вземания, въпреки че регистрираният капитал нараства с 12.9%, приносът е ограничен до положителен от 0.3 пр.п. Собственият капитал на АДСИЦ забавя ръста си от 8.4% през предходната година до 5.9% и достига до 1 242.9 млн.лв в края на 2020 г. Положителен принос 6.3 пр.п. имат АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвижими имоти и земеделска земя, докато АДСИЦ, секюритизиращи вземания имат отрицателен принос от -0.4 пр.п. в ръста на собствения капитал.

Таблица 56. Регистриран и собствен капитал на АДСИЦ

	Регистриран капитал		Собствен капитал	
	2019	2020	2019	2020
АДСИЦ, извършващи секюритизация на недвиж. имоти, вкл. земеделска земя	519.6	569.6	1 094.8	1 168.5
АДСИЦ, извършващи секюритизация на вземания	11.6	13.1	79.2	74.4
ОБЩО за АДСИЦ	531.2	582.7	1 174.0	1 242.9
изменение (%)	9.5	9.7	8.4	5.9

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.

Източник: КФН.

От гледна точка на резидентност на акционерите на АДСИЦ с най-висок относителен дял остава делът на българските резиденти, който в края на годината достига 94.1%, изчислено на база номиналната стойност на акциите. Относителният дял на сектор „Акционерни и холдингови дружества“

нараства със 6.4 пр.п. и остава най-големият инвеститор в АДСИЦ към края на 2020 г. с дял от 53.6%. Българските домакинства притежават 17.5% от акционерния капитал на всички АДСИЦ, следвани от застрахователните компании и пенсионни фондове, чиито дял общо намалява с -0.4 пр.п. през годината до 16.4%. Банковите институции и финансови посредници притежават съответно по 2.8% и 3.7% от номиналната стойност на акционерния капитал на АДСИЦ.

Юридическите и физически лица от ЕС, които притежават дялове в АДСИЦ, намаляват относителните си дялове и към края на 2020 г. притежават общо 1.2% от АДСИЦ при общо 1.3% през 2019 г.

Дяловете на притежаваните от физически и юридически лица от трети страни акции на АДСИЦ нарастват от 1.3% към края на 2019 г. до 2.3% през 2020 г.

Лек спад се наблюдава от страна на относителния дял на инвеститори от САЩ в акционерния капитал на български АДСИЦ, който намалява от 2.5% през предходната година до 2.4% в края на 2020 г.

Таблица 57. Акционерна структура на АДСИЦ

	2019	2020
Домакинства	20.8	17.5
Банки	5.0	2.8
Публичен сектор	0.1	0.0
Застрахователни компании и пенсионни фондове	16.8	16.4
Финансови посредници с изключение на ЗК и ПФ	4.9	3.7
Акционерни и холдингови дружества	47.3	53.6
България	94.8	94.1
Домакинства от ЕС	0.4	0.4
Юридически лица от ЕС	0.9	0.9
ЕС	1.3	1.2
Домакинства от трети страни	0.1	0.1
Юридически лица от трети страни	1.2	2.2
Трети страни	1.3	2.3
Домакинства от САЩ	0.0	0.0
Юридически лица от САЩ	2.5	2.3
САЩ	2.5	2.4
ОБЩО	100.0	100.0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Относителният дял на групите акционери е изчислен на базата на номиналната стойност на акциите
Източник: ЦД, КФН.

2.2.4. Публични дружества и емитенти

Броят на публичните дружества и емитентите към края на 2020 г. е 243, като публичните дружества намаляват нетно със седем дружества, а емитентите нарастват нетно с един брой през годината.

Разгледаните проспекти за първично публично предлагане през 2020 г. са 19, от които 5 на АДСИЦ, 12 на публични дружества, различни от АДСИЦ и 2 емисии облигации. Общата стойност на одобрените емисии е 420.6 млн.лв. (от които реално събраната сума е 527.7 млн.лв.), което е ръст от 37.5% на годишна база. Потвърдените през 2020 г. проспекти за допускане до търговия на регулиран пазар са 10, от които 2 емисии акции на публични дружества и 8 емисии облигации, с емисионна стойност на потвърдените емисии от 115.5 млн.лв. Стойността на потвърдените емисии акции е 2.1 млн.лв., а стойността на потвърдените емисии облигации е 113.4 млн.лв.

Разгледаните търгови предложения с решение за неиздаване на окончателна забрана за публикуване през 2020 г. намаляват с три броя спрямо предходната година. Наблюдава се почти двойно повишение на оборота спрямо предходната година, който възлиза на 8.7 млн.лв. През 2020 г. са разгледани общо 6 търгови предложения без окончателна забрана с обща стойност 8.7 млн.лв. (от които придобитите акции в резултат на отправените търгови предложения са на стойност 141.1 хил.лв.).

Таблица 58. Разгледани проспекти и търгови предложения

	2016	2017	2018	2019	2020
Прспекти за първично публично предлагане (бр.)	17	19	19	20	19
Размер на емисията (млн.лв.)*	190.6	352.7	358.4	306.0	420.6
Решенията за неиздаване на окончателна забрана за публикуване на търгови предложения (бр.)	6	17	7	9	6
Оборот**	25.4	19.3	17.3	4.5	8.7

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго. * Размерът на емисията е стойността на одобрените емисии съгласно разгледаните проспекти за съответната година. ** Оборътът включва предложения брой дялове по търговите предложения, за които не е издадена окончателна забрана или не са прекратени.

Източник: КФН.

Пазарната капитализация на първите десет дружества на Основен пазар намалява с -37.7 млн.лв., чийто относителен дял представлява 14.4% от общата пазарна капитализация на БФБ АД. На първа позиция по пазарна капитализация е „Чайкафарма висококачествените лекарства“ АД, като дружеството увеличава пазарната си капитализация с 23.9% спрямо предходната година и има 3.9% относителен дял от общата пазарна капитализация на борсата. Пазарната капитализация на „ЧЕЗ Разпределение България“ АД нараства с 5.5% през отчетния период, което придвижва дружеството от трета на втора позиция с относителен дял от 1.6% от общата пазарна капитализация на борсата. „Софарма“ АД се придвижва с една позиция надолу до трето място и има 1.5% относителен дял от общата пазарна капитализация на БФБ. На четвърто място в класацията е „Градус“ АД, което запазва позицията си от предходната година, въпреки че пазарната му капитализация намалява с -13.1% през годината. „Еврохолд

България“ АД се придвижва от седма на пета позиция през 2020 г., въпреки че пазарната капитализация на дружеството намалява през годината. Пазарната капитализация на „Спиди“ АД нараства с 20.0% на годишна база, което придвижва дружеството от девета на шеста позиция с относителен дял от 1.1% от общата пазарна капитализация на борсата. На седма позиция е Велграф Асет Мениджмънт“, чиято пазарна капитализация нараства с 4.6% и има 1.0% относителен дял от общата пазарна капитализация. С най-голям отчетен спад от -29.9% са акциите на ТБ „Първа инвестиционна банка“ АД, което отвежда дружеството от пето на осмо място към края на 2020 г. Въпреки, че пазарната капитализация на „Холдинг Варна“ АД спада през годината, дружеството се придвижва с едно място нагоре в класацията. През 2020 г. на последна позиция се нарежда „М+С Хидравлик“ АД, а „Химимпорт“ излиза от класацията на водещите компании на БФБ АД. Разликата между първото и последното публично дружество по пазарна капитализация е 863.2 млн.лв. За сравнение към края на предходната година тази разлика е 635.2 млн.лв.

Таблица 59. Първите 10 публични дружества по пазарна капитализация на основен пазар

	2019	2020
Чайкафарма Висококачествените лекарства АД	896.0	1 109.7
Софарма АД	458.3	447.3
ЧЕЗ Разпределение България АД	424.2	431.4
Градус АД	409.3	355.7
ТБ Първа Инвестиционна Банка АД	381.0	343.7
Химимпорт АД	381.0	320.0
Еврохолд България АД	347.6	282.8
Велграф Асет Мениджмънт АД	270.4	274.3
Спиди АД	260.7	256.8
Холдинг Варна АД	260.7	246.5
М+С хидравлик АД		
Общо	4 105.9	4 068.2

Бележка: Данните са в млн. лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: БФБ.

В структурата на търговията на първите 10 водещи отрасли на „Българска фондова борса“ АД за 2020 г. отрасъл „Финансови и застрахователни дейности“ заема първо място с оборот 213.7 млн.лв. и относителен дял в общия оборот от 61.9%, следван от отрасъл „Преработваща промишленост“, който

реализира оборот от 51.7 млн.лв. и има 15.0% относителен дял. Отрасъл „Професионални дейности и научни изследвания“ има годишен оборот 24.6 млн.лв. и 7.1% дял в структурата на търговията на основен пазар на БФБ АД.

Таблица 60. Структура на търговията по 10^{те} водещи отрасли на БФБ през 2020 г.

Отрасъл	Сделки (хил. бр.)	Обем (млн. лотове)	Оборот (млн. лв.)
Финансови и застрахователни дейности	35.0	83.9	213.7
Преработваща промишленост	12.0	14.2	51.7
Професионални дейности и научни изследвания	3.6	11.8	24.6
Операции с недвижими имоти	0.8	8.0	23.2
Транспорт, складиране и пощи	1.1	1.1	10.4
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	2.4	4.6	9.1
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	0.7	0.1	4.6
Строителство	1.9	1.1	3.7
Хотелиерство и ресторантьорство	1.1	0.2	3.3
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	0.1	0.1	0.7
Добивна промишленост	0.1	0.1	0.3

Източник: БФБ.

Акционерната структура на публичните дружества остава стабилна спрямо предходната година. В края на 2020 г. български резиденти притежават 53.8% от акционерния капитал на публичните дружества, изчислено на база емитираните дялови инструменти по номинална стойност. Въпреки че делът на домакинства и юридически лица от трети страни намалява с -1.2 пр.п. през 2020 г., техният дял остава значителен в акционерната структура на публичните дружества (43.8%). Домакинства и юридически лица, резиденти от ЕС, притежават дял от 2.1%, следвани от физически и юридически лица от САЩ (0.3%). Вътрешната структура на дела на българските резиденти относително се запазва. Основен български акционер остават акционерните и холдингови дружества с дял 28.1% домакинствата с дял 14.1%, следвани от застрахователните компании и пенсионни фондове с дял 8.4%. Основен принос за вътрешното реструктуриране има увеличението на притежаваните от застрахователните компании и пенсионни фондове дялове в публични дружества за

сметка на намалението на дела на притежаваните от финансовите посредници дялове.

Таблица 58. Акционерна структура на ПД

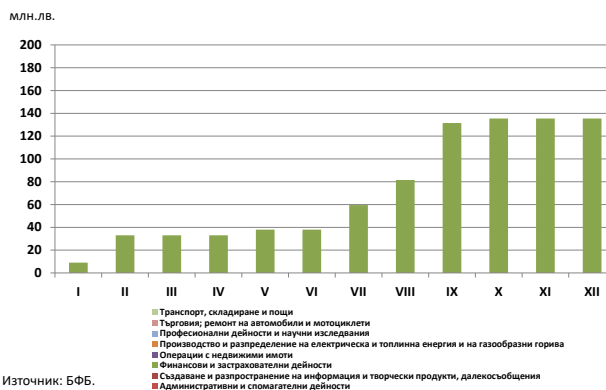
	2019	2020
Домакинства	13.7	14.1
Банки	2.0	2.6
Публичен сектор	0.1	0.1
Застрахователни компании и пенсионни фондове	6.3	8.4
Финансови посредници с изключение на ЗК и ПФ	3.2	0.5
Акционерни и холдингови дружества	27.1	28.1
България	52.5	53.8
Домакинства от ЕС	0.3	0.2
Юридически лица от ЕС	2.1	1.9
ЕС	2.3	2.1
Домакинства от трети страни	0.3	0.2
Юридически лица от трети страни	44.7	43.6
Трети страни	45.0	43.8
Домакинства от САЩ	0.0	0.0
Юридически лица от САЩ	0.2	0.3
САЩ	0.2	0.3
ОБЩО	100.0	100.0

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Относителният дял на групите акционери е изчислен на базата на номиналната стойност на акциите.

Източник: ЦД, КФН.

През 2020 г. на регулиран пазар са емитирани 9 емисии корпоративни облигации с номинал 135.4 млн.лв. Всичките емисии са от отрасъл „Финансови и застрахователни дейности“, който заема дял от 82.9% от общо търгувания на БФБ корпоративен облигационен дълг.

Графика 64. Размер на емитирания облигационен дълг с натрупване на БФБ през 2020 г.

Източник: БФБ.

2.2.5. Места за търговия

Общата пазарна капитализация на основен и алтернативен пазар на „Българска фондова борса“ АД нараства с 1.6% на годишна база и в края на 2020 г. възлиза на 28.4 млрд.лв. Капитализацията на основния пазар спада с -1.8% на годишна база и достига 8.9 млрд.лв. към края на 2020 г., докато алтернативният пазар отбелязва годишен ръст от 3.0% и достига 19.6 млрд.лв. към края на годината. Сегментът за търговия на акции „Premium“ на основен пазар се свива с -467.0 млн.лв. през годината и бележи спад от -26.0%, достигайки 1.3 млрд.лв пазарна капитализация, което има отрицателен принос от -1.7 пр.п. в спада на общата пазарна капитализация на БФБ АД. Сегментът акции „Standard“ на основен пазар достига до 6.7 млрд.лв. като повишава пазарната си капитализация с 5.7% на годишна база (357.0 млн.лв.) и има 1.3 пр.п. положителен принос в общия ръст на двата пазара. Съответно сегментът „Акции на алтернативен пазар“, който към края на 2020 г. достига 19.0 млрд.лв., нараства с 2.4% и допринася положително с 1.6 пр.п. Пазарната капитализация на сегмента на дружества със специална инвестиционна цел на основен пазар бележи годишен спад от -0.3% (-2.7 млн.лв.) и достига до 783.3 млн.лв., но поради относително малкия размер на сегмента няма принос в изменението на пазарната капитализация докато сегментът за дружества със специална инвестиционна цел на алтернативен пазар, чиято капитализация нараства с 26.8% до 528.1 млн.лв., има принос от 0.4 пр.п. в нарастването на пазарната капитализация на БФБ.

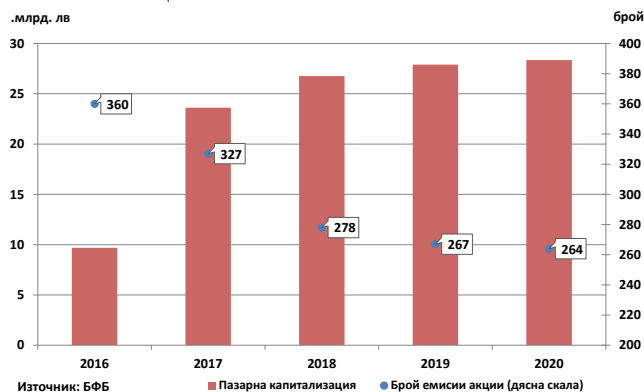
Таблица 62. Пазарна капитализация

Пазар или сегмент	2016	2017	2018	2019	2020
Сегмент акции Premium (Основен пазар)	1 720.3	2 303.3	1 938.7	1 796.4	1 329.4
Сегмент акции Standard (Основен пазар)	5 766.6	19 350.2	6 138.3	6 314.9	6 672.0
Сегмент за ДСИЦ (Основен пазар)	579.3	700.0	611.2	786.0	783.3
Сегмент акции (Алтернативен пазар)	1 255.7	895.7	17 590.4	18 590.7	19 041.7
Сегмент за ДСИЦ (Алтернативен пазар)	360.7	371.7	486.7	416.5	528.1
ОБЩО	9 682.5	23 621.0	26 765.3	27 904.5	28 354.5

Бележка: Пазарната капитализация е към края на съответната година.
Източник: БФБ.

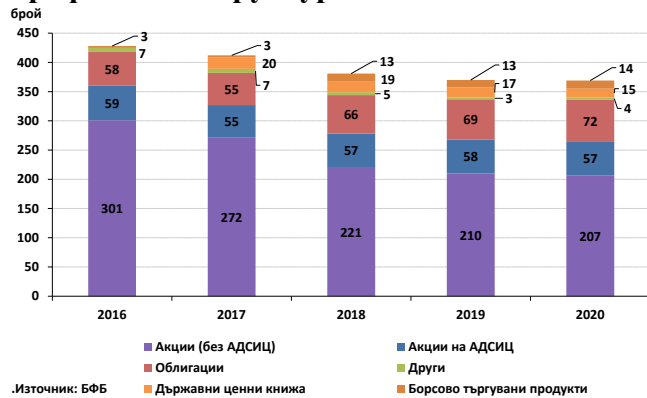
Броят на емисиите финансови инструменти, допуснати до търговия на пазарите, организирани от БФБ, през 2020 г. намалява нетно с 1 емисия, и към края на годината е 369.

Графика 65. Пазарна капитализация и брой емисии акции

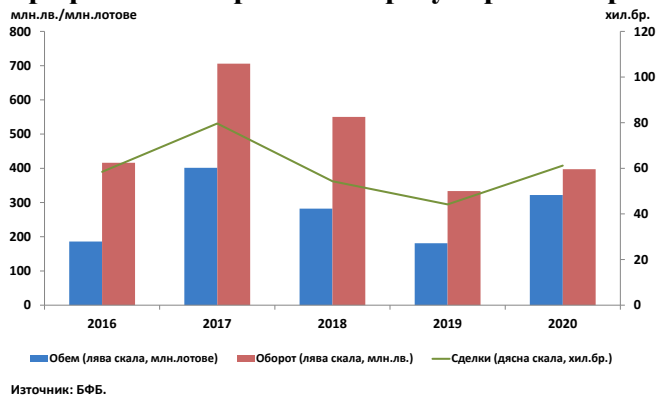
На пазара на акции без АДСИЦ емисиите намаляват от 210 през 2019 г. на 207 през 2020 г. В сегмента на дружествата със специална инвестиционна цел броят на емисиите намалява с една спрямо края на 2019 г. и към края на 2020 г. техният брой е 57. Емисиите облигации, регистрирани на борсата през 2020 г., нарастват с 3 и към края на годината броят им достига 72. Емисиите на ДЦК, които се търгуват на сегмент за търговия на ДЦК на основен пазар са 15 бр. На сегмента за борсово търгувани продукти се търгуват 14 емисии на фондове от този сегмент. Емисиите на други финансови инструменти, които включват емисии, допуснати до търговия на Сегмент за компенсаторни инструменти, са общо четири.

Графика 66. Структура на емисиите

Броят на сделките нараства с 38.5% на годишна база, от 44 167 сделки през 2019 г. до 61 173 сделки към края на 2020 г. Общият брой лотове, прехвърлени през 2020 г., е 321.8 млн. лота, което представлява ръст със 77.8% спрямо предходната година или 140.9 млн. лота повече. Търговията на пазарите на БФБ, измерена чрез реализирания оборот, приключва годината с ръст от 19.2%, от 333.6 млн. лв. през 2019 г. до 397.5 млн. лв., като изменението е в различна посока при отделните групи финансови инструменти. Среднодневният оборот на регулиран пазар през 2020 г. е 1.6 млн. лв. като нараства с 18.7% спрямо предходната година. Основен принос от 10.7 пр.п. има сегмента за акции на АДСИЦ на основен пазар, следван от сегмента за търговия на облигации (6.7 пр.п.) и акции „Premium“ (5.1 пр.п.).

Графика 67. Търговия на регулиран пазар

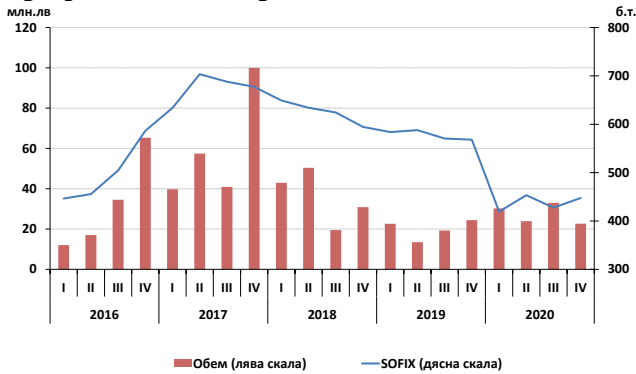

Вследствие на първоначалното въздействие на разпространение на пандемията

от COVID-19 върху капиталовите пазари и в унисон с международната динамика, стойността на индексите на БФБ спадат значително през първо тримесечие, като най-ниски стойности са достигнати през март 2020 г. След отбелязания през първо тримесечие спад, движението на всички индекси на БФБ през второ тримесечие е възходящо, като успяват да възстановят частично загубите от края на март. Движението на индексите на БФБ през трето тримесечие се забавя, но продължава възходящата тенденция, която продължава до края на 2020 г., като стойността им остава под нивата от края на предходната 2019 г. Секторният BGREIT, който обикновено прави изключение от общата тенденция поради естеството на компаниите, включени в индекса, се движи възходящо през цялата година, като стойността му е над краткосрочната и дългосрочната средна величина. Оборотът на компаниите, включени в индексите през 2020 г., нараства значително при всички пазарни индекси с изключение на SOFIX, чийто оборот отбелязва спад през годината.

През 2020 г. основният борсов индекс SOFIX отчита спад от -21.2% на годишна база, като в края на годината достига 447.53 пункта. Пазарната капитализация на компаниите, включени в индекса спада до 2.7 млрд. лв., което е дял от 9.6% от общата капитализация на БФБ, която към края на 2020 г. е 28.4 млрд. лв.

Графика 68. Пазарен индекс SOFIX

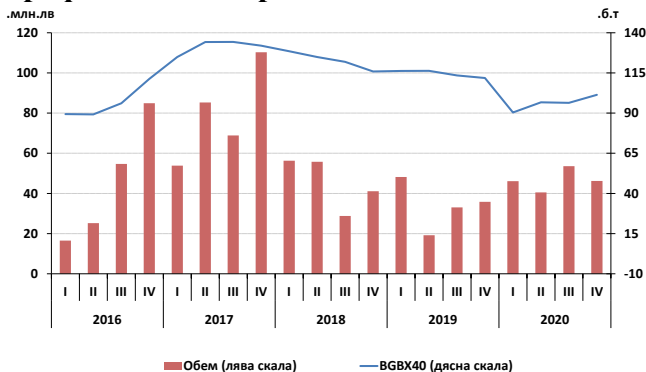

Източник: БФБ.

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

През 2020 г. широкият борсов индекс BVGX40 отчита спад от -9.3%, като завършва годината до 101.38 пункта. Пазарната капитализация на компаниите, включени в индекса, която спада до 6.4 млрд.лв., представлява дял от 22.5% от общата пазарна капитализация на БФБ в края на 2020 г.

Графика 69. Пазарен индекс BVGX40

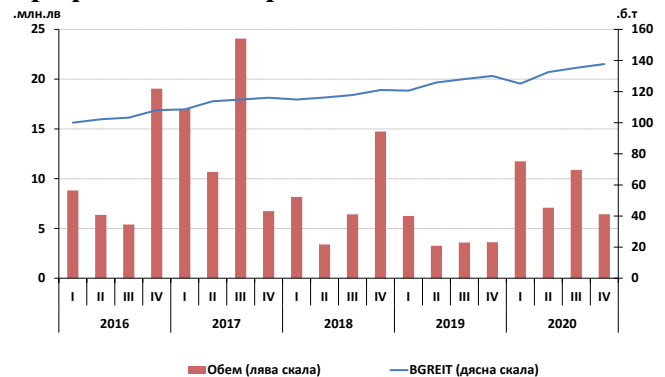
Източник: БФБ

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

Секторният индекс BGREIT забавя темпа си на нарастване от предходната година. През 2020 г. той отчита повишение от 5.9% на годишна база, като завършва годината при 137.69 пункта. Секторното му профилиране и мащабът на представлявания сектор водят до ограничен дял от общата пазарна капитализация към края на 2020 г., поради което неговата динамика не е напълно

индикативна за общите тенденции и динамика на сегмента за АДСИЦ. Пазарната капитализация на дружествата със специална инвестиционна цел нараства до 511.6 млн.лв., включени в индекса, представлява 1.8% на представлявания сектор на АДСИЦ от общата капитализация на БФБ към края на 2020 г.

Графика 70. Пазарен индекс BGREIT

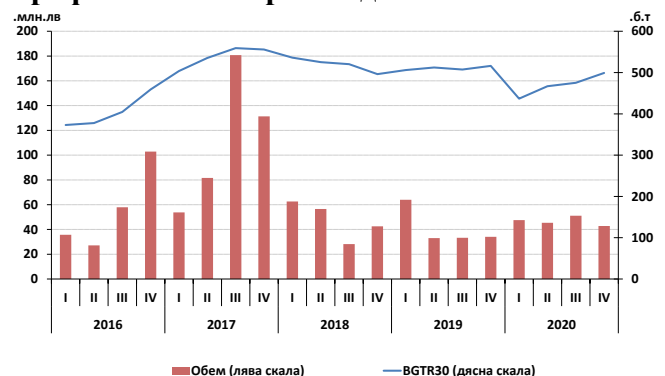

Източник: БФБ

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

Стойността на равнопретегления индекс BGTR30 спада с -3.3% на годишна база и към края на 2020 г. стойността му достига 499.17 пункта. Пазарната капитализация на компаниите, включени в индекса, която спада до 5.2 млрд.лв., представлява 18.2% от общата капитализация на БФБ към края на 2020 г.

Графика 71. Пазарен индекс BGTR30

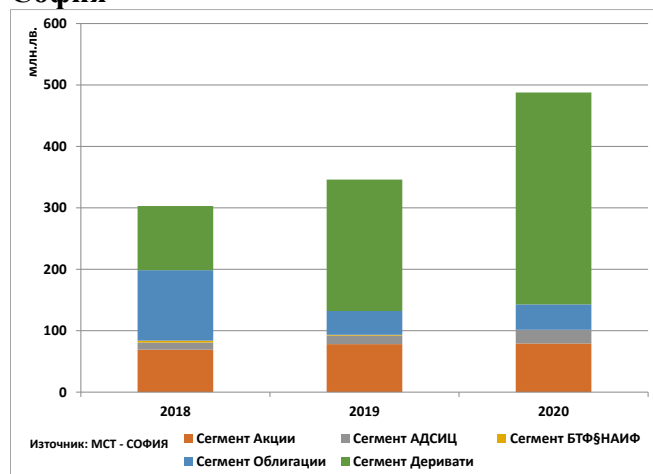
Източник: БФБ

Бележка: За стойност на индексите е използвана последната стойност за съответния период.

През 2020 г. Многогранната система за търговия – София (МСТ) повишава оборота си

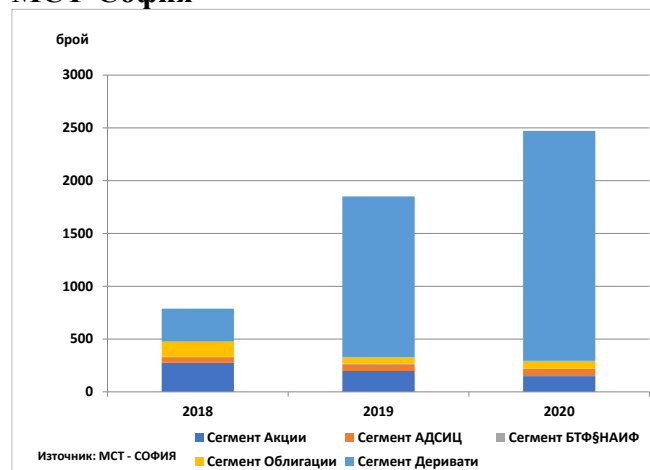
с 41.0% и достига 487.7 млн.лв. Най-голям принос за това нарастване има сегментът „Деривати“, чийто оборот нараства през годината и достига 344.8 млн.лв. и има положителен принос от 37.9 пр.п. в ръста на търговията. Следват сегментите „Акции“ и „АДСИЦ“, които нарастват съответно с 1.6% и 58.4% достигат до 79.3 млн.лв., респективно 22.2 млн.лв. годишен оборот. Техният положителен принос е общо 2.7 пр.п., докато сегмент „Облигации“ има принос от 0.8 пр.п.

Графика 72. Динамика на оборота на МСТ-София

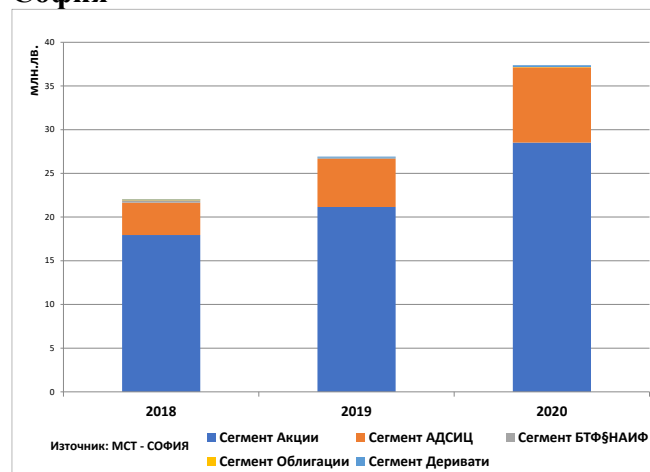
Броят сделки бележи годишен ръст от 33.5% и достига 2 472 бр., като основен принос за това нарастване има сегментът „Деривати“, на който през годината са сключени 2 178 бр. сделки и има положителен принос от 35.5 пр.п.

Графика 73. Брой изтъргувани сделки на МСТ-София

През 2020 г. са изтъргувани 37.4 млн. бр. финансови инструменти, което в сравнение с предходната година е ръст от 38.9%. Основен принос за това повишение има нарастването на броя на търгуваните инструменти на сегмент „Акции“, който допринася положително с 27.4 пр.п., следван от сегмента „АДСИЦ“, който допринася положително с 11.5 пр.п. и сегмент „Деривати“ с положителен принос от 0.3 пр.п. В сегмент „Облигации“ броят на изтъргуваните финансови инструменти нараства с 16.0% на годишна база, но поради размера на сегмента, не допринася в нарастването на броя на изтъргуваните финансови инструменти.

Графика 74. Динамика на изтъргувания брой финансови инструменти на МСТ-София

2.2.6. Централен депозитар

Общата стойност на активите на „Централен депозитар” АД възлиза на 7.1 млн.лв. към края на 2020 г.

За 2020 г. общият брой реализирани сделки нараства с 41.3% (общо 62 099 прехвърляния за 2020 г., от които 98.5% са борсово извършени). Основен принос от 41.6 пр.п. за ръста в годишния темп на изменение е на борсово извършените сделки, които нарастват от 42 886 през 2019 г. до 61 173 през 2020 г. Броят на прехвърлените ценни книжа нараства със 77.2% на годишна база (от 174.6 млн. бр. до 309.3 млн. бр.), а сделките с обект на търговия компенсаторни инструменти отбелязват спад от -47.5% на годишна база (от 1 277 през 2019 г. до 670 сделки през 2020 г.). Регистрираните плащания с компенсаторни инструменти към държавни институции намаляват с -28.1% на годишна база до 92 сделки. Трансферите от наследства намаляват до 58 трансфера през 2020 г. Издадените дубликати на депозитарни разписки намаляват от 2 200 броя през 2019 г. до 951 броя през 2020 г. През годината броят сделки с права нараства от 121 броя през 2019 г. до 660 броя през 2020 г., докато прехвърлените права нарастват от 74.4 млн. права през 2019 г. до 174.1 млн. права.

През 2020 г., чрез системата на „Централен депозитар” АД, са изплатени дивиденди на 57 дружества на стойност 100 млн.лв. и са извършени 339 плащания на лихви и главници по облигационни емисии с общ размер 184 млн.лв. През отчетния период 53 дружества са регистрирали нови емисии безналични финансови инструменти (71 дружества за 2019 г.), от които 17 емисии акции, 18 емисии облигации, 15 емисии права и 3 емисии дялове на договорни фондове. Подадени заявления за промяна в регистъра са подали 85 дружества. Заявления за промяна в капитала с издаването на нови акции са подали 74 дружества, докато промяна в капитала чрез промяна на номинала са регистрирали 11 дружества. Единадесет процедури за увеличение на капитала чрез провеждане на първично публично предлагане на акции и търговия на емисия права са проведени през 2020 г. Броят на заявленията за получаване на извлечения от акционерните книги е нараснал от 2 885 през 2019 г. до 2 978 през 2020 г. През 2020 г. в регистъра на особените залози са регистрирани 1 038 вписвания (1 045 за 2019 г.). От тях 39 броя вписвания на особен залог, 740 броя запори и 249 броя вписвания на други обстоятелства. Вписванията в регистъра на договорите за финансови обезпечения са 10 през 2020 г.

2.2.7. Фонд за компенсиране на инвеститорите

През 2020 г. дейността на Фонда бе насочена главно към изпълнение на задълженията му във връзка с исканията за изплащане на компенсация от клиентите на инвестиционен посредник „Матадор Прайм“ ООД(н), чийто лиценз беше отнет на 11.10.2018 г. Задействането на процедурата по изплащане на компенсация е следствие на Решение на Комисия за финансов надзор № 102-ИП от 24.01.2019 г., с което се установява, че по отношение на „Матадор Прайм“ ООД са налице обстоятелства за изплащане на компенсация от Фонда на клиентите на посредника.

През 2020 г. във Фонда са постъпили 68 искания за изплащане на компенсация от клиенти на „Матадор Прайм”(н) ООД, всички в законоустановения едногодишен срок, който изтече на 01.02.2020 г. С постъпилите през 2019 г. 78 искания за изплащане на компенсация от клиенти на „Матадор Прайм” ООД(н), общият им брой през 2020 и 2019 г. достигна 146.

За отбелязване е, че всички клиенти на дружеството, които подадоха искания за компенсации към Фонда, са чужденци, което от своя страна затрудни в известна степен и забави процеса на комуникация и събиране на необходимата документация.

През 2020 г. Управителният съвет на Фонда е взел общо 116 решения по постъпили искания, по 16 от които е установено, че подадените искания са основателни и по тях е постановено изплащане на компенсации на обща стойност 198 хил. лв. В началото на 2021 г. УС на Фонда е взел още едно решение за изплащане на компенсация на стойност 40 хил. лв. Със сумата на определените компенсации е намален резервът за компенсиране на инвеститорите на ФКИ. Съответно 100 от решенията са за отказ за изплащане на компенсация и/или за оставяне без разглеждане на исканията, поради това, че са установени непълноти и нередовности, които не са отстранени от лицата в рамките на определения срок.

Наред с действията във връзка с исканията за изплащане на компенсации от клиенти на „Матадор Прайм“(н) ООД, през 2020 г. дейността на Фонда е насочена и към събиране на дължимите от участниците вноски, управление на средствата на Фонда, събиране и анализ на информацията за клиентските активи, управлявани от участниците в схемата, и оценка на експозицията на Фонда.

През изминалата година е прекратено членството на два инвестиционни посредника - „Одесос 33“ ЕАД (предишни имена: „Лено Маркетс“ ЕАД, „Ленно Глобъл Адвайзъри“ АД, „Балканска Инвестиционна Компания“ АД) и „Ваха Трейд“ ЕООД. Лицензът и на двата посредника е отнет от КФН. Също така, през годината „Експресбанк“ АД се вля в „Банка ДСК“ АД, поради което клиентските активи, държани при двете банки се обединиха. Така към 31.12.2020 г. активните участници във Фонда са общо 56, от тях 35 инвестиционни посредника (ИП), 17 банки-инвестиционни посредници (Б-ИП) и 4 управляващи дружества (от общо 32), които държат клиентски активи, подлежащи на компенсация. По отношение на един инвестиционен посредник Комисията за финансов надзор е издала решение, с което е разширила съществуващия лиценз с услугите и дейностите по чл. 6, ал. 2, т. 3 и 6 от ЗПФИ.

Към 31.12.2020 г. участниците във Фонда държат клиентски активи общо в размер на 51.16 млрд. лв. при 49.5 млрд. лв. в края на 2019 г. Увеличението се дължи, както на нарастване на сумата на клиентските активи, подлежащи на компенсация, така и на тези, които не подлежат на компенсация. Общата сума на клиентските активи, подлежащи на компенсация, бележи значителен ръст, около 45% повече спрямо края на 2019 г. За отчетния период сумата им е 3.28 млрд. лв., от тях паричните средства (ПС) са 117.9 млн. лв., а финансовите инструменти (ФИ) са на стойност 3.16 млрд. лв. Неподлежащите на компенсация клиентски активи са 47.8 млрд. лв. при 47.2 млрд. лв. към края на 2019 г. Делът на подлежащите на компенсация клиентски активи в общата сума на всички активи (51.16 млрд. лв.), управлявани от участниците, е 6.4%.

Към края на 2020 г. Б-ИП държат най-много клиентски активи, подлежащи на компенсация, 71.0% от всички активи подлежащи на компенсация, в абсолютна стойност те са 2.34 млрд. лв. Небанковите ИП – 27.0% от подлежащите на компенсация клиентски активи, а УД – 2.0%.

Общият брой на клиентите, които подлежат на компенсация, при всички участници във Фонда (ИП, Б-ИП, УД), към 31.12.2020 г. е 153 223 – нараства с 26 361 в сравнение с 31.12.2019 г. Увеличението се дължи изцяло на подлежащите на компенсация клиенти в групата на Б-ИП, които отчитат най-голям брой клиенти (108 256) в сравнение с другите групи. Към 31.12.2020 г. експозицията на Фонда към участниците в него е 868 млн. лв. при 587.30 млн. лв. към 31.12.2019 г.

Увеличението се дължи основно на по-големия брой клиенти с подлежащи на компенсация активи, които декларират Б-ИП.

Към 31.12.2020 г. активите на Фонда са в размер на 18.96 млн. лв. Стойността на активите, инвестирани в ДЦК и налични по разплащателни и депозитни сметки на ФКИ, възлиза на 18.34 млн. лв. Паричните постъпления от годишни и встъпителни вноски на участниците във Фонда през 2020 г. са на стойност 1.34 млн. лв. Преобладаващата част от средствата се получават от годишните вноски на участниците, които се определят на база на средномесечните стойности на подлежащите на компенсация клиентски активи. През 2020 г. средно на месец участниците във Фонда държат подлежащи на компенсация ФИ на клиенти на стойност 2.62 млрд. лв. при 2.29 млрд. лв. през 2019 г. Средномесечната сума на ПС, подлежащи на компенсация, през 2020 г. е 111 млн. лв. при 80.3 млн. лв. през 2019 г.

В края на годината, УС на Фонда взе решение да запази размера на годишната вношка за 2021 г. на ниво 0.05% по подлежащите на компенсация финансови инструменти и 0.25% по подлежащите на компенсация парични средства, определени на средномесечна основа за 2020 г., в резултат на което участниците във Фонда за 12-та поредна година ще заплащат наполовина по-ниска от максимално допустимата от закона вношка по ФИ, и за пета поредна година ще дължат по-ниска вношка по ПС.

УС на Фонда отговаря и за управлението на Фонда за реструктуриране на инвестиционни посредници (ФПИП), който е създаден през 2017 г. с основна цел да финансира прилагането на инструментите за оздравяване и реструктуриране на проблемни инвестиционни посредници. Средствата на ФПИП се формират основно от годишни вноски от инвестиционните посредници, чиито размер се определя всяка година от КФН в качеството ѝ на орган по реструктуриране. Освен годишните вноски, източник на средства на ФПИП са и приходите от инвестиране на набраните във Фонда средства и лихвите по просрочени вземания.

Към 31.12.2020 г. средствата във ФПИП са в размер на 143 хил.лв., от тях 51.25% са инвестирани в дългови инструменти в евро, емитирани от чужди държави, които имат един от трите най-високи кредитни рейтинги, присъдени едновременно от две агенции за кредитен рейтинг, а 48.75% са налични в Българска народна банка по отделна сметка, която е на името на ФКИ, тъй като ФПИП не е самостоятелно юридическо лице. Независимо от факта, че средствата на ФПИП се управляват от УС на ФКИ, същите са отделени и независими от тези на ФКИ. Набраните във ФПИП средства могат да се използват единствено след решение на КФН в качеството ѝ на орган по реструктуриране, като изпълнението на взетото решение се възлага на Управителния съвет на ФКИ. Средствата на ФПИП могат да се използват единствено за целите на реструктурирането.

2.3. Застрахователен пазар

Към края на 2020 г. общият брой на лицензираните (пре)застрахователи със седалище в Република България е 35, в т. ч. 24 застрахователи по общо застраховане, 10 застрахователи по животозастраховане и 1 презастраховател, чийто лиценз дава право на дружеството да извършва дейност по презастраховане по общо застраховане и по животозастраховане. От тях 30 дружества прилагат режима Платежоспособност II и имат право на достъп до пазара на Европейския съюз и

Европейското икономическо пространство (единния пазар), а останалите 5 застрахователи извършват дейност без право на достъп до единния пазар.

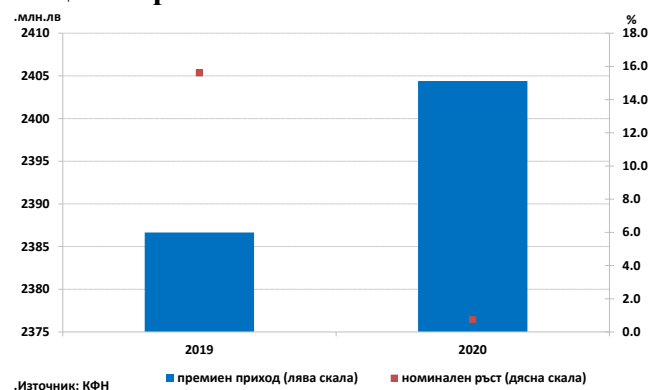
На база информацията от тримесечните справки съгласно Наредба № 53 към края на четвъртото тримесечие на 2020 г., която включва данните за всички застрахователи, със седалище в Република България:

- брутният премиен приход към 31.12.2020 г. възлиза на 2 885 млн. лв., като се наблюдава спад от 0.9% на годишна база;
- българският застрахователен пазар (животозастраховане и общо застраховане) е разпределен в съотношение 85% към 15% в полза на записаните премии от застрахователите по общо застраховане;
- застрахователното проникване, изчислено на база брутен премиен приход като процент от БВП⁴⁰, в края на 2020 г. се изчислява на 2.43% при стойност от 2.45% в края на предходната година;
- застрахователната плътност, изчислена като брутен премиен приход на глава от населението⁴¹, намалява до 417 лв. в края на 2020 г. в сравнение с 419 лв. в края на 2019 г.;
- финансовият резултат, реализиран от застрахователите в края на 2020 г. възлиза на 186 млн. лв. при 148 млн. лв. в края на 2019 г. Застрахователите по общо застраховане отчитат финансов резултат в общ размер от 165 млн. лв. при 119 млн. лв. в края на 2019 г. Животозастрахователите също отчитат положителен финансов резултат в размер на 21 млн. лв., при резултат от 29 млн. лв. в края на 2019 г.

2.3.1. Общо застраховане

Брутният премиен приход, реализиран от застрахователите по общо застраховане със седалище в Република България, с право на достъп до единния пазар⁴², към края на 2020 г., възлиза на 2 404 млн. лв., в т.ч. 2 389 млн. лв. по директно застраховане и 15.6 млн. лв. по активно презастраховане. На годишна база се отчита ръст на брутния премиен приход от 1%. Ръстът на премиения приход общо за пазара се дължи основно на ръста на премиения приход по застраховка „Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия” и на премиения приход по “Застраховане във връзка с обща гражданска отговорност“.

Графика 75. Брутен премиен приход по общо застраховане

През 2020 г. в структурата на портфейла на дружествата, които извършват дейност по общо застраховане, основен дял от 72% заемат автомобилните застраховки, като застраховка „Гражданска отговорност във връзка с

⁴⁰ По данни на НСИ БВП за 2020 г. е в размер на 118 605 млн. лева.

⁴¹ По данни на НСИ населението за 2020 г. възлиза на 6 916 548 души.

⁴² Анализът за застрахователния пазар е направен въз основа на получени в КФН и обобщени тримесечни справки за четвъртото тримесечие на 2020 г. съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/2450 (Платежоспособност II) и включва данните за застрахователите със седалище в Република България, с право на достъп до единния пазар. Данните за 2019 г. са въз основа на одитираните годишни справки съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2015/2450.

моторни превозни средства (МПС)“ заема дял от 45%, а дялът на застраховка „Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства“ („Автокаска“) е съответно 27%.

Реализираният премиен приход по застраховка „Гражданска отговорност във връзка с МПС“ за 2020 година спада с 1% на годишна база (13 млн. лв. в абсолютна стойност) и възлиза на 1 073 млн. лв. За намалението на премиения приход на годишна база по този клас застраховка допринася намалението на средната премия. Най-значимо е то по рисковата група „Леки автомобили и товарни автомобили с допустима максимална маса до 5 тона“, където се наблюдава спад на средната премия от 10% на годишна база⁴³.

Графика 76. Структура на brutния премиен приход по класове застраховки за 2020 г.

Източник: КФН.

За периода януари - декември 2020 г. записаният премиен приход по застраховка „Автокаска“ възлиза на 653 млн. лв. По този клас застраховка също се отчита спад от 1% на годишна база.

В края на 2020 г. имуществените застраховки срещу пожар и други бедствия у нас заемат дял от 12.9% от brutния премиен приход при дял от 12.5% в края на 2019 г. Реализираният премиен приход по тези

застраховки възлиза на 309 млн. лв., като се отчита ръст от 4% на годишна база.

Застраховките във връзка с медицински разходи, защита на доходите и обезщетение на работниците, заемат дял от 3.9% в структурата на brutния премиен приход в края на 2020 г., реализиран от застрахователите по общо застраховане. Премиеният приход по тези застраховки за 2020 г. възлиза на 93.4 млн. лв. при 92.9 млн. лв. през 2019 г. в резултат на по-голямото търсене на този клас застраховки.

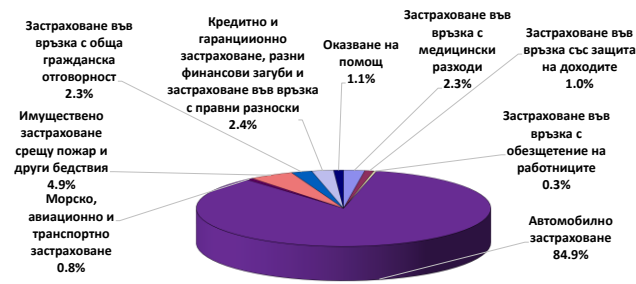
През 2020 г. се наблюдава увеличение на записаните от застрахователите премии по застраховките във връзка с обща гражданска отговорност от 42.1 млн. лв. в края на 2019 г. на 49.4 млн. лв. в края на 2020 г. Ръст се наблюдава и по застраховка „Оказване на помощ“ от 29.3 млн. лв. в края на 2019 г. на 36.1 млн. лв. в края на 2020 г.

Отстъпените премии по общо застраховане на презастрахователи през 2020 г. са в размер на 809 млн. лв. и представляват 34% от brutния премиен приход, реализиран в сектора. Коефициентът на самозадържане се изчислява на 0.66.

Възникналите претенции по общо застраховане към края на 2020 г. са в размер на 1 196 млн. лв., като се отчита спад от 7% на годишна база.

⁴³ По данни от Единната информационна система за оценка, управление и контрол на риска на Гаранционния фонд.

Графика 77. Структура на възникналите претенции по класове застраховки за 2020 г.

Източник: КФН.

Подобно на структурата на brutния премиен приход, в структурата на възникналите претенции по класове застраховки най-голям относителен дял от 85% заемат автомобилните застраховки, следвани от имуществените застраховки, заемащи дял от 5%.

Отчита се намаление на възникналите претенции на годишна база в размер на 90 млн. лв. Най-голямо намаление спрямо предходната година се отчита по застраховка „Гражданска отговорност във връзка с МПС“ (-95 млн. лв.), което се дължи на ограничителните мерки във връзка със справяне с пандемията от COVID-19 и ограничената мобилност на населението. На следващо място се нареждат имуществените застраховки срещу пожар и други бедствия, по които възникналите претенции намаляват с 59 млн. лв. спрямо предходната година.

Общо за пазара brutният коефициент на щетимост в края на 2020 г. се изчислява на 0.51 при 0.58 година по-рано.

Таблица 63. Брутен коефициент на щетимост

	2019	2020*
Застраховане във връзка с медицински разходи	0.54	0.58
Застраховане във връзка със защита на доходите	0.37	0.34
Застраховане във връзка с обезщетение на работниците	0.41	0.29
Гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства	0.76	0.63
Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства	0.47	0.45
Морско, авиационно и транспортно застраховане	0.17	0.23
Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия	0.40	0.18
Застраховане във връзка с обща гражданска отговорност	0.39	0.57
Кредитно и гаранционно застраховане	0.20	0.22
Застраховане във връзка с правни разноски	0.01	0.05
Оказване на помощ	0.35	0.37
Застраховане срещу разни финансови загуби	0.74	0.57
ОБЩО	0.58	0.51

Бележка: * Данните за 2020 г. са предварителни.
Източник: КФН.

Възникналите разходи пред общозастрахователните дружества (всички технически разходи, направени от дружествата през отчетния период) нарастват с 8% на годишна база и в края на 2020 г. възлизат на 624 млн. лв. Те представляват 26% от brutните спечелени премии, реализирани в сектора.

Таблица 64. Брутен коефициент на разходи

	2019	2020*
Застраховане във връзка с медицински разходи	0.23	0.29
Застраховане във връзка със защита на доходите	0.45	0.40
Застраховане във връзка с обезщетение на работниците	0.37	0.41
Гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства	0.14	0.17
Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства	0.37	0.36
Морско, авиационно и транспортно застраховане	0.20	0.20
Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия	0.31	0.30
Застраховане във връзка с обща гражданска отговорност	0.31	0.33
Кредитно и гаранционно застраховане	0.48	0.37
Застраховане във връзка с правни разноски	0.56	0.31
Оказване на помощ	0.53	0.51
Застраховане срещу разни финансови загуби	0.87	0.61
ОБЩО	0.26	0.26

Бележка: * Данните за 2020 г. са предварителни.
Източник: КФН.

В края на 2020 г. brutният комбиниран коефициент е в размер на 0.77 и намалява спрямо предходната година. Най-висок brutен комбиниран коефициент, над 1, се изчислява по застраховка срещу разни финансови загуби.

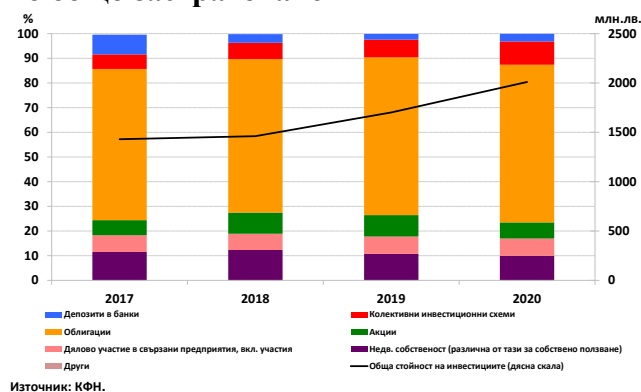
Таблица 65. Брутен комбиниран коефициент

	2019	2020*
Застраховане във връзка с медицински разходи	0.77	0.86
Застраховане във връзка със защита на доходите	0.81	0.74
Застраховане във връзка с обезщетение на работниците	0.79	0.69
Гражданска отговорност във връзка с моторни превозни средства	0.90	0.80
Друго застраховане във връзка с моторни превозни средства	0.84	0.81
Морско, авиационно и транспортно застраховане	0.37	0.43
Имуществено застраховане срещу пожар и други бедствия	0.70	0.49
Застраховане във връзка с обща гражданска отговорност	0.70	0.90
Кредитно и гаранционно застраховане	0.67	0.59
Застраховане във връзка с правни разноски	0.58	0.36
Оказване на помощ	0.88	0.88
Застраховане срещу разни финансови загуби	1.61	1.18
Общо	0.83	0.77

Бележка: * Данните за 2020 г. са предварителни.
Източник: КФН.

В края на отчетния период сумата на активите на общозастрахователните дружества възлиза на 4 090 млн. лв., като нараства с 15% на годишна база. Стойността на инвестициите на тези дружества нараства с 18% в края на 2020 г. и възлиза на 2 010 млн. лв., като заема дял от 49% от общата сума на активите. В структурата на агрегирания инвестиционен портфейл на дружествата по общо застраховане основен дял заемат държавните облигации (52%), следвани от корпоративните облигации (12%) и инвестициите в недвижима собственост (10%).

Графика 78. Структурата на инвестиционния портфейл на дружествата по общо застраховане

Делът на инвестициите в недвижима собственост (различна от тази за собствено ползване) в общия инвестиционен портфейл на дружествата по общо застраховане през последния тригодишен период се запазва

относително постоянен в диапазон 10%-12%. Делът на инвестициите в дялови участия в свързани предприятия също остава в рамките на 7%. Делът на инвестициите в облигации, вкл. ДЦК, се запазва на нивата от предходната година и е в размер на 64%. Този вид инвестиции за последните няколко години се увеличава за сметка на дела на инвестициите в депозити в банки, чийто дял намалява значително за последните години и достига 2-3% за последните две години.

В края на 2020 г., общият размер на пасивите на общозастрахователите възлиза на 2 818 млн. лв. и на годишна база нараства с 13%. Техническите резерви, заделени от общозастрахователните дружества, представляват 86% от задълженията на застрахователите по общо застраховане.

В края на 2020 г., размерът на техническите резерви, заделени от общозастрахователните дружества, нараства с 5% и достига 2 424 млн. лв.

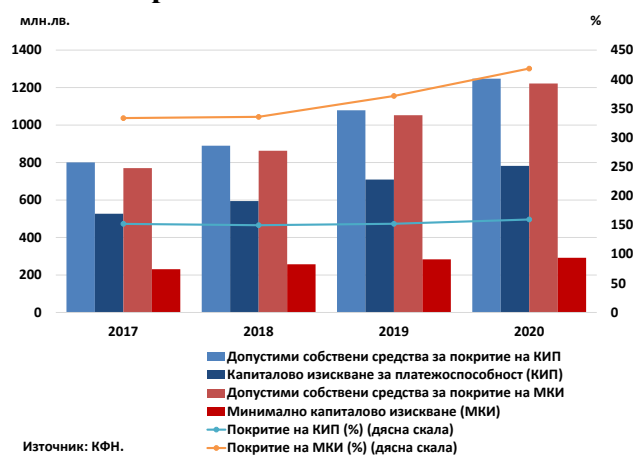
Превишението на активите над пасивите на застрахователите по общо застраховане в края на 2020 г. се изчислява на 1 272 млн. лв. при превишение от 1 059 млн. лв. в края на 2019 г.

Допустимите собствени средства за покритие на капиталовото изискване за платежоспособност на застрахователите по общо застраховане към 31.12.2020 г. възлизат на 1 248 млн. лв., а капиталовото изискване за платежоспособност (КИП) възлиза на 782 млн. лв. Допустимите собствени средства от първи ред - неограничени заемат 96% от общо допустимите собствени средства. Покритието на КИП с допустими собствени средства към края на 2020 г. се изчислява на 159%.

Допустимите собствени средства за покритие на минималното капиталово изискване на застрахователите по общо застраховане към 31.12.2020 г. възлизат на

1 221 млн. лв., а минималното капиталово изискване (МКИ) възлиза на 292 млн. лв. Съответно, покритието на МКИ с допустими собствени средства, към края на 2020 г., се изчислява на 418%.

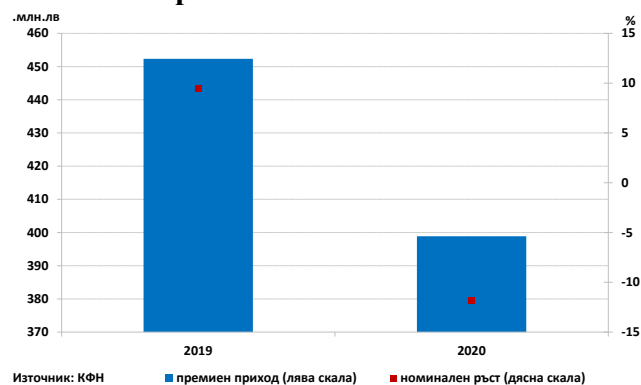
Графика 79. Капиталови изисквания по общо застраховане

2.3.2. Животозастраховане

Брутният премиен приход, записан от животозастрахователите⁴⁴ към края на 2020 г., отчита спад от 12% на годишна база и в края на 2020 г. възлиза на 399 млн. лв.

Графика 80. Брутен премиен приход по животозастраховане

По отношение на структурата на портфейла на животозастрахователите по класове застраховки към края на 2020 г. се

наблюдава следната динамика: основен дял в нея, както и предходната година, заемат „Застраховане с участие в печалбата“ (34%, спрямо 33% за предходната година), намалява дялът на „Застраховане във връзка с медицински разходи“ (18%, спрямо 25% за предходната година), „Друго животозастраховане“ (22%) остава на нивата от предходната година, а дялът на „Застраховане, обвързана с индекс и с дялове в инвестиционен фонд“ нараства до 17% спрямо 11% през предходната година.

Графика 81. Структура на портфейла на животозастрахователите за 2020 г.

Източник: КФН

Спад на годишна база в размера на записаните премии се отчита по застраховка във връзка с медицински разходи, застраховка с участие в печалбата, друго животозастраховане, застраховка във връзка със защита на доходите и здравно застраховане. На годишна база се отчита ръст по застраховки, обвързани с индекс и с дялове в инвестиционен фонд и застраховка във връзка с обезщетение на работниците.

Брутните възникнали претенции през 2020 г. по животозастраховане, възлизат на 176 млн. лв. На годишна база се отчита увеличение на възникналите през годината претенции с 2%.

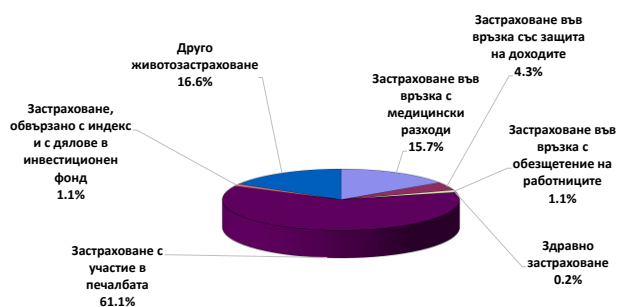
В общата структура на възникналите претенции, най-голям е дялът на застраховка с

⁴⁴ Включва и прихода по общозастрахователните застраховки във връзка с медицински разходи, защита

на доходите и обезщетение на работниците, записан от животозастрахователите.

участие в печалбата (61%), следвана от друго животозастраховане (17%) и застраховка във връзка с медицински разходи (16%).

Графика 82. Структура на възникналите претенции по класове застраховки за 2020 г.

Източник: КФН

Разходите, извършени от животозастрахователите във връзка с осъществяване на дейността им, намаляват с 3% на годишна база и в края на 2020 г. възлизат общо на 117 млн. лв., което представлява 33% от спечелените премии за периода.

Общата сума на активите в животозастрахователния сектор се увеличава с 9% на годишна база и в края на 2020 г. възлиза на 2 017 млн. лв.

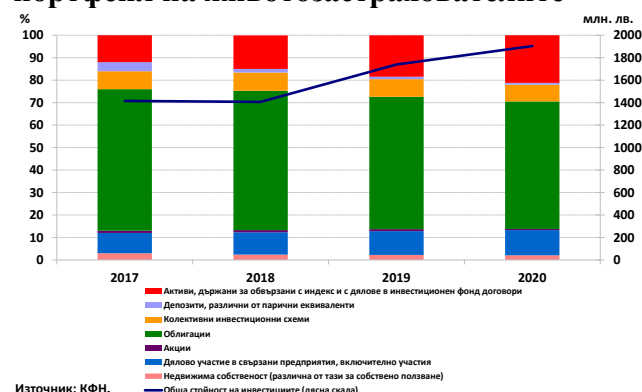
Стойността на инвестициите на животозастрахователите (с включена стойността на инвестициите по договори, обвързани с индекс и с дялове в инвестиционен фонд) е 1 903 млн.лв. в края на 2020 г., като те представляват 94% от общата сума на активите в сектора. Стойността им нараства с 9% на годишна база.

Стойността на инвестициите, без активите, държани за обвързани с индекси и с дялове в инвестиционен фонд договори, възлиза на 1 500 млн. лв. От нея основен дял към края на 2020 г. заема стойността на държавните облигации (62%), следвана от стойността на дяловите участия в свързани предприятия, включително участия (14%) и на корпоративните облигации (10%). Най-голямо

увеличение на годишна база се наблюдава в стойността на държавните облигации (55 млн. лв. в абсолютна стойност) и на дяловите участия в свързани предприятия, включително участия (30 млн.лв. в абсолютна стойност). В резултат на продължаващата среда на ниски лихвени нива и през 2020 г. се наблюдава намаление (с 3.3 млн. лв. на годишна база) на стойността на депозитите, различни от парични еквиваленти.

Стойността на активите, държани за обвързани с индекси и с дялове в инвестиционен фонд договори, се увеличава с 26% на годишна база и достига 403 млн. лв. в края на 2020 г., като тези инвестиции съставляват 21% от общия размер на инвестициите в животозастрахователния сектор.

Графика 83. Структура на инвестиционния портфейл на животозастрахователите

Източник: КФН.

Заделените от животозастрахователите технически резерви (без техническите резерви по договори, обвързани с индекс и с дялове в инвестиционен фонд) през 2020 г. се увеличават с 4% и в края на годината възлизат на 1 018 млн. лв.

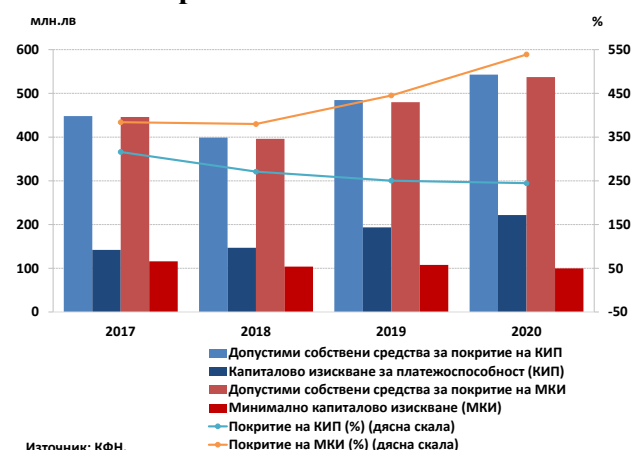
Техническите резерви по договори обвързани с индекс и с дялове в инвестиционен фонд, заделени към края на 2020 г., нарастват с 27% на годишна база и в края на годината възлизат на 383 млн. лв.

Превишението на активите над пасивите на застрахователите по животозастраховане в края на 2020 г. се изчислява на 549 млн. лв., при превишение от 492 млн. лв. в края на 2019 г.

Допустимите собствени средства за покритие на капиталовото изискване за платежоспособност на застрахователите по животозастраховане към 31.12.2020 г. възлизат на 543 млн. лв., а капиталовото изискване за платежоспособност (КИП) възлиза на 222 млн. лв. Допустимите собствени средства от първи ред – неограничени, заемат дял от 95% от общо допустимите собствени средства. Покритието на КИП с допустими собствени средства към края на 2020 г. се изчислява на 245%.

Допустимите собствени средства за покритие на минималното капиталово изискване на застрахователите по животозастраховане към 31.12.2020 г. възлизат на 537 млн. лв., а минималното капиталово изискване (МКИ) възлиза на 100 млн. лв. Съответно покритието на МКИ с допустими собствени средства към края на 2020 г. се изчислява на 539%.

Графика 84. Капиталови изисквания по животозастраховане

Спрямо 2019 г. се отчита нарастване както на допустимите собствени средства за покритие на капиталовото изискване за платежоспособност, така и на капиталовото изискване за платежоспособност.

2.3.3. Презастраховане

През 2020 г. дейност по активно презастраховане извършват седем дружества по общо застраховане, едно дружество по животозастраховане и един презастраховател.

Реализираният от тях премиен приход през годината възлиза на 1 843 млн. лв. при 1 904 млн. лв. година по-рано. Основен дял в дейността по активно презастраховане през отчетната година заема имущественото застраховане срещу пожар и други бедствия и застраховка „Гражданска отговорност във връзка с МПС“.

Изплатените обезщетения на цеденти възлизат на 890 млн. лв. В структурата на изплатените обезщетения най-голям дял заемат автомобилните застраховки.

2.3.4. Гаранционен и обезпечителен фонд

Гаранционният фонд (ГФ/Фонда) е юридическо лице със седалище в гр. София, което извършва плащания на обезщетения към увредени лица във връзка със задължителните застраховки „Гражданска отговорност, свързана с притежаването и използването на МПС“ и „Злополука“ на

пътниците в средствата за обществен превоз, възстановява суми, изплатени от компенсационен орган на държава членка на ЕС, гарантира застрахователни вземания при несъстоятелност на застрахователя.

ГФ създава и управлява като обособени сметки:

- Фонд за гарантиране на вземанията на увредените лица от незастраховани и неидентифицирани моторни превозни средства – Фонд за незастраховани МПС;
- Фонд за гарантиране на вземанията при несъстоятелност на застраховател по чл. 519, т. 2 и 3 от КЗ – Обезпечителен фонд.

През 2020 г. приходите на Фонда за незастраховани МПС, формирани от вноски по задължителните застраховки „Гражданска отговорност“ на автомобилистите и „Злополука“ на пътниците в средствата за обществен транспорт, възлизат на 38.3 млн. лв. при 37.6 млн. лв. към края на същия период на предходната година.

Към края на 2020 г. разполагаемите средства във Фонда за незастраховани МПС, съгласно чл. 556, ал. 1 от КЗ, възлизат на 85 млн. лв. Техният размер отговаря на изискването съгласно чл. 556, ал. 2 от КЗ, според което минималният им размер е определен на 10 млн. лв.

Приходите на Обезпечителния фонд за 2020 г. възлизат на 6.7 млн. лв. и на годишна база нарастват с 4%.

През 2020 г. от средствата на Обезпечителния фонд не са изплащани гарантирани застрахователни вземания към потребителите на застрахователни услуги. Към 31 декември 2020 г. средствата на Обезпечителния фонд възлизат на 77 млн. лв.

2.4. Осигурителен пазар

Нетните активи на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО) нарастват през 2020 г., като към края на годината достигат 17 294.3 млн.лв. Увеличението на нетните активи на пенсионните фондове през годината е в резултат, както на постъпленията от вноски за осигуряващите се лица, които към края на 2020 г. са 4 819 139 души, така и на положителния резултат от инвестирането на средствата по индивидуалните партиди от пенсионноосигурителните дружества (ПОД). Възходящата тенденция при нетните активи се запазва, въпреки предоставеното право за промяна на осигуряването от фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване (ФДЗПО) в държавното обществено осигуряване (ДОО) и влиянието на кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19.

2.4.1. Пенсионноосигурителни дружества

Към 31.12.2020 г. дейност осъществяват 9 лицензирани ПОД, като общият брой на управляваните от тях пенсионни фондове е 29, в т.ч. 9 универсални (УПФ), 9 професионални (ППФ), 9 доброволни (ДПФ) и 2 доброволни

пенсионни фонда по професионални схеми (ДПФПС)⁴⁵.

Четири от действащите на пенсионноосигурителния пазар дружества са част от международни финансови групи – „Ен Ен ПОД“ ЕАД - NN Group N.V., ПОД „Алианц България“ АД - ALLIANZ SE, ПОК „Доверие“ АД - Vienna Insurance Group AG

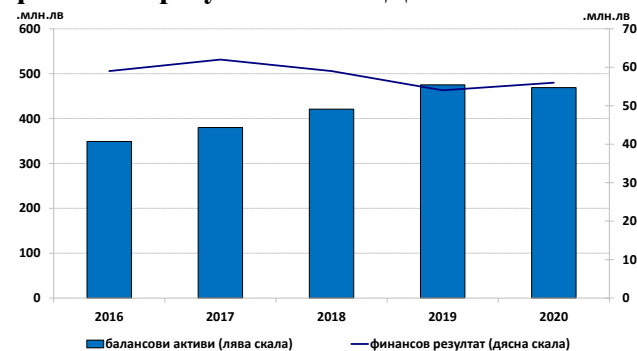
⁴⁵В единия ДПФПС все още няма осигуряващи се лица.

WienerVersicherung Gruppe и ПОК „ДСК – Родина“ АД - ОTR BANK NYRT.

При четири от лицензираните дружества има акционери, притежаващи пряко повече от 90 на сто от капитала⁴⁶.

Балансовите активи на ПОД към 31.12.2020 г. са 469.2 млн.лв., като отбелязват намаление с 1.3% спрямо 2019 г. Обратна динамика се наблюдава при общия нетен финансов резултат на ПОД, който за 2020 г. възлиза на 56.0 млн.лв. и е с 1.9 млн.лв. или с 3.5% по-висок в сравнение с общия нетен финансов резултат за 2019 г.

Графика 85. Балансови активи и нетен финансов резултат на ПОД

Източник: КФН

Средната стойност на показателя, капиталова адекватност за 2020 г. на всичките девет лицензирани пенсионноосигурителни дружества, е 473.8%, което значително надхвърля нормативно определения минимален размер от 50% от минималния капитал.

През 2020 г., по-голямата част от ПОД поддържат високо равнище на капиталова адекватност. Средната стойност на показателя през 2020 г. намалява със 74.8 пр.п., в резултат основно на същественото намаление на капиталовата адекватност на едно дружество –

с над 60%, в резултат на разпределение на дивиденди през годината. При седем ПОД стойността на показателя нараства, а само при две намалява. Показателят по отделни дружества варира в широки граници - между 64.7% и 976.6%. През годината продължи осъществяването на засилен мониторинг върху капиталовата адекватност на едно ПОД, поради трайна тенденция на намаляване на показателя.

Ликвидните средства на ПОД и ФДПО към 31.12.2020 г. надвишават нормативно регламентирания минимален размер, т.е. всички дружества и управляваните от тях фондове са в състояние да покриват текущите си задължения.

Резервите за гарантиране на минималната доходност в УПФ и в ППФ, заделени със средства на ПОД, към 31 декември 2020 г., възлизат на 190 млн.лв., като размерът им съответства на законовите разпоредби. Инвестициите, извършени със средствата от резервите, както и оценката на активите, обект на тези инвестиции, са в съответствие с нормативните изисквания.

Таблица 66. Капиталова адекватност и ликвидност на ПОД и ФДПО

	2019	2020
Капиталова адекватност на ПОД (%)	548.6	473.8
Ликвидност на ПОД (коэф.)	10.0	7.0
Ликвидност на УПФ (коэф.)	18.7	22.1
Ликвидност на ППФ (коэф.)	18.8	18.4
Ликвидност на ДПФ (коэф.)	88.4	74.0
Ликвидност на ДПФПС (коэф.)	155.2	31.9

Бележка: Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ПОД/ФДПО.
Източник: КФН.

Степента на покритие на регистрирания капитал се движи в широки граници между

⁴⁶АТВИН Gmb H притежава пряко 92.58% от акциите на ПОК „Доверие“ АД, БАНКА ДСК ЕАД притежава пряко 99.75% от ПОК „ДСК – Родина“ АД, „Ен Ен Континентъл Юрп Холдингс“ Б.В., Амстердам, Холандия притежава

пряко 100% от „Ен Ен ПОД“ ЕАД и „Медианет Индъстрис“ С.А притежава пряко 90.20% от акциите на ПОД „Бъдеще“ АД.

53.7% и 725.8%. Средната непретеглена стойност на показателя за 2020 г. е 333.1%, спрямо 389.0% за 2019 г. Отчетеното намаление от 55.9 пр.п. на показателя е в резултат основно на двукратното намаление на стойността на показателя спрямо предходната година при едно ПОД. При две ПОД стойността на показателя намалява, като при едното това се дължи на съществено намаление на собствения капитал и запазване размера на регистрирания капитал, а при другото на по-бързия темп на нарастване на регистрирания капитал спрямо нарастването на собствения капитал. Регистрираният капитал на това дружество се увеличава с 500 хил.лв. При седем дружества стойността на показателя нараства, като при шест от тях това се дължи на нарастване на собствения капитал и запазване размера на регистрирания капитал, а при едно ПОД се дължи на по-високия темп на нарастване на собствения капитал, в сравнение с нарастването на регистрирания капитал. Регистрираният капитал на това дружество се увеличава с 50 хил.лв.

През 2020 г. отчетената рентабилност на собствения капитал е 19.8% средно за сектора, като спрямо 2019 г. се наблюдава нарастване с 1.2 пр.п. Показателят за рентабилност на капитала през 2020 г. нараства при четири от деветте ПОД, като при три от тях се дължи на нарастване на печалбата, а при четвъртото на значителното намаление на собствения капитал. При пет дружества показателят намалява, като при три от тях това се дължи на намаление на печалбата от дейността и нарастване на собствения капитал, при едно се дължи на по-бързия темп на нарастване на собствения капитал спрямо нарастването на печалбата, а при другото на по-бързия темп на нарастване на загубата спрямо нарастването на собствения капитал. Диапазонът на

рентабилността на собствения капитал за отделните ПОД е широк, най-ниската му стойност е (-8.2%), а най-високата е 56.1%.

Таблица 67. Анализ на собствения капитал на ПОД

	2019	2020
Степен на покритие на регистрирания капитал	389.0	333.1
Рентабилност на собствения капитал	18.6	19.8
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.		
Източник: КФН.		

Степента на покритие на активите на управляваните ФДПО е в границите между 1.9% и 4.7%. Средната непретеглена стойност на показателя за 2020 г. е 2.9%, спрямо 3.1% за 2019 г. Стойността на показателя при отделните дружества се запазва почти без промяна, с изключение на едно, при което стойността на показателя намалява почти два пъти.

Поради отчетения положителен текущ финансов резултат от дейността през 2020 г., всички дружества имат положителна рентабилност на активите, с изключение на едно ПОД. Средната непретеглена стойност на показателя към края на 2020 г. е 10.2% спрямо 9.9% за 2019 г., т.е. намаление с 0.3 пр.п. При пет дружества показателят за рентабилност на активите намалява, като при три ПОД това се дължи на намаление на печалбата и нарастване на активите на ПОД, при едно в резултат на нарастване на активите на ПОД с по-бързи темпове от нарастването на печалбата от дейността, а при последното загубата нараства с по-бързи темпове от нарастването на активите. Рентабилността на активите на ПОД се увеличава при четири дружества, като при две това се дължи на нарастване на печалбата с по-бързи темпове от нарастването на активите, а при другите две активите намаляват в сравнение с нарастване на печалбата. Диапазонът на рентабилността на активите за отделните ПОД е широк, най-

ниската му стойност е (-4.4%), а най-високата е 27.8%.

Таблица 68. Анализ на активите на ПОД

	2019	2020
Степен на покритие на активите на ФДПО	3.1	2.9
Рентабилност на активите на ПОД	9.9	10.2
Ръст на активите на ПОД	14.7	4
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.		
Източник: КФН.		

За годината, всички дружества имат положителна стойност на показателя ръст на активите, с изключение на едно. Средната непретеглена стойност на показателя намалява от 14.7% за 2019 г. до 4.0% за 2020 г., т.е. през годината е налице много по-бавен темп на нарастване на активите на ПОД спрямо 2019 г. Стойността на показателя намалява при седем ПОД, а само при две нараства. За отделните дружества показателят ръст на активите е в границите между (-33.0%) и 11.3%.

Таблица 69. Анализ на приходите и разходите на ПОД

	2019	2020
Ефективност на дейността на ПОД	134.1	133.8
Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.		
Източник: КФН.		

Средната непретеглена стойност на показателя за ефективност на дейността на ПОД през 2020 г. е 133.8%, като спрямо 2019 г. се наблюдава намаление с 0.3 пр.п. При шест ПОД стойността на показателя намалява, като при всичките това се дължи на нарастване на разходите с по-бързи темпове от нарастването на приходите. При останалите три дружества стойността на показателя нараства, като при две от тях това се дължи на нарастване на приходите и намаление на разходите, а при третото ПОД приходите нарастват с по-бързи темпове от нарастването на разходите. Стойността на показателя варира в границите между 93.2% и 199.9%.

В сравнение с 2019 г. приходите на ПОД от такси и удържки на един участник в пенсионните фондове нарастват. Средната непретеглена стойност на показателя за 2020 г. възлиза на 34.53 лв., спрямо 33.33 лв. за предходната година, т.е. нарастване с 1.20 лв. Стойността на показателя при седем ПОД нараства, като при пет от тях това се дължи на нарастване на приходите от такси и удържки в сравнение с намаление на участниците, а при останалите две - приходите от такси и удържки нарастват с по-бързи темпове от нарастването на участниците. При две ПОД стойността на показателя намалява, като при едното се дължи на намаление на приходите от такси и удържки и нарастване на участниците, а при другото се дължи на по-бързия темп на нарастване на участниците в сравнение с нарастването на приходите от такси и удържки. Стойността на показателя за отделните дружества е в границите между 23.84 лв. и 45.32 лв.

Разходите за дейността на ПОД на един участник в управляваните пенсионни фондове нарастват с 3.64 лв. през отчетната 2020 г., като към края на годината възлизат на 34.60 лв., спрямо 30.96 лв. през 2019 г. При седем ПОД стойността на показателя се увеличава, като при четири дружества това се дължи на увеличаване на разходите и намаление на участниците, а при три нарастването на разходите е с по-бързи темпове от нарастването на участниците. Стойността на показателя намалява при две дружества, като при едното от тях е в резултат на намаление на разходите и нарастване на участниците, а при другото ПОД се дължи на по-бързия темп на намаление на разходите в сравнение с намалението на участниците. Стойността на показателя за отделните дружества е в границите между 19.47 лв. и 66.17 лв.

Таблица 70. Такси, удържки и разходи за дейността на един участник във ФДПО

	2019	2020
Такси и удържки на един участник във ФДПО	33.3	34.5
Разходи за дейността на един участник във ФДПО	31.0	34.6
Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО. Източник: КФН.		

Приходите от такси и удържки на 100 лв. активи на фондовете към края на 2020 г. са между 0.97 лв. и 1.28 лв., като средната непретегленост на показателя възлиза на 1.09 лв. спрямо 1.15 лв. през 2019 г. или намаление с 0.06 лв. Стойността на показателя при всички ПОД намалява, като при осем от дружествата това се дължи на по-бързия темп на нарастване на балансните активи на фондовете в сравнение с нарастването на приходите от такси и удържки, а при едно ПОД се дължи на нарастване на активите и намаление на приходите от такси и удържки.

Разходите за дейността на 100 лв. активи на ФДПО за 2020 г. варират между 0.52 лв. и 1.74 лв. Средната непретеглена стойност на показателя бележи нарастване с 0.02 лв., като в края на 2020 г. възлиза на 1.09 лв. спрямо 1.07 лв. в края на 2019 г. Стойността на показателя при седем дружества намалява, като при пет от тях това се дължи на нарастване на активите на ФДПО с по-бързи темпове от нарастването на разходите, а при останалите две се дължи на нарастване на активите на ФДПО и намаление на разходите. При две ПОД показателят нараства, тъй като темпът на нарастване на разходите изпреварва нарастването на балансните активи на управляваните ФДПО.

Таблица 71. Такси, удържки и разходи за дейността на 100 лв. активи на ФДПО

	2019	2020
Такси и удържки на 100 лв. активи на ФДПО	1.1	1.1
Разходи за дейността на 100 лв. активи на ФДПО	1.1	1.1
Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО. Източник: КФН.		

При осъществения надзор върху дейността на ПОД, във връзка с управлението на пенсионните фондове, през 2020 г. не са установени отклонения от нормативните изисквания относно размера на преведените в полза на ПОД задължителни такси и удържки.

През 2020 г. почти всички ПОД поддържат максимално допустимите съгласно КСО размери на таксите и удържките, събирани от ФДЗПО: 3.75% удържка от всяка осигурителна вноса и инвестиционна такса в размер 0.75% годишно, изчислена върху стойността на нетните активи на фонда в зависимост от периода, през който те са били управлявани.

Едно ПОД е възприело диференциран подход по отношение удържките от всяка осигурителна вноса за управляваните от него ФДЗПО, в зависимост от периода на осигуряване на лицето, а именно намаляване на техния размер след определен времеви период. През годината, едно ПОД също възприе диференциран подход в зависимост от периода на осигуряване на лицето и намали удържката от всяка осигурителна вноса за управлявания от него универсален пенсионен фонд. Друго ПОД намали удържката от всяка осигурителна вноса за управлявания от него универсален пенсионен фонд без допълнителни условия.

Таксите и удържките за управление на фондовете за допълнително доброволно пенсионно осигуряване (ФДДПО), събирани от ПОД, са в размери, по-ниски от нормативно определените. Средният размер на удържката от всяка осигурителна вноса в ДПФ през

2020 г. и през 2019 г. е 2.8%, а при ДПФПС е 3.9% през 2020 г. спрямо 4.0 през 2019 г. Законоустановеният максимален размер на удържката от всяка осигурителна вноска във ФДДПО е 7.0%.

Таблица 72. Инвестиционна такса и такса от осигурителни вноски във ФДДПО

	2019	2020
Отчислена инвестиционна такса на ДПФ	8.8	8.7
Отчислена инвестиционна такса на ДПФПС	10.0	10.0
Среден размер на такса от осиг. вноски на ДПФ	2.8	2.8
Среден размер на такса от осиг. вноски на ДПФПС	4.0	3.9

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ДПФ и ДПФПС.
Източник: КФН.

Инвестиционната такса в ДПФ през 2020 г. възлиза на 8.7% спрямо 8.8% за 2019 г. при законоустановена такса до 10%. Към 31.12.2020 г. само от един ДПФ е отчетен отрицателен доход от инвестиции, в резултат на което не е отчислена инвестиционна такса за управляващото го дружество, а от всички останали ДПФ е отчислена инвестиционна такса за управляващите ПОД, поради отчетен положителен доход от инвестиции. Към 31.12.2019 г., от всички ДПФ е отчетен положителен доход от инвестиции и е отчислена инвестиционна такса. Към 31.12.2020 г. е отчетен положителен доход от инвестиции и от ДПФПС, и е отчислена инвестиционна такса в размер на 10.0% за управляващото го дружество, както и към 31.12.2019 г.

2.4.2. Фондове за допълнително пенсионно осигуряване

През отчетната година размерът на балансовите активи на всички ФДДПО нараства със значително по-бавни темпове в сравнение с предходната 2019 г., върху което неминуемо влияние оказва пандемията от COVID-19. През 2020 г. балансовите активи на ФДДПО са се

увеличили общо с 10.6% на годишна база, докато през 2019 г. балансовите активи на ФДДПО нарастват със 16.9%.

Темпът на изменение на активите е различен по видове фондове, като най-голямо увеличение с 11.7% се наблюдава при УПФ, следван от единствения осъществяващ дейност ДПФПС, с ръст от 10.6%. Нарастване на активите се отчита и при ППФ и ДПФ съответно с 6.7% и 3.1%.

Таблица 73. Ръст на активите на ФДДПО

	2019	2020
УПФ	17.9	11.7
ППФ	11.7	6.7
ДПФ	10.9	3.1
ДПФПС	14.3	10.6

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като отношение на изменението за годината към състоянието им в началото на годината.
Източник: КФН.

Пазарните дялове на отделните дружества, на база размер на управляваните балансови активи на пенсионните фондове, не се променят съществено през изминалата година. Пенсионноосигурителното дружество с най-голям пазарен дял заема 24.5% от управляваните балансови активи, а това с най-малък пазарен дял заема 1.1%.

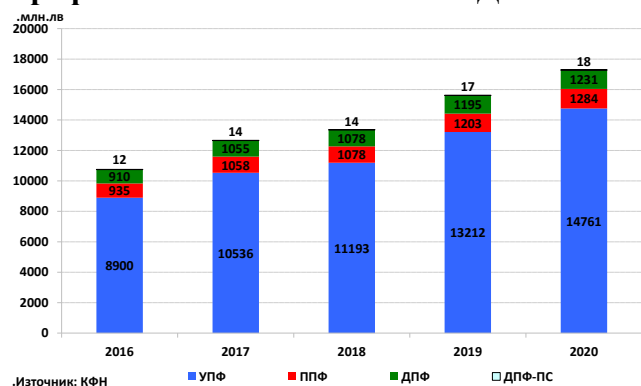
Структурата на балансовите активи по видове фондове силно се доминира от УПФ. Към края на 2020 г. относителният дял на този вид фондове е 85.4%. В резултат на повисоките темпове на нарастване на балансовите активи на УПФ, относителният им дял в общите балансови активи на ФДДПО се разширява с 0.8 пр.п. в сравнение с 2019 г., за сметка на дяловете на ДПФ и ППФ. Към края на 2020 г. балансовите активи на ППФ, ДПФ и ДПФПС заемат дялове съответно от 7.4%, 7.1% и 0.1%.

Наблюдаваните тенденции при балансовите активи се отчитат и при нетните активи. През 2020 г. нетните активи на ФДДПО

са се увеличили с 10.7% на годишна база, което е по-малко от ръста им през 2019 г. (16.9%).

Към края на 2020 г., нетните активи на ФДПО са в размер на 17 294.3 млн.лв. Те показват общата стойност на задълженията към осигурените лица и представляват ключов индикатор за състоянието на системата за допълнително пенсионно осигуряване. Акумулираните към края на 2020 г. нетни активи се равняват на 14.6% от обема на БВП⁴⁷ на страната.

Графика 86. Нетни активи на ФДПО

Темпът на увеличение на нетните активи се различава по видове фондове, като най-значителен е при УПФ (11.7%), следван от ДПФПС (10.5%), ППФ (6.7%) и ДПФ (3.0%). Структурата на нетните активи по видове пенсионни фондове към края на 2020 г. не се различава съществено от тази на балансните активи.

Средният непретеглен размер на управляваните активи на един участник за 2020 г. в УПФ е 3 426.98 лв. спрямо 3 123.00 лв. през 2019 г.; в ППФ е 3 716.01 лв. за 2020 г. спрямо 3 536.63 лв. през 2019 г.; в ДПФ е 1 804.30 лв. за 2020 г. спрямо 1 774.91 лв. през 2019 г. и в ДПФПС е 1 809.45 лв. за 2020 г. спрямо 1 916.22 лв. през предходната година. При всички видове

фондове се наблюдава нарастване на управляваните активи на един участник, с изключение на ДПФПС.

По дружества се наблюдават различни колебания от средните равнища - в УПФ управляваните активи на един участник са между 1 885.60 лв. и 4 614.79 лв., в ППФ са между 2 033.05 лв. и 4 697.97 лв. и в ДПФ са между 685.63 лв. и 4 095.71 лв. Средните стойности на показателя за отделните ПОД са в границите между 1 534.76 лв. и 4 209.82 лв.

Таблица 74. Управлявани активи на един участник във ФДПО

	2016	2017	2018	2019	2020
УПФ	2239.3	2581.8	2714.7	3123.0	3427.0
ППФ	2918.2	3192.7	3225.7	3536.6	3716.0
ДФФ	1480.9	1696.3	1697.2	1774.9	1804.3
ДФФПС	1631.9	1817.3	1743.1	1916.2	1809.4

Бележка: Данните са в лв., освен ако не е посочено друго. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.

Източник: КФН.

Брутните постъпления от осигурителни вноски във ФДПО през 2020 г. се увеличават с 3.2% спрямо постъпленията през 2019 г. Увеличението в постъпленията се обуславя основно от нарастване на постъпленията от осигурителни вноски при УПФ – със 72.3 млн.лв. или с 5.0%. Практически, без промяна остават постъпленията от осигурителни вноски при ППФ. Брутните постъпления от осигурителни вноски в ДПФ през 2020 г. регистрират намаление с 18.7 млн.лв. или с 14.0% спрямо 2019 г. Значителен ръст от 23.5% отбелязват постъпленията от осигурителни вноски при ДПФПС. Независимо от различната динамика при видовете пенсионни фондове, общите приходи от осигурителни вноски през 2020 г.

⁴⁷БВП за 2020 г. е 118605 млн. лв. по предварителни данни на НСИ.

отчитат най-висока стойност за последните пет години.

Таблица 75. Брутни постъпления от осигурителни вноски

	2016	2017	2018	2019	2020
УПФ	1083.9	1161.4	1285.0	1451.5	1523.8
ППФ	100.4	102.6	110.2	120.5	120.8
ДПФ	99.2	139.0	144.7	133.7	115.0
ДПФПС	1.5	1.6	1.6	1.7	2.1
Общо	1285.0	1404.6	1541.5	1707.4	1761.7

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Начислените и изплатени суми през 2020 г. нарастват спрямо предходната година с 20.9% общо за всички ФДПО. Основен принос за динамиката на начислените и изплатени суми имат сумите, изплащани от ДПФ, чийто дял в общата стойност е 72.8% средно за последните пет години. При пазара на допълнителното задължително пенсионно осигуряване, който все още е във фазата на натрупване, съотношението „изплатени суми/постъпили средства“ възлиза на 0.02 средно за периода 2016 г. – 2020 г., докато при ДПФ това съотношение е 0.60.

Таблица 76. Начислени и изплатени суми

	2016	2017	2018	2019	2020
УПФ	13.8	17.4	20.4	24.1	30.6
ППФ	5.9	6.4	6.3	6.7	8.0
ДПФ	66.8	57.7	66.8	85.7	102.4
ДПФПС	0.2	0.3	0.4	0.8	0.8
Общо	86.7	81.8	93.9	117.3	141.8

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Средната стойност на показателя за възвръщаемост на управляваните активи през 2020 г. за УПФ, ППФ и ДПФ е 0.02, а за единственият осъществяващ дейност ДПФПС, показателят е 0.03. През 2019 г. средната стойност на показателя за УПФ и ППФ е 0.06, за ДПФ е 0.05, а за единственият осъществяващ дейност ДПФПС, показателят е 0.09. Спрямо предходната година показателят

намалява при всички видове фондове, което е обусловено от пониженията на финансовите пазари през 2020 г. породени от пандемията от COVID-19. Стойностите на показателя за отделните ПОД за 2020 г. са в границите между -0.03 и 0.04.

Таблица 77. Възвръщаемост на управляваните активи

	2016	2017	2018	2019	2020
УПФ	0.05	0.06	-0.02	0.06	0.02
ППФ	0.05	0.07	-0.03	0.06	0.02
ДПФ	0.05	0.07	-0.03	0.05	0.02
ДПФПС	0.06	0.10	-0.06	0.09	0.03

Бележка: Данните са коефициенти. Показателите са изчислени като средноаритметична от стойността на отделните ФДПО.
Източник: КФН.

През 2020 г. участниците във ФДПО нарастват, но спрямо 2019 г. нарастването е с по-бавни темпове. През 2020 г. нарастването общо е с 1.2%, а през 2019 г. е с 2.0%. Прирастът на участниците през 2020 г. по фондове е, както следва: при универсалните фондове - ръст от 1.2% (при ръст от 2.0% през 2019 г.), при професионалните фондове ръстът е 1.4% през 2020 г. (при 2.2% през 2019 г.), при доброволните фондове ръстът е 0.8% спрямо 1.9% през 2019 г., а единственият осъществяващ дейност ДПФПС отчита ръст на участниците от 17.2% през 2020 г. спрямо 4.0% през 2019 г. ПОД с най-голям пазарен дял по отношение на броя участници в управляваните от него ФДПО запазва своята позиция с 24.5%, а дружеството с най-малък пазарен дял заема 1.0% от пазара. Запазва се тенденцията на постепенно намаляване на пазарния дял на най-големите дружества.

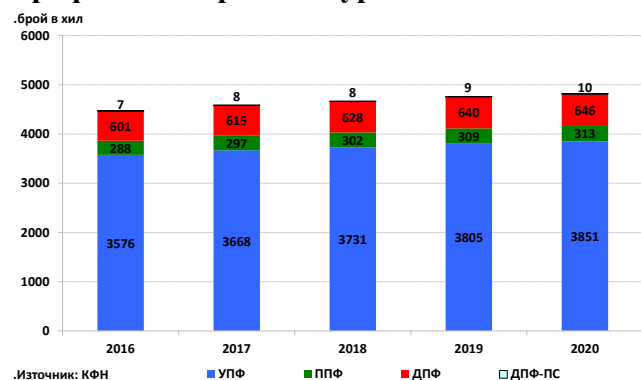
Таблица 78. Прираст на брой участници

	2019	2020
УПФ	2.0	1.2
ППФ	2.2	1.4
ДПФ	1.9	0.8
ДПФПС	4.0	17.2

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.
Показателите са изчислени като отношение на изменението за годината към състоянието им в началото на годината.
Източник: КФН.

По отношение на структурата на разпределение на осигурените лица между ФДПО не се наблюдават съществени промени спрямо предходната година. В края на 2020 г. най-голям дял от осигурените лица е концентриран в универсалните пенсионни фондове (79.9%). Лицата, осигурени в доброволните и професионалните пенсионни фондове, заемат съответно дял от 13.4% и 6.5% в структурата на разпределение на осигурените лица. Най-малък остава дялът на осигурените в ДПФПС (едва 0.2%).

Графика 87. Брой осигурени лица

И през 2020 г. по-голямата част от лицата, които започват първа работа и следва да се осигуряват във ФДЗПО, не упражняват правото си на избор на пенсионен фонд. Подадените индивидуални заявления за участие в УПФ и ППФ през годината са съответно 4 104 и 830 броя. Преобладаващата част от лицата, които подлежат на осигуряване във ФДЗПО и не са направили своя избор, се разпределят служебно между фондовете. През 2020 г. това са 66 490 лица, или 94.2% от общо

постъпилите лица в УПФ, и съответно 9 721 лица, или 92.1% от общо постъпилите в ППФ.

От правото си да променят участието си от един в друг съответен ФДПО през годината са се възползвали общо 232 148 лица. В сравнение с предходната 2019 г. техният брой нараства с 6.7%.

Прехвърлените средства от индивидуалните партии на лицата, променили участието си във фондове за допълнително пенсионно осигуряване през 2020 г., се увеличават общо с 12.6% спрямо 2019 г. и са на стойност 813.2 млн.лв.

Динамиката на прехвърлените средства зависи, както от броя на лицата предприели действия по промяна на участието си във ФДПО в рамките на годината, така и от размера на средствата по техните индивидуални партии.

Увеличението основно се дължи на прехвърлените средства в УПФ, чийто размер е с 87.5 млн.лв. или с 13.4% по-голям от предходната година. При ППФ също е отчетен ръст на прехвърлените средства с 5.1 млн.лв., или 7.8%. При ДПФ, в сравнение с 2019 г., се наблюдава намаление на прехвърлените средства с 1.7 млн.лв., което в относително изражение представлява намаление с 32.7% предвид по-ниския размер на трансферите в този вид фондове.

Таблица 79. Прехвърлени средства от индивидуални партии

	2016	2017	2018	2019	2020
УПФ	405.7	456.6	478.1	651.7	739.2
ППФ	47.9	49.8	54.6	65.4	70.5
ДПФ	5.0	3.7	4.2	5.2	3.5
Общо	458.6	510.1	536.9	722.3	813.2

Бележка: Данните са в млн.лв., освен ако не е посочено друго.
Източник: КФН.

Абсолютната стойност на инвестираните средства на ФДПО в края на 2020 г. е 16.0 млрд.лв., което представлява 91.8% от

балансовите им активи. Инвестициите на ФДПО през 2020 г. запазват тенденцията си на нарастване, като отчетеният ръст през годината е 10.4%. В общия обем на инвестираните средства на ФДПО през 2020 г., както и през 2019 г., най-висок дял заемат УПФ (85.3%), следвани от ППФ (7.4%), ДПФ (7.2%) и ДПФПС (0.1%).

В периода 2016 – 2020 г., инвестиционните портфейли на ФДПО търпят развитие, следвайки динамиката на акумулиране на активи в сектора, натрупания инвестиционен опит и тенденциите на капиталовите пазари. През 2020 г. и кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19, остави отпечатък върху инвестиционната дейност на ФДПО, структурата на инвестиционните портфейли и постигната доходност.

За петгодишен период в портфейлите на ФДПО е налице тенденция на нарастване на относителния дял на средствата, инвестирани в държавни ценни книжа, като най-висока стойност се наблюдава към края на 2019 г. (61.2% от инвестициите). Към края на 2020 г., дялът на държавните ценни книжа се понижава до 56.7% от инвестициите, но спрямо началото на петгодишния период се регистрира увеличение на относителния дял с 6.3 пр.п.

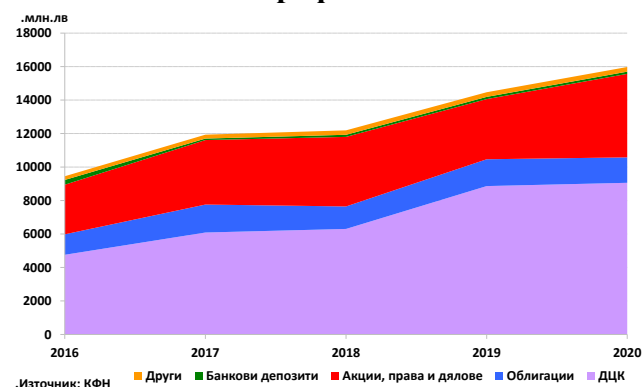
Към края на 2020 г., относителните дялове на всички други категории инвестиционни инструменти в портфейлите на ФДПО са с по-ниски стойности в сравнение с началото на разглеждания период. Най-чувствително е намалението на относителния дял на средствата, инвестирани в облигации (корпоративни и общински). От 12.9% през 2016 г. и нарастване до 14.0% през 2017 г. в края на петгодишния период този дял е 9.5% от инвестираните средства. Отчетеното намаление за периода 2016-2020 г. е 3.4 пр.п.

Забележим, макар и по-малък, е спадът в относителния дял на банковите депозити в

агрегирания инвестиционен портфейл на ФДПО. Вложените в банковите депозити средства, които към края на 2016 г. представляват 3.0% от инвестиционния портфейл, се свиват до 0.8% към края на 2020 г.

За периода 2016 – 2020 г. се отбелязва минимално намаление от 0.2 пр.п. на относителния дял на инвестициите в акции, права и дялове. Наблюдаваната тенденция при този показател през петгодишния период е разнопосочна. От 31.4% през 2016 г. и плавно нарастване до 34.1% през 2018 г. дялът на акциите, правата и дяловете към края на 2019 г. спада до 24.9% от инвестираните средства на ФДПО. Към края на 2020 г. отново се наблюдава повишен интерес към инвестициите с променлив доход, които достигат до 31.2% в агрегирания портфейл на ФДПО.

Графика 88. Структура на агрегирания инвестиционен портфейл

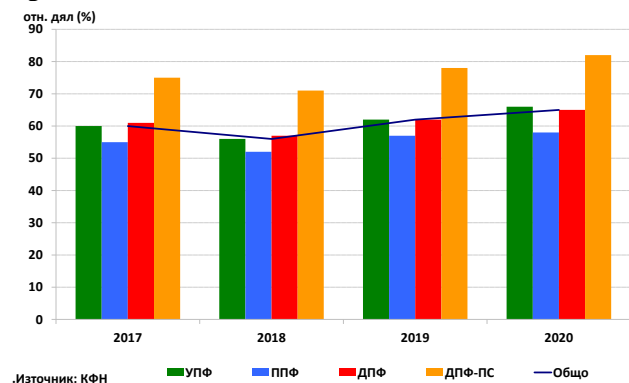

Относителният дял на инвестициите на ФДПО във финансови инструменти, издадени от емитенти извън Република България, към края на 2020 г. достига 65.0% от балансните им активи. В сравнение с края на предходната година, се отчита увеличение в относителния дял на тези инвестициите с 3.3 пр.п.

Към края на 2020 г., в структурата на инвестициите във финансови инструменти, издадени от емитенти извън страната,

преобладават държавните ценни книжа с дял от 63.1%. Ценните книжа с променлив доход формират 29.1% от инвестициите във финансови инструменти, издадени от емитенти извън страната, а останалите 7.8% са вложени в корпоративни дългови ценни книжа.

Графика 89. Инвестиции в чужбина като процент от балансовите активи на ФДПО

Основна цел на управлението на активите на пенсионните фондове е нарастване, в

дългосрочна перспектива, на тяхната стойност чрез постигане на доходност от инвестирането им. Доходността от управлението на активите на ФДПО се влияе от тенденциите на капиталовите пазари, на които се инвестират активите, поради което са възможни и временни спадове в стойностите на показателя. След отбелязаната отрицателна доходност през 2018 г., ФДПО отчитат положителна среднопретеглена доходност през 2019 г. и 2020 г.

Таблица 80. Среднопретеглена доходност

	2016	2017	2018	2019	2020
УПФ	4.1	6.3	-4.2	6.5	1.5
ППФ	4.5	6.5	-3.6	5.8	1.7
ДПФ	5.2	7.5	-4.6	6.5	2.2
ДПФПС	4.8	9.3	-5.9	8.8	2.9

Бележка: Данните са в %, освен ако не е посочено друго.
* Претеглена със стойността на нетните активи на отделните фондове.
Источник: КФН.

III. Организационна структура на КФН

Организационна структура
на
Комисията за финансов надзор